

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย

ปริญญานิพนธ์

ของ

วุฒิ กิม จี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

มีนาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย

ปริญญานิพนธ์

ของ

วุฒิ กิม จี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

มีนาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนทุนการศึกษาจากสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ในการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาภาษาไทย ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตั้งแต่เริ่มต้นการศึกษาในปีพุทธศักราช 2547 จนสำเร็จการศึกษาในวันนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์และนับเป็นพระคุณอย่างที่สุด จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ ดวงจันทร์ ประธานกรรมการควบคุม ซึ่งได้ให้ทั้งความรู้ คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตลอดจนตรวจทานแก้ไขเรื่องภาษา เนื้อหา การลำดับประเด็น และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทำให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์พัทธยา จิตต์เมตตะ กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ ซึ่งเป็นอาจารย์สอนภาษาไทยคนแรกที่ได้ปูพื้นฐานทางด้านภาษาไทยและทำให้ผู้วิจัยเกิดความรักและความสนใจที่จะศึกษาภาษาไทยอย่างจริงจัง อีกทั้งยังให้แนวคิดอันมีค่าแก่ผู้วิจัย ตลอดจนช่วยแก้ไขประเด็นสำคัญๆ อันส่งผลให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อาจารย์ทวี สว่างปัญญางกูร หรือ อาจารย์ Châu Kim Quoi กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์อีกท่านหนึ่งที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งทั้งในด้านภาษาไทยและภาษาเวียดนาม ได้สละเวลาตรวจทานแก้ไขภาษาเวียดนามให้มีความถูกต้อง ชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

พร้อมกันนี้ ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตร อาจารย์พัชนี โชติกลีเกียรติ กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมที่ได้ให้ความกรุณาตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนให้คำแนะนำด้วยดี นับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงแด่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชวนพิศ อัฐรัตน์ ที่ได้ให้ความรู้ด้านภาษาไทยแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดตั้งแต่เริ่มเรียนภาษาไทย และยังให้คำแนะนำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับรูปแบบของปริญญาานิพนธ์อีกด้วย

ท้ายที่สุดนี้ ขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของคุณพ่อคุณแม่ที่ได้มอบสมบัติอันมีค่าแก่ผู้วิจัย นั่นคือ การศึกษา อีกทั้งเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งเสมอมา ทำให้ผู้วิจัยเกิดความมานะพยายามจนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้หมดไว้ในที่นี้ด้วย

Vu Thi Kim Chi

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	6
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	6
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	6
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสำนวน	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวน	13
3 การเปรียบเทียบที่มาและวิธีการใช้สำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย	
เปรียบเทียบสำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย	
และสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเหมือนกัน	16
การนำสัตว์มาเปรียบเทียบ	16
การนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ	19
การนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ	20
การนำการกระทำมาเปรียบเทียบ	22
การนำนิทานมาเปรียบเทียบ	24
การนำศาสนามาเปรียบเทียบ	25
การนำความเชื่อมาเปรียบเทียบ	25
เปรียบเทียบสำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย	
แต่สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเหมือนกันบางประการ.....	26
การนำสัตว์มาเปรียบเทียบ	26
การนำการกระทำมาเปรียบเทียบ	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3 (ต่อ)	หน้า
การนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ	30
การนำพืชมาเปรียบเทียบ	32
การนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ	34
การนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ	36
การนำศาสนามาเปรียบเทียบ	38
การนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ	40
การนำสถานที่มาเปรียบเทียบ	42
การนำปริมาณมาเปรียบเทียบ	43
เปรียบเทียบสำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย	
แต่สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบต่างกัน	43
การนำสัตว์มาเปรียบเทียบ	43
การนำการกระทำมาเปรียบเทียบ	48
การนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ	51
การนำการเล่นมาเปรียบเทียบ	56
การนำพืชมาเปรียบเทียบ	57
การนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ	59
การนำความเชื่อและศาสนามาเปรียบเทียบ	62
การนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ	63
การนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ	72
การนำอาหารมาเปรียบเทียบ	74
การนำนิทานมาเปรียบเทียบ	75
การนำอาชีพมาเปรียบเทียบ	76
การนำปริมาณมาเปรียบเทียบ	77

4. ภาพสะท้อนทางธรรมชาติและวิถีชีวิตจากสำนวนเวียดนามและสำนวนไทย

ภาพสะท้อนทางธรรมชาติ	79
ลักษณะทางภูมิศาสตร์	80
มนุษย์	81

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 (ต่อ)	หน้า
สัตว์.....	83
พืช	87
ภาพสะท้อนทางวิถีชีวิต	88
ความเป็นอยู่	88
ครอบครัว	91
การศึกษา กีฬา และการละเล่น.....	92
เงินทองและฐานะทางสังคม	93
ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรม	94
ศาสนา.....	101
 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	103
อภิปรายผล	106
ข้อเสนอแนะ.....	108
 บรรณานุกรม.....	 109
 ภาคผนวก.....	 111
 ประวัติย่อผู้วิจัย.....	 150

การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย

บทคัดย่อ

ของ

ว ธิ กิม จี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

มีนาคม 2550

ภู ธิ กิม จี. (2548). การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย

ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ ดวงจันทร์, อาจารย์พัทธยา จิตต์เมตตา,
อาจารย์ทวี สว่างปัญญางกูร

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทยที่มีความหมายตรงหรือคล้ายกันในด้านที่มาและวิธีการใช้สำนวน และภาพสะท้อนทางธรรมชาติและวิถีชีวิต โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยจำนวน 205 สำนวนที่รวบรวมจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยสำหรับการเสนอผลการศึกษาได้ใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนของ 2 ประเทศพบว่า สำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย แต่สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเหมือนกันบางประการ มีจำนวนมากที่สุดถึง 98 สำนวน รองลงมาคือสำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงกันหรือคล้ายคลึงกันกับสำนวนไทย แต่สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบต่างกัน มีทั้งหมด 67 สำนวน และที่พบน้อยที่สุด ได้แก่ สำนวนเวียดนามและสำนวนไทยที่มีความหมายตรงกันหรือคล้ายคลึงกัน และสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเหมือนกันซึ่งมีจำนวน 40 สำนวน

ด้านการศึกษาภาพสะท้อนทางธรรมชาติพบว่า ด้วยเหตุที่ประเทศเวียดนามและประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน มีลักษณะทางภูมิประเทศและภูมิอากาศค่อนข้างเหมือนกัน ลักษณะทางกายภาพของมนุษย์ พันธุ์สัตว์ และพันธุ์พืชจึงไม่แตกต่างกันมาก

ในด้านภาพสะท้อนทางวิถีชีวิตพบว่า คนทั้ง 2 ประเทศส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร พึ่งพาอาศัยธรรมชาติในการทำมาหากิน ตั้งถิ่นฐานในชนบทใกล้แหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ซึ่งใช้เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหาร รู้จักประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ และสร้างบ้านเรือนที่มั่นคงแข็งแรง มีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมของคนส่วนใหญ่ เพื่อบรมสั่งสอนให้คนในครอบครัวและสังคมประพฤติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

A Comparative Study on
Vietnamese and Thai Idiomatic Expressions

An Abstract

By

Vu Thi Kim Chi

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Arts Degree in Thai
at Srinakharinwirot University
March 2007

Vu Thi Kim Chi. (2007). A Comparative Study on Vietnamese and Thai Idiomatic Expressions. Master Thesis. M.A. (Thai). Bangkok: Graduate School. Shrinakharinwirot University.
Advisor Committee: Associate Professor. Phaybul Duangjan, Mr. Pattaya Jitmetta, Mr. Thawi Sawangpanyangkoon.

This thesis aims to compare Vietnamese and Thai idiomatic expressions which have the same or the similar meaning. The study analyzes the origin and the usage of the proverbs as well as the lifestyle of both Vietnamese and Thai reflected in the chosen proverbs. A total of 205⁵ proverbs were selected from various books and research works related to the study of Vietnamese and Thai idiomatic expressions.

The comparative study of Vietnamese and Thai proverbs found 98 proverbs which have the same or similar meaning and use related terms for comparison as the largest category and 67⁷ proverbs which have the same or similar meaning but use different terms for comparison as the second largest category and only 40 proverbs which have the same or similar meaning and use the same terms for comparison.

The study of Vietnamese and Thai lifestyle revealed that the greatest majority of Vietnamese and Thais used to work as peasants and live in the countryside close to sources of water or forests which provided them with shelter and food. They also invented tools and accessories which helped them with the chores of everyday life. Both the Vietnamese and the Thai people are followers and preservers of traditions and staunch believers in the values of religion. They also use the religious teachings in everyday family and social life in order to educate about the good and the right things to do.

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ เพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ในการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังนั้น ภาษาทุกภาษาหรือภาษาของแต่ละชนชาติล้วนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน เนื่องจากภาษาเป็นวัฒนธรรม บันทึกและถ่ายทอดวัฒนธรรมเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนในแต่ละสังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของมนุษย์ การศึกษาภาษาในแง่มุมต่างๆ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

การสื่อความหมายทางภาษานอกจากจะสื่อสารกันด้วยถ้อยคำที่ตรงไปตรงมาแล้ว ยังมีการใช้ภาษาในลักษณะที่เป็นสำนวนอีกด้วย ทุกภาษามีการใช้สำนวนเพื่อการพูดในชีวิตประจำวัน และในการเขียนงานประเภทต่างๆ

“สำนวน” เป็นคำหรือกลุ่มคำที่มนุษย์นำมาใช้ในความหมายพิเศษ แตกต่างไปจากความหมายเดิมหรือความหมายหลักของคำหรือกลุ่มคำนั้นๆ กล่าวคือ เป็นความหมายโดยนัยหรือความหมายเชิงเปรียบเทียบซึ่งผู้รับสารต้องตีความอีกชั้นหนึ่งจึงจะเข้าใจ สำนวนจึงเป็นมรดกทางภาษาอย่างหนึ่งที่น่าสนใจ ควรค่าแก่การศึกษา เพราะนอกจากเพื่อความเข้าใจในการสื่อสารได้อย่างถ่องแท้แล้ว ยังเป็นประโยชน์ในด้านอื่นๆ อีกด้วย

ในการศึกษาเรื่องสำนวนนั้น รัชณี ซอโสติกุล¹ กล่าวถึงความสำคัญไว้สรุปได้ว่า สำนวนเป็นเสมือนกระจกเงาสະທ້ອນให้เห็นถึงหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ตำนาน นิทาน การละเล่น ความประเพณี ทัศนคติเกี่ยวกับความดี ความชั่ว ความสุข ความทุกข์ ความรัก การแต่งงาน การทำงาน การพูด และอื่นๆ ของมนุษย์แต่ละชาติแต่ละภาษา ดังนั้น สิ่งที่ได้จากการศึกษาสำนวนของชาติใดชาติหนึ่งนอกจากจะได้ความรู้เรื่องภาษาแล้ว ยังสามารถเข้าใจธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของชาตินั้นๆ ด้วย และในทัศนะของเอกรัตน์ อุดมพร

¹รัชณี ซอโสติกุล. (2532). *สุภาษิตอังกฤษ - คำสอนใจของไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน*. หน้า 25.

และสิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา¹ “สำนวนเป็นคำพูดที่แสดงถึงความลึบภายในใจและความลึกซึ้งของสติปัญญา มันสมองอย่างแท้จริง จึงควรจะได้ศึกษา ค้นคว้า นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ในกิจกรรมที่ทำ ในการทำงาน ในการเรียน เพื่อประโยชน์ในการฝึกฝนจิตใจและลึบสมองให้เฉลียวฉลาดยิ่งขึ้น”

การศึกษาเรื่องสำนวนนอกจากจะมีคุณค่าในด้านภาษาแล้ว ยังมีคุณค่าในด้านอื่นๆ ดังที่สุนันทา ไสร์จักษ์² ได้กล่าวไว้ว่า

สำนวนภาษิตมีอยู่ในภาษาของทุกชนชาติ บรรพบุรุษและนักปราชญ์ของแต่ละชาติแต่ละภาษาต่างได้กลั่นกรองความรู้ความคิดและประสบการณ์อันหลากหลายจากสภาพความเป็นไปในสังคมของตนยุคนั้นๆ ขึ้นมาเป็นสำนวนภาษิต เพื่อใช้บอกเล่าเรื่องราวในอดีตและอบรมสั่งสอนลูกหลาน ถ้อยคำสำนวนเก่าๆ ที่มีมาแต่โบราณจึงเป็นคำกล่าวที่ลึ้นคมคาย กะทัดรัดน่าฟัง ทั้งมีความหมายลึกซึ้งกินใจ การศึกษาสำนวนภาษิตจึงมีคุณค่ามากมายทั้งในด้านสุนทรียะทางภาษาและข้อคิดอุทาหรณ์ตลอดจนเข้าใจวิถีการดำเนินชีวิต อุปนิสัยใจคอของคนแต่ละชนชาติที่ต่างวัฒนธรรม ประเพณี สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

ภาษาแสดงถึงวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ ดังนั้น สำนวนจึงเป็นวัฒนธรรมทางภาษาอย่างหนึ่ง สำนวนส่วนใหญ่สร้างขึ้นมาจากคติความคิดของบรรพบุรุษที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น สำนวนจะมีลักษณะเป็นคำคล้องจอง คำคม ผูกปมให้คิด เป็นปริศนา บางทีก็แฝงไว้ด้วยปรัชญาชีวิต ข้อคิด ข้อพึงปฏิบัติเพื่อสร้างสำนึกสังคม แสดงถึงภูมิปัญญาของมนุษย์ในแต่ละชนชาติ ด้วยเหตุนี้การศึกษาเรื่องสำนวนของชนชาติใดนอกจากจะทำให้เราเข้าใจลึกซึ้งถึงโลกทัศน์ ค่านิยม สภาพสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนภูมิปัญญาและประสบการณ์ของชนชาตินั้นๆ แล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมด้านภาษาอีกด้วย

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นชาวเวียดนาม มีโอกาสได้ศึกษาเกี่ยวกับภาษาไทยและสังคมไทย จึงได้ข้อสังเกตเกี่ยวกับสำนวนว่า แม้สำนวนเวียดนามจำนวนหนึ่งจะมีความหมายผิดแผกจากสำนวนไทยอย่างสิ้นเชิงเพราะต่างก็มีวัฒนธรรม ประเพณี ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน แต่ขณะเดียวกันก็มีสำนวนเวียดนามอีกเป็นจำนวนมากที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกับสำนวนไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

¹ เอกธวัช อุดมพร; และสิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา. (2544). *สำนวนไทยพร้อมตัวอย่างการใช้*. หน้าค่านา.

² สุนันทา ไสร์จักษ์. (2546). *วิถีไทยในสำนวนภาษิต ใน ๘๔ ปี ศาสตราจารย์ คุณหญิงกุหลาบ มลลิกะมาส*. หน้า 63.

สำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทยและสิ่งที่นำไปเปรียบเทียบเหมือนกัน

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
Dai như đĩa (ชายผู้อยู่เดียว) (แน่นเหมือนปลิง)	เกาะแน่นเหมือนปลิง	เกาะติดแน่นมาก
Chuột sa chĩnh gạo (จวด ซา ชิง ก้าว) (หนูตกถังข้าวสาร)	หนูตกถังข้าวสาร	ผู้ชายที่มีฐานะยากจนได้แต่งงานกับผู้หญิงที่ร่ำรวย
Mò kim đáy biển (หม่อ กิม ไต้ เบี่ยน) (งมเข็มก้นทะเล)	งมเข็มในมหาสมุทร	ค้นหาสิ่งที่ยากจะค้นหาได้
Mất bò mới lo làm chuồng (เม็ด บ่อ เม้ย ลอ หล่าม ช่วง) (วัวหายจึงล้อมคอก)	วัวหายล้อมคอก	ของหายแล้วจึงจะเริ่มป้องกัน, เรื่องเกิดขึ้นแล้วจึงคิดแก้ไข
Đừng đùa với lửa (ตั้ง ดั่ว เว้ย เหลือ) (อย่าเล่นกับไฟ)	อย่าเล่นกับไฟ	อย่าเสี่ยงกับสิ่งที่คุณรู้อยู่แล้วว่าจะเป็นอันตราย
Đàn gảy tai trâu (ดำน เกย ตาย เจิว) (ดีด “ดำน” ¹ ที่หูควาย)	สีซอให้ควายฟัง	พูด ชี้แจง แนะนำ สั่งสอนคนโง่ คนปัญญาที่บ่มอบไม่ได้ผล

¹ “ดำน” เป็นชื่อเรียกเครื่องดนตรีชนิดดีดของเวียดนาม.

สำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย แต่สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเหมือนกันบางประการ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
Lắm thầy nhiều ma (ล่ำ ไถ่ เหญี๊ว มา) (มากหมอมากผี)	มากหมอมากความ	หลายคนก็มีความเห็นแตกต่างกันเป็นหลายอย่างจนตกลงกันไม่ได้
Người đẹp vì lụa lúa tốt vì phân (เหญี๊ย แดบ หวี หลัวะ ลั่ว ตี้ด หวี เฟิน) (คนงามเพราะผ้า ต้นข้าวงามเพราะปุ๋ย)	ไก่อามเพราะขน คนงามเพราะแต่ง	ทุกอย่างถ้าอยากจะทำสวย ก็ต้องตกแต่ง
Vuốt mặt nẻ mũi (วู้ด หมัด เนน หมุย) (ลูบหน้าเกรงใจจมูก)	ลูบหน้าปะจมูก	ทำอะไรเด็ดขาดจริงจังลงไปไม่ได้ เพราะเกรงจะไปกระทบกระเทือนพวกพ้อง
Bé hạt tiêu (เบ๊ หาด เตี้ยว) (เล็กเมล็ดพริกไทย)	เล็กพริกขี้หนู	เล็กแต่เก่งกล้าสามารถ เล็กแต่มีพิษสง
Nước đổ đầu vịt (เนื้อก โต้ เต๋ว หวิด) (น้ำรดหัวเป็ด)	ตักน้ำรดหัวสาก	ว่ากล่าวแนะนำสั่งสอนไม่ได้ผล
Vạch đường cho hươu chạy (แหวกเดื่องขอเอื้อวไฉ่) ขี่ทางให้กวางวิ่ง	ขี่โพรงให้กระรอก	ขี่ช่องทางให้คนร้าย

สำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทยแต่สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบต่างกัน

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
Chó với mèo (ซ้อ เว้ย หม่อม) (หมากับแมว)	ขมื่นกับปูน	ไม่ถูกกัน ชอบวิวาทกันเสมอเมื่ออยู่ใกล้กัน
Nghịch như quỷ sứ (หงิก ญื่อ กวี ซ้อ) (ชนเหมือนเปรต)	ชนเหมือนลิง	ชนมาก
Nói con rắn trong lỗ bò ra (น้อย กอน รัน จอง โหล บ่อ รา) (พูดจนวนงในรูต้องเลื้อยออกมา)	พูดจนวนงลับ	พูดจนวนงผู้ฟังคล้อยตาม
Tránh vỏ dưa gặp vỏ dừa (แฉัง หวอ เชื้อ กับ หวอ เลื้อ) (หลีกเลี่ยงแดงปะเปลือกมะพร้าว)	หนีเสือปะจระเข้	หนีภัยอย่างหนึ่ง แล้วไปพบภัยอีกอย่างหนึ่ง
Đũa móc mà chòi mâm son (ด้ว มก หม่า ช้อย เม็ม ซอน) (ตะเกียบเป็นราแต่ไต่ถาดทอง)	กระต่ายหมายจันทร์	ผู้ชายหมายปองผู้หญิงที่มีฐานะดีกว่า
Gà mắc tóc (ก่า มัค ต้อก) (ไก่ติดเส้นผม)	หนูติดจั่น	จนปัญญา หาทางออกไม่ได้

จากตัวอย่างที่เสนอมาช้างต้น จะเห็นได้ว่าสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทยมีทั้งที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกันและสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเหมือนกัน ความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกันแต่สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเหมือนกันบางประการ และความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกันแต่สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบต่างกัน จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย เนื่องจากยังไม่มีผู้ใด

ศึกษามาก่อน อีกทั้งประเทศเวียดนามและประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน เป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์กันมาแต่อดีต และมีสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันในหลายๆ ด้าน เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ พืชพันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ ฯลฯ ดังนั้น หากมีการศึกษาให้ละเอียดกว้างขวางยิ่งขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์ทางการศึกษาภาษา และเป็นเครื่องมือเสริมสร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในด้านอื่นๆ ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบที่มาและวิธีการใช้สำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย
2. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางธรรมชาติและวิถีชีวิตจากสำนวนเวียดนามและสำนวนไทย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ทำให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างระหว่างสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย ตลอดจนภาพสะท้อนทางธรรมชาติและวิถีชีวิตที่ปรากฏในสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยอันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาภาษาและวัฒนธรรม ด้านการเรียนการสอนภาษา และการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันเพื่อการพัฒนาความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ประเทศ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายเป็นนัยแฝงอยู่ ในที่นี้หมายถึงรวมถึงภาษิต สุภาษิต และคำพังเพยด้วย

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะถ่ายทอดการออกเสียงสำนวนเวียดนามโดยใช้อักษรวิธีไทยด้วยแนวเทียบเสียงให้ใกล้เคียงที่สุด

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากหนังสือของผู้ทรงคุณวุฒิและเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ ดังต่อไปนี้

1. สำนวนเวียดนาม

1.1 Từ điển giải thích thành ngữ tiếng Việt (พจนานุกรมอธิบายสำนวนภาษาเวียดนาม) ของสถาบันภาษาศาสตร์ (Viện ngôn ngữ học). (1998).

1.2 Từ điển thành ngữ tục ngữ Việt Nam (พจนานุกรมสำนวน สุภาษิตเวียดนาม) ของศาสตราจารย์เหงียน เลิน (Nguyễn Lân). (2003).

1.3 Từ điển thành ngữ tục ngữ Việt Nam (พจนานุกรมสำนวนสุภาษิตเวียดนาม) ของหวู ซุง (Vũ Dung). (2000). พิมพ์ครั้งที่ 5.

2. สำนวนไทย

2.1 ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2543). พิมพ์ครั้งที่ 10.

2.2 สำนวนไทย ของขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์). (2543). พิมพ์ครั้งที่ 5.

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร โดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ขั้นศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสำนวนโดยเน้นด้านความหมายและวิธีการใช้

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนและภาพสะท้อนจากสำนวนเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัย

1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพธรรมชาติและวิถีชีวิตเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ภาพสะท้อนในด้านดังกล่าวจากสำนวนเวียดนามและสำนวนไทย

2. ขั้นเก็บข้อมูล

2.1 ศึกษาและคัดเลือกสำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทยจากหนังสือดังนี้

2.1.1 “Từ điển giải thích thành ngữ tiếng Việt” (พจนานุกรมอธิบายสำนวนภาษาเวียดนาม) ของ เหงียน นง หือ ฮ็อก (Viện ngôn ngữ học) (สถาบันภาษาศาสตร์) (ค.ศ. 1998)

2.1.2 “Từ điển thành ngữ tục ngữ Việt Nam” (พจนานุกรมสำนวนสุภาษิตเวียดนาม) ของเหงียน เลิน (Nguyễn Lân) (ค.ศ. 2003)

2.1.3 “Từ điển thành ngữ tục ngữ Việt Nam” (พจนานุกรมสำนวนสุภาษิตเวียดนาม) ของหวู ซุง (Vũ Dung) (ค.ศ. 2000)

2.2 ศึกษาและคัดเลือกสำนวนไทยที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนเวียดนามจากหนังสือดังนี้

2.2.1 ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2543). พิมพ์ครั้งที่ 10.

2.2.2 สำนวนไทย ของขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์). (2543). พิมพ์ครั้งที่ 5.

3. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 เปรียบเทียบที่มาและวิธีการใช้สำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย

3.1.1 เปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทยที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกันและสิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบเหมือนกัน

3.1.2 เปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทยที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกันแต่สิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบเหมือนกันบางประการ

3.1.3 เปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทยที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกันแต่สิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบต่างกัน

3.2 ศึกษาภาพสะท้อนทางธรรมชาติและวิถีชีวิตจากสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยที่มีความหมายตรงกันหรือคล้ายคลึงกัน

4. ชั้นสรุปเนื้อหาผลการศึกษาค้นคว้าและเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนโวหารเวียดนามกับสำนวนไทย” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสำนวน

2.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสำนวนไทย

2.1.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำนวนไทย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542¹ ได้ให้ความหมายของ “สำนวน” ไว้ว่า

สำนวน. น. ถ้อยคำที่เรียบเรียง, โวหาร, บางทีก็ใช้ว่าสำนวนโวหาร เช่น สารคดีเรื่องนี้ สำนวนโวหารดี ความเรียงเรื่องนี้สำนวนโวหารลุ่มๆ ดอนๆ; ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษรหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น สอนจะเข้าให้ว่ายน้ำ รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง, ถ้อยคำที่แสดงออกมาเป็นข้อความพิเศษเฉพาะภาษาหนึ่งๆ เช่น สำนวนฝรั่ง สำนวนบาลี, ชื่นเชิงหรือท่วงทำนองในการแต่งหนังสือหรือพูด เช่น สำนวนเจ้าพระยาพระคลัง (หน) สำนวนยาขอบ สำนวนไม้เมืองเดิม; ลักษณะนามที่ใช้เรียกข้อความหรือบทประพันธ์รายหนึ่งๆ เช่น อิเหนามีหลายสำนวน บทความสองสำนวน

โดยความหมายที่ตรงกับงานศึกษาวิจัยนี้คือ “ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษรหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่”

ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์)² กล่าวถึงความเป็นสากลของสำนวนไว้ในหนังสือ “สำนวนไทย” โดยมีความว่า คำพูดที่เป็นสำนวนของมนุษย์มีมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล มีสำนวนใหม่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และสำนวนที่สูญหายไปก็มีไม่น้อย ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์บ้านเมืองในแต่ละยุคสมัย สำนวนของทุกชาติทุกภาษาไม่ว่าในเชิงเปรียบเทียบ หรือประตดประชันมักเหมือนกัน ทั้งนี้ เพราะความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์เกี่ยวกับธรรมชาติ การกระทำ และสิ่งแวดล้อมย่อมเหมือนกัน ต่างกันเพียงถ้อยคำ แต่ใจความนั้นเป็นอย่างเดียวกัน

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม พ.ศ. 2546. หน้า 1187.

² ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์). (2543). สำนวนไทย. หน้า 2.

ดิเรกชัย มหัทธนะสิน¹ วิเคราะห์ถ้อยคำสำนวน และชี้ให้เห็นลักษณะและรูปแบบของถ้อยคำสำนวนว่า “ถ้อยคำสำนวนเป็นถ้อยคำพิเศษที่เกิดจากขบวนการเปรียบเทียบและสรรคำในโครงสร้างทางความหมาย มีจุดมุ่งหมายของการใช้เพื่อสั่งสอน ให้ข้อคิดตีความสร้างภาพพจน์ นุ่มนวล เล่นความ สื่อความ ตลอดจนมีขอบเขตของการใช้คำทั้งในระดับเฉพาะและปกติทั่วไป”

เพ็ญแข วัจนสุนทร² ศึกษาค่านิยมในสำนวนไทยและได้แบ่งประเภทของสำนวนตามมูลเหตุการเกิดของสำนวนดังต่อไปนี้ 1. หมวดที่เกิดจากธรรมชาติ 2. หมวดที่เกิดจากการกระทำ 3. หมวดที่เกิดจากเครื่องแวดล้อม 4. หมวดที่เกิดจากอุบัติเหตุ 5. หมวดที่เกิดจากระเบียบแบบแผนประเพณีความเชื่อ 6. หมวดที่เกิดจากลัทธิศาสนา 7. หมวดที่เกิดจากความประพจน์ 8. หมวดที่เกิดจากการละเล่น 9. หมวดที่เกิดจากนิทาน 10. หมวดที่เกิดจากพงศาวดารหรือประวัติศาสตร์ 11. หมวดเบ็ดเตล็ด

นิคม เขาลาด³ กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้สำนวนต่างชาติ ต่างภาษา มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงไว้ว่า คนแต่ละชนชาติเผ่าพันธุ์ แม้จะต่างอาชีพ ต่างท้องถิ่น ต่างภูมิภาค ต่างภาษาและต่างวัฒนธรรม แต่มีสิ่งหนึ่งที่คล้ายกัน คือการประกอบกิจกรรมดำเนินชีวิต ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นๆ มากมายในสังคม มีความรู้สึกทั้งดีและไม่ดีต่างๆ เกิดขึ้นตามธรรมชาติของมนุษย์ เช่น ความปรารถนาดีมีเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งการดูถูกดูแคลน เยาะเย้ย ถากถาง และแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น ความรู้สึกเหล่านี้ล้วนมีอยู่ในทุกคนตั้งแต่โบราณกาลมาแล้ว

ไซสิริ ปราโมช ณ อยุธยา⁴ วิเคราะห์สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไว้ว่า การไม่เข้าใจความหมายของสำนวนหรือใช้สำนวนผิดเกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน แต่สาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งก็คือ การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนเก่า ซึ่งเป็นไปตามสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลา ทำให้คนรุ่นใหม่บางครั้งใช้สำนวนในความหมายที่ผิดไปจากความหมายเดิม

ศรินกาญจน์⁵ ได้กล่าวถึงความแพร่หลายของการใช้สำนวนไทยดังนี้

สำนวนไทยเป็นความลึกซึ้งหรือความแฝงเร้นของภาษาซึ่งนิยมใช้กันมากในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นคำสนทนา เพลง สื่อโฆษณาต่างๆ ภาพยนตร์ ละครวิทยุและ

¹ดิเรกชัย มหัทธนะสิน. (2529). ถ้อยคำสำนวน: แนวคิดเชิงภาษาศาสตร์. หน้า 11.

²เพ็ญแข วัจนสุนทร. (2528). ค่านิยมในสำนวนไทย. หน้า 12.

³นิคม เขาลาด. (2539). สนุกกับสุภาษิตคำพังเพย เล่ม 4. หน้า 4.

⁴ไซสิริ ปราโมช ณ อยุธยา. (2539). การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย. หน้า 1.

⁵ศรินกาญจน์. (2539, มกราคม - มีนาคม). ร้อยคำสำนวนไทย. สารสถาบันภาษาไทย. 3(1): 88.

โทรทัศน์ ความหมายที่ลึกเร้นกินใจผู้ฟังโดยไม่แบ่งชนชั้นทำให้สำนวนไทยเป็นอมตะและนิยมกันอย่างกว้างขวางในชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า

2.1.1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวนไทยกับสำนวนต่างประเทศ

1) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวนไทยกับสำนวนอังกฤษ

รัชนี้ ซอโสติกุล¹ เปรียบเทียบสำนวนไทยกับสำนวนอังกฤษ และพูดถึงความหมายของสำนวนและการใช้สำนวนในภาษาต่างๆ สรุปได้ว่า สำนวนที่ใช้ในภาษาต่างๆ มักจะเกี่ยวกับธรรมชาติ การกระทำ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี ลัทธิศาสนา ความประพจน์ กีฬา การละเล่น นิยาย นิทาน ตำนาน ตลอดจนพงศาวดารหรือประวัติศาสตร์ อาจจะใช้พูดเปรียบเทียบประชดประชัน พูดเล่นสนุกๆ หรือพูดเตือนสติ ความรู้สึกนึกคิดทั่วไปของมนุษย์เกี่ยวกับธรรมชาติ การกระทำ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การครองชีพ และอื่นๆ ย่อมคล้ายคลึงกัน ต่างกันแต่ความรู้สึกนึกคิดที่เป็นรายละเอียดและที่เกิดจากความแตกต่างของสิ่งต่างๆ เช่น ภูมิประเทศ ลมฟ้าอากาศ ลัทธิศาสนา ทัศนคติ และค่านิยมของแต่ละชาติ

2) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวนไทยกับสำนวนฝรั่งเศส

ดารณี พัทธรักษา² เปรียบเทียบสำนวนไทยกับสำนวนฝรั่งเศส และกล่าวถึงความสำคัญของการใช้สำนวนในภาษาใดภาษาหนึ่งที่สามารถเปรียบเทียบกับสำนวนในอีกภาษาหนึ่งได้ทั้งในด้านโครงสร้างและความหมาย

เราไม่สามารถแปลสำนวนจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่งได้ตรงตามตัวอักษรทุกครั้ง เพราะทำให้เสียทั้งความงามของภาษาและทั้งความหมายที่แท้จริง ที่สำคัญที่สุดสำนวนไทยและสำนวนฝรั่งเศสไม่มีความหมายตรงกันเสมอไป ดังนั้น ในกรณีที่ต้องการยกตัวอย่างในความเรียงฝรั่งเศสก็ควรหาคำสำนวนที่มีใช้อยู่แล้วในภาษาฝรั่งเศส เพื่อจะได้เข้าใจได้ง่ายและถูกต้อง แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้สำนวนไทยเพราะสำนวนฝรั่งเศสไม่มีก็ควรระวัง ไม่ควรแปลตัวต่อตัว แต่ควรจะมีคำความหมายให้ถูกต้อง

สำนวนไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อสาขาวิชาการศึกษาการแปลยังความคิดเห็นของดารณี พัทธรักษาข้างต้นเท่านั้น หากยังเป็นเครื่องวัดความเจริญของภาษา ดังที่อรสา คนพูดเพราะ³ วิเคราะห์สำนวนไทยกับสำนวนฝรั่งเศสและกล่าวถึงบทบาทของสำนวนในการใช้ภาษาไว้ว่า

¹ รัชนี้ ซอโสติกุล. (2540). สำนวนอังกฤษและสำนวนไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน. หน้า 3.

² ดารณี พัทธรักษา. (2533). การเทียบเคียงสำนวนไทยกับฝรั่งเศส. หน้า 2.

³ อรสา คนพูดเพราะ. (2540). สำนวนน่าสนใจ: ไทย-ฝรั่งเศส ใน ถ้อยคิด ถ้อยเขียน. หน้า 134.

สำนวน สุภาษิต และคำพังเพยต่างๆ เป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญงอกงามของภาษา อีกระดับหนึ่งของมนุษย์ ที่สามารถถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษาที่ไพเราะ มีความหมายลึกซึ้ง ให้ข้อคิด คติเตือนใจ หรือเป็นถ้อยคำแสดงถึงการเปรียบเทียบให้เห็นถึง ภาพพจน์ต่างๆ ได้อย่างชัดเจน โดยไม่ต้องอธิบายยืดยาว

2.1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสำนวนเวียดนาม

2.1.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำนวนเวียดนาม

เฟื่อง ฑู¹ (Phuong Thu) ได้แบ่งสำนวนภาษิตเวียดนามออกเป็นหมวดต่างๆ อย่างละเอียดเป็น 66 หมวด อาทิ ความรู้สึก ความรัก ครอบครัว การแต่งกาย การค้าขาย การศึกษา การจราจร ธรรมชาติ วัฒนธรรม ฯลฯ สำนวนเวียดนามสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต การทำงาน ลักษณะของคนในชาติที่มีความอดทน เหนียวแน่น กล้าหาญ รักการงาน รักอิสระ รักเพื่อนมนุษย์ รักบ้านเกิด เมืองนอน และรักประเทศชาติ เฟื่อง ฑู ยังกล่าวว่า สำนวนภาษิตเวียดนามเปรียบเสมือนเพชรพลอยที่เป็นผลผลิตทางวรรณกรรมพื้นบ้าน สำนวนเวียดนามสะท้อนวิถีชีวิต ความรู้สึกนึกคิด และประสบการณ์ของชาวเวียดนามในกระบวนการต่อสู้กับธรรมชาติ ปัญหาสังคม และในการสร้างชาติ

มา ชาง เลิน² (Mã Giang Lân) กล่าวถึงสำนวนและคุณค่าของสำนวนในหนังสือรวบรวมสำนวนไว้ว่า สำนวนเป็นคำพูดของชาวบ้านที่ผูกขึ้นในรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน และมีเนื้อหาที่กระชับ รัดกุม แสดงถึงความชาญฉลาดของชาวบ้านในการเข้าใจโลก สังคม และมนุษย์ แสดงถึงทัศนะ และความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้านเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นสำนวนยังเป็นหลักฐานสำคัญเกี่ยวกับวิทยาการและปรัชญาชาวบ้านต่างๆ เนื่องด้วยอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ต้องทำมาหากินและเห็นความเปลี่ยนแปลงของสังคม ชาวบ้านเราจึงถ่ายทอดประสบการณ์ วิถีชีวิต และมโนคติทางจริยธรรมของตนออกผ่านสำนวนได้อย่างแยบยล เช่น ประสบการณ์ในการสังเกตภูมิอากาศ การผลิตพืชผักผลไม้ การเลี้ยงสัตว์ ความคิดด้านมนุษยธรรม การประพฤติปฏิบัติที่ดีงามของผู้คน อุดมการณ์ ฯลฯ คุณค่าอันดับแรกของสำนวนคือความลึกซึ้งของเนื้อหา รองลงมาคือความงามในการใช้ภาษา คนเวียดนามได้ใช้จุดเด่นของภาษาเวียดนามเกี่ยวกับเสียง คำ ความหมาย และไวยากรณ์เพื่อผูกเป็นสำนวนแสดงความรู้สึกนึกคิดของตน จากการคิดค้นและสร้างสรรค์สำนวนภาษิต ชาวบ้านได้กล่อมเกลาและทำให้ภาษาของเรามีความหลากหลายมากขึ้นโดยทางอ้อม

¹Phuong Thu. (Sưu tầm và biên soạn). (2004). *Tục ngữ ca dao Việt Nam*. Trang 3.

²Mã Giang Lân. (Tuyển chọn và giới thiệu). (1998). *Tục ngữ ca dao Việt Nam*. Trang 5.

2.1.2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามและสำนวนต่างประเทศ

1) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวนไทยและสำนวนเวียดนาม

ปรีชา ลักษณะสกุลชัย¹ เปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทยและพูดถึงความสำคัญของการศึกษาเรื่องสำนวนไว้ว่า

สำนวนอาจใช้เป็นสื่อการศึกษา ทำความเข้าใจถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ทัศนคติ ตลอดจนวิถีคิดของชนชาติได้เป็นอย่างดี สำนวนจึงเป็นเรื่องที่น่าจะได้มีการศึกษากันอย่างลึกซึ้งต่อไป โดยเฉพาะในยุคของโลกไร้พรมแดน ชนทุกเชื้อชาติมีโอกาสพบปะสนทนากันได้อย่างสะดวก รวดเร็ว จึงน่าจะได้มีการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

2) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวนอังกฤษกับสำนวนเวียดนาม

ฟาม วัน บิง² (Phạm Văn Bình) ได้เรียบเรียงสำนวนเวียดนาม แปลเป็นภาษาอังกฤษ หรือหาสำนวนอังกฤษที่มีความหมายคล้ายคลึงมาเทียบเคียง และกล่าวถึงความสำคัญของสำนวนในการศึกษาภาษาใดภาษาหนึ่งว่า เมื่อประสงค์จะศึกษาภาษาของชาติใดอย่างลึกซึ้ง เพื่อความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำไปใช้ได้อย่างถนัด ผู้ศึกษาควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของสำนวนภาษาของชาตินั้นๆ ซึ่งเป็นคลังแห่งความรู้ที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าทางด้านการเสริมสร้างชีวิตจิตใจให้งดงาม และพัฒนาสติปัญญาให้ปราดเปรื่อง การใช้สำนวนภาษาที่ถูกกาลเทศะจะทำให้เกิดศิลปะการสื่อสาร ช่วยสื่อความรู้สึกนึกคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวน

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวนต่างประเทศกับสำนวนไทย

2.2.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวนจีนกับสำนวนไทย

ฉิน หยง หลิน³ ศึกษาลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทยที่ประกอบด้วยคำ 4 คำ และวิเคราะห์วิธีการเปรียบเทียบในสำนวนจีนและสำนวนไทย ผลการวิจัยพบว่าลักษณะทั่วไปของสำนวนจีนและสำนวนไทย มีทั้งเหมือนและต่างกันในด้านจำนวนคำ ลักษณะสัมผัส การกำหนดเสียงวรรณยุกต์ การซ้ำคำ การเลือกใช้คำ หน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมาย ผลการเปรียบเทียบความหมายของสำนวนจีนกับสำนวนไทยพบว่า สำนวนจีนแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ 1.

¹ปรีชา ลักษณะสกุลชัย. (2540). สำนวนเวียดนามที่คล้ายกับสำนวนไทย. หน้า 139.

²Phạm Văn Bình.(Sưu tầm và giải nghĩa). (2001). *Tục ngữ Việt Nam song ngữ Việt - Anh*. Trang 5.

³ฉิน หยง หลิน. (2526). สำนวนจีนและสำนวนไทย: การศึกษาเปรียบเทียบ. หน้า 1.

ประเภทที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย และสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเหมือนกัน 2. ประเภทที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย แต่สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบต่างกันบางประการ และ 3. ประเภทที่มีความหมายตรงหรือคล้ายกับสำนวนไทย แต่สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบต่างกัน

2.2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวนอังกฤษกับสำนวนไทย

ศุภมาส ทิพย์ลือพร¹ ศึกษาลักษณะเฉพาะทางภาษาของสุภาษิตอังกฤษและสุภาษิตไทย และลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในสุภาษิตอังกฤษและสุภาษิตไทย พบว่า

ในด้านลักษณะเฉพาะทางภาษาของสุภาษิตอังกฤษและสุภาษิตไทยที่มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องการใช้คำห้าม การแนะนำให้ทำ การใช้ความเปรียบแบบบุคลาธิษฐาน และการใช้ความเปรียบตามแนวเทียบ ส่วนด้านลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในสุภาษิตอังกฤษ และสุภาษิตไทย พบว่าแนวคิดและความเชื่อทางศาสนา มีบทบาทสำคัญมากต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคม

2.2.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวนเกาหลีกับสำนวนไทย

ซุนซิล ควอน² ศึกษาลักษณะทั่วไป ความหมาย และที่มาของสำนวนเกาหลีและสำนวนไทย ผลการศึกษาพบว่าลักษณะทั่วไปของสำนวนเกาหลีและสำนวนไทย มีทั้งที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน กล่าวคือจะมีจำนวนคำเหมือนและใกล้เคียงกัน สำหรับการแบ่งวรรคสำนวนเกาหลีแบ่งตามลักษณะประโยค สำนวนไทยแบ่งเพื่อประโยชน์ด้านจังหวะและสัมผัส ส่วนที่มาของสำนวนเกาหลีและสำนวนไทยมีที่มาจากด้านต่างๆ เหมือนกันและคล้ายคลึงกัน คือมาจากธรรมชาติ พืชผักผลไม้ สัตว์ พฤติกรรมของมนุษย์ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม นิทาน วรรณคดี ประวัติศาสตร์ ศาสนา ความเชื่อ การละเล่น การกีฬาและการแข่งขัน

2.2.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวนโรมาเนียกับสำนวนไทย

แลนดรู ลอสฟิน กิวก้า³ ศึกษาเปรียบเทียบสำนวนโรมาเนียกับสำนวนไทยโดยนำสำนวนที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบ ผลการวิจัยพบว่า สภาพธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศโรมาเนียและประเทศไทยไม่เหมือนกัน ทำให้สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบในสำนวน

¹ศุภมาส ทิพย์ลือพร.(2528). การวิเคราะห์สุภาษิตอังกฤษและสุภาษิตไทย. หน้า 75.

²ซุนซิล ควอน. (2537). สำนวนเกาหลีและสำนวนไทย: การศึกษาเปรียบเทียบ. หน้า 189 - 190.

³แลนดรู ลอสฟิน กิวก้า. (2545). สำนวนโรมาเนียและสำนวนไทย: การศึกษาเปรียบเทียบ. หน้า 164.

ต่างกันบางประการ แต่อย่างไรก็ตาม ยังแสดงถึงแนวความคิดเดียวกันของคนโรมาเนียและคนไทย ถึงแม้ประเทศโรมาเนียและประเทศไทยจะอยู่คนละทวีป มีลักษณะทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และศาสนาที่ไม่เหมือนกัน แต่คนโรมาเนียและคนไทยมีลักษณะนิสัย และพฤติกรรมหลายอย่างใกล้เคียงกัน สะท้อนให้เห็นถึงความคิดอันเป็นสากลของมนุษยชาติ

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนอังกฤษ

เติน แอง (Tân Anh)¹ ได้เปรียบเทียบสำนวนเวียดนามและสำนวนอังกฤษที่เกี่ยวกับคำพูดและสำนวนที่มีที่มาจากอวัยวะต่างๆ ของมนุษย์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่าภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม สังคมและวิถีชีวิตที่ต่างกันทำให้สำนวนสองประเทศต่างกันโดยส่วนใหญ่ แต่สิ่งหนึ่งที่คล้ายคลึงกันคือสำนวนที่เกี่ยวกับคำพูดและสำนวนที่มีที่มาจากอวัยวะต่างๆ ของมนุษย์ ซึ่งสำนวนในลักษณะนี้มีส่วนช่วยให้มนุษย์แสดงออกซึ่งความคิด และทัศนคติได้เป็นอย่างดี การศึกษาภาษาจึงควรควบคู่กับการศึกษาวัฒนธรรมด้วย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่ามีการศึกษาเรื่องสำนวนในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางขอบเขตและเป็นแนวทางของงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย” ได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจคุณค่าและศิลปะของสำนวนได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะเป็นปัจจัยทำให้ผู้วิจัยเข้าถึงภาษาในรูปแบบสำนวน เพื่อการศึกษาค้นคว้าที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายต่อไป

¹Tân Anh. (2002). *English – Vietnamese proverbs and idioms indicating the communicative value of words and non – verbal cues*. p. 44.

บทที่ 3

การเปรียบเทียบที่มาและวิธีการใช้สำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย

สำนวนของแต่ละประเทศจะเหมือนหรือต่างกันอย่างไรขึ้นอยู่กับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และปัจจัยต่างๆ ทางวัฒนธรรม จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวม พบว่า ที่มาของสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยมีทั้งเหมือนกัน คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน แต่สำนวนส่วนใหญ่มีวิธีการใช้เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายกับสำนวนไทยจำนวนทั้งสิ้น 205 สำนวน โดยได้วิเคราะห์แต่ละสำนวนเพื่อให้เห็นภาพสะท้อนทางธรรมชาติและวิถีชีวิตจากสำนวนเหล่านั้น แต่ในที่นี้จะยกตัวอย่างมาให้เห็นเพียงกลุ่มละไม่เกิน 5 สำนวน ในส่วนที่เหลือจะเสนอไว้ในภาคผนวกโดยมีคำอ่าน คำแปล และความหมายกำกับอยู่ด้วย ในส่วนของการอธิบายที่มาของสำนวนนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากเอกสารที่เกี่ยวข้องตามที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตของการวิจัยมาใช้เป็นพื้นฐานในการอธิบาย ประสมประสานกับการตีความด้วยหลักการและเหตุผลตามข้อเท็จจริงที่เป็นธรรมชาติของสิ่งนั้นๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังจะวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.1 เปรียบเทียบสำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย และสิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบเหมือนกัน

3.1.1 การนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Cá lớn nuốt cá bé (ก้า เลิ่น นัวด ก้า เบ๊) ปลาใหญ่กลืนปลาเล็ก	ปลาใหญ่กินปลาเล็ก	ผู้ที่มีอำนาจดขี่ข่มเหงผู้ที่ด้อยกว่า

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำ “ปลา” มาเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นไปตามกฎธรรมชาติในการดำรงชีวิตของสัตว์โลกที่ผู้เข้มแข็งจะอยู่ได้และผู้อ่อนแอมักจะตกเป็นเหยื่อ เป็นการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศวิทยาที่สัตว์โลกบางชนิดจะกินสัตว์ด้วยกันเป็นอาหาร และธรรมชาติของปลาก็เช่นเดียวกัน ปลาใหญ่บางจำพวกจะกินปลาเล็กเพื่อการดำรงชีวิตอยู่

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา ปลาใหญ่หมายถึงคนที่มีอำนาจและอิทธิพล ส่วนปลาเล็กหมายถึงคนที่ด้อยอำนาจกว่า ผู้ใหญ่หรือผู้มีอำนาจผู้ใดมีพฤติกรรมหรือการกระทำดขี่ข่มเหงผู้น้อยหรือผู้ด้อยอำนาจกว่าก็เปรียบเสมือน “ปลาใหญ่กินปลาเล็ก” นั่นเอง

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Chó già giữ xương (ซ้อ ส่า สือ เชื่อง) หมาแก่หวงกระดูก	หมาหวงก้าง	คนที่กันท่าคนอื่นในสิ่งที่ตนได้ใช้ประโยชน์แล้วหรือใช้ประโยชน์ไม่ได้

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนเกิดจากสัตว์ สำนวนเวียดนามนำ “หมา” มาเปรียบในลักษณะของ “หมาแก่” เพราะหมาที่แก่แล้วไม่สามารถเคี้ยวของแข็งเช่นกระดูกได้ ส่วนสำนวนไทยกล่าวถึง “หมา” ในความหมายโดยรวม หมาไม่ได้ประโยชน์จากก้างปลาแต่ยังหวงและไม่ต้องการให้สัตว์ตัวอื่นมาแย่งกิน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตำหนิคนที่ไม่ได้ประโยชน์จากของสิ่งหนึ่งแต่กีดกันไม่ให้คนอื่นมาใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้น ในความหมายอีกอย่างหนึ่งก็ใช้กับคนที่หวงแหนสิ่งของที่ตนเองใช้ประโยชน์ไม่ได้ แต่ก็ไม่อยากให้คนอื่นนำไปใช้

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Chuột sa chĩnh gạo (ฉวด ซา ฉิง ก้าว) หนูตกถังข้าวสาร	หนูตกถังข้าวสาร	ผู้ชายฐานะไม่ดีได้แต่งงานกับผู้หญิงมีฐานะ

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำ “หนู” มาเปรียบเทียบโดยมีภาพหนูตกลงถังข้าวสารเหมือนกัน ข้าวสารเป็นอาหารที่หนูต้องการและหา กินยาก ความหมายในสำนวนทั้ง 2 ดังกล่าว หนูนั้นได้อาหารเป็นจำนวนมากซึ่งถือเป็นความโชคดีที่หาได้ยากในความเป็นจริง

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมาว่า ผู้ชายยากจนได้แต่งงานกับผู้หญิงร่ำรวยเหมือนกับหนูตกในถังข้าวสารซึ่งมีอาหารจำนวนมากที่กินได้ไม่มีวันหมด จึงไม่ต้องทำงานหนักและอยู่ได้สบายตลอดชีวิต นอกจากนั้นสำนวนเวียดนามยังใช้ในความหมายที่กว้างกว่า คือยังใช้กับคนที่โชคดีได้อยู่ในอุปถัมภ์ของคนที่ร่ำรวยอย่างเหลือเชื่อ หรือมีโอกาสตกอยู่ในกองทรัพย์สมบัติอันมหาศาลอย่างคาดไม่ถึง

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Đùa chó, chó liếm mặt (ดั่ว ซ้อ ซ้อ เลี่ยม หมัด) เล่นกับหมา หมาเลียหน้า	เล่นกับหมาหมาเลียปาก	ลดตัวลงไปหรือวางตัวไม่เหมาะสมจึงถูกลามปาม

ที่มา: ทั้ง 2 ส่วนวนนำ “หมา” มาเปรียบเทียบโดยสังเกตจากพฤติกรรมของหมาซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงที่อยู่ใกล้ชิดกับคนและมักได้รับความรักความเอ็นดูจากเจ้าของมากกว่าสัตว์เลี้ยงอื่นๆ แต่ถ้าเราเล่นกับมันมากเกินไป มันก็จะไม่เกรงกลัวเราแต่อย่างใดและลามปามถึงเลียปากเลียหน้า เพราะถึงอย่างไรหมาก็ยังเป็นสัตว์ที่ไม่รู้วัฒนธรรมของมนุษย์แต่อย่างใด

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนวนใช้เชิงตักเตือนว่า คนที่ลดตัวลงไปคบหาสมาคมหรือคลุกคลีล้อเล่นกับคนชั้นต่ำกว่าจะถูกคนชั้นนั้นตีเสมอและไม่ให้ความเคารพ ซึ่งเปรียบกับพฤติกรรมการเลียหน้าหรือเลียปากของหมานั้นเอง

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
5. Éch ngòi đáy giềng (เอ็ก โหง่ย ไต้ เชี่ยง) กบนั่งก้นบ่อ	กบในกะลาครอบ	ผู้มีความรู้และประสบการณ์น้อยแต่สำคัญตนว่ามีความรู้มาก

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ โดยสำนวนเวียดนามนำมาจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับกบว่า ตั้งแต่เกิดมาก็อยู่ก้นบ่อมีชีวิตร่วมกับเขียดและหอยขนาดเล็กตลอดเวลา ทำให้กบไม่เคยเห็นอะไรนอกจากบริเวณท้องฟ้าที่มองมาจากก้นบ่อ จึงคิดว่าท้องฟ้าแคบๆ กลมๆ ขนาดเท่าปากบ่อ คือโลกหรือจักรวาล ทำให้หลงตนเองว่าเป็นใหญ่อยู่ผู้เดียว ในทุกๆ วันมันจึงร้องเสียงดังก้องไปทั้งบ่อ เพื่อให้สัตว์อื่นๆ ที่อยู่在那นั้นเกรงขาม แต่วันหนึ่งเสียงร้องโอ้อวดตัวด้วยความอวดเก่งและอหังการนั้นได้ยินถึงหูเจ๊กเซียนฮ่งเต้ พระองค์บันดาลโทษะ จึงสั่งให้ฝนตกหนักจนน้ำล้นท่วมบ่อ กบลอยตามน้ำขึ้นมา มันเงยหน้าขึ้นเห็นท้องฟ้ากว้างใหญ่ให้รู้สึกแปลกใจ และพยายามร้องเสียงดังเหมือนเช่นเคยเพื่อแสดงอำนาจและอิทธิฤทธิ์ แต่ท้องฟ้าอันกว้างใหญ่นั้นก็ยังปรากฏอยู่เหมือนเดิม มันมัวแต่มองดูท้องฟ้า โดยไม่สังเกตและระมัดระวังสิ่งต่างๆ รอบข้าง จึงถูกควายตัวหนึ่งซึ่งเดินผ่านมาเหยียบตาย ส่วนสำนวนไทยก็นำกบมาเปรียบเทียบเช่นเดียวกัน แต่เป็นกบที่ถูกครอบงำอยู่ในกะลามะพร้าว ไม่รู้ไม่เห็นโลกภายนอกกว้างใหญ่ไพศาลอย่างไร

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนวนใช้ในเชิงดูหมิ่นดูแคลนความรู้ความคิดของคน โดยเปรียบกับคนที่โง่เขลา ไม่มีความรู้ หรือมีโลกทัศน์แคบ เพราะไม่ได้ศึกษาเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว แต่อวดรู้อวดเก่งคิดว่าตนเองเก่งกว่าผู้อื่น จึงมักเป็นที่ถูกเย้ยหยัน

3.1.2 การนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Đừng đùa với lửa (ตั้ง ตัว เว้ย เหลือ) อย่าเล่นกับไฟ	อย่าเล่นกับไฟ	เสี่ยงกับสิ่งอันตราย หรือลองดีกับผู้มีอำนาจ

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำ “ไฟ” มาเปรียบ เพราะไฟนอกจากมีความร้อนแล้ว ยังสามารถเผาผลาญสรรพสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ให้หมดสิ้นไปได้อย่างน่ากลัว

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตักเตือนว่า เราไม่ควรเกี่ยวข้องกับหรือเสี่ยงกับสิ่งที่น่าไปสู่อันตรายเหมือนกับการเล่นกับไฟซึ่งอาจเผาผลาญทำลายล้างเราได้

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Không có lửa làm sao có khói (คง ก้อ เหลือ หล่าม ชาว ก้อ ค้อย) ไม่มีไฟ มีควันได้อย่างไร	มีไฟย่อมมีควัน	ไม่มีเหตุย่อมไม่มีผล หรือเมื่อมีผลย่อมต้องมีเหตุเช่นกัน

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมาเปรียบเทียบ ได้แก่ “ไฟ” และ “ควัน” ซึ่งเป็นสิ่งคู่กัน หากเราจุดไฟ ควันก็ย่อมเกิดขึ้นมาด้วย หรือถ้าหากมีควันขึ้นมา ก็ย่อมต้องมีแหล่งไฟแน่นอน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา หมายถึง ไม่มีเหตุย่อมไม่มีผล หรือเมื่อมีผลย่อมต้องมีเหตุเช่นกัน

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Nước chảy đá mòn (น้ำไหล ไฉ ด้า หม่อน) น้ำไหล หินกร่อน	น้ำหยดลงหิน	ความขยันอดทนนำมาซึ่งความสำเร็จ ถึงแม้จะเป็นกิจที่สำเร็จได้ยาก หรือความบากบั่นพยายามย่อมก่อให้เกิดผลสำเร็จ

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่คล้ายคลึงกันมาเปรียบ สำนวนเวียดนามชี้ให้เห็นธรรมชาติของน้ำไหลเป็นสายบนโขดหินที่ค่อยๆ ทำให้หินกร่อน ส่วนสำนวนไทยนำธรรมชาติของน้ำที่หยดลงหินทีละหยดๆ อย่างช้าๆ หินก็จะกร่อนได้เช่นกัน “หิน” เป็นสัญลักษณ์ของความแข็งแกร่ง ถ้าเปรียบกับงานก็เป็นงานที่เต็มไปด้วยความยากลำบาก ถ้าเรามีกำลังไม่พอที่จะทำได้

สำเร็จในเวลาอันสั้น ก็ต้องอาศัยความอดทนซึ่งเปรียบเสมือนการที่ “น้ำหยดลงหิน” หรือ “น้ำไหลหินก้อน” นั่นเอง

วิธีการใช้: ทั้ง 2 คำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา หมายถึงการทำกิจใดให้สำเร็จต้องใช้ความมานะพยายาม ความขยันหมั่นเพียร และความอดทนอดกลั้นอย่างสูง

3.1.3 การนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Bán mặt cho đất, bán lưng cho trời (บ้าน หมัด ซอ เด็ด, บ้าน ลึง ซอ เฉ้ย) ขายหน้าให้ดิน ขายหลังให้ฟ้า	หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน	ต้องตรากตรำทำงานหนัก

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำสภาพชีวิตของชาวนาซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องต่อสู้กับความเหนื่อยยากมาเปรียบ เวลาทำไร่ทำนาต้องก้มหน้าหลังสู้กับแดด

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา โดยเปรียบเทียบลักษณะการทำงานกับการทำงานที่ลำบาก ต้องสู้กับฝน กับแดดตลอดเวลา สำนวนนี้มักจะหมายถึงชาวนาหรือคนที่ต้องต่อสู้กับความเหน็ดเหนื่อยทุกข์ยาก

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Cánh tay phải (แก๊ง ไต ฝ่าย) แขนขวา	มือขวา	คนที่กำลังหลักหรือลูกน้องคนสำคัญ

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ สำนวนเวียดนามนำ “แขนขวา” และสำนวนไทยนำ “มือขวา” มาเปรียบ มือขวามือเป็นมือที่คนส่วนใหญ่ถนัด เป็นมือที่ทำงานหลัก ส่วนแขนขวาก็เช่นเดียวกัน เมื่อถนัดมือขวาแล้ว แขนขวาก็ต้องแข็งแรงกว่าและใช้งานมากกว่าแขนซ้ายเป็นธรรมดา

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ “มือขวา” และ “แขนขวา” เป็นคนสำคัญในการทำงานของเจ้านาย คือคนที่คอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและมีบทบาทหน้าที่สำคัญกว่าคนอื่น ๆ ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้านายหรือผู้บังคับบัญชา

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Kề vai sát cánh (เก๋ วาย ซัด แก๊ง) เคียงบ่าเคียงไหล่	เคียงบ่าเคียงไหล่	มีฐานะเสมอกัน ทัดเทียมกันหรือ อยู่ในระดับเดียวกัน; ร่วมสุขร่วม ทุกข์หรือร่วมเป็นร่วมตายด้วยกัน

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำอวัยวะมาเปรียบ โดยสังเกตจากการเดินของคนเรา ถ้า 2 คนเดินใกล้กัน บริเวณไหล่จะอยู่ใกล้ชิดกัน แสดงถึงการเคียงคู่ได้เป็นอย่างดี

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา “เคียงบ่าเคียงไหล่” หมายถึงคนที่อยู่ใกล้สนิทสนมกันและร่วมมือกันทำงาน ในสำนวนเวียดนาม “บ่า” และ “ไหล่” ก็อุปมาเหมือนคน 2 คนที่อยู่เคียงข้างกัน ช่วยกันทำงานและฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ เพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน โดยเฉพาะในยามลำบากยากเข็ญ สมัยก่อน มักใช้แสดงความสามัคคีของทหารและประชาชนชาวเวียดนามในกระบวนการปกป้องชาติบ้านเมือง เมื่อเทียบกับสำนวนไทยจะตรงกับความหมายที่สอง คือ ร่วมสุขร่วมทุกข์หรือร่วมเป็นร่วมตายด้วยกัน ส่วนสำนวนไทย นอกจากความหมายว่าใกล้สนิทสนมกันและร่วมมือกันทำงานแล้ว ยังใช้ได้กับความหมายว่า เท่ากัน เสมอกัน ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Trăm nghe không bằng một thấy (ซำ แง คง บั่ง หมด เท้ย) ร้อยฟังไม่เท่าหนึ่งเห็น	สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น	การที่ได้เห็นด้วยตาตนเองจะ น่าเชื่อถือกว่าการฟังจากคนอื่น

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำพฤติกรรมการฟังและการมองมาเปรียบเทียบ สำนวนเวียดนามจะเน้นความสำคัญของการเห็นด้วยตาตนเองในสัดส่วนร้อยต่อหนึ่ง คือ แม้จะได้ฟังจากคนร้อยคนหรือร้อยครั้งก็ไม่เท่ากับได้เห็นด้วยตาตนเองเพียงครั้งเดียว ส่วนสำนวนไทยกล่าวถึงการพูดบอกเล่าว่าให้มีถึง 10 คน หรือ 10 ปากพูด ก็ยังไม่น่าเชื่อถือเท่ากับเห็นด้วยตาตนเองเช่นกัน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงสั่งสอน แนะนำ และตักเตือน แสดงความสำคัญของการพิสูจน์ความจริงด้วยตา คือ สิ่งใดหรือเหตุการณ์ใดที่เรายังไม่เคยพบเห็นก็ไม่ควรเชื่อทั้งหมดหรือด่วนสรุปจนกว่าจะมีหลักฐานหรือสัมผัสด้วยตาตนเอง กล่าวคือ สิ่งที่คนอื่นมาเล่าให้เราฟังย่อมเชื่อถือได้น้อยกว่าสิ่งที่เราเห็นด้วยตาตนเอง

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
5. Lưỡi không xương nhiều đường lắt léo (เหลือย คง เชื่อง เหลี่ยมว เดื่อง ลัด แล้ว) ลิ้นไม่มีกระดูก พลิกได้หลายทาง	ลิ้นไม่มีกระดูก	พูดสับปลับ กลับกลอก เอาแน่ไม่ได้

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำ “ลิ้น” ซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญในการพูดมาเปรียบเทียบ เพราะลิ้นทำให้เสียงพูดที่เปล่งออกมาแต่ละครั้งมีความแตกต่างกัน และลิ้นเป็นอวัยวะที่ไม่มีกระดูก จะตวัดหรือพลิกไปทางไหนก็เป็นไปได้ทั้งนั้น เปรียบเสมือนการพูดที่กลับกลอก คือ การพูดกลับไปกลับมา ไม่แน่นอน ในภาษาไทย คำว่า “ลิ้น” ยังมีสำนวน ที่หมายถึงการพูดและถ้อยคำได้ด้วย เช่น “เล่นลิ้น”

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา “ลิ้นไม่มีกระดูก” หมายถึงคนที่ไม่พูดอะไรตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง สำนวนทั้ง 2 ดังกล่าวนำความหมายโดยนัยของลิ้นมาใช้ในการตำหนิติเตียนคนที่ไม่รักษาคำพูด ไม่มีสัจจะ เชื่อถือไม่ได้

3.1.4 การนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Bắt cá hai tay (บัต ก้า ฮาย ไต) จับปลาสองมือ	จับปลาสองมือ	คว้าเอา 2 อย่างในเวลาเดียวกัน

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำการจับปลามาเปรียบเทียบ ถ้าเราจะจับปลาสัก 1 ตัวให้ได้ก็ต้องใช้ทั้ง 2 มือ แต่ในสำนวนนี้หมายถึงใช้มือจับปลาข้างละตัว ทำให้จับได้ไม่แน่น เพราะตัวปลานั้นลื่นและยังดิ้นอีกด้วย

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา เดิมหมายถึงการรักชอบผู้หญิง 2 คนในเวลาเดียวกัน ซึ่งหมายถึงไม่จริงใจคนใดคนหนึ่ง ในที่สุดก็จะไม่สมหวังกับใครเลย เปรียบเสมือนการจับปลาสองมือ ปลาที่หลุดมือได้ เป็นการกระทำที่สำเร็จได้ยาก ปัจจุบันทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายที่กว้างขึ้น คือใช้ตำหนิคนที่โลภมาก อยากได้ 2 สิ่งหรือทำงาน 2 อย่างพร้อมกัน แต่ในที่สุดก็ไม่ประสบความสำเร็จ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Chồng thuyền ngược nước (ซัง เถวียน เหงือก เน็ก) ถ่อเรือทวนน้ำ	พายเรือทวนน้ำ	ทำด้วยความยากลำบาก

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยเกิดจากการกระทำอย่างเดียวกัน คือ การพายเรือหรือการถ่อเรือซึ่งต้องใช้กำลังแรงพอควร และเมื่อต้องพายเรือหรือถ่อเรือทวนน้ำยิ่งต้องใช้แรงมากขึ้น อีกทั้งต้องมีเทคนิควิธีประคองเรือไม่ให้ล้มและสามารถแล่นต่อไปได้

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ โดยนำการพายเรือและถ่อเรือมาผูกเป็นสำนวนเพื่อเปรียบเทียบกับกรกระทำที่ต้องฝ่าฟันอุปสรรคและความลำบากมากมาย ดังนั้นจึงต้องอาศัยทั้งร่างกายและแรงใจเพื่อให้ประสบความสำเร็จ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Mò kim đáy biển (หม่อ กิม ไต่ เบี่ยน) งมเข็มก้นทะเล	งมเข็มในมหาสมุทร	ค้นหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ค้นหาได้ยาก

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำการกระทำมาเปรียบเทียบ เข็มเป็นสิ่งที่เล็กมาก ตรงข้ามกับทะเลและมหาสมุทรที่กว้างใหญ่ไพศาล ทั้งภาษาเวียดนามและภาษาไทยใช้คำว่า “งม” ซึ่งหมายถึง “ค้นหาของในน้ำ”¹ เป็นการค้นหาที่ยากลำบาก

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบโดยกล่าวถึงการกระทำใดๆ ที่ต้องมีการค้นหา และเป็นสิ่งที่หาได้ยาก ด้วยไม่รู้ที่มาที่ไป โอกาสที่จะหาสิ่งนั้นพบจึงเป็นไปได้ยาก

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Mất bò mới lo làm chuồng (เม็ด บ่อ เม้ย ลอ หล่าม ช่วง) วัวหายจึงคิดทำคอก	วัวหายล้อมคอก	ของหายแล้วจึงจะเริ่มป้องกันหรือเรื่องเกิดขึ้นแล้วจึงคิดแก้ไข

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. หน้า 274.

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนเกิดจากการกระทำเหมือนกัน คือ การทำคอกให้วัวอยู่หลังจากวัวถูกขโมยไปแล้ว ในสมัยก่อนการเลี้ยงวัวเลี้ยงควายมักผูกไว้ตามเสา หรือต้นไม้ จึงถูกขโมยไปได้ง่าย เมื่อวัวถูกขโมยไปแล้วจึงสร้างคอกให้มันอยู่เพื่อป้องกันขโมย

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงประชดและตำหนิ หรือเป็นอุทาหรณ์ ให้คนรู้จักการวางแผน หรือการเตรียมการป้องกันเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นไว้ก่อน ไม่ใช่เกิดเหตุแล้วจึงหาทางป้องกัน ซึ่งเป็นการสายเกินไป

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
5. Đổ mò hôi, sôi nước mắt (โด้ หม่ โฮย โซย เนื่อก มัด) เหื่อไหล น้ำตาเดือด	อาบเหงื่อต่างน้ำ	ตรากตรำทำงานหนัก

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยเกิดจากการกระทำ คือคนที่ทำงานหนักเหนื่อยมากจนเหงื่อออกท่วมตัว แลดูเหมือนอาบน้ำ ส่วนสำนวนเวียดนามก็กล่าวถึงคนที่ทำงานหนักจนเหงื่อไหลไหลท่วมกายเช่นกัน อีกทั้งยังมีความรู้สึกขมขื่นจากความทุกข์ยากจนร้องให้น้ำตาไหลพราก

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา “เหงื่อ” เป็นสัญลักษณ์ของการใช้แรงกาย ความเหน็ดเหนื่อยทุกข์ยากและความลำบากตรากตรำ ส่วนสำนวนเวียดนาม “น้ำตา” สะท้อนให้เห็นถึงความขมขื่นที่ต้องทำงานหนัก

3.1.5 การนำนิทานมาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำนิทานมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Thầy bói xem voi (ไถ่ บ๊อย แซม วอย) หมอดูคลำช้าง	ตาบอดคลำช้าง	คนที่รู้อะไรด้านเดียวหรือนัยเดียวแล้วเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างนั้น

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนเกิดจากนิทานที่คล้ายกัน แต่อาจจะมีข้อปลีกย่อยที่แตกต่างกันบ้างเล็กน้อย นิทานเวียดนามเล่ากันว่า มีหมอดูตาบอดสี่คนเวลาว่างไม่มีอะไรทำ ได้ยินว่าจะมีช้างเดินผ่าน จึงลงขันจ่ายค่าคลำช้าง หลังจากคลำเรียบร้อยแล้วต่างแสดงความคิดเห็นของตัวเอง โดยคนที่คลำวงท้ายว่าช้างมีลักษณะเหมือนปลิง คนที่คลำขาหาว่า ช้างนั้นก็เหมือนเสาเสาปราสาท คนที่คลำหูช้างเถียงว่าช้างมีลักษณะเหมือนพัด ส่วนคนที่คลำหางช้างยืนยันว่าช้างไม่ต่างอะไรจากไม้กวาด ไม่มีใครยอมใคร ต่างคนต่างคิดว่าตัวเองถูกต้อง ในที่สุดก็เกิดทะเลาะวิวาทและทำร้ายกัน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับคนที่รู้น้อย รู้ไม่จริง หรือรู้อะไรด้านเดียว แต่สำคัญตัวว่ารู้จริง ก็พูดอวดตัวให้คนอื่นเชื่อถือ แต่คนฟังไม่ยอมรับและยังดูหมิ่นดูแคลนในความไม่รู้จริงนั้นอีกด้วย

3.1.6 การนำทางศาสนามาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำศาสนามาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Làm phúc phải tội (หล่าม ฟุก ฝ่าย ไต่ย) ทำคุณได้โทษ	ทำคุณบูชาโทษ	ทำคุณแต่กลับเป็นโทษ หรือทำดีแต่กลับเป็นร้าย

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำความเชื่อทางศาสนามาเปรียบเทียบ การทำบุญ หมายถึงการประกอบกรรมดี ซึ่งตามความเชื่อทางศาสนาพุทธว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” แต่ในสำนวน “ทำคุณบูชาโทษ” มีการทำความดีแต่กลับได้รับโทษ หมายถึง การทำในสิ่งดีๆ แต่ได้รับผลร้ายตอบแทน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในการพูดเพื่อระบายความรู้สึกเชิงตัดพ้อ หรือน้อยใจ เมื่อได้ทำในสิ่งที่ดี มีประโยชน์ และคาดหวังจะได้รับความดีตอบแทน แต่กลับได้รับโทษหรือเป็นผลร้ายแทน

3.1.7 การนำความเชื่อมาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำความเชื่อมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Lắm thầy nhiều ma (ล้า ไถ่ เหญี๊ยว มา) มากหมอมผีมากผี	มากหมอมากความ	มากคนก็มากเรื่อง

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยเกิดจากความเชื่อ คนเวียดนามเชื่อกันว่า ถ้ามีหมอผีหลายคนในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ จะทำให้มีผีมากขึ้น เพราะหมอผีแต่ละคนมีคาถาอาคมกำจัดผีแตกต่างกัน จึงไม่รู้ว่ากำจัดผีตนใดได้ ส่วนสำนวนไทยมาจากการหาหมอรักษาคณปว้ย หมอหลายคนต่างก็วินิจฉัยโรคไปคนละทาง จนไม่รู้จะรักษาอย่างไรจึงจะถูโรค

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเหมือนกันว่า กิจการใดๆ ถ้าต้องใช้คนมาก ก็ยิ่งทำให้ยุ่งยาก จนทำให้งานนั้นๆ ไม่สำเร็จ หรือสำเร็จได้ช้า

3.2 เปรียบเทียบสำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย แต่สิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบเหมือนกันบางประการ

3.2.1 การนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Bói bèo ra bọ (บ๋อย แบ่ว ซา ป๋อ) คู่แค้นหาเงิน	พื้นฝอยหาตะเข็บ	รื้อเอาเรื่องเก่าที่ล่วงเลยไปแล้ว มาพูดให้กระเทือนใจ

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ เส้นในสำนวนเวียดนามหมายถึงสัตว์ขนาดเล็กที่อาศัยอยู่ตามดินเหนียวซึ่งถ้ามองผ่านๆ จะเห็นได้ยากมาก แต่ถ้าแหวกแหนออกจะเห็นตัวเส้นเป็นจำนวนมาก ส่วนตะเข็บเป็นสัตว์ตัวเล็กกว่าตะขาบ ชอบอยู่ในกองมูลฝอย ถ้ารื้อกองมูลฝอยออกจะเห็นตัวตะเข็บที่แอบซ่อนอยู่ในนั้น

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา เส้นและตะเข็บอุปมาเหมือนสิ่งไม่ดีหรือปัญหาเล็กๆ ที่ผ่านพ้นไปแล้ว การหาเงินในเหนและตะเข็บในมูลฝอยจึงเปรียบเสมือนการรื้อฟื้นปัญหานั้นขึ้นมาอีก ทั้งๆ ที่ควรปล่อยผ่านไป นอกจากนี้ สำนวนเวียดนามยังหมายถึงการหาจุดด้อยหรือจุดอ่อนของผู้อื่นที่เขาพยายามปิดบังมาเปิดเผยด้วยมีเจตนาไม่ดี

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Chó sói đội lốt cừu (ซ้อ ซ้อย ได้อย ลด กิว) หมาป่าในร่างแกะ	เสือในร่างสมัน	คนร้ายที่ปลอมมาในร่างของคนดี

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำสัตว์มาเปรียบเทียบ แต่สำนวนเวียดนามนำ “หมาป่า” และ “แกะ” มาเปรียบ ส่วนสำนวนไทยนำ “เสือ” และ “สมัน” มาเปรียบ ทั้ง “หมาป่า” และ “เสือ” เป็นสัตว์ที่ดุร้าย กินเนื้อสัตว์เป็นอาหาร สัตว์ 2 ชนิดนี้มีลักษณะตรงข้ามกับ “แกะ” และ “สมัน” ซึ่งเป็นสัตว์ที่ไม่น่ากลัว

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา สมันและแกะเป็นอุปมากับคนที่มีจิตใจดี ซื่อตรง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่ดุร้ายโหดเหี้ยมหรือน่ากลัวเหมือนเสือและหมาป่าซึ่งเป็นตัวแทนของความดุร้าย อำมหิต ดังนั้น สำนวนดังกล่าวใช้กับคนร้ายที่ปรากฏตัวเป็นคนดี

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Con sâu làm rầu nồi canh (กอน เซว หล่าม เลี้ยว โหน่ย แกง) หนอนตัวเดียวทำให้หม้อแกงเสีย	ปลาเน่าตัวเดียวเหม็นหมด ทั้งข้อง	คนอยู่ในกลุ่มเดียวกันแต่คนไม่ดี เพียงคนเดียวทำให้คนในกลุ่ม เสียชื่อทั้งหมด

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำสัตว์มาเปรียบเทียบ โดยสำนวนเวียดนามคือ “หนอน” สำนวนไทยคือ “ปลาเน่า” หนอนเป็นสัตว์ที่ชอบกินใบไม้เป็นอาหาร ดังนั้น ใบไม้ผักบางชนิดจะเห็นหนอนซ่อนตัวอยู่ เมื่อเอาผักมาทำอาหาร ถ้าล้างไม่สะอาด หนอนยังเกาะอยู่ที่ใบผัก เวลารับประทานเห็นหนอนจะทำให้ผู้รับประทานรู้สึกขยะแขยง และคิดว่าแกงในหม้อทั้งหมดไม่สะอาด บางครั้งอาจเททิ้งทั้งหม้อก็เป็นไปได้ ส่วนปลาเน่าตัวเดียวที่อยู่ในข้องย่อมส่งกลิ่นเหม็นทำให้ปลาตัวอื่นๆ พลอยมีกลิ่นเหม็นไปด้วย

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา หนอนและปลาเน่าหมายถึงสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ทำไม่ดีเพียงคนเดียวย่อมทำให้คนอื่นๆ ในหมู่คณะเดียวกันเสียชื่อเสียง หรือถูกมองว่าไม่ดีไปด้วย

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Gà chết vì tiếng gáy (เจ็ด หวี เตี้ยง ไก่) ไก่ตายเพราะเสียงขัน	ปลาหมอตายเพราะปาก	พูดพล่อยไปจนทำให้ตัวเองต้อง เดือดร้อน

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำสัตว์มาเปรียบเทียบ โดยสำนวนเวียดนามเกิดจาก “ไก่” เพราะคนเวียดนามสังเกตเห็นว่า เสียงขันของไก่ตัวผู้เป็นเสียงร้องทำทนายไก่ตัวอื่นๆ จนเป็นเหตุให้ไล่จิกตีกัน และไก่ตัวที่ขันก่อนอาจจะถูกจิกตีจนบาดเจ็บ ส่วนสำนวนไทยเกิดจาก “ปลาหมอ” เพราะธรรมชาติของปลาหมอเวลาอยู่ใต้น้ำจะพ่นน้ำขึ้นมาเห็นเป็นฟองปุดๆ ที่ผิวน้ำ คนตกปลาเห็นผิวน้ำเป็นฟองปุดๆ ก็รู้ว่าที่ตรงนั้นมีปลาหมอ จึงหย่อนเบ็ดตกปลาหมอได้ จึงเป็นที่มาของสำนวน “ปลาหมอตายเพราะปาก”

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงดักเตือน โดยเปรียบเทียบกับคนที่ไม่ระมัดระวังคำพูด และคำพูดจากปากนั้นนำภัยมาสู่ตนเอง

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
5. Thả con săn sắt bắt con cá rô (เถา กอน ซาน ซัต บัต กอน ก๊า โซ) ปล่อยปลา “ซันซัต” จับปลาหมอ	เอากุ้งปล่อยไปตกปลากะพง	ลงทุนน้อยแต่หวังผลประโยชน์ มาก

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนเกิดจากสัตว์ ปลา “ชันซัด” เป็นปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง มีขนาดเล็กกว่านิ้วมือ มีลายสีเขียวแดง มักอาศัยอยู่ตามแอ่งน้ำ ทะเลสาบ กินหญ้าอ่อนและตะไคร่น้ำเป็นอาหารหลัก ปลา “ชันซัด” มีคุณค่าทั้งทางด้านโภชนาการและเศรษฐกิจค่อนข้างน้อย ตรงกันข้าม ปลาหมอเป็นปลาน้ำจืดที่มีขนาดใหญ่กว่าปลา “ชันซัด” หลายเท่า และยังเป็นอาหารที่ได้รับความนิยมมาก ส่วนสำนวนไทยกุ่มฝอยและปลากะพงก็มีนัยความหมายเช่นเดียวกับปลา “ชันซัด” และปลาหมอ

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงเปรียบเทียบ หมายถึง การทำกิจการใดๆ ที่ลงทุนน้อย แต่หวังได้ผลประโยชน์หรือได้กำไรมากมาย

3.2.2 การนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Ăn cỗ đi trước lội nước đi sau (อัน โก่ ดี เชื้อก ไหล่ย เนื่อก ดี เซา) ไปกินเลี้ยง เดินข้างหน้า ไปลุยน้ำ เดินข้างหลัง	การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ การพายการถ่อพ่อไม่สู้ใคร	ชอบหรือเก่งในเรื่องกิน เรื่องอยู่สุขสบายแต่ เกียจคร้านการทำงาน

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำการกระทำมาเปรียบเทียบ ในสำนวนเวียดนาม “ไปกินเลี้ยง” หมายถึง การได้รับประโยชน์ เพราะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ส่วน “ไปลุยน้ำ” เสมือนการทำงานที่ยากลำบาก คนที่ “ไปกินเลี้ยง เดินข้างหน้า ไปลุยน้ำ เดินข้างหลัง” จึงหมายถึง คนที่เกียจคร้าน เห็นแก่ตัว เอาแต่ประโยชน์ส่วนตนหรือความสุขสบาย ส่วนงานที่ลำบาก มีอันตรายก็ปล่อยให้คนอื่นทำ สำนวนไทยก็มีนัยคล้ายคลึงกัน คือ คนที่ชอบแต่ความสุขสบาย แต่เกียจคร้านทำงาน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตำหนิทั้งคนที่เกียจคร้าน ไม่ชอบทำงาน และคนที่เห็นแก่ตัว คอยจะเอาแต่ประโยชน์หรือความสุขสบาย

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Cá ăn thì giật dề lâu mát mòi (ก้า อัน ถี่ เสิด เด่ เลิว เม็ด โหม่ย) ปลากินให้ยกคันเบ็ด ไว้นานเหยื่อหาย	น้ำขึ้นให้รีบตัก	มีโอกาสดีต้องรีบทำ

ที่มา: สำนวนเวียดนามเกิดจากการตกปลา เมื่อปลากินเหยื่อแล้วต้องรีบรวดคันเบ็ด ก็จะได้ปลา ถ้าปล่อยไว้นาน ปลาจะกินเหยื่อจนหมดและหนีไป ส่วนสำนวนไทยเปรียบเวลาน้ำขึ้น น้ำก็จะเต็มฝั่งใสสะอาดที่ควรรีบตักเก็บไว้ใช้ดื่มกิน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงแนะนำสั่งสอนเพื่อให้คนรู้จักใช้โอกาสอันเหมาะสม หมายถึงเมื่อโอกาสดีมาถึงก็ควรใช้โอกาสนั้นๆ ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพราะโอกาสดีนั้นไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Chọc gậy bánh xe (จี้ก เกย แป้ง แขน) เอาไม้ไปสอดล้อรถ	หมูเขาจะหาม เอาคานเข้าไปสอด	ขัดขวางคนอื่นในขณะที่เขากำลัง ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนทำให้เขาเสีย ประโยชน์

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยเกิดจากการกระทำ ล้อรถในสำนวนเวียดนามเป็นสัญลักษณ์ของการเคลื่อนไหว การเดินหน้า หรือการพัฒนา เมื่อเอาไม้ไปสอดเข้าจึงเป็นการขัดขวางความก้าวหน้าของผู้อื่น เช่นเดียวกับสำนวนไทยที่แสดงพฤติกรรมการขัดขวางผู้อื่นโดยการเอาคานเข้าไปสอดระหว่างที่เขาจะหามหมู ทำให้หามหมูไม่สะดวกหรือไม่ราบรื่น

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา หมายถึง คนที่เข้าไปขัดขวางงานที่กำลังจะสำเร็จของผู้อื่นทำให้งานนั้นเสียไป

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Láy thúng úp voi (เล้ย หุ้ง อุ๊บ วอย) เอากระจาดไปปิดช้าง	ช้างตายทั้งตัวเอาใบบัวมาปิด	ความชั่วหรือความผิดร้ายแรงที่คนรู้ ทั่วกันแล้ว จะปิดอย่างไรก็ไม่มิด

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนเกิดจากการกระทำ โดยใช้ “ช้าง” เป็นสิ่งเปรียบ หมายถึงสิ่งที่ใหญ่โต และเห็นได้ชัดเจน สำนวนเวียดนามจะหมายถึงความพยายามปิดบังซ่อนเร้นสิ่งไม่ดี ซึ่งคนอื่นรู้แล้วแต่ก็ปิดบังไม่ได้ เพราะสิ่งที่นำมาปิดคือกระจาดซึ่งเล็กกว่าช้างมาก ส่วนสำนวนไทยกล่าวถึงช้างที่ตายแล้วเปรียบเสมือนความผิดที่ร้ายแรง แต่พยายามปิดบังด้วยใบบัว ซึ่งเล็กกว่าตัวช้างมาก จึงปิดไม่ได้ เช่นเดียวกัน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้เพื่อให้ข้อคิดในเชิงเปรียบเทียบว่า ความผิดหรือความชั่วที่คนทั่วไปรู้เห็นอย่างกว้างขวางแล้ว จะปกปิดอย่างไรก็ไม่ได้อีก

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
5. Múa rìu qua mắt thợ (มั่ว ลีว กวา มัด เกอะ) ฟ้อนขวานต่อหน้าช่าง	เอามะพร้าวห้าวไปขายสวน	แสดงความรู้หรืออวดรู้กับผู้ที่รู้เรื่องดีกว่า

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนเกิดจากการกระทำ สำนวนเวียดนามเปรียบเทียบกับขวานซึ่งเป็นเครื่องมือของช่างไม้ ดังนั้นช่างไม้จึงใช้ขวานได้ชำนาญกว่าคนธรรมดา แต่การที่มีคนนำขวานมารายรำต่อหน้าช่าง ย่อมทำได้ไม่สวยงาม หรือทำได้ไม่ดีเท่าช่างไม้ ส่วนสำนวนไทยหมายถึงการเอามะพร้าวไปขายในสวนซึ่งเป็นแหล่งปลูกมะพร้าวก็ย่อมจะไม่มีใครซื้อ

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตำหนิหรือให้ข้อคิด หมายถึงการอวดรู้กับผู้ที่รู้เรื่องนั้นแล้วหรือรู้ดีกว่า ซึ่งไม่ควรทำ

3.2.3 การนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Dao hai lưì (ชาว ฮาย เหลือย) มีดสองคม	ดาบสองคม	มีทั้งข้อดีและข้อเสีย

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ สำนวนเวียดนามนำมีดมาเปรียบ ส่วนสำนวนไทยนำดาบมาเปรียบ ทั้งมีดและดาบเป็นของมีคมทั้ง 2 ข้าง คมข้างหนึ่งใช้เพื่อการฟัน สับ หรือหั่น แต่ในขณะที่ใช้คมอีกข้างหนึ่งอาจไปถูกตัวให้ได้รับอันตรายได้หากใช้อย่างไม่ระมัดระวัง

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้เพื่อตักเตือนว่า ก่อนที่จะลงมือทำอะไร ควรต้องคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะผลจากการกระทำนั้นๆ อาจมีทั้งข้อดีข้อเสีย เปรียบเสมือนดาบ 2 คม ที่ให้ทั้งคุณและโทษ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Lọt sàng xúông nĩa (หลอด sàng ขั่วง เนีย) ลอดกระชอนลงกระด้ง	เรือล่มในหนอง ทองจะไปไหน	คนในเครือญาติแต่งงานกันทำให้ทรัพย์สินมรดกไม่ตกไปอยู่กับผู้อื่น

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำสิ่งของมาเปรียบคือกระซอน เป็นภาชนะใช้สำหรับร่อนข้าว และมีกระด้งรองรับอยู่ข้างใต้ เวลา ร่อนข้าวเมล็ดข้าวที่แตกหักหลุดลอดผ่านกระซอนก็จะตกลงไปในกระด้ง ส่วนสำนวนไทยเปรียบเทียบกับเรือบรรทุกของที่ลอยอยู่ในหนองน้ำ หากเรือล่มของในเรือก็จะจมอยู่ในหนองนั้น ไม่สูญหายไปไหน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา สำนวนเวียดนามหมายถึง การให้หรือการเสียประโยชน์ให้แก่คนใกล้ชิดหรือเครือญาติยอมไม่มีความสูญเสียแต่อย่างใด ส่วนสำนวนไทยใช้เปรียบกับการแต่งงานในกลุ่มเครือญาติหรือคนใกล้ชิดกัน ทรัพย์สินมรดกไม่ตกไปอยู่กับผู้อื่น

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Tai vách mạch rừng (ตาย แวก แหม็ก สิ่ง) หูผ่นง ซ่องผาซัดเตะะ	กำแพงมีหูประตูดมิดา	ถึงจะเป็นความลับเพียงไรก็อาจมีคนล่วงรู้ได้ จึงให้ระมัดระวังเมื่อพูดหรือทำอะไรก็ตาม

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำผาผ่นงและผาซัดเตะะมาเปรียบ โดยให้ผาผ่นงมีหูได้ยินเสียงเหมือนคน และผาซัดเตะะมีช่องที่มองเห็นได้ ส่วนสำนวนไทยเปรียบกำแพงให้มีหูเช่นกัน และให้ประตูมีตามองเห็นได้เหมือนคน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้เพื่อเตือนการพูดคุย หรือการปรึกษาหารือกันในเรื่องส่วนตัว หรือความลับว่า อาจมีคนรู้เห็น ได้ยินได้ฟัง จึงควรต้องระมัดระวัง

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Nghèo rút mùng toi (แหง่ว เช็ด หมุ่ง เตย) จน “หมุ่งเตย” ร่วง	สิ้นไร้ไม้ตอก	ยากจนมาก ไม่มีทรัพย์สินสมบัติใดติดตัว

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำเสื้อกันฝนประเภทหนึ่งของชาวภาคกลางมาเปรียบเทียบ คือ เสื้อ “เตย” ทำมาจากใบลาน นำมาเย็บเป็นเสื้อใส่กันฝนได้เป็นอย่างดี และส่วนบนของเสื้อเรียกว่า “หมุ่งเตย” เมื่อใช้ไปนานๆ ชายเสื้อจะหลุดร่วงก่อน ส่วน “หมุ่งเตย” นั้นทำจากใบลานคุณภาพดี ทนทานและสานหนากว่าส่วนอื่น จึงร่วงได้ยาก ผู้ที่มีฐานะก็มักจะรีบซ่อมชายเสื้อเมื่อเริ่มหลุดร่วง ผู้ที่ยากจนก็จะใช้ไปเรื่อยๆ จนกว่า “หมุ่งเตย” จะร่วงหมด ดังนั้น คนที่ยากจนมากๆ จึงถูกเปรียบเทียบกับสำนวนนี้ ส่วนสำนวนไทยนำไม้ตอกมาเปรียบเทียบ “ตอก” เป็นไม้ไผ่จักเป็นเส้นบางๆ สำหรับสานเป็นสิ่งของ

เครื่องใช้ หรือใช้แทนเชือกผูกสิ่งของ เป็นวัสดุพื้นบ้านที่หาง่ายไม่มีราคา ดังนั้น สำนวนนี้จึงเปรียบเสมือนคนที่ยากจนมากๆ ไม่มีแม้กระทั่งไม้ตอกที่จะนำมาจักสานเป็นของใช้

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา แสดงถึงความยากจนขัดสนเป็นที่สุด

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
5. Liệt giường liệt chiếu (เหลียด เตียง เหลียด เขี้ยว) นอนติดเตียงติดเสื่อ	ล้มหมอนนอนเสื่อ	ป่วยจนต้องนอนรักษาตัว

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำสิ่งของเครื่องใช้ที่อยู่ใกล้ตัวมาเปรียบเทียบกับได้แก่ เตียง เสื่อ และหมอน ซึ่งใช้สำหรับนอน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนมีนัยความหมายแสดงอาการเจ็บป่วยของคนที่มีอาการหนักจนต้องนอนพักรักษาตัวอยู่กับที่ ไม่สามารถลุกไปไหนมาไหนได้

3.2.4 การนำพืชมมาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำพืชมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Bé hạt tiêu (เบ๊ หาด เตี่ยว) เล็กเมล็ดพริกไทย	เล็กพริกขี้หนู	คนตัวเล็กแต่เก่งหรือมีความสามารถมาก

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำพืชมมาเปรียบ สำนวนเวียดนามเปรียบความเล็กของคนกับเมล็ดพริกไทยซึ่งมีรสชาติเผ็ดร้อน ส่วนสำนวนไทยนำพริกขี้หนูซึ่งมีขนาดเล็กที่สุด แต่มีรสชาติเผ็ดกว่าพริกชนิดอื่นๆ

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้พริกเปรียบเทียบกับคนที่มีรูปร่างลักษณะเล็กแต่สุขภาพแข็งแรง ทำงานเก่ง หรือมีความสามารถมากกว่าคนที่มีรูปร่างใหญ่โตแต่ทำงานไม่เก่งหรือด้อยความสามารถ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Nhỏ cỏ tận góc (โหญ่ ก่อ เต็น ก๊ก) ถอนหญ้าถึงราก	ตัดหนามอย่าไว้หน่อ ถอนรากถอนโคน	ทำลายให้ถึงต้นตอหรือกำจัดศัตรูให้สิ้นซาก

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยเกิดจากพืชพันธุ์ไม้ หญ้าเป็นวัชพืชที่ไม่มีประโยชน์ และพืชพันธุ์ไม้หนามก็เป็นอันตราย คนจึงมักขุดถอนหญ้าและตัดทำลายพืชไม้หนามทิ้ง ดังนั้น การถอนหญ้าจึงต้องถอนรากให้หมดเพื่อป้องกันไม่ให้ขึ้นมาใหม่ เช่นเดียวกับการทำลายหนามก็ต้องขุดถอนให้หมดเพื่อไม่ให้ป็นต้นงอกขึ้นมาอีก

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้เป็นอุทาหรณ์ว่า การกำจัดศัตรูให้หมดไปก็ต้องกำจัดถึงลูกหลาน หรือการแก้ปัญหาเรื่องร้ายก็ต้องแก้ที่ต้นเหตุ มีนัยความหมายว่าต้องทำลายต้นเหตุหรือต้นตอให้สิ้นซาก เพื่อที่ไม่ให้สิ่งนั้นย้อนกลับมาทำร้ายเราได้อีกต่อไป

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Thóc cao gạo kém (ท้อก กาว ก่าว แก้ม) ข้าวเปลือกแพง ข้าวสารแพง	ข้าวยากมากแพง	ภาวะขาดแคลนอาหาร หรือ ภาวะทุพภิกขภัย

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำพืชมาเปรียบเทียบ คือ “ข้าว” เป็นอาหารหลักที่สำคัญยิ่งในวิถีชีวิตของคนทั้ง 2 ประเทศ สำนวนเวียดนามกล่าวถึงทั้งข้าวเปลือกและข้าวสาร ส่วนสำนวนไทยนำหมากซึ่งเป็นพืชอีกชนิดหนึ่งที่ผูกพันกับวิถีชีวิตไทยมาเปรียบเทียบ ทั้งหมากและข้าวจึงเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายในเชิงเศรษฐกิจอีกด้วย ดังนั้น ภาพสะท้อนทางเศรษฐกิจจึงดูได้จากราคาของพืชทั้ง 2 ชนิดนี้ เมื่อใดที่ขาดแคลนและมีราคาแพง ประชาชนก็เดือดร้อน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนแสดงถึงสภาพเศรษฐกิจของบ้านเมือง โดยดูได้จากราคาของข้าวและหมาก ถ้ามีราคาแพงก็หมายถึงภาวะขาดแคลนอาหารหรือเศรษฐกิจตกต่ำ ประชาชนก็จะใช้ชีวิตอยู่ด้วยความยากลำบาก

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Tót gỗ hơn tót nước sơn (โต๊ด โก๋ เอ็น โต๊ด เนื่อก เซิน) ดีที่เนื้อไม้ ไม่ใช่ทาสี	สวยปากาไม่ติด	สิ่งของหรือคนที่มองจากภายนอกว่า สวยงามแต่ไม่มีประโยชน์หรือไม่มี คุณค่า

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำไม้มาเปรียบเทียบ ด้วยไม้เป็นวัสดุที่นิยมนำมาทำเครื่องเรือนและสร้างบ้าน คุณสมบัติสำคัญอันดับแรกคือเนื้อไม้หรือประเภทของไม้ ไม้บางอย่างดูจากภายนอกสวยงามเพราะทาสี แต่เป็นไม้คุณภาพต่ำ จึงใช้งานได้ไม่นาน แต่ไม้เนื้อดีจะทนทานกว่า ส่วนสำนวนไทยนำข้าว

สุกมาเปรียบเทียบ ข้าวที่หุงสุกแล้ว ถ้าร้อนสวยเกินไปเม็ดข้าวจะกระด้างไม่มีความเหนียว นำไปปิ้งย่าง ฝามาเม็ดข้าวก็ไม่ติดฝา

วิธีการใช้: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยให้คติข้อคิดเหมือนกัน คือ นำไปเปรียบกับคน หรือสิ่งของที่ภายนอกดูสวยงามแต่ไม่มีประโยชน์ ไม่มีคุณค่า สำนวนไทยเน้นไปที่ผู้หญิงที่รูปร่าง สวยงาม แต่ไม่มีคุณสมบัติที่ดีอยู่ในตัว

3.2.5 การนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Bắt tận tay, day tận trán (bắt tận tay, day tận trán) จับมือ จิ้มหน้าผาก	คาหนังคาเขา	จับได้ในขณะที่กำลังกระทำผิด หรือพร้อมกับของกลาง

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ สำนวนเวียดนามมาจากการจับคนทำผิดได้ขณะลงมือทำ โดยเข้าไปจับมือคนทำผิด และจิ้มที่หน้าผากคนนั้นเพื่อให้ยอมรับผิด ส่วนสำนวนไทยนำอวัยวะของสัตว์มาเปรียบซึ่งเกิดจากการลักขโมยวัวควาย เมื่อนำไปฆ่าแหละ แต่ถูกเจ้าของตามจับได้ โดยมีหลักฐานที่เป็นหนังและเขาควางอยู่ ณ ที่นั้น

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเน้นย้ำให้หนักแน่นว่าจับได้ขณะทำการทุจริต โดยมีหลักฐานปรากฏชัดเจน

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Đi guốc trong bụng (đi guốc trong bụng) ใส่เกือกเดินในท้อง	อำปากก็เห็นลิ้นไก่	รู้เท่าทันกัน เข้าใจความคิดซึ่ง กันและกัน

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ โดยสำนวนเวียดนามกล่าวถึงท้อง เพราะท้องในภาษาเวียดนามมีความหมายโดยนัย คือ ความคิด ตรงกับคำว่า “ใจ” ในภาษาไทย ท้องเป็นอวัยวะที่ไม่มีใครสามารถมองเห็นข้างในได้ ดังนั้นการที่ใส่เกือกเดินในท้องจึงเป็นคำกล่าวเกินจริง เพื่อแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ป็นความคิดในใจนั้นมีคนสามารถล่วงรู้ได้ ส่วนสำนวนไทยนำ

ปากและลิ้นไก่มาเปรียบเทียบ ลิ้นไก่เป็น “ติ่งบนเพดานอ่อนที่ยื่นลงมาในช่องปาก”¹ ซึ่งจะอยู่ลึกเข้าไปข้างใน เมื่ออ้าปากพูดปกติ มักมองไม่เห็นลิ้นไก่ แต่สำนวนไทยกล่าวว่า “พออ้าปากก็เห็นลิ้นไก่” หมายถึง คนฟังสามารถรู้ทันว่าคนพูดกำลังจะพูดอะไร

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายโดยนัยว่ารู้เท่าทันความคิดของอีกฝ่ายหนึ่งว่า คิดอย่างไร รู้ลึกอย่างไร แม้ว่ายังไม่ทันพูดหรือแสดงออก

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Mở mày mở mặt (เหมอ ใหม่ เหมอ หมัด) เปิดหน้าเปิดตา	เงยหน้าอ้าปาก	มีฐานะดีขึ้นกว่าเดิม

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ สำนวนเวียดนามกล่าวว่า “เปิดหน้าเปิดตา” มีนัยความหมายมาจากการที่คนจนสามารถยกฐานะของตนเองให้ดีขึ้นจนเท่าเทียมคนอื่น ๆ ได้ จึงกล้าสู้หน้าคบค้าสมาคมกับคนอื่น ส่วนสำนวนไทยนั้นนำมาจากกิริยาอาการของคนจนที่ต้องก้มหน้าตรากตรำทำงาน และเมื่อมีฐานะดีขึ้น จึง “เงยหน้าอ้าปาก” ได้

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้เปรียบเทียบให้เห็นชีวิตของคนจนที่มีฐานะดีขึ้นกว่าเดิม

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Vung tay quá trán (วุง ไต กว้า ซ้าน) ยกมือเหนือหน้าผาก	มือห่างตีนห่าง	สุรุ่ยสุร่าย หละหลวมในเรื่องการใช้จ่าย

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ คือ “มือ” และ “หน้าผาก” ส่วนคำว่า “วุง” ในภาษาเวียดนามนอกจากมีความหมายว่า “ตวัด” หรือ “ขว้าง” ยังเป็นคำนำหน้าคำประสมหลายคำที่มีความหมายว่าฟุ่มเฟือย ส่วน “กว้า” มีความหมายว่า “เกิน” “เลย” ดังนั้น การยกมือขึ้นเหนือหน้าผาก ก็แสดงถึงความเกินพอดี และเมื่อยกมือเหนือหน้าผาก มือนั้นก็จะอยู่นอกเหนือจากสายตาที่จะสังเกตได้ คนเวียดนามจึงนำกิจยานี้มาเปรียบกับการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยที่ไม่สามารถควบคุมได้ ส่วนสำนวนไทยนำมือและเท้าซึ่งเป็นอวัยวะมาเปรียบเทียบ โดยสังเกตจากลักษณะทางกายของคนที่มีมือ

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2542. หน้า 1014.

และนิ้วเท้าห่างกัน ดูไม่สวยงาม และยังเป็นบุคลิกลักษณะของคนใช้แรงงานอีกด้วย สำนวนนี้จึงมาจากคนที่มือห่าง เมื่อเก็บเงินแล้ว มือมีช่องว่าง เงินก็หลุดลอดออกไปได้ จึงมีนัยว่าเก็บเงินไม่อยู่

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายคล้ายคลึงกันในเชิงตำหนิว่า ใช้จ่ายเกินความจำเป็นและเก็บเงินไม่อยู่ นอกจากนั้น สำนวนไทยยังหมายถึงคนที่สะเพร่า หรือ ไม่ระมัดระวังอีกด้วย

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
5. Vạch áo cho người xem lưng (แหวก อ้าว ซอ เหงื่อ หยด ล้าง) เปิดเสื้อให้คนอื่นดูหลัง	สาวไส้ให้กาгин	เปิดเผยความลับ จุดอ่อนของตน หรือ เรื่องภายในของพรรคพวกให้คนอื่นรู้

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ สำนวนเวียดนามใช้หลังซึ่งเป็นส่วนของร่างกายที่คนอื่นมักจะมองไม่เห็นมาเปรียบ “หลัง” จึงมีนัยเสมือนเป็นความลับหรือความไม่ดีของคน ส่วนสำนวนไทยกล่าวถึงไส้ซึ่งเป็นอวัยวะอยู่ภายในร่างกาย “ไส้” จึงเปรียบเทียบเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องที่มีความลับ

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตำหนิพฤติกรรมหรือการกระทำของคนเปิดเผยความลับหรือจุดอ่อนของตัวเองหรือพวกพ้องให้คนอื่นรู้ สำนวนเวียดนามเน้นไปที่การเปิดเผยจุดอ่อนหรือความไม่ดี ส่วนสำนวนไทยเน้นไปที่การนำเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องไม่ดีไปให้คนอื่นได้รับรู้

3.2.6 การนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Một trời một vực (โหมด ฉะ โหมด หวัก) ฝ่ายหนึ่งเป็นฟ้า อีกฝ่ายหนึ่งเป็นเหว	ผิดกันราวฟ้ากับดิน	ความแตกต่างกันระหว่าง 2 สิ่ง หรือ เป็นสิ่งตรงข้ามกัน

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยเกิดจากธรรมชาติ ฟ้ากับเหวและฟ้ากับดินมีความแตกต่างห่างไกลกัน และมีลักษณะตรงข้ามกันอย่างชัดเจน เพราะฟ้าอยู่สูง ดินและเหวอยู่ต่ำ จะมาบรรจบกันคงเป็นไปได้

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่าง 2 สิ่ง หรือเปรียบเทียบในสิ่งที่ตรงข้ามกัน เช่น ความแตกต่างระหว่างคน เป็นต้น

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Xương đồng da sắt (เชื่อง ดั่ง ซา ซัด) กระดูกเป็นทองแดง หนังเป็นเหล็ก	กินเหล็กกินไหล	ทนต่อความเหน็ดเหนื่อยหรือ ความเจ็บปวดได้อย่างผิดปกติ

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ ได้แก่ ทองแดง เหล็ก และเหล็กไหล ซึ่งทั้งหมดเป็นโลหะแข็งโดยนำมาเปรียบกับกระดูกและหนังของคนด้วยวิธีการกล่าวเกินจริง เพื่อแสดงให้เห็นความแข็งแกร่งของร่างกายและจิตใจ

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ โดยเปรียบกับคนที่ร่างกายแข็งแรง และมีจิตใจที่แข็งแกร่ง มีความอดทนสูง ไม่ย่อท้อต่อชีวิต

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Nóng như lửa (น้อง นู้อ หลือ) ร้อนเป็นไฟ	ใจยังกะดินประสิว/ ร้อนเป็นไฟ	ใจร้อน โมโหง่าย

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำธรรมชาติของไฟซึ่งมีความร้อนมาเปรียบเทียบกับอารมณ์ความรู้สึกของคนใจร้อน โมโหง่าย ส่วนสำนวนไทยนำดินประสิวซึ่งเป็นวัตถุไวไฟมาเปรียบกับคนใจร้อน โมโหง่ายเช่นเดียวกัน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงตำหนิคนที่อารมณ์ร้อนวู่วามขาดสติไม่มีเหตุผล เมื่อมีสิ่งใดมากระทบอารมณ์ก็มักจะโกรธหรือโมโหในทันทีทันใด

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Nước đến chân mới nhảy (น้อก दें เซิน เม้ย ไหญ่) น้ำมาถึงเท้า จึงกระโดด	ไฟลนกัน	อันตรายใกล้มาถึงหรือเวลาใกล้ หมดจึงร้อนตัว

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ สำนวนเวียดนามมาจากระดับน้ำที่เพิ่มสูงขึ้นจนถึงพื้นที่ที่เท้ายืนอยู่ จึงกระโดดหนีด้วยกลัวอันตราย ส่วนสำนวนไทยมาจากไฟที่มีความร้อน ใช้ประโยชน์ในการหุงต้มอาหาร แต่ถ้าไฟนั้นมาอยู่ใกล้ตัวจนถึงขั้น ก็เท่ากับมีอันตรายอยู่ใกล้ตัว

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้เพื่อตำหนิ ตักเตือน หรือให้ข้อคิดกับคนที่ขาดสำนึก ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตน ปล่อยให้เวลาผ่านไปจนใกล้หมดจึงคิดทำ หรือเมื่อมีอันตรายใกล้ตัวจึงคิดป้องกันแก้ไข

3.2.7 การนำศาสนามาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำศาสนามาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Ác giả ác báo (อักษฺ สา อักษฺ บั้ว) ทำชั่วได้ชั่ว	ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว	ใครทำอะไรไว้ สิ่งนั้นก็จะกลับมาสู่ตนเอง

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนนำความเชื่อทางพุทธศาสนามาเปรียบเทียบ โดยนำคำสอนที่มุ่งให้คนทำความดีและละเว้นความชั่ว ด้วยผลของการกระทำนั้นๆ จะเป็นไปตามกฎแห่งกรรม กล่าวคือ ทำอย่างไรย่อมได้รับผลอย่างนั้น เป็นคำสอนที่สื่อความหมายอย่างตรงตัว คือ ทำดีย่อมได้รับผลดี มีคนยกย่องสรรเสริญ หากทำชั่วจะได้รับผลชั่วตามมา

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้เพื่อการอบรมสั่งสอนให้คนในสังคมทำดี ละเว้นความชั่ว สำนวนเวียดนามกล่าวเฉพาะคนที่ทำชั่ว จะได้รับผลกระทบที่ก่อไว้ โดยมีจุดมุ่งหมายสั่งสอนให้คนกลัวความชั่วและไม่คิดทำความชั่วใดๆ แต่ในสำนวนไทยจะกล่าวถึงทั้ง 2 ด้าน เป็นการเปรียบเทียบให้เห็น เพื่อใช้วิจารณ์ญาณในการเลือกกระทำ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Thiện căn ở tại lòng ta (เถียน กัน เอื้อ ต่าย หล่อง ตา) รากเหง้าแห่งความดีอยู่ที่ใจ	สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ	ความสุขที่เกิดจากการทำความดี หรือความทุกข์ที่เกิดจากการทำความชั่ว ย่อมอยู่ในใจของผู้ทำเอง

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยเกิดจากคำสอนทางศาสนา คือ ความสุขหรือความทุกข์อยู่ที่ใจ ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำของตน การทำความดีจะทำให้เรามีสุขทั้งกายและใจ ส่วนการทำความชั่วจะทำให้เกิดความทุกข์

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนนมุ่งสอนให้คนทำความดีและละเว้นความชั่ว ส่วนนวนเวียดนามกล่าวถึงต้นเหตุแห่งความดีและชั่วนั้นเกิดแต่ใจตน ส่วนสำนวนไทยความสุขเปรียบเหมือนสวรรค์ ความทุกข์เปรียบเหมือนนรก ซึ่งก็มาจากใจตนเองเช่นกัน

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Ở hiền gặp lành (เอื้อน เขียน กับ แห่ล่ง) ทำตัวดี มีแต่มงคล	คนดีมีคุ้ม	คนทำดีย่อมไม่มีภัย

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยเกิดจากคำสอนทางศาสนาพุทธที่ให้เราทำแต่ในสิ่งดีๆ ในสำนวนเวียดนามสอนว่าการประพฤติปฏิบัติตนดีก็จะได้รับสิ่งดีๆ ตอบแทน ส่วนสำนวนไทยชี้ให้เห็นว่าคนดีแม้ตกอยู่ในอันตรายก็มีคนคอยดูแลช่วยเหลือเหมือนมีผีหรือเทวดาคอยคุ้มครอง

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนใช้ในเชิงอบรมสั่งสอนให้คนทำความดี เพราะเมื่อทำความดีแล้วจะพบแต่สิ่งดีๆ ปราศจากภัยอันตรายทั้งปวง

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Miệng bò tát, dạ ót ngâm (เหมียง โบ่ ต้าด ส่า เอื้อด เงิม) ปากพระโพธิสัตว์ ใจพริกดอง	มือถือสาก ปากถือศีล	คนที่อ้างว่าตนเองดีมีศีลธรรม แต่แท้ที่จริงกลับประพฤติชั่ว

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำศาสนามาเปรียบ คือ “พระโพธิสัตว์” และ “ศีล” สำนวนเวียดนามกล่าวถึงการพูดและจิตใจ โดยเปรียบคนที่พูดดีเหมือนพระโพธิสัตว์ พูดถึงศีลธรรม ความดี แต่จิตใจเป็นไปในทางตรงกันข้าม คือ ใจไม่บริสุทธิ์ ส่วนสำนวนไทยกล่าวถึงการพูดและการประพฤติ คือ คนที่พูดเกี่ยวกับศีลธรรมหรืออ้างว่าตนเองมีศีลธรรม แต่ประพฤติชั่ว เปรียบกับ “มือถือสาก” เพราะสากเป็นเครื่องมือสำหรับตำอย่างหนึ่ง ซึ่งมีความหมายโดยนัยว่า ทำให้แหลกลาญ ย่อยยับ หรือ แตกสลาย

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนใช้ในเชิงตักเตือนให้ระมัดระวังคนที่ชอบพูดถึงแต่ในสิ่งดีๆ ทว่ามีความคิดจิตใจหรือความประพฤติไปในทางชั่วร้าย

3.2.8 การนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Giàu là họ, khó người dung (เล่า หล้า ห่อ ค้อ เหง่อย ชึ่ง) คนรวยเป็นญาติ คนจนเป็นคนไม่รู้จัก	มีเงินเขาก็นับว่าน้อง มีทอง เขาก็นับว่าพี่	เมื่อมั่งมีเงินทอง ใครๆ ก็เข้ามา มานับญาติพี่น้อง

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำพฤติกรรมของมนุษย์มาเปรียบเทียบ โดย
สำนวนเวียดนามกล่าวถึงทั้งคนรวยและคนจน สำนวนไทยกล่าวเฉพาะถึงผู้ร่ำรวย เงินและทองถูก
นำมาเป็นสัญลักษณ์ของความมั่งมี

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้เพื่อให้คิดข้อคิดในการสมาคมกับผู้คน อีกทั้งสะท้อนให้เห็น
ค่านิยมทางวัตถุเกี่ยวกับอำนาจของเงินซึ่งมีมาทุกยุคทุกสมัย กล่าวคือ หากใครมีเงินทองก็จะเป็นที่
เคารพรักใคร่นับถือเป็นญาติมิตรดังถ้อยคำในสำนวนไทย ส่วนสำนวนเวียดนามกล่าวถึงคนจนในเชิง
เปรียบเทียบความแตกต่างให้เห็นอีกด้วย

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Giận cá chém thớt (เลิ่น ก้า แซ่ม เท็ด) โกรธปลา สับเขียง	โกรธหมาด่าทำหมาแดง	โกรธคนหนึ่งแต่ทำอีกคนหนึ่ง

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยเกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ สำนวนเวียดนามนำ
ปลาและเขียงมาอุปมาอุปไมยกับคน 2 คน คือ ปลาเป็นคนต้นเหตุที่ทำให้ผู้อื่นโกรธ แต่คนโกรธไปลงโทษอีก
คนหนึ่งคือเขียงเพื่อระบายอารมณ์ เช่นเดียวกับสำนวนไทยที่โกรธคนหนึ่ง คือ หมาด่า แต่ไปลงโทษอีก
คนหนึ่ง คือ หมาแดง

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ หมายถึง โกรธคนหนึ่งแต่ไม่สามารถ
ทำอะไรผู้นั้นได้หรือไม่มีโอกาสจะทำ จึงระบายความโกรธกับอีกคนหนึ่งซึ่งไม่เกี่ยวข้องอะไรเลย

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Múa vụng chê đất lạch (มั่ว วุ่ง เช เด็ด เหล็ก) รำไม่ดีดิวาพื้นดินเอียง	รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง	ทำไม่ดีหรือทำผิดแล้วไม่รับผิดชอบโทษผู้อื่น

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ โดยทั้ง 2 สำนวนกล่าวถึงการรำ เมื่อรำไม่ได้หรือรำไม่สวย สำนวนเวียดนามจะกล่าวโทษว่าเป็นเพราะพื้นดินเอียง ส่วนสำนวนไทยจะกล่าวโทษผู้เล่นดนตรีว่าเล่นผิดจังหวะ

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตำหนิผู้ที่ชอบปิดความผิดให้แก่ผู้อื่นทั้งๆ ที่ตนเองเป็นผู้กระทำ กล่าวคือ ไม่ยอมรับผิดชอบ แต่มักจะกล่าวโทษความผิดให้ผู้อื่นรับแทน

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Có trăng quên đèn (ก๊อ ชั่ง เกวน แด่น) มีพระจันทร์ลืมตะเกียง	ได้แกงเหน้าพริก	ได้ของใหม่ลืมของเก่า

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ ในสมัยก่อนคนเวียดนามใช้ตะเกียงแทนไฟฟ้า เมื่อถึงคืนที่พระจันทร์ส่องแสง คนก็ลืมตะเกียงที่เคยให้แสงสว่างทุกค่ำคืน เพราะแสงจันทร์ให้ความสว่างมากกว่า ส่วนในสำนวนไทยมาจากน้ำพริกซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้านของคนไทยที่มีวิธีทำแบบง่ายๆ จึงเป็นอาหารพื้นๆ กินอยู่เป็นประจำในแทบทุกมื้อ หากวันใดมีแกงซึ่งถือว่าเป็นกับข้าวที่มีรสชาติอร่อยกว่า คนจึงไม่อยากกินน้ำพริก หรือเหน้าพริกทั้งไป

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตำหนิ ประชดประชัน หรือแสดงความรู้สึกน้อยใจในตนเองว่า ผู้ที่มีของใหม่หรือได้ของที่ดีกว่าก็ลืมของเก่าหรือของที่ใช้อยู่เป็นประจำ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
5. Miệng nam mô, bụng bỏ dao găm (เหมียง นาม โม บุง โบ่ ซาว กำ) ปากพูดนโม ใจเป็นกระบุงกริช	ปากปราศรัย ใจเชือดคอ	พูดดี แต่ใจคิดร้าย

ที่มา: ทั้ง 2 สำนวนเกิดจากพฤติกรรมของคนที่ปากกับใจไม่ตรงกัน กล่าวคือ ปากพูดดีแต่จิตใจเลวร้าย สำนวนเวียดนามนำความเชื่อทางศาสนามาเป็นเครื่องมือให้คนอื่นเชื่อถือจากคำว่า

“นโม” แต่จิตใจมุ่งร้ายเหมือนชอนกริชเอาไว้ ส่วนสำนวนไทยกล่าวถึงคนที่พูดจาประสงค์ดีแต่จิตใจมุ่งทำลายล้างเช่นเดียวกัน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตักเตือนให้ระมัดระวังคนที่พูดดีแต่จิตใจโหดเหี้ยมคิดประสงค์ร้ายกับผู้อื่น ถึงขนาดฆ่าคนได้

3.2.9. การนำสถานที่มาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำสถานที่มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Sống vô gia cư, chết vô địa táng (ซัง โว ซา กือ เช็ด โว เตีย ต้าง) อยู่ไม่มีบ้าน ตายไม่มีที่ดินฝัง (สุสาน)	เจ้าไม่มีศาล สมภารไม่มีวัด	ผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำสถานที่มาเปรียบเทียบ วิธีชีวิตของคนเวียดนามบ้านเป็นที่อยู่อาศัย และเมื่อตายแล้วก็จะฝังศพที่สุสาน ส่วนสำนวนไทยกล่าวถึงศาลอันเป็นสถานที่สิงสถิตของเทวดา เทพารักษ์ หรือเจ้าผี ส่วนวัดก็จะเป็นที่จำวัดของพระภิกษุ ในที่นี้คือสมภารซึ่งเป็นเจ้าวัดสถานที่ทั้ง 4 แห่งนี้จึงเหมาะสมควรคู่กันกับแต่ละสิ่ง

วิธีการใช้: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบกับผู้ที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง แต่สำนวนเวียดนามยังกล่าวเน้นถึงคนที่ใช้ชีวิตเร่ร่อนตั้งแต่เกิดจนตาย และเมื่อตายแล้วก็ยังไม่มีที่ฝังศพ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Ở chật còn hơn chật lòng (เอ๋อ เจ็ด ก๋อน เอ็น เจ็ด หล่อง) ที่แคบดีกว่าใจแคบ	คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก	ถ้ารู้สึกสบายใจอยู่ที่ไหนก็อยู่ได้ ถึงจะเป็นที่คับแคบ

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำสถานที่อยู่อาศัยมาเปรียบเทียบ ถึงแม้บ้านจะแคบ แต่จิตใจของผู้อยู่อาศัยด้วยนั้นมีความรักใคร่เมตตากัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันก็จะทำให้บ้านน่าอยู่มีความสุข แต่ในทางกลับกัน แม้ว่าบ้านจะใหญ่โตแต่คนที่อยู่ในบ้านขาดความรักความสามัคคีกันขัดแย้งกันบ้านนั้นก็ไม่น่าอยู่

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนมองความรู้สึกและจิตใจเป็นเรื่องสำคัญมากกว่าวัตถุสิ่งของ โดยเปรียบเทียบให้เห็นว่าความสุขในบ้านไม่ใช่เพราะบ้านใหญ่โต แต่มาจากความรักความเข้าใจของคนที่อยู่ร่วมกัน

3.2.10. การนำปริมาณมาเปรียบเทียบ

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำปริมาณมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Trăm thứ bà già (ข้า ท้อ ป่า สิ้น) ร้อยอย่างของหญิงบ้า	ร้อยแปด	มากมาย ต่างๆ นานา

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยนำตัวเลขมาเปรียบเทียบ ในภาษาเวียดนามถ้ากล่าวถึงจำนวนมากต้องเทียบกับหลักร้อย “ป่าสิ้น” ในมีความหมายว่าผู้หญิงอายุมากที่มีสติไม่สมบูรณ์ ชอบไปเก็บเศษของตามถนนชอกชอยหรือตามตลาดสดมาใส่ในกระเป๋าของตน ของที่เก็บมาได้แต่เยอะมากก็ใช้ประโยชน์ไม่ได้ และไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไรเพราะมีเป็นจำนวนมาก ส่วนสำนวนไทยนำเลข 108 มาจากความเชื่อของคนอินเดียว่าเป็นจำนวนศักดิ์สิทธิ์

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ โดยสำนวนไทยหมายถึงจำนวนมากมาย ส่วนสำนวนเวียดนามก็มีความหมายเหมือนกันแต่มักหมายถึงของเล็กๆ น้อยๆ เรื่องจุกจิกที่ทำให้ยุ่งยากเหนื่อยใจ

3.3 เปรียบเทียบสำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย แต่สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบต่างกัน

3.3.1 การนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

3.3.1.1 การนำสัตว์และวรรณคดีมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำสัตว์มาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำวรรณคดีมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Chó chê mèo lắm lông (ซ้อ เซ หม่อมว ล้า ลง) หมาติแมวว่ามีขนมาก	ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง	ตำหนิหรือพูดว่าคนอื่นอย่างไร ตนเองก็เป็นอย่างนั้น

ที่มา: จำนวนเวียดนามนำสัตว์มาเปรียบเทียบ ทั้งหมาและแมวเป็นสัตว์ที่มีขนมากพอๆ กัน แต่หมาดำหนิแมวว่ามีขนมาก จำนวนไทยนำตัวละครอิเหนาในวรรณคดีเรื่องอิเหนามาเปรียบเทียบ อิเหนาไม่รักไม่ต้องการบุษบา แต่กลับลักพาบุษบาไป

วิธีการใช้: ทั้ง 2 จำนวนใช้ในเชิงตำหนิคนที่มีความผิดในการทำนองชอบว่ากล่าวติตติงคนอื่นว่าไม่ดีแต่ตัวเองกลับเป็นอย่างที่ว่ำนั้น

3.3.1.2 การนำสัตว์และการกระทำมาเปรียบเทียบ

จำนวนเวียดนามนำสัตว์มาเปรียบเทียบ ส่วนจำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

จำนวนเวียดนาม	จำนวนไทย	ความหมาย
1. Chưa nóng nước đã đỏ gong (เชื้อ น้ํอง เนืํอก ดํา คํอ กํอง) นํ้ายังไม่ทํนร้อน กํามปู กํามกุงก็แดง	ตีตนก่อนไข้	กังวลทุกซํร้อนหรือหวาดกลัว ในเรื่องที่ยังไม่เกิดขึ้น

ที่มา: จำนวนเวียดนามเอากุ้ง ปูมาเปรียบเทียบ ธรรมชาติของกุ้งปู คือ เมื่อโดนนํ้าร้อนจะมีสีแดงขึ้นทันที ส่วนจำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบ คือ เมื่อคนมีอาการเจ็บป่วยโดยไม่รู้ว่าแน่ชัดว่าเป็นโรคอะไร ก็วิตกกังวลคิดว่าตนเองเป็นโรคร้ายถึงตายได้

วิธีการใช้: ทั้ง 2 จำนวนใช้ในเชิงตำหนิ เปรียบกับคนที่ชอบคิดมาก วิตกกังวล หรือหวาดกลัวกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้นข้างหน้า แต่จำนวนเวียดนามยังใช้กับบุคคลที่ไม่กล้าเผชิญกับปัญหาโดยยอมแพ้ตั้งแต่ต้น บางครั้งก็หมายถึงคนที่ทำอะไรไร้ร้อน ประมาท ไม่รอบคอบอีกด้วย

จำนวนเวียดนาม	จำนวนไทย	ความหมาย
2. Ốc không mang nổi mình ốc lại còn làm cọc cho rêu (อํก คง มาง โหนย หมึง อํก หล่าย กอน หลํม กํอก ซอ เซว) หอยแบกตัวเองไม่ไหวยังเป็นทีเกาะของตะไคร่นํ้า	เตี้ยอุมค่อม	ทำงานหรือประกอบกิจการที่ ต้องเป็นภาระมากมายใหญ่โต เกินกำลังหรือความสามารถ ของตนที่จะปฏิบัติ

ที่มา: จำนวนเวียดนามนำ “หอย” มาเปรียบเทียบ เปลือกหอยมีลักษณะหนักและใหญ่กว่าตัวหลายเท่า ธรรมชาติของหอย นอกจากต้องแบกเปลือกแล้ว ยังมีตะไคร้มาเกาะเต็มไปหมด คนเวียดนามสังเกตเห็นเช่นนั้นจึงนำมาผูกเป็นจำนวน ส่วนจำนวนไทยนำการกระทำของคนเตี้ยที่อุมคน

ค่อมเตี้ยด้วยกันมาเปรียบ ซึ่งตามธรรมดา คนเตี้ยอุ้มอะไรก็ลำบากอยู่แล้ว และเมื่อต้องอุ้มคนค่อมเข้าอีก ก็ย่อมจะพากันไปไม่ไหว

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนใช้ในเชิงตำหนิคนที่เอาตัวเองไม่รอด แต่กลับไปหาภาระเข้าตัวอีกซึ่งเกินกำลังและความสามารถของตนที่จะรับผิดชอบ บางทีก็ใช้กับคนที่มีฐานะต่ำต้อยหรือยากจนแต่รับภาระเลี้ยงดูคนที่ฐานะเช่นตนอีก หรือบางทีก็หมายถึงคนมีรายได้น้อยแต่มีภรรยาหลายคนที่ต้องเลี้ยงดู

3.3.1.3 การนำสัตว์และสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำสัตว์มาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Nước đổ đầu vịt (น้ำออก ไต่ เต๋ว หวิด) น้ำรดหัวเป็ด	ตักน้ำรดหัวสาก	สั่งสอน ตักเตือนเท่าไรก็ได้ไม่ผล

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำเป็ดมาเปรียบเทียบ กล่าวคือ ลักษณะของหัวเป็ดจะมีขนหนาและเรียบเป็นมัน เมื่อเอาน้ำมารดก็ไม่สามารถซึมเข้าไปได้ ส่วนสำนวนไทยนำสากที่มีลักษณะกลมลื่น และทำด้วยวัสดุแข็ง เช่น ไม้หรือหิน เมื่อตักน้ำรดน้ำก็ไม่สามารถซึมเข้าไปได้เช่นกัน จึงไม่เกิดประโยชน์อันใด

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนใช้ในความหมายเชิงอุปมา การเอาน้ำไปรดหัวเป็ดหรือหัวสากไม่มีประโยชน์เพราะน้ำจะไหลลงไปหมด เปรียบเสมือนการอบรมสั่งสอนคนโง่หรือคนดื้อรั้นไม่เชื่อฟังใคร แม้จะอบรมสั่งสอนอย่างไรก็ไม่ดีขึ้น

3.3.1.4 การนำสัตว์และธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำสัตว์มาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Chó với mèo (ซ้อ เว้ย แม่ว) หมากับแมว	ขมื่นกับปูน	เข้ากันไม่ได้ ไม่ถูกกัน

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำสัตว์เลี้ยงมาเปรียบเทียบ โดยนำหมากับแมวซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงที่เป็นคู่อริกัน เข้ากันไม่ได้ พบกันเมื่อไรก็ต้องกัดกันหรือส่งเสียงข่มขู่กันทุกครั้ง ส่วนสำนวนไทยนำ

ขมื่นกับปูนมาเปรียบ ขมื่นเป็นพืชหัวมีสีเหลืองชนิดหนึ่ง เมื่อใดเอาปูนมาผสมกับขมื่น สีของขมื่นและปูนก็จะกลายเป็นสีแดงในทันที ซึ่งสีนี้จะไม่ไปทางขมื่นหรือทางปูน เสมือนการที่ของ 2 สิ่งนี้เข้ากันไม่ได้

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ คนที่ไม่ถูกกันยอมอยู่ด้วยกันไม่ได้ เพราะจะทะเลาะกันเสมอ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Cháy nhà ra mặt chuột (ใช้ หนู่า ซา หมัด ฆวด) ไฟไหม้บ้าน หนูปรากฏหน้า	น้ำลดตอผุด	ถึงคราวชะตาตกความชั่วร้าย ความทุจริต คดโกง ความไม่ดีต่างๆ ก็ปรากฏขึ้นให้เห็น

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำสัตว์มาเปรียบเทียบ คือ หนูเป็นสัตว์ที่อาศัยอยู่ในรูหรือตามซอกมุมที่ลับตาภายในบ้าน และมักทำความเดือดร้อนให้แก่เจ้าของบ้าน เมื่อเกิดไฟไหม้บ้าน หนูก็วิ่งหนีออกมาจากที่ซ่อนให้คนเห็น ส่วนสำนวนไทยเปรียบเทียบกับตอไม้ที่อยู่ใต้น้ำ ซึ่งไม่มีใครเห็นในเวลาน้ำขึ้น แต่เมื่อถึงเวลาน้ำลด ตอไม้ที่อยู่ใต้น้ำก็จะโผล่ขึ้นมาให้เห็น

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา หมายถึงความชั่วหรือสิ่งเลวร้ายที่ถูกปิดบังไว้ และต่อมาถูกเปิดเผยขึ้น ในสำนวนไทยมักใช้เปรียบกับผู้มีอำนาจที่ปกปิดความชั่วไว้ แต่เมื่อหมดอำนาจความชั่วนั้นก็ปรากฏ

3.3.1.5 การนำสัตว์และพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำสัตว์มาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Già kén kén hom (ส่า แก๊น แก่น ฮอม) รังไหมแก่ ดิดจ่อ (เกาะไม่ออก)	เลือกนักมักได้แร้	คนที่เลือกมากจะได้ไม่ดีหรือ อาจไม่ได้อะไรเลย

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำ “รังไหม” มาเปรียบเทียบ เมื่อเลี้ยงไหมต้องดูแลเวลาเหมาะสมในการแกะรังไหมออกจากจ่อเลี้ยงไหม เพื่อนำไปปาดปูย ถ้าทิ้งไว้นานเกินไป จะเอารังไหมออกจากจ่อได้ยาก หรือได้รังไหมไม่สวย เพราะตัวดักแด้ที่อยู่ข้างในจะหาทางออกจากรัง ทำให้รังไหมเสีย ส่วนสำนวนไทย คำว่า “แร้” พุดเพี้ยนจากคำว่า “แรด” ซึ่งแปลว่า “แก่” หรือ “เกินความพอดี” ในที่นี้หมายถึงการเลือกคู่ครอง ถ้าเลือกมาก ในที่สุดจะได้คนแก่หรือคนที่ไม่เหมาะสมกัน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนวนใช้ในเชิงตักเตือนคนที่ละเอียดลออในการเลือกคู่ครอง แม้จะมีคู่ให้เลือกหลายคน ก็ไม่อาจตกลงใจได้ และในที่สุดก็จะได้คู่ครองไม่ดี ในปัจจุบันทั้ง 2 ส่วนนี้ยังใช้ในความหมายที่กว้างออกไป คือ ใช้ตำหนิตติตติงคนช่างเลือกในบริบทอื่นได้อีกด้วย

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Tham con diếc tiếc con rô (ทาม กอน เตี้ยก เตี้ยก กอน โซ) อยากได้ปลา “เตี้ยก” แต่เสียดาปลาหมอ	รักพี่เสียดายน้อง	ลังเลใจ ตัดสินใจไม่ถูกว่า จะเลือกอย่างไรดี

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำสัตว์มาเปรียบเทียบ ปลา “เตี้ยก” เป็นปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งอยู่ในกลุ่มปลาตะเพียน ซึ่งคนหาปลาอยากได้แต่ก็เสียดายปลาหมอ ส่วนสำนวนไทยเกิดจากการที่ผู้ชายรักชอบผู้หญิงพร้อมกัน 2 คนซึ่งเป็นพี่น้องกัน และไม่ยอมสูญเสียคนใดคนหนึ่ง

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนวนแต่เดิมใช้ตำหนิคนที่มึนงงใจโง่เลในเรื่องความรักที่มีลักษณะสองจิตสองใจ ไม่รู้จะเลือกใครในระหว่าง 2 คน ปัจจุบันความหมายกว้างออกไปในแง่ของการเลือกที่ไม่อาจตัดสินใจได้ว่าจะเลือกสิ่งใด

3.3.1.6 การนำสัตว์และนิทานมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำสัตว์มาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำนิทานมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Ông nói gà, bà nói vịt (อง น้อย ก่า บ่า น้อย หวิด) ผู้พูดเรื่องไก่ เมียพูดเรื่องเป็ด	ไปไหนมาสามวาสองศอก	ถามอย่างหนึ่ง ตอบไปอีกอย่างหนึ่ง

ที่มา: สำนวนเวียดนามกล่าวถึงไก่และเป็ดซึ่งเป็นสัตว์ในตระกูลเดียวกัน มีรูปร่างลักษณะคล้ายกัน แต่เราก็สามารถแยกแยะระหว่างไก่กับเป็ดได้ เมื่อคนหนึ่งพูดไก่ อีกคนหนึ่งพูดเป็ด คือ การที่ 2 คนความคิดไม่ตรงกัน คุยกันไม่รู้เรื่อง คนหนึ่งพูดอย่างหนึ่ง อีกคนหนึ่งพูดอีกอย่างหนึ่ง ส่วนสำนวนไทยมาจากเรื่องเล่ากันในอดีตว่า เมื่อ 2 คนพบกัน คนแรกเพิ่งซื้อเรือที่ตลาด คนที่สองถามว่า “ไปไหนมา” คนแรกเข้าใจว่า “เรือยาวกว่า” และตอบด้วยความภูมิใจว่า “สามวาสองศอก”

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนวนใช้ในความหมายเชิงถากถาง หมายถึง การฟังคำถามไม่ชัดเจน แต่ก็ตอบคำถามไปตามที่ตนเองเข้าใจ คำตอบจึงไม่ตรงคำถาม หรือ ถามอย่างตอบอย่าง

3.3.1.7 การนำสัตว์และพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำสัตว์มาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Con nhà tông không giống lông cũng giống cánh (กอน หย่า ตง คง ช้าง ลง กุ้ง ช้าง แก้ง) ลูกผู้ดี ขนไม่เหมือนพ่อแม่ ปีกก็ต้องเหมือน	ลูกไม้หล่นไม่ไกล ต้น	ลูกย่อมไม่ต่างกับ พ่อแม่มากนัก

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำมาเปรียบเทียบ ลูกนกย่อมมีลักษณะเหมือนพ่อแม่ นก ไม่เหมือนที่ขนก็ต้องเหมือนที่ปีก ส่วนสำนวนไทยนำต้นไม้มาเปรียบซึ่งเมื่อลูกของต้นไม้ นั้นหล่นลงสู่พื้นดิน ย่อมอยู่ใกล้ๆ โคนต้นไม้

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบว่า ลูกย่อมมีลักษณะและนิสัย เหมือนกับพ่อแม่เช่นเดียวกับผลไม้เมื่อหล่นลงสู่พื้นดิน ย่อมอยู่ใกล้ๆ ต้นไม้ หรือลูกนกย่อมเหมือนพ่อแม่ สำนวนเหล่านี้มักมีนัยความหมายชื่นชมลักษณะที่ดีอันสืบมาจากวงศ์ตระกูล

3.3.2 การนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

3.3.2.1 การนำการกระทำและพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำการกระทำมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Ăn com trước keng (อัน เกม เชื้อก แก้ง) กินข้าวก่อนเลี้ยงฆ้อง	ชิงสุกก่อนห่าม	เร่งร้อนทำก่อนถึงเวลาสมควร โดยเฉพาะการลักลอบได้เสีย กันก่อนแต่งงาน

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำการกระทำที่เป็นวิถีชีวิตมาเปรียบเทียบ สมัยก่อนในโรงงานที่มีคนงานจำนวนมาก เมื่อถึงเวลากินข้าวจะดีเหลือเป็นสัญญาณบอกว่าถึงเวลากินข้าวแล้ว ทุกคนก็จะหยุดพักเพื่อกินข้าวกัน ผู้หญิงที่มีความประพฤติผิดประเพณี คือ ลักลอบได้เสียกันก่อนแต่งงาน ก็จะเปรียบเหมือนการกินข้าวก่อนเลี้ยงฆ้อง ส่วนสำนวนไทยนำผลไม้มาเปรียบ ธรรมชาติผลไม้ต้องห้ามก่อนแล้วจึงสุก เปรียบกับการข้ามขั้นตอนของประเพณีการแต่งงาน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตำหนิ ดูถูก มักใช้กับหญิงสาวที่มีพฤติกรรมไม่สมควร คือ ทำสิ่งที่ยังไม่สมควรแก่วัยหรือยังไม่ถึงเวลา

3.3.2.2 การนำการกระทำและอวัยวะมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำการกระทำมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Nồi báy quăng ra, nồi ba quăng vào (โหม่ง ไข่ กว้าง ซา, โหม่ง บา กว้าง หว่าว) หม้อเจ็ดโยนออก หม้อสามโยนเข้า	ท้องยุงพุงกระสอบ	คนกินจุ

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำการกระทำมาเปรียบเทียบ เมื่อกินข้าวคนเวียดนามใช้ถ้วยเป็นภาชนะใส่ข้าว และนับเป็นถ้วยๆ แต่ก็มีคนที่กินข้าวเป็นจำนวนมาก ส่วนสำนวนไทยนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ ลักษณะของท้องและพุงที่ใหญ่เปรียบเสมือนยุงและกระสอบที่บรรจุข้าวได้จำนวนมาก

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบกับคนที่เห็นแก่กิน กินเท่าไรก็ไม่รู้จักอิ่มหรือใช้กับคนกินจุ

3.3.2.3 การนำการกระทำและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำการกระทำมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Nói như đánh đống cột (น้อย ญื่อ แดง ดื่อง กด) พูดเหมือนตอกตะปูที่เสา	วาจาเหมือนงาช้าง	พูดอย่างไรอย่างนั้น ไม่คืนคำ

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำการกระทำมาเปรียบเทียบ การตอกตะปูต้องใช้กำลังแรงและความทะมัดทะแมงพอสมควร และต้องวางตะปูให้ตรง มิฉะนั้น ตะปูอาจเอียงไปในทางอื่นก็เป็นได้ และเมื่อตะปูถูกตอกให้เข้าไปในเสาแล้ว ยากที่จะถอนออกได้ เหมือนคำพูดที่พูดไปแล้ว คืนคำยาก สำนวนไทยนำงาช้างซึ่งออกมาเปรียบเทียบกับให้เห็นลักษณะของวาจา ซึ่งงาช้างเมื่องอกออกมาแล้วเป็นอย่างไรก็เป็นอย่างนั้น ไม่สามารถหดกลับคืนไปในเนื้อได้

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายชื่นชม คนที่พูดแล้วไม่กลับคำ มีความเด็ดเดี่ยวและหนักแน่นในคำพูดของตน

3.3.2.4 การนำการกระทำและสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำการกระทำมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Đứng mũi chịu sào (ตั้ง มุ้ย ฉั่ว ส่าว) ยืนหัวเรือ ถือไม้พาย	หัวเรือใหญ่	ผู้มีความสำคัญในหมู่คณะโดยมีบทบาทของความเป็นหัวหน้า

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำการพายเรือมาเปรียบเทียบ โดยอ้างถึงผู้ประจำตำแหน่งหัวเรือและถือไม้พาย ซึ่งต้องรับผิดชอบงานหนักลำบากแต่มีความสำคัญอย่างยิ่ง จะให้เรือแล่นไปข้างหน้าได้หรือจะต้องเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ นานา ล้วนเป็นธุระของหัวเรือทั้งหมด

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ คนที่เป็นหัวหน้า เป็นผู้นำและผู้ที่ต้องเผชิญกับความยากลำบากมากกว่าคนอื่นๆ ก็เปรียบเหมือนคนที่ยืนหัวเรือถือพาย หรือหัวเรือใหญ่

3.3.2.5 การนำการกระทำและพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำการกระทำมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Đâm bị thóc chọc bị gạo (เดิม บี ท็อก ชอก บี ก่าว) แทงกระสอบข้าวเปลือก แทงกระสอบข้าวสาร	ยุให้รำ ต่ำให้รำ	ยุให้แตกกัน ยุให้ผิดใจกัน

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำการกระทำมาเปรียบเทียบ โดยมาจากกระสอบข้าวเปลือกและกระสอบข้าวสารที่บรรจุข้าวไว้ข้างใน แต่อยู่ๆ ก็มีคนใช้ของแหลมแทงกระสอบข้าวให้ขาด ทำให้ข้าวเปลือกและข้าวสารไหลทะลักออกมาเกิดความเสียหาย เปรียบเหมือนคนที่ยุแหย่ให้คนอื่นทะเลาะกัน ส่วนสำนวนไทยเกิดจากพฤติกรรมการพุดยุยงให้คนร้ายรำและการตำหนิภาชนะรั่ว มีนัยความหมายว่าสร้างความแตกร้างให้เกิดขึ้นในกลุ่มคน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา หมายถึงการทำให้คนอื่นผิดใจกัน ทะเลาะเบาะแว้งกัน

3.3.3 การนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ

3.3.3.1 การนำสิ่งของและธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Bình chân như vại (บิง เซิน ญือ หว่าย) เท้าหนังเหมือนโอ่ง	ทองไม่รู้ร้อน	เฉยเมย ไม่กระตือรือร้น ไม่ สะดุ้งสะเทือน

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำสิ่งของมาเปรียบ โอ่งเป็นภาชนะใส่น้ำอย่างหนึ่งที่มีลักษณะก้นสอบเล็กน้อย ขนาดใหญ่กว้างไว้กับที่ ไม่ย้ายไปมาบ่อยครั้งเหมือนภาชนะประเภทอื่น ส่วนสำนวนไทยนำทองมาเปรียบเทียบ โดยนำมาจากกรรมวิธีในการหลอมทองเมื่อเวลาหลอมจะเอาทองใส่เข้า ตั้งบนเตาไฟที่ต้องใช้ความร้อนสูง หากความร้อนไม่พอ หลอมนานเท่าไร ทองก็จะไม่หลอมละลายเหมือนไม่รู้ร้อน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตำหนิคนที่มีความกระตือรือร้น ไม่ใส่ใจในกิจการงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสำคัญของตนเองหรือของคนอื่น แม้ว่าจะมีเหตุการณ์ที่อาจจะทำให้เกิดความเดือดร้อน ก็ยังนิ่งนอนใจ เพิกเฉย ไม่คิดทำอะไร เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นดูเฉยๆกับทองที่ไม่รู้สึกร้อน

3.3.3.2 การนำสิ่งของและพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Cạn tàu ráo máng (ก่าน เต่า ข้าว ม้าง) รางแห้งขอด	เด็ดบัวไม่ไผ่	ตัดญาติขาดมิตรกัน ตัดความสัมพันธ์กัน

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำรางที่ใช้ใส่อาหารสัตว์มาเปรียบเทียบ ซึ่งโดยปกติคนเลี้ยงสัตว์จะใส่อาหารไว้เต็มรางเพื่อให้สัตว์กินได้ตลอดเวลา แต่เมื่อใดคนเลี้ยงปล่อยให้รางนั้นแห้งขาดอาหาร โดยไม่สนใจว่าสัตว์นั้นจะอยู่ได้หรืออดตาย เป็นการบ่งบอกให้รู้ว่าคนเลี้ยงไม่ยอมเลี้ยง ไม่สนใจใยดีอีกต่อไป ส่วนสำนวนไทยนั้นนำดอกบัวมาเปรียบเทียบ ซึ่งตามธรรมชาติของดอกบัวเมื่อเด็ดก้านขาดจาก

กันแล้ว จะมีสายใยติดอยู่ แต่ถ้าตั้งใจเด็ดโดยไม่ให้มีสายใยเชื่อมติดอยู่ ดอกบัวกับก้านบัวก็ขาดกันโดยสิ้นเชิง ซึ่งนำไปเปรียบกับความสัมพันธ์ของคนที่สิ้นสุดลงอย่างเด็ดขาด เหมือน “เด็ดบัวไม่ไผ่ใย”

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ หมายถึง การตัดความสัมพันธ์หรือความมีไมตรีต่อกันให้สิ้นสุดลง โดยไม่มีเยื่อใยใดๆ เหลืออยู่เลย กล่าวคือ คนที่เคยคบหาสมาคมกันแต่ต่อมามีเหตุให้ขุนช่องหมองใจกันจนโกรธเกลียดกันและไม่ยอมเกี่ยวข้องกับอีกตลอดไป

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Đen như cột nhà cháy (แค้น ญีอ กด ญ่า ไซ้) ดำเหมือนเสาบ้านถูกไฟไหม้	ดำเป็นตอตะโก	ดำมาก ดำสนิท

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำเสาบ้านที่ถูกไฟไหม้จนกลายเป็นสีดำมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำตอตะโกซึ่งมีลักษณะธรรมชาติของผิวเปลือกลำต้นเป็นสีดำมาเปรียบเทียบ

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเปรียบเทียบความดำของสิ่งต่างๆ เป็นต้นว่า ผิวพรรณของคน หรือสิ่งของที่พบเห็นว่าดำมากๆ หรือ ดำสนิท

3.3.3.3 การนำสิ่งของและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Đũa móc mà chòi mâm son (ดั่ว มก หม่า ญ๋อย เม็ม ซอน) ตะเกียบขึ้นร่ายากอยู่ในถาดทอง	กระต่ายหมายจันทร์	ผู้ชายหมายปองผู้หญิงที่มีฐานะดีกว่า

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำสิ่งของคือตะเกียบมาเปรียบเทียบ ตะเกียบเป็นอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับกินอาหารตามวิถีชีวิตของคนเวียดนามทั่วไป ทำด้วยไม้ เมื่อถูกความชื้นก็จะขึ้นราได้ง่าย แต่ถาดทองเป็นภาชนะสำหรับผู้มีฐานะดี ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ โดยสังเกตจากพฤติกรรมของสัตว์คือกระต่ายที่ชอบออกมาเฝ้าเล่นแสงจันทร์ในคืนเดือนหงาย กระต่ายอยู่ในฐานะสัตว์ที่ต่ำต้อยบนพื้นโลก ส่วนพระจันทร์นั้น เป็นของสูงอยู่บนฟ้า

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา สำนวนเวียดนามใช้เมื่อหมายถึงคนที่อยู่ในฐานะต่ำต้อยแต่หวังจะไปอยู่ในที่สูง และในอีกความหมายหนึ่งหมายถึงผู้ชายที่ยากจนและรูปร่าง

หน้าตาซีเห่หรือยากจะแต่งงานกับหญิงสาวสวยและมีฐานะดีกว่าตน ส่วนสำนวนไทยจะเปรียบเทียบกับชายที่ต่ำศักดิ์ว่าเป็นกระต่าย หมายถึงหญิงสูงศักดิ์ที่เปรียบเสมือนพระจันทร์

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Đòn xóc hai đầu (ดอน ซ็อก ฮาย เดว) ไม้คานสองหัว	หมาสองราง	คนที่ทำตัวเข้าทั้ง 2 ฝ่ายเพื่อประโยชน์ของตน

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ ไม้คานเป็นไม้ที่ใช้สำหรับหาบสิ่งของ คนที่ใช้ไม้คานหาบของจะห้อยสิ่งของไว้ปลายคานซึ่งมีปุ่มทั้ง 2 ข้าง แล้วแบกไป ลักษณะดังกล่าวนี้จึงนำมาใช้เป็นสำนวนว่า “ไม้คานสองหัว” ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ “ราง” คือ ภาชนะทำด้วยไม้สำหรับใส่อาหารให้สัตว์เลี้ยงกิน แต่หมาบางตัวนอกจากจะกินอาหารในบ้านเจ้าของของมันแล้ว ยังไปกินอาหารในบ้านคนอื่นอีก จึงเรียกพฤติกรรมของหมาตัวนั้นว่า “หมาสองราง”

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตำหนิและดูถูกคนที่ทำตัวเข้าด้วยกับทั้ง 2 ฝ่ายเพื่อหวังเอาประโยชน์ใส่ตน สำนวนเวียดนามนอกจากมีความหมายเหมือนกับสำนวนไทยแล้ว ยังหมายถึงผู้ที่ให้ความสนับสนุนในทั้ง 2 ฝ่ายเพื่อยุยงให้เกิดความแตกร้างจนเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Dốt đặc cán mai (ด็อต ดัก ก้าน มาย) ทึบเหมือนด้ามจอบ	โง่งเงาเต่าตื้น	โง่มากๆ

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำด้ามจอบมาเปรียบเทียบ โดยมีการเล่นคำดังนี้ คำว่า “ดัก” นอกจากหมายถึงตันแล้ว ยังหมายถึงโง่อีกด้วย ด้ามจอบมักทำจากไม้ที่ไม่กลมวง คือ ต่อดันและหนัก จึงจะใช้ได้ทน คนที่โง่มากๆ เรียนรู้อะไรไม่ได้ สมองก็เปรียบกับด้ามจอบที่ตันไปหมด ส่วนสำนวนไทยเกิดจากสัตว์ ตุ่นมีรูปร่างคล้ายหนู ทั้งเต่าและตุนเป็นสัตว์ที่เชื่องช้า ไม่ฉลาด และไม่มีเล่ห์เหลี่ยม จึงถูกเปรียบเหมือนคนโง่

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงเยาะเย้ยถากถางและดูถูกคนที่โง่เขลา

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Già chơi trống bỏi (ส่า เซย ชั่ง บ้อย) คนแก่เล่นกลอง “บ้อย”	วัวแก่กินหญ้าอ่อน	ชายแก่มีภรรยาสาว

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำกลองบ้อยซึ่งเป็นกลองชนิดหนึ่งมาเปรียบเทียบ เป็นกลอง 2 หน้า ขนาดเล็กเท่ากระป๋องนม ทำจากกระดาษ มีปมอยู่ตอนบนผูกตุ้มห้อยลงมาทางหน้ากลอง ใช้ไม้วัดตีตุ้ม แกว่งกระทบหน้ากลองทั้ง 2 ด้าน (มีลักษณะคล้ายบัณเฑาะว์) เป็นของเด็กเล่น หากผู้สูงอายุซื้อมาเล่นเองก็เป็นการไม่สมวัย ดูน่าขัน ส่วนสำนวนไทยนำวัวมาเปรียบเทียบ วัวแก่อุปมาเหมือนชายแก่ และ หญ้าอ่อนอุปมาเหมือนหญิงสาว

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา หมายถึงชายแก่ที่ชอบหญิงสาวอายุน้อย หรือชายแก่ที่อยากมีคู่ครองเป็นสาวรุ่น มักใช้ในความหมายในเชิงตำหนิหรือเยาะเย้ยฝ่ายชายที่มีพฤติกรรมนี้ว่าไม่งาม ไม่เหมาะสม

3.3.3.4 การนำสิ่งของและศาสนามาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำศาสนามาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Mũ ni che tai (หมู นี แช ตาย) หมวก “นี” ปิดหู	ชั่วช้าซี ดีชั่วสงฆ์	ปล่อยไปตามเรื่องตามราวเพราะไม่ใช่เรื่องของตน

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำหมวกมาเปรียบเทียบ “นี” เป็นหมวกชนิดหนึ่งที่ปิดหูและท้ายทอย อย่างมิดชิด นิยมใช้ในฤดูหนาว เมื่อใส่หมวกชนิดนี้ คนใส่จะไม่ค่อยได้ยินเสียง เสมือนความรู้สึกว่าไม่สนใจเรื่องต่างๆ ภายนอกที่กำลังเกิดขึ้น ส่วนสำนวนไทยนำพระสงฆ์และชีซึ่งเป็นผู้สืบทอดศาสนา มาเปรียบเทียบ

วิธีการใช้: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยใช้ในเชิงตำหนิ คนที่ใช้ชีวิตแบบไม่เอาใจใส่ เรื่องของคนอื่นหรือไม่เอาเป็นธุระใดๆ ทั้งนั้น เป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรปฏิบัติ เพราะถือเป็นความเห็นแก่ตัวและความเล็งน้ำใจ ใครจะเป็นอย่างไรก็ไม่เข้าไปยื่นมือช่วยเหลือ

3.3.3.5 การนำสิ่งของและพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Giỏ nhà ai quai nhà nấy (สอ หย่า อาย กวาย หย่า เน้ย) ตะกร้าของบ้านใคร หูตะกร้าก็เป็นของบ้านนั้น	เชื้อไม่ทิ้งแถว	ถอดแบบ

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำตะกร้ามารเปรียบเทียบ ตะกร้าเป็นภาชนะที่มีใช้ในทุกครัวเรือนของชาวเวียดนาม ตะกร้าชนิดนี้จะมีหูอยู่ 2 ข้างที่ขอบตะกร้า ตัวตะกร้าเปรียบเสมือนพ่อแม่ ส่วนหูตะกร้าก็หมายถึงลูกหลาน ส่วนสำนวนไทยนำเอาลักษณะคนรุ่นหลังที่สืบทอดเชื้อสายจากบรรพบุรุษมาเปรียบเทียบว่าเป็นไปตามเผ่าพันธุ์

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ หมายถึงบรรพบุรุษต้นตระกูลเป็นอย่างไร เชื้อสายสืบมาก็เป็นอย่างนั้น กล่าวคือ บิดามารดาเป็นอย่างไรบุตรหลานก็เป็นอย่างนั้น สำนวนไทยเน้นที่การประพฤติปฏิบัติตนทั้งในทางที่ดีและไม่ดี ส่วนสำนวนเวียดนามมักใช้กับรูปร่างหน้าตามากกว่าอุปนิสัยใจคอ

3.3.3.6 การนำสิ่งของและสถานที่มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสถานที่มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Lặng như tờ (หลัง ญื่อ เต่อ) เงียบเหมือนกระดาษ	เงียบเหมือนป่าช้า	เงียบมาก

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำกระดาษมาเปรียบ เพราะกระดาษไม่สามารถพูดหรือบ่นอะไรได้ ใครจะเขียนอะไรลงไปก็ได้ เช่นเดียวกัน สำนวนไทยเปรียบความเงียบกับป่าช้า เนื่องจากป่าช้าเป็นสถานที่ฝังศพจึงน่าหวาดกลัว วังเวง ไม่มีใครอยากไปทำอะไรที่นั่น จึงเงียบมาก

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ บรรยายถึงลักษณะของสถานที่หรือสิ่งแวดล้อมที่มีบรรยากาศเงียบสงัด

3.3.3.7 การนำสิ่งของการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำสิ่งของการกระทำมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Méo mó có còn hơn không (แม้ว ม้อ ก้อ ก่อน เอ็น คง) มีของปิดเบียดดีกว่าไม่มีเลย	กำซี้ดีกว่ากำตด	ได้น้อยดีกว่าไม่ได้อะไร

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำสิ่งของการกระทำมาเปรียบเทียบ ไม่ว่าจะเป็นอะไรก็ตามที่เราได้มา ถ้ามีรูปลักษณะที่ผิดแผกจากปกติ ก็ถือว่ายังดีกว่าไม่ได้อะไรเลย สำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบ สิ่งที่ต้องได้ย่อมดีกว่า มีประโยชน์มากกว่าสิ่งที่ไม่ได้อยู่จริงอย่างแน่นอน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงแนะนำว่า ได้เพียงเล็กน้อยดีกว่าไม่ได้อะไรเลย หรือมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีรูปลักษณะปิดเบียดไม่สมบูรณ์แต่ก็ยังดีกว่าไม่มี

3.3.4 การนำการเล่นมาเปรียบเทียบ

3.3.4.1 การนำการเล่นและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำการเล่นมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
Tránh ông pháo gặp ông mã (แฉ่ง อง ฟ้าว กับ อง หมา) หนีเรือพบบ้า	หนีเสือปะจระเข้	หนีภัยอย่างหนึ่งแล้วต้องไปประสบภัยอีกอย่างหนึ่งที่ร้ายแรงเช่นเดียวกัน

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำการเล่นหมากรุกมาเปรียบเทียบ ทั้งเรือและม้าเป็นกำลังสำคัญของแต่ละฝ่าย หาก 2 ตัวนี้มีพลังอำนาจในการกำจัดคู่แข่ง คือ กินหมากตัวอื่นๆ ได้ง่าย จึงนำเกรงขามและเป็นอันตราย ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ ทั้งเสือและจระเข้เป็นสัตว์ที่ดุร้ายพอๆ กัน เป็นที่น่าหวาดกลัวของมนุษย์เมื่อพบเห็น

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา กล่าวถึงคนที่หนีภัยอย่างหนึ่งแต่กลับไปพบภัยอีกอย่างหนึ่ง

3.3.5 การนำพืชมาเปรียบเทียบ

3.3.5.1 การนำพืชและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำพืชมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Quýt làm cam chịu (ก๊ว๊ด หล่าม กาม ฉั่ว) ส้มเขียวหวานทำ ส้มแข็งต้องรับโทษ	แพะรับบาป	คนที่ต้องรับโทษแทนคนอื่น

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำส้ม 2 ชนิดมาเปรียบเทียบ ส้มเขียวหวานและส้มแข็งเป็นผลไม้ตระกูลเดียวกันจึงมีความคล้ายคลึงกัน สำนวนเวียดนามนำผลไม้ทั้ง 2 อย่างนี้มาเปรียบเทียบเพื่อแสดงให้เห็นถึงการโยนความผิดให้คนอื่นโดยอาศัยลักษณะภายนอกที่เหมือนกัน เพื่อไม่ให้ถูกจับได้หรือเป็นที่ระแวงสงสัย สำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ โดยมีมูลมาจากคติความเชื่อในพิธีกรรมสมัยโบราณของชาวยิวที่ฆ่าแพะเพื่อบูชาขจัดภัยแก่พระเจ้า เป็นการไถ่บาปให้มนุษย์

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา สำนวนไทยหมายถึงคนหนึ่งทำผิดแต่อีกคนหนึ่งซึ่งไม่เกี่ยวข้องถูกลงโทษแทน ส่วนสำนวนเวียดนามมีนัยความหมายที่แตกต่างกับสำนวนไทยเล็กน้อย คือ รู้ว่าผู้กระทำผิดคือใคร (หมายถึงส้มเขียวหวาน) แต่ผู้ไม่ได้กระทำต้องมารับโทษแทน (คือส้มแข็ง)

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Tránh vỏ dưa gặp vỏ dừa (แฉ้ง หวอ เชื้อ กับ หวอ เสื่อ) หลีกเลี่ยงแดงโม พบเปลือกมะพร้าว	หนีเสือปะจระเข้	หนีภัยอย่างหนึ่งพบภัยอีกอย่างหนึ่ง

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำแดงโมมาเปรียบ เมื่อผ่าลูกแดงโม เรามักจะผ่าตามแนวยาว เมื่อรับประทานส่วนเนื้อแดงเรียบร้อยแล้ว เปลือกแดงโมที่ทิ้งไปจึงมีรูปโค้ง ลื่น คล้ายกับเปลือกมะพร้าวที่โค้ง ลื่นเหมือนกัน ถ้าเดินไปเหยียบเข้าก็อาจลื่นล้มได้ง่าย ดังนั้น เมื่อคนเห็นเปลือกแดงโมจึงมักจะเดินเลี่ยง แต่ก็ยังไปพบเปลือกมะพร้าวเข้าอีก ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ ทั้งเสือและจระเข้เป็นสัตว์ที่ดุร้าย กินเนื้อสัตว์เป็นอาหาร จึงเป็นสัตว์ที่น่ากลัวและเป็นอันตรายต่อคน ไม่มีใครอยากเข้าใกล้สัตว์ทั้ง 2 ชนิดนี้

วิธีการใช้: 2 สำนวนนี้ใช้ในความหมายเชิงอุปมา คือ ทั้งเปลือกแตงโม เปลือกมะพร้าว เสื่อ และจระเข้ อุปมาเหมือนภัยอันตรายหรือเคราะห์ร้ายที่คนพบเห็นก็ต้องหลีกเลี่ยง แต่เมื่อพ้นจากอันตรายจากสิ่งนั้นได้แล้ว กลับต้องไปพบกับอันตรายในอีกสิ่งหนึ่งจนได้

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Người đẹp vì lụa, lúa tốt vì phân (เหี่ยว แดบ หวี หลัว ลั่ว ดีด หวี เฟิน) คนงามเพราะผ้าไหม ข้าวงามเพราะปุ๋ย	ไก่องามเพราะขน คนงามเพราะแต่ง	การเติมแต่งทำให้ทุกสิ่งทุกอย่าง มีภาพลักษณ์ภายนอกสวยงามขึ้น

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำข้าวมารับเทียบกับคน ถ้าอยากให้ต้นข้าวรวงงามสมบูรณ์ ต้องใส่ปุ๋ยลงไป เช่นเดียวกับคน สิ่งที่ทำให้คนเราดูสวยงามขึ้นคือเครื่องแต่งกายซึ่งเป็นปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต ถ้าใส่เสื้อผ้าสวยงาม รูปลักษณ์ก็จะดูดีตามไปด้วย ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบกับคน คือไก่จะดูสวยงามหรือไม่ก็อยู่ที่ขน ส่วนคนก็ขึ้นอยู่กับเครื่องแต่งตัวที่เหมาะสม

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนมีความหมายเชิงเปรียบเทียบเพื่อสั่งสอนให้คนตระหนักถึงความสำคัญในการแต่งตัวให้เหมาะสม ถูกกาลเทศะ ซึ่งทุกๆ คนสามารถทำได้ สำนวนนี้ยังบอกให้ทราบถึงค่านิยมและวัฒนธรรมการแต่งกายของคนทั้ง 2 ประเทศที่ถ่ายทอดกันมาแต่โบราณจนทุกวันนี้

3.3.5.2 การนำพืชและพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำพืชมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Có đỏ mà nó có thom (ก้อ ด้อ หม่า นอ ก้อ เทม) มีสีแดงแต่ไม่มีกลิ่นหอม	สวยแต่รูป จูบไม่หอม	มีรูปร่างงาม แต่มีความประพฤติ ทำที่ วาทะ และกิริยามารยาทไม่ดี

ที่มา: ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยเอาดอกไม้ (มักจะเป็นดอกชบา) มาเปรียบเทียบกับคนที่ภายนอกสวยงาม แต่จิตใจมีลักษณะตรงกันข้าม เพราะธรรมชาติของดอกชบา คือ มีสีสวยแต่ไม่มีกลิ่นหอม

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตักเตือนหรือตำหนิ หญิงที่มีรูปร่างลักษณะสวยงาม แต่ในความเป็นจริงอาจมีนิสัยและความประพฤติไม่ดี

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Ngâm bò hòn làm ngọt (เหงึม โบ๋ ห่อน หล่ำม หงอด) อม “โบ๋ห่อน” ทำเป็นหวาน	หวานอมขมกลืน	อยู่ในฐานะจำเป็นต้องยอมรับ ไม่ว่าจะดีหรือร้าย พอใจหรือไม่พอใจก็ตาม

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำพิชมาเปรียบเทียบ “โบ๋ห่อน”¹ เป็นผลไม้ชนิดหนึ่งในตระกูลลิ้นจี่ มีรสขม สามารถใช้เป็นผงซักฟอกได้ เมื่ออม “โบ๋ห่อน” ในปากแต่ต้องแสดงอาการเหมือนกับอมของหวาน จะบ่นหรือจะร้องสักรำก็ไม่ได้ เพราะตกอยู่ในฐานะต้องจำยอมและปิดบังความทุกข์ความเจ็บปวดที่อยู่ข้างใน ต้องแสดงออกมาข้างนอกว่ามีความสุข ส่วนสำนวนไทยแสดงพฤติกรรมของคนที่ต้องยอมรับทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะดีจะร้าย

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้เปรียบเทียบกับคนที่ตกอยู่ในสภาวะไม่มีทางเลือก จะเป็นตายเป็นตาย ด้อย่างไรก็ต้องยอมรับด้วยความจำใจ

3.3.6 การนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

3.3.6.1 การนำธรรมชาติและสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Gieo gió gặt bão (แฆว ช้อ กัด บ้าว) หว่านลมเกี่ยวพายุ	กงเกี่ยวนกำเกี่ยวน	กรรมสนองกรรม กรรมสนองผู้กระทำ

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ คนที่กระทำความเลวร้ายหรือก่อกรรมขึ้น คนนั้นจะต้องได้รับโทษหรือผลแห่งกรรมนั้นๆ เสมือนลมกับพายุที่มักจะเกิดคู่กันเสมอ เมื่อมีลมแรงก็มักจะมีพายุตามมา พายุในที่นี้อุปมาเหมือนเวรกรรมที่ตามสนองของผู้สร้างกรรมนั้น ส่วนสำนวนไทยนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ คือ กำเป็นซี่ล้อเกี่ยวน กงเป็นส่วนรอบของล้อ เมื่อกงเกี่ยวนหมุน กำก็หมุนไปตามทิศทางเดียวกันเสมอ

¹ Vũ Dung. (2000). *Từ điển thành ngữ - tục ngữ Việt Nam*. Trang 458.

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนนํ้าใช้ในเชิงสั่งสอนว่า ทำสิ่งใดไม่ดีไว้กับใครอย่างไร ก็จะได้รับสิ่งนั้น ตอบสนองในภายหลัง หรือที่เรียกว่าเวรกรรมตามทัน ซึ่งผลกรรมนั้น ถ้าไม่เกิดแก่ตน ก็อาจเกิดแก่ ลูกหลานหรือเครือญาติใกล้ชิด

3.3.6.2 การนำธรรมชาติและพืชมาเปรียบเทียบ

ส่วนนํ้าเวียดนามนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ ส่วนส่วนนํ้าไทยนำพืชมาเปรียบเทียบ

ส่วนนํ้าเวียดนาม	ส่วนนํ้าไทย	ความหมาย
1. Gàn đất xa trời (เกิน ใต้ ซา เฉย) ใกล้ดิน ห่างฟ้า	ไม้ใกล้ฝั่ง	แก่ใกล้จะตาย

ที่มา: ส่วนนํ้าเวียดนามนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ คนเวียดนามเมื่อตายไปจะถูกนำไปฝังดิน ดินจึงเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวคนที่กำลังจะตายมากที่สุด มากกว่าฟ้าซึ่งปกติก็อยู่ห่างไกลอยู่แล้ว เมื่อตายไป นอนอยู่ใต้ดิน ยิ่งมองไม่เห็นท้องฟ้า ส่วนนํ้าไทยนำพืชมาเปรียบเทียบ ต้นไม้ที่ขึ้นตามริมแม่น้ำ หากกระแสน้ำเซาะฝั่งแม่น้ำพังทลายลงไปเมื่อไร ต้นไม้ก็ล้มเมื่อนั้น

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนนํ้าใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ หมายถึงคนที่เข้าสู่วัยชรา ความเป็นกับความตายจึงอยู่ไม่ไกลกันนัก อาจตายเมื่อไรก็ได้

3.3.6.3 การนำธรรมชาติและพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

ส่วนนํ้าเวียดนามนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ ส่วนส่วนนํ้าไทยนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

ส่วนนํ้าเวียดนาม	ส่วนนํ้าไทย	ความหมาย
1. Lửa gần rơm lâu ngày cũng bén (เหลื อ เกิน เสิม เลว ไหว่ กุ้ง เป้น) ไฟใกล้ฟางไม่นานเข้าก็ติด	น้ำตาลใกล้มด	ชายหญิงที่ใกล้ชิดกันมากย่อมหักห้ามใจไม่ใหรัักกันไม่ได้

ที่มา: ส่วนนํ้าเวียดนามนำไฟและฟางมาเปรียบเทียบ โดยฟางเป็นวัตถุไวไฟและมีลักษณะเป็นเส้นเล็กๆ มักใช้ในการจุดไฟทำอาหาร ส่วนนํ้าไทยนำพฤติกรรมของสัตว์มาเปรียบเทียบคือมดชอบกินของหวาน เมื่อมดอยู่ใกล้ฟางตาลย่อมอดกินไม่ได้

วิธีการใช้: ทั้ง 2 ส่วนนํ้าใช้ในความหมายเชิงตักเตือนให้ระมัดระวังการอยู่ใกล้ชิดกันระหว่างหญิงกับชาย โดยเปรียบเทียบให้เห็นว่าไฟกับฟางอยู่ใกล้กันแล้วก็จะเกิดการลุกไหม้ได้ง่าย และน้ำตาล

กับมดเมื่ออยู่ใกล้กัน มดก็จะกินน้ำตาล มีนัยเดียวกับธรรมชาติวิสัยของมนุษย์ระหว่างหญิงชายที่เกิดมาคู่กันย่อมมีเรื่องรักใคร่เข้ามาเกี่ยวข้อง

3.3.6.4 การนำธรรมชาติและอวัยวะมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Rút dây động rừng (ซูด เซย ด่ง หรั่ง) ดึงเถาวัลย์ สะเทือนป่า	ลูปหน้าปะจุมุก	ทำอะไรเด็ดขาดจริงจังลงไปไม่ได้ เพราะเกรงจะไปกระทบกระเทือนพวกพ้อง

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำปามาเปรียบเทียบ ในป่ามีต้นไม้มากมายหลายชนิด เถาวัลย์เป็นพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่งที่อยู่ในป่า เครือเถาจะขึ้นพันกับต้นไม้อื่นๆ ถ้าดึงเถาวัลย์ ก็สะเทือนถึงต้นไม้อื่นๆ ในป่าไปด้วย ส่วนสำนวนไทยนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ เมื่อลูปหน้าครั้งใด ก็ต้องถูกจุมทุกครั้งที่จุมอยู่บนหน้า

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา “ป่า” และ “จุม” อุปมาเหมือนคนพวกเดียวกัน หรือคนที่ใกล้ชิดกัน เมื่อกระทำการสิ่งใดกับคนหนึ่ง ก็จะเกี่ยวข้อง กระพบกับคนอื่นๆ ในกลุ่มหรือพวกเดียวกัน สำนวนนี้มักใช้ในเหตุการณ์การสอบสวนหาผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ไม่สามารถทำอะไรได้อย่างเด็ดขาดจริงจัง เพราะเกรงว่าความผิดจะส่งผลกระทบต่อคนอื่นที่เป็นพวกพ้องด้วย

3.3.6.5 การนำธรรมชาติและการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Một cây làm chẳng nên non (หมด เกย หล่ำม ชั่ง เนน นอน) ต้นไม้ต้นเดียวมิอาจทำให้เป็นภูเขาได้	คนเดียวห้วยหาย สองคนเพื่อนตาย	การทำอะไรแต่เพียงคนเดียว ย่อมไม่ได้ผลหรือได้ผลน้อยกว่าทำหลายคน

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ กล่าวคือ ต้นไม้ต้นเดียวไม่อาจทำให้เห็นเป็นสภาพของภูเขาได้ เพราะภูเขาจะมีต้นไม้จำนวนมากชนิดปกคลุมหนาแน่น ส่วนสำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบ คือการไปไหนมาไหนคนเดียวจะเป็นอันตรายได้ หรือการทำงานคนเดียวอาจจะไม่สำเร็จ ดังนั้น จึงควรมีเพื่อนร่วมทางหรือร่วมงาน

วิธีการใช้: ใช้ในความหมายเชิงอุปมา เปรียบเทียบให้เห็นว่า การทำสิ่งใดตามลำพัง จะมีอุปสรรคหรือความยากลำบากเพราะไม่มีคนช่วย ดังนั้น หากมีเพื่อนร่วมทำงานด้วยย่อมทำให้เกิดผลสำเร็จได้ดีกว่าทำคนเดียว ในสำนวนเวียดนามมุ่งเน้นให้มีความสามัคคีหรือการรวมกำลังกันเพื่อปฏิบัติหน้าที่การงาน

3.3.7 การนำความเชื่อทางศาสนามาเปรียบเทียบ

3.3.7.1 การนำความเชื่อทางศาสนาและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำศาสนามาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Đi với bụi mặc áo cà sa, đi với ma mặc áo giấy (ดี เว้ย บูด หมัก อ้าว ก่า ซา, ดี เว้ย มา หมัก อ้าว แซ่) ไปกับพระหมัจฉีร ไปกับผีใส่เสื้อกระดาษ	เข้าฝูงหงส์เป็นหงส์ เข้าฝูง กาเป็นกา	ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ และวางตัวให้เหมาะสมและ ทันกับบุคคลที่คบ

ที่มา: สำนวนเวียดนามเกิดจากความเชื่อทางศาสนา โดยเห็นว่า พระสงฆ์คือผู้ทรงศีลที่ผู้คนให้ความเคารพนับถือ โดยนำเอาจีวรที่พระสงฆ์ห่มมาเป็นสัญลักษณ์แห่งความดีงาม ตรงข้ามกับผีที่ถูกมองว่าเป็นอมนุษย์ มีความผิด ความชั่ว ไม่ได้ไปผูกเกิด เสื้อกระดาษเป็นเครื่องเช่นไหว้ผี จึงเป็นสัญลักษณ์ของความชั่ว ดังนั้น การสมาคมกับพระซึ่งเป็นฝ่ายดี เราจึงควรประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีด้วย แต่ถ้าจำเป็นต้องไปเกี่ยวข้องกับผีซึ่งเป็นฝ่ายชั่ว เราก็จำเป็นต้องปรับตัวให้รู้เท่าทันกับคนชั่วเหล่านั้นๆ โดยสรุปคือ วางตัวให้เหมาะสมและเท่าทันกับบุคคลที่สมาคมด้วย

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงสั่งสอนให้รู้จักการประพฤติตัวให้เหมาะสมในการเข้าไปคบหาสมาคมกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่างๆ เป็นต้นว่า กับคนดีเราก็ต้องประพฤติตัวดีเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ กับคนเลวเราก็ต้องรู้ทันความเลวของเขาเพื่อที่จะทำตัวให้เหมาะสม จะได้ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบหรือตกอยู่ในอันตราย

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Nghịch như quỷ sứ (หงิก ญ้อ กวี ซื่อ) ชนเหมือนเปรต	ชนเหมือนลิง	ชนมาก

ที่มา: สำนวนเวียดนามเกิดจากความเชื่อว่ามีโลกแห่งคนตาย ตามจินตนาการของคนเวียดนาม เปรตเป็นสัตว์ที่มีรูปร่างหน้าตาอัปลักษณ์น่ากลัว มักทำร้ายจิตวิญญาณของคนที่มีความผิด ทำลายสิ่งของทุกอย่างโดยไม่เคยกลัวใคร ส่วนสำนวนไทยนำลงซึ่งเป็นสัตว์ป่าชุกชนและว่องไวมาเปรียบเทียบ

วิธีการใช้: ใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ มักใช้กับเด็กชนและไม่อยู่นิ่ง

3.3.7.2 การนำศาสนาและการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำศาสนามาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Đang yên đang lành đọc canh phải tội (ดาง เย็น ดาง แห้ง ดอก แกง ฝ่าย ไต๋ย) อยู่ดีๆ สวดมนต์รับบาป	แกว่งเท้าหาเสี้ยน	อยู่ดีๆ ไม่ควรหาเรื่องที่ทำให้ตัวเองเดือดร้อน

ที่มา: สำนวนเวียดนามเกิดจากกิจกรรมหนึ่งทางศาสนาคือการสวดมนต์ ตามปรกติการสวดมนต์มีจุดมุ่งหมายเพื่อสริมงคล เพราะมนต์นั้นเป็นคำศักดิ์สิทธิ์ แต่ในสำนวนเวียดนามว่า “อยู่ดีๆ สวดมนต์รับบาป” คืออยู่อย่างมีปกติสุขอยู่แล้ว แต่กลับหาเรื่องเดือดร้อนใส่ตัว ส่วนสำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบว่า “แกว่งเท้าหาเสี้ยน” หมายถึงการหาเรื่องเดือดร้อนใส่ตนเอง

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตักเตือนว่า คนที่ใช้ชีวิตอยู่อย่างปกติสุขดีอยู่แล้ว ก็ไม่ควรสร้างปัญหาหรือหาเรื่องเดือดร้อนใส่ตัวเอง อันอาจมาจากการพูดหรือการกระทำก็ได้

3.3.8 การนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

3.3.8.1 การนำพฤติกรรมและธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Ăn không nói có (อัน คง น้อย กือ) ไม่กินแต่บอกว่ากิน	ปั้นน้ำเป็นตัว	โกหกเสกสรรปั้นเรื่องที่ไม่มีมูลให้มีเป็นเรื่องขึ้น

ที่มา: สำนวนเวียดนามเกิดจากพฤติกรรมของคนที่ชอบพูดโกหก ปั้นเรื่องให้ตนเองเป็นผู้ทำ ทั้งๆ ที่ไม่ได้ทำ ดังคำพูดที่ว่า “ไม่กินแต่บอกว่ากิน” แต่สำนวนไทยนำธรรมชาติของน้ำซึ่งเป็นของเหลวที่ไม่สามารถปั้นให้เป็นรูปทรงใดๆ ได้ แต่คนโกหกจะพูดในสิ่งที่ไม่จริงให้เป็นจริงได้ เหมือนปั้นน้ำเป็นตัว

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตำหนิประณามบุคคลที่โกหก เสกสรรปั้นเรื่องที่ไม่มีมูลความจริงให้คนอื่นเข้าใจว่าจริงอาจเพื่อแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง เพื่อปกป้องตนเอง และหรือเพื่อเป็นการใส่ร้ายป้ายสีคนอื่น

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Nuốt giận làm lạnh (nuốt เลื่อน หล่ำม แหล่ง) กลืนความโกรธเพื่อดีกัน	น้ำซุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก	แม้จะไม่พอใจก็ยังแสดงสีหน้ายิ้มแย้ม

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำพฤติกรรมมากล่าวอย่างชัดเจนว่า ควรเก็บความโกรธไว้ข้างในอย่าแสดงออกเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สำนวนไทยนำธรรมชาติมาเปรียบ น้ำใสหมายถึงสิ่งดี ๆ ความรู้สึกดี ๆ ส่วนน้ำซุ่นคือความโกรธ ความซุ่นเคืองในใจซึ่งควรจะเก็บไว้ข้างใน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้เพื่อการแนะนำสั่งสอนให้รู้จักการวางตัว การควบคุมอารมณ์ความรู้สึกให้เหมาะสม เมื่อเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นๆ ในสังคม ด้วยการเก็บอารมณ์ความรู้สึกโกรธเกลียด ไม่พอใจ หรือความรู้สึกไม่ดีที่มีต่อผู้อื่นเอาไว้ในส่วนตัว เพื่อเป็นการรักษามารยาทและสร้างไมตรี ดังนั้นจึงควรแสดงออกในทางที่ดีด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใส

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Tắm ngấm tắm ngấm mà đắm chết voi (เต็ม เหงิม เต็ม เหงิม หม่า เต็ม เข็ด วอย) ท่าทางเงิบๆ แต่ต้อยช้างตาย	น้ำนิ่งไหลลึก	คนที่เงิบๆ หงิมๆ มักจะมีความคิดลึกซึ้ง มีการกระทำที่เหนือความคาดหมาย

ที่มา: สำนวนเวียดนามเกิดจากบุคลิกภาพของคนที่ไม่ชอบพูดจา มีลักษณะท่าทางเงิบๆ หงิมๆ บางครั้งจึงถูกมองว่าเฉื่อยชา แต่โดยแท้จริง อาจเป็นคนที่ทำอะไรดีอยู่ในตัวหรือมีความสามารถกว่าคนอื่นที่คนอื่นคิดไม่ถึง สำนวนไทยนั้นเกิดจากธรรมชาติของน้ำที่ไหลในระดับลึกแต่ข้างบนจะดูราบเรียบเหมือนน้ำไม่ไหล จึงนำไปเปรียบเทียบกับคนที่มีบุคลิกภาพเงิบเฉย ไม่ค่อยพูด แต่อาจมีความคิดลึกซึ้ง หลักแหลม

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา หมายถึงคนไม่ชอบแสดงออกทางคำพูด แต่มีความรู้ความคิด มีความสุขุมเมื่อถึงคราวที่จะต้องทำกิจกรรมใดๆ สามารถทำได้ดี เป็นที่ยอมรับของคนอื่น

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Dạy con từ thuở còn thơ, dạy vợ từ thuở bơ vơ mới về (ใส่ กอน ตื่อ ถั่ว ก่อน เทอ, ใส่ เหวอะ ตื่อ ถั่ว เบอ เวอ เม้ย เหว) สอนลูกตอนยังเป็นเด็ก สอนภรรยาตอนแต่งงานใหม่	ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ ดัดยาก	อบรมสั่งสอนคนให้ ประพฤติตัวดีตั้งแต่ เด็กจึงจะได้ผล

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำพุทธกรรมมาเปรียบเทียบโดยมีความหมายว่า การที่พ่อแม่อบรมสั่งสอนลูกเมื่อลูกยังอยู่วัยเด็ก จะเห็นผลมากกว่า เพราะเด็กยังไม่รับรู้อะไรจากโลกภายนอก เปรียบเสมือนกระดาษสีขาว จะเขียนอะไรลงไปก็ได้ ผู้ใหญ่จะสอนอะไรเด็กก็เชื่อฟัง และการที่สามีสอนภรรยาเมื่อแต่งงานกันใหม่ก็จะได้ผล เพราะภรรยาเมื่อแต่งงานใหม่ยังมีความเกรงใจสามี จึงยอมรับฟังได้ง่าย ส่วนสำนวนไทยให้แง่คิดในการเลี้ยงดูและการอบรมสั่งสอนคน เปรียบเหมือนการปลูกต้นไม้ เมื่อต้นไม้ยังเล็ก กิ่งอ่อน จะดัดดั่งกิ่งไม้ ดัดไม้ให้เป็นรูปทรงอย่างไร ก็ทำได้ง่าย สำนวนนี้ นำมาจากวัฒนธรรมการเล่นไม้ดัด (บอนไซ) ของคนไทย

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงสั่งสอนว่า ถ้าจะอบรมสั่งสอนบุตรหลานต้องกระทำตั้งแต่วัยยังเป็นเด็ก เมื่อโตแล้วสอนอะไรก็ยากเพราะเขามีความคิดมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ทำให้เปลี่ยนแปลงได้ยาก ในสำนวนเวียดนามมีสำนวนที่เน้นัยความหมายและการเปรียบเทียบในสิ่งที่คล้ายกับสำนวนไทย คือ “ไม่ดัดหน่อไม้ ดัดไม้ไผ่ได้อย่างไร” (mãng không uốn, uốn tre sao được)

3.3.8.2 การนำพุทธกรรมและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำพุทธกรรมมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Tài sơ trí thiên (ต่าย เซอ ซึ่ ถีเยิน) ความสามารถน้อย ความฉลาดตื้น	ปัญญาแค่หางอึ่ง	มีสติปัญญาหรือความรู้น้อย

ที่มา: สำนวนเวียดนามเกิดจากพุทธกรรม โดยกล่าวตรงๆ ว่าคนที่มีความสามารถน้อยหรือทำงานไม่เก่ง ก็คือ คนที่ไม่มีความรู้ที่จะทำงานนั้นๆ ได้ หรือ คนที่ไม่ฉลาดนั่นเอง ในสำนวนไทยนำมาจากรูปร่างลักษณะของสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ คือ อึ่ง หรือ อึ่งอ่าง ที่มีรูปร่างอ้วนป้อม และมีหางสั้น ถ้าไม่สังเกตก็อาจมองไม่เห็น เปรียบกับภูมิปัญญาของคนที่มีเพียงน้อยนิด

วิธีการใช้: ทั้ง 2 จำนวนใช้ในเชิงว่ากล่าวเตือนหรือเยาะเย้ยคนโง่ คนมีความรู้น้อย หรือขาดสติปัญญา

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Chuốc vạ vào thân (ซู้วก หวะ หว่าว เทิน) เอาเรื่องเดือดร้อนใส่ตัว	หาเหาใส่หัว	หาเรื่องทำให้ตัวเองลำบาก

ที่มา: สำนวนเวียดนามเกิดจากพฤติกรรม คำว่า “หวะ” หมายถึงเคราะห์ร้าย ภาระ หรือเรื่องเดือดร้อน อยู่ดีๆ ก็หาเอาภาระ หรือเรื่องร้ายๆ เข้าหาตัวเอง สำนวนไทยนำมาเปรียบเทียบ หาเป็นสัตว์ตัวเล็กๆ อยู่ในผมและกินเลือดที่หนังศีรษะ ทำให้รู้สึกคันและรำคาญ

วิธีการใช้: สำนวนเวียดนามใช้ในความหมายตรงไปตรงมา สำนวนไทยใช้ในความหมายเชิงอุปมาว่า “หา” คือ ความลำบาก ความเดือดร้อน หรือความทุกข์ ซึ่งคนทั่วไปไม่อยากจะเกิดขึ้น แต่บางคนไปหาความทุกข์ ความลำบาก ความเดือดร้อนมาให้ตนเอง

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Tắm ngấm tắm ngấm mà dám chết voi (เต้ม เหงิม เต้ม เหงิม หม่า เต้ม เช็ด วอย) อาบน้ำเปียกๆ แต่ตอยข้างตาย	เสื่อซอนเล็บ	คนที่เก่งกล้าสามารถแต่ไม่แสดงออก หรือผู้มีเล่ห์กลอยู่ในใจ

ที่มา: สำนวนเวียดนามเกิดจากพฤติกรรม จากการสังเกตบุคลิกของคนที่เป็นคนเงียบๆ ไม่ชอบแสดงออก แต่มีสิ่งดีๆ หรือมีความสามารถสูงอยู่ในตัว เมื่อถึงคราวทำอะไรก็ได้สำเร็จเกินความคาดหมายของคนอื่น ส่วนสำนวนไทยนำเสื่อมาเปรียบเทียบ ด้วยเสื่อเป็นสัตว์ดุร้าย มีเขี้ยวเล็บแหลมคมเป็นอาวุธที่น่าหวาดกลัว แต่ธรรมชาติของเสื่อ ก็จะไม่กางนิ้วออกมาให้เห็นเล็บ แต่จะหงอเล็บเอาไว้ไม่ให้เห็น

วิธีการใช้: ทั้ง 2 จำนวนใช้หมายความว่าคนเก่ง คนมีความสามารถ หรืออีกนัยหนึ่งคนที่มีเล่ห์กลสูงแต่บุคลิกภายนอกดูเงียบขรึม ไม่แสดงออกแต่อย่างใด

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Có tật giết mình (ก๊อ เต็ด เส็ด หมึง) มีความผิดมักตกใจ	กินปูนร้อนท้อง	คนที่ทำผิดแล้วร้อนตัว คนมีความผิดติดตัวย่อมหวาดระแวง

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ คือ คนใดที่เคยทำผิดหรือมีความผิดติดตัว เมื่อมีคนมาพูดกระทบเกี่ยวเนื่องกับความผิดนั้น ก็จะตกใจ แสดงให้เห็นว่ามีพิรุณ เก่งกว่าผู้อื่นจะรู้ความผิด ส่วนสำนวนไทยนำมาจากกิริยาอาการของตุ๊กแกที่คนสังเกตเห็นเมื่อเอาปูนให้ตุ๊กแกกิน ตุ๊กแกจะส่งเสียงร้องแก็กๆ คนจึงคิดว่ามันร้อนท้อง จึงได้นำเอาสิ่งนี้ไปเปรียบกับคนที่ทำผิดเหมือนตุ๊กแกกินปูน จึงแสดงความหวาดระแวง เหมือนการร้อนท้องของตุ๊กแก

วิธีการใช้: สำนวนเวียดนามใช้ในความหมายตรงไปตรงมาว่าคนเคยทำผิดจะร้อนตัวและตกใจกลัวเมื่อมีคนมาพูดเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความผิดของตน ส่วนสำนวนไทยใช้ในความหมายเชิงอุปมาว่า “ปูน” คือความผิด “ร้อนท้อง” คือกิริยาอาการที่แสดงพิรุณ

3.3.8.3 การนำพฤติกรรมและการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Dục tóc bắt đạt (súc tắc bắt đạt) เร็วเกินไป ไม่สำเร็จ	ซ้าๆ ได้พรวดสองเล่มงาม	คนที่ค่อยๆ ทำ ค่อยๆ คิดย่อมจะ ได้ผลลัพธ์ดีกว่าคนที่รีบทำ

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำพฤติกรรมของคนที่ชอบทำอะไรอย่างรวดเร็วมาเปรียบเทียบ แต่ไม่รอบคอบ จึงไม่ประสบความสำเร็จ ส่วนสำนวนไทยนำกรรมวิธีการตีเหล็กเพื่อทำพรวดมาเปรียบเทียบกับการทำงานของคน กล่าวคือ การตีเหล็กให้ได้พรวดดีต้องค่อยเป็นค่อยไป รอให้เหล็กร้อนได้ที่เสียก่อน จากนั้นจึงบรรจุตีอย่างประณีต เพื่อให้ได้พรวดเล่มงาม

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงสั่งสอนว่า คนที่ใจเย็นคิดรอบคอบสามารถทำงานสำเร็จผลดีกว่าคนใจร้อนที่รีบลงมือทำโดยไม่ได้พิจารณาให้ดีเสียก่อน

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Việc to chớ lo tòn (เหวี่ยง ตอ แซ่ ลอ โต๊น) ทำงานใหญ่อย่ากลัวเปลือง	ฆ่าควายอย่าเสียดาบพริก ฆ่าควายเสียดาบเกลือ	ทำการใหญ่ไม่ควรตระหนี่

ที่มา: จำนวนเวียดนามเป็นคำพูดที่กล่าวอย่างตรงๆ ว่าการทำงานใหญ่อย่าเสียตายในสิ่งที่ควรเสีย นั่นคือ เมื่อมีงานใหญ่ก็ต้องมีการลงทุนหรือใช้เงินมาก ส่วนจำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบ คือ การฆ่าควายเพื่อนำมาปรุงอาหาร ถ้าใส่พริกหรือเกลือน้อย ไม่ได้ส่วนกับเนื้อ ก็จะปรุงอาหารไม่ได้รสชาติ กินไม่อร่อย

วิธีการใช้: ทั้ง 2 จำนวนใช้ในเชิงตักเตือนว่า อย่าเสียตายหรือตระหนี่เกินไปในสิ่งที่จำเป็น เมื่อต้องทำงานใหญ่โตแต่กลัวสิ้นเปลืองเงินทอง งานก็จะออกมาไม่ดีหรือไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

จำนวนเวียดนาม	จำนวนไทย	ความหมาย
3. Muốn ăn cá cả phải thả câu dài (ม้วน อัน ก้า ก้า ฝ่าย ถา เกว สาย) อยากได้ปลาใหญ่ ต้องใช้คันเบ็ดที่ยาว	ทำนาออกมกล้า ทำปลาออกม เกลือ	ทำการสิ่งใดถ้ากลัวหมด เปลืองยอมไม่ได้ผลสมบูรณ์

ที่มา: จำนวนเวียดนามเกิดจากพฤติกรรม ถ้าอยากจะได้อะไรมาต้องลงทุนลงแรง อยากได้มากก็ต้องลงทุนมากเช่นเดียวกัน ส่วนจำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบซึ่งเป็นการทำนาและการจับปลา ในการทำนา ถ้าใช้ต้นกล้าน้อย ก็ย่อมจะได้ผลผลิตข้าวน้อยตามไปด้วย ส่วนปลาที่จับมาได้หากประหยัดเกลือเพื่อหมักตากถนอมอาหาร ปลาที่ย่อมเน่าเสียหาย

วิธีการใช้: ทั้ง 2 จำนวนใช้ในเชิงแนะนำ อย่าเสียตายสิ่งที่ควรเสีย มิฉะนั้นผลที่ได้ก็ย่อมเสียไปด้วย

3.3.8.4 การนำพฤติกรรมและอวัยวะมาเปรียบเทียบ

จำนวนเวียดนามนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ ส่วนจำนวนไทยนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ

จำนวนเวียดนาม	จำนวนไทย	ความหมาย
1. Ăn không ngòì rồi (อัน คง โห่ย โส่ย) กินแล้วนั่งเฉย	งอมมืองอตีน	เกียจคร้าน, ไม่สนใจชวนขวาย ทำงาน, ไม่คิดสู้

ที่มา: จำนวนเวียดนามนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบซึ่งเป็นพฤติกรรมความเกียจคร้าน โดยกล่าวตรงๆ ว่า กินแล้วนั่งเฉย คำว่า “กิน” และ “นั่ง” มีทั้งความหมายที่เป็นรูปธรรมและความหมายที่เป็นนามธรรม “กิน” นอกจากความหมายโดยตรงว่านำอาหารใส่เข้าปากแล้ว ยังหมายถึงการได้รับ

ประโยชน์อีกด้วย “นั่ง” นอกจากจะหมายถึงการหย่อนก้นให้ติดกับพื้นหรือที่รองแล้ว ยังหมายถึงการพักผ่อน หรือการเพิกเฉยไม่ทำอะไร “กินแล้วนั่งเฉย” จึงหมายถึงการไม่ทำงานซึ่งอาจเกิดจากความเกียจคร้าน ส่วนสำนวนไทยนำอวัยวะมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของคนที่ชอบทำงานทำการ ไม่แสวงหาความก้าวหน้า เหมือน “งอมืองอตีน” ด้วย “มือ” มีไว้ใช้ทำงาน ส่วน “ตีน” นั้นก็มีไว้เดิน ซึ่งหมายถึงการหางาน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตำหนิติเตียนผู้ที่เกียจคร้าน หรือคนที่ไม่คิดที่จะพึ่งพาตนเอง คอยแต่จะขอความช่วยเหลือจากคนอื่นอยู่ร่ำไป

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Ghét cay ghét đắng (แค้น โกรธ เคียด) เกลียดถึงเฝ้า เกลียดถึงขม	เกลียดเข้ากระดูกดำ	เกลียดมาก เกลียดที่สุด เกลียดไม่หาย

ที่มา: สำนวนเวียดนามเกิดจากพฤติกรรมการเกลียดโดยนารสมาเปรียบเทียบซึ่งสันนิษฐานว่ารสเผ็ดและรสขมเป็นรสชาติที่ชาวเวียดนามไม่ชอบ เนื่องจากรับประทานยาก หรือเมื่อรับประทานแล้วรสเผ็ดและรสขมจะติดปากติดลิ้นอยู่นานกว่ารสอื่นๆ ส่วนสำนวนไทยนำอวัยวะมาเปรียบเทียบกับกระดูกดำที่เกิดรอยดำจากพิษโรคฝีดาษ (ไข้ทรพิษ) และรอยดำนี้จะติดอยู่ไม่หาย

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนนี้ใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบกับความรู้สึกเกลียดที่เกลียดมากๆ เกลียดอย่างฝังลึกอยู่ในใจและยาวนาน

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Khéo ăn thì no, khéo co thì ấm (แคว่ อัน ถี นอ แคว่ กอ ถี เอ็ม) รู้จักกินก็อิ่ม รู้จักงอตัวก็อุ่น	รู้หลบเป็นปีก รู้หลีกเป็นหาง	รู้จักเอาตัวรอดหรือปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำพฤติกรรมการกินและการนอนมาเปรียบ เวลารับประทานอาหาร ถ้ารู้จักเลือกอาหารรับประทานก็จะทำให้ทั้งอิ่มและอ้อย เช่นเดียวกับเวลาห่มผ่านอน ถ้าห่มสัณ รู้จักงอตัวให้ตัวได้อบอุ่น สำนวนไทยนำอวัยวะของนกมาเปรียบเทียบกับ ได้แก่ ปีกและหาง ซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญที่ทำให้นกบินได้ และใช้ชีวิตด้วยความปลอดภัย

วิธีการใช้: สำนวนเวียดนามใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ หมายถึงความรู้สึกพอเพียง และรู้จักใช้สิ่งของที่ตนมีอยู่ให้เกิดประโยชน์ มีนัยความหมายว่ารู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ส่วนสำนวนไทยใช้ในความหมายว่ามีปฏิภาณไหวพริบในการดำเนินชีวิต รู้อะไรควร ไม่ควร เพื่อรักษาตัวให้อยู่รอดปลอดภัยและมีความสุข

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Thằng chết cãi thằng khiêng (ถั่ง เช็ด ก้าย ถั่ง เคียง) ไอ้ตายเถียงไอ้หาม	ตาบอดสอดตาเห็น	อวดรู้ในเรื่องที่ตนไม่รู้ อวดรู้กับคนที่รู้ดีกว่า

ที่มา: สำนวนเวียดนามเกิดจากพฤติกรรม กรุงฮานอยสมัยยังเป็นที่รู้จักกันในชื่อราชธานี “ห่งลอง” (Hàng Long) ในช่วงใกล้เทศกาลปีใหม่ มักจะมีกลุ่มมิจฉาชีพไปหลอกลวงเอาเงินของประชาชนในย่านการค้า โดยให้คนหนึ่งแกล้งทำเป็นตาย นอนอยู่บนแคร่ ให้คนอื่นหามไปขอเงินแม่ค้า พ่อค้าตามตลาดหรือร้านค้าต่างๆ และอ้างว่าตายระหว่างการเดินทาง เมื่อได้เงินมาแล้วพวกเขาก็แบ่งเงินกัน คนที่ปลอมตัวเป็นศพจะไม่รู้ว่าได้เงินเท่าไร และคิดว่าตัวเองได้น้อย จึงทวงถามและมีปากเสียงโต้เถียงกับคนหาม ส่วนสำนวนไทยนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ คือ ตา ซึ่งปกติคนตาบอดจะมองไม่เห็นอะไรแต่อวดว่ารู้เห็น

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตำหนิและดูถูก คนที่ไม่รู้หรือรู้ไม่จริงแต่อวดรู้ แต่สำนวนเวียดนามจะมีความหมายต่างจากสำนวนไทยอีกนัยหนึ่ง คือ คนที่อวดรู้ทั้งๆ ที่รู้ไม่จริงไปถกเถียงหรือโต้แย้งกับคนที่รู้ดีกว่าตน

3.3.8.5 การนำพฤติกรรมและสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Quân tử phòng thân (กวน ตื่อ ฟ่อง เทิน) ชายชาติป้องกันตัว	เข้าเถื่อนอย่าลืมพรา	ให้มีสติอย่าประมาท

ที่มา: สำนวนเวียดนามเกิดจากพฤติกรรมของคนฉลาดที่รู้จักดูแลป้องกันตัวเอง ด้วยมีความคิดรอบคอบ มีสัญชาตญาณระวังภัยอยู่เสมอ เตรียมพร้อมตลอดเวลา เพื่อไม่ให้เกิดอันตราย ส่วนคนไทยนำเครื่องมือเครื่องใช้ของคนไทยสมัยก่อน คือ พรา มาเปรียบ โดยเฉพาะเมื่อต้องเดิน

ทางเข้าป่าที่เต็มไปด้วยสัตว์ป่าดุร้ายและภัยอันตรายรอบตัว ดังนั้น จึงต้องนำพร้าติดตัวไว้ เพื่อใช้เป็นอาวุธป้องกันตัว และใช้ประโยชน์อื่นๆ อีกด้วย

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตักเตือนว่า อย่าประมาทกับเหตุการณ์อันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในวันข้างหน้า จึงควรระมัดระวังป้องกันตัวอยู่เสมอ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการเดินทางไปในที่ที่อันตราย หรือ เกี่ยวกับการทำงานที่ควรต้องมีการวางแผนและมีความพร้อม

3.3.8.6 การนำพฤติกรรมและศาสนามาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำศาสนามาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Một điều nhin chín điều lành (หมด เดียว หก ขึ้น เดียว แห้ง) ยอมสิ่งหนึ่ง อีกเก้าสิ่งดีๆ จะตามมา	แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร	การยอมแพ้ทำให้เรื่องสงบ การ ไม่ยอมแพ้ทำให้เรื่องไม่สงบ

ที่มา: สำนวนเวียดนามเกิดจากพฤติกรรม หมายถึงคนที่รู้จักยอมแพ้บ้างในบางโอกาส ก็จะได้เกิดผลดี เพราะอาจจะได้รับสิ่งดีๆ กลับมาอีกถึงเก้าสิ่ง (หลายสิ่งหลายอย่าง) สำนวนไทยนำพระซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนที่ดีมาเปรียบเทียบกับมารซึ่งในพระพุทธศาสนาหมายถึงอุปสรรคแห่งความดี ผู้ก่อกวนบุญกุศล หรือหมายถึงผู้ฆ่า ผู้ทำลาย

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงแนะนำสั่งสอนให้รู้จักยอมแพ้ เสียสละ เสียประโยชน์บ้างตามความจำเป็นหรือตามโอกาสอันควร เพราะชัยชนะนั้นอาจจะไม่ได้รับผลดีเสมอไป และความพ่ายแพ้บางครั้งก็อาจนำมาซึ่งความสุขสงบและสันติภาพ

3.3.8.7 การนำพฤติกรรมและอาหารมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำอาหารมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Thuốc đắng giã tật, sự thật mất lòng (ท้าว กัด สด เต็ด สือ เกิด เม็ด หล่อง) ยาขมบรรเทาโรค ความจริงบาดหมางน้ำใจ	หวานเป็น ลมขมเป็นยา	คำชมทำให้ลืมตัวไร้สติ คำ ติเป็นประโยชน์ ทำให้ได้คิด

ที่มา: สำนวนเวียดนามเปรียบเทียบยาชมซึ่งมีสรรพคุณในการรักษาโรคได้ดี แต่คนส่วนใหญ่ไม่ชอบ เพราะรับประทานยาก เช่นเดียวกับคำพูดที่เป็นความจริง บางครั้ง คนก็ไม่อยากได้ยินได้ฟัง ถ้าความจริงนั้นเป็นความไม่ดีของตนเอง และเมื่อได้ยินได้ฟังใครพูดความจริงดังกล่าว ก็จะมีรู้สึกไม่พอใจ กลายเป็นความบาดหมางกัน ส่วนสำนวนไทยนำอาหารมาเปรียบเทียบ คือ อาหารที่มีรสหวานคนชอบรับประทาน แต่มักเป็นโทษ ส่วนอาหารที่มีรสขม มีสรรพคุณในทางยา เมื่อรับประทานแล้ว จะเกิดประโยชน์แก่ร่างกาย

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้เพื่อเตือนสติว่า คำพูดหวานๆ ของคนประจบสอพลอฟังดูไพเราะ แต่ไม่มีความจริงใจ ถ้าเชื่อโดยขาดสติก็จะเป็นโทษในภายหลัง แต่คำพูดที่ตรงไปตรงมาด้วยความจริงใจ แม้ฟังไม่ไพเราะเสนาะหู แต่ก็ยังเป็นประโยชน์ถ้ารู้จักคิด สำนวนไทยกล่าวถึงทั้งคำพูดเสแสร้งและคำพูดตรงไปตรงมา ส่วนสำนวนเวียดนามกล่าวถึงเฉพาะคำพูดตรงไปตรงมาที่เป็นคำติของผู้อื่นซึ่งควรรับฟังเพื่อนำไปพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น

3.3.9 การนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ

3.3.9.1 การนำอวัยวะและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Mặt cắt không ra giọt máu (หมัด กัด คง ซา สอด แม้) หน้ากรีดเลือดไม่ออกสักหยด	หน้าซีดเหมือนไก่ต้ม	หน้าซีดเขียว

ที่มา: สำนวนเวียดนามเปรียบลักษณะของหน้าคนที่ซีดเขียวเหมือนไม่มีเลือด แม้เอาหมัดกรีดหน้าก็ไม่มีเลือดออกมาสักหยด ส่วนสำนวนไทยนำไก่ที่ถูกต้มแล้วมาเปรียบ เพราะไก่ที่ต้มสุกแล้ว หนังและเนื้อไก่จะมีสีขาวซีด

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบกับใบหน้าที่ไม่สดชื่นแจ่มใสของคนปกติทั่วไป อันอาจเกิดจากสุขภาพไม่ดี มีโรคภัยไข้เจ็บ หรือตื่นเต้นตกใจจนคนอื่นสังเกตได้จากใบหน้าที่หมองมัว ขาวซีดเขียว หรือเป็นกิริยาอาการของคนที่กำลังตกใจสุดขีดด้วยความหวาดกลัว ทำให้น้ำตาซีดเขียว ไม่มีสีเลือด

3.3.9.2 การนำอวัยวะและสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Râu ông nọ cắm cắm bà kia (เรียว อง หน่อ ก้า ก่า ป่า เกีย) เคราคุณตาคนนี้ไปติดค้างคุณยายอีกคน	ผิดฝาผิดตัว	ไม่เข้าคู่กัน ไม่เข้าชุดกัน

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำเอาส่วนหนึ่งที่เกี่ยวกับอวัยวะมาเปรียบเทียบ คือเคราของผู้ชาย ดังนั้น การที่เคราของคุณตาไปติดที่ค้างคุณยายใครพบเห็นก็จะรู้ว่าเป็นสิ่งผิดปกติ ผิดธรรมชาติเพราะผู้หญิงย่อมไม่มีหนวดเครา ในสำนวนไทย นำเอาลักษณะของภาชนะที่มีตัวและฝาเป็นของคู่กัน หากฝาภาชนะชนิดหนึ่งปิดไว้กับตัวภาชนะอีกชนิดหนึ่งซึ่งไม่ใช่คู่ของมัน ก็จะเป็นสิ่งผิดปกติเช่นเดียวกัน อาทิ ใช้ฝาโอ่งไปปิดหม้อดังนี้ เป็นต้น

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา หมายถึงสิ่งของ คน หรือการกระทำที่ไม่เข้าคู่กัน ไม่เหมาะสมกัน

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Ngàn cân treo sợi tóc (เหง่าน เกิน แช่ว เส่ย ต๊อ๊ก) พันกิโลแขวนบนเส้นผม	แขวนบนเส้นด้าย	ตกอยู่ในสถานการณ์อันตราย

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำเอาส่วนที่เกี่ยวข้องกับอวัยวะ คือ เส้นผมบนศีรษะมาเปรียบ โดยให้เส้นผมที่มีลักษณะเล็กและบางเบามารับน้ำหนักสิ่งของที่หนักถึงพันกิโลกรัม ซึ่งในความเป็นจริงคงเป็นไปไม่ได้ เพราะเส้นผมไม่แข็งแรงพอ ส่วนสำนวนไทยใช้เส้นด้ายเย็บผ้ามาเปรียบเทียบ ด้วยการนำชีวิตไปแขวนไว้ ซึ่งก็เป็นไปไม่ได้เช่นกันที่จะทำให้ชีวิตอยู่รอดปลอดภัย

วิธีการใช้: ใช้ในความหมายเชิงอุปมาหมายถึงช่วงเวลาวิกฤตของคนที่ตกอยู่ในสถานการณ์อันตรายอย่างร้ายแรงจนอาจถึงแก่ชีวิตได้

3.3.9.3 การนำอวัยวะและพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Dễ như trở bàn tay (เส ญื่อ เฉอ บ่าน ไต) ง่ายเหมือนพลิกฝ่ามือ	ปอกกล้วยเข้าปาก	ง่ายมาก

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำมือมาเปรียบเทียบโดยกล่าวว่าการพลิกมือจากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่งนั้นเป็นการกระทำที่สามารถทำได้ง่ายดาย ในทำนองเดียวกัน สำนวนไทยมองการปอกเปลือกกล้วยและใส่ปากรับประทานเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายกว่าสิ่งอื่นใด

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ สิ่งใดที่ทำได้ง่ายก็เปรียบเสมือนการกล้วยมือ หรือการปอกกล้วยเข้าปาก

3.3.10 การนำอาหารมาเปรียบเทียบ

3.3.10.1 การนำอาหารและการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำอาหารมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Nói trơn như cháo cháo (น้อย เชน ญื่อ ข้าว ไฉ) พูดคล่องเหมือนโจ๊กไหล	พูดคล่องเป็นล่องน้ำ	พูดคล่อง ไม่ติดขัด

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำโจ๊กมาเปรียบเทียบ โจ๊กเป็นอาหารชนิดหนึ่งที่ทำจากข้าวโดยนำมาต้มจนเหลวและ สามารถรับประทานได้ง่าย ไม่ต้องเคี้ยวแต่อย่างใด โดยเปรียบคำพูดของคนที่พูดได้คล่องแคล่ว ลื่นไหล เหมือนกับการกลืนกินโจ๊ก ส่วนสำนวนไทยนำการพายเรือที่ล่องไหลไปตามกระแสน้ำมาเปรียบเทียบ ซึ่งจะพายได้ง่ายและเร็วกว่าการพายเรือทวนกระแสน้ำ

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงเปรียบเทียบ หมายถึงการพูดของคนที่พูดเก่งพูดได้คล่องแคล่ว ลื่นไหล ไม่ติดขัด

3.3.10.2 การนำอาหารและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำอาหารมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Hà tiện ăn cháo hoa (ห่า เตียน อัน ข้าว ฮวา) ประหยัดเงินกินโจ๊ก “ฮวา”	ถีลอดตาข้าง ห่างลอดตาเดิน	ประหยัดในสิ่งที่ไม่ควรประหยัด ไม่ประหยัดในสิ่งที่ควรประหยัด

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำอาหารคือโจ๊กมาเปรียบเทียบ บ้างก็พูดว่า “ประหยัดเงินกินโจ๊ก ฮวา แต่ต้องเสีย ‘ด่ง’ หนึ่งสำหรับน้ำตาลและ ‘ด่ง’ หนึ่งสำหรับเต้าหู้ สุดท้ายก็เป็น 3 ‘ด่ง’” (hà tiện mà ăn cháo hoa, đồng đường đồng đậu cũng ra 3 đồng) โจ๊ก “ฮวา” เป็นโจ๊กที่ต้มจากข้าวขาว และมักรับประทานกับน้ำตาลหรือเต้าหู้ ส่วนสำนวนไทยเดิมใช้ว่า “ถีลอดตัวข้าง ห่างลอดตัวเดิน” ซึ่งมีที่มาจากการทำรั้วป้องกันอย่างถี่ๆ หรือหนาแน่น แต่ก็ไม่ได้จริงเพราะข้างลอดได้ทั้งตัว โดยนัยความหมายเป็นการพูดประชดหมายความว่า การทำอะไรที่ละเอียดลออ เพื่อความประหยัด แต่ไม่รอบคอบ มีช่องโหว่ให้รั่วไหลเสียเงินได้ จึงไม่เป็นการประหยัดอย่างแท้จริง

วิธีการใช้: สำนวนเวียดนามใช้เปรียบกับผู้ที่ไม่รู้จักรู้จักใช้เงินให้ประหยัดอย่างแท้จริง คือใช้จ่ายด้วยวิธีที่คิดว่าประหยัด แต่เงินทองก็รั่วไหลมากไปกว่าการประหยัดเสียอีก ส่วนสำนวนไทยใช้ในความหมายเดียวกัน แต่ยังหมายถึงผู้ที่ทำอะไรด้วยความระมัดระวัง ความรอบคอบ และความถี่ถ้วน แต่ผลที่ออกมาไม่น่าพอใจได้เป็นไปอย่างนั้น

3.3.11 การนำนิทานมาเปรียบเทียบ

3.3.11.1 การนำนิทานและการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำนิทานมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Có công mài sắt có ngày nên kim (ก๊อ กง หม่าย ซัด ก๊อ ไหง่ เนน กิม) ลงแรงฝนเหล็ก วันหนึ่งได้เข็ม	ฝนทั้งเป็นเข็ม	เพียรพยายามสุดความสามารถ จนกว่าจะสำเร็จผล

ที่มา: สำนวนเวียดนามมีที่มาจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับกวีที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งชื่อจินในราชวงศ์ “เตื่อง” (Đường) ซึ่งมีชื่อว่า “ลี่ แบ็ก” (Lí Bạch) เมื่อยังเล็ก เขาก็เหมือนเด็กคนอื่นทั่วไป คือ ชอบเที่ยวเล่นและไม่อยากเรียนหนังสือ วันหนึ่งเขาเกิดความรู้สึกเบื่อเรียนขึ้นมา จึงแอบหนีไปเที่ยวที่ต้นเขา

และเห็นยายแก่คนหนึ่งกำลังนั่งฝนเหล็ก เมื่อเขาเอ่ยถามจึงได้คำตอบว่า ยายแก่ฝนเหล็กเพื่อทำเข็มเย็บผ้า เขารู้สึกซึ่งในคำตอบด้วยเห็นความมานะพยายาม จึงเป็นแรงบันดาลใจให้เขาขยันเรียนหนังสือ จนกระทั่งต่อมา เด็กคนนี้ได้เป็นกวีเอกเลื่องชื่อของจีน สำนวนไทยนำการกระทำของคนที่มีมานะ ทำในสิ่งที่ยากลำบากด้วยความเพียร โดยเปรียบกับการฝนทั้งให้เป็นเข็ม

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงอบรมสั่งสอนให้คนมีความเพียรพยายาม ขยันหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก และมีความตั้งใจจริง ก็จะนำมาซึ่งความสำเร็จได้

3.3.11.2 การนำนิทานและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำนิทานมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Vạch đường cho hươu chạy (แหวก เดื่อง ซอ เฮวีย ไฉ่) ชี้ทางให้ฮื่อแก้งวิ่ง	ชี้โพรงให้กระรอก	ชี้ทาง แนะนำให้คนทำผิด ทำไม่ดี หรือทำสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์

ที่มา: สำนวนเวียดนามเกิดจากนิทานพื้นบ้านเรื่องหนึ่ง เล่ากันว่า มีแก้งตัวหนึ่งตกหลุมพรางที่นายพรานดักไว้ แต่แก้งได้รับความช่วยเหลือจากเต่าใจบุญตัวหนึ่ง โดยคิดอุบายให้แก้งแสวงหาเป็นตาย เมื่อนายพรานมาจับแก้งและแก้บ่วงหลุดออกหมดแล้ว เต่าซึ่งกำลังซ่อนตัวอยู่ในพงหญ้า จึงส่งสัญญาณให้แก้งวิ่งหนีไป การกระทำของเต่าในครั้งนั้นถูกมองในแง่ไม่ดี ส่วนสำนวนไทยเกิดจากกระรอกซึ่งโดยธรรมชาติจะอาศัยอยู่ตามโพรงไม้ เมื่อพบภัยอันตรายหรือถูกไล่ล่า มันก็จะหนีหลบกลับเข้าโพรงไม้ของมันได้อย่างปลอดภัย การ “ชี้โพรงให้กระรอก” จึงมีนัยความหมายว่า เป็นการปกป้อง ชี้นำ ชี้ช่องทางให้คนทำผิด หรือ ทำในสิ่งที่ไม่ดี

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงตำหนิ โดยอุปมาว่าให้ “แก้ง” และ “กระรอก” เป็นเสมือนคนที่กำลังจะทำผิดและมีผู้อื่นมาช่วยแนะนำหรือชี้ช่องทางให้ทำผิดได้ง่ายขึ้น

3.3.12 การนำอาชีพมาเปรียบเทียบ

3.3.12.1 การนำอาชีพและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำอาชีพมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Thật thà cũng thê lái trâu (เถิด ถ่า กุ้ง เถ ล้าย เขียว) ชื่อสัตย์เหมือนพ่อค้าควาย	ชื่อเป็นแมวอนทวด	ทำเป็นซื่อ; ไม่ซื่อตรง

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำอาชีพพ่อค้าวัวควายมาเปรียบเทียบ เพราะสมัยก่อน พ่อค้าควายมักโก่งราคาและหลอกหลวงลูกค้า ขายในราคาแพงกว่าราคาปกติ ส่วนสำนวนไทยนำแมวมาเปรียบเทียบโดยสังเกตจากลักษณะการนอนของแมวที่เข้าไปนอนในหวดซึ่งเป็นภาชนะดินเผา ไม่ไผ่สาน เมื่อแมวเข้าไปนอนก็จะขดตัวโค้งตามรูปหวด ตัวจะแข็งซื้อพลิกไม่ได้ คำว่า “แข็งซื้อ” มาเปรียบฉากเข้าความกับ “ซื้อตรง” นัยของความหมาย “ซื้อ” จึงมิใช่ซื้อตรงแต่อย่างใด

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงประชดด้วยการเปรียบเทียบให้เห็นถึงพฤติกรรมของคนที่ไม่ไผ่สร้าง ทำตัวซื้อสัตย์ ซื้อตรง เพื่อหลอกหลวงให้คนอื่นเชื่อถือ แต่ในความเป็นจริงบุคคลนั้นเป็นคนไม่ซื้อตรง

3.3.13 การนำปริมาณมาเปรียบเทียบ

3.3.13.1 การนำปริมาณและพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำปริมาณมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Kè tám lạng, người nửa cân (แก็่ ต้าม หล่าง เหงื่อ เกิน) คนหนึ่งแปดขีด อีกคนหนึ่งครึ่งกิโลกรัม	ชิงก็รา ข่าก็แรง	ต่างก็จัดจ้านพอๆ กัน, ต่างก็มีอารมณ์ร้อนพอๆ กัน, ต่างก็ไม่ยอมลดละกัน

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำปริมาณในมาตราชั่งน้ำหนักมาเปรียบเทียบ โดยคนหนึ่งแปดขีด อีกคนหนึ่งครึ่งกิโลกรัม น้ำหนักในที่นี้เป็นระบบการชั่งของคนเวียดนามสมัยก่อน คือ 1 กิโลกรัมเท่ากับ 16 ชิด หรือ 0.605 กิโลกรัม เป็นการชั่งน้ำหนักทองหรือยาจีน ดังนั้น ครึ่งกิโลกรัมจึงเท่ากับ 8 ชิด ก็หมายความว่าทั้ง 2 คนเท่าๆ กัน สำนวนไทยนำพืชที่มีรากเหง้าคือชิงและข่ามาเปรียบเทียบ พืชทั้ง 2 ชนิดนี้อยู่ในวงศ์เดียวกัน ลักษณะของเหง้าและใบคล้ายกันมาก เป็นพืชสมุนไพร มีกลิ่นหอมแรง มีสรรพคุณทางยาและใช้ทำอาหารได้เช่นเดียวกัน เสมือนเป็นพืชพันธุ์คู่กัน

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในความหมายเชิงอุปมา บอกลักษณะอุปนิสัยใจคอของคน 2 คน หรือ 2 ฝ่าย 2 พวก ที่เกิดความขัดแย้งกัน และต่างฝ่ายต่างไม่ยอมกัน จึงไม่มีใครยอมแพ้ใคร

3.3.13.2 การนำปริมาณและพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนามนำปริมาณมาเปรียบเทียบ ส่วนสำนวนไทยนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Chín bỏ làm mười (chín บ่อ หล้าม เหมื่อ) เก้าทำถ้วนเป็นสิบ	ผ่อนสั้นผ่อนยาว	ประนีประนอมกัน, อะลุ่มอล่วยกัน

ที่มา: สำนวนเวียดนามนำจำนวนนับมาเปรียบเทียบ โดยใช้จำนวนนับ 10 ซึ่งเป็นจำนวนเต็ม และจำง่ายกว่า 9 จึงอุปมาเกี่ยวกับการกระทำให้เรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็นเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ส่วนสำนวนไทยนำพฤติกรรมของคนมาเปรียบเทียบ โดยให้รู้จักการผ่อนปรน การให้อภัยซึ่งกันและกัน ไม่ทำให้เรื่องเล็กกลายเป็นเรื่องใหญ่ ไม่ยึดมั่นถือมั่นในความคิดหรือกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดจนเกินไป เพื่อแก้ปัญหาให้คลี่คลายไปในทางที่ดี

วิธีการใช้: ทั้ง 2 สำนวนใช้ในเชิงแนะนำ ให้ข้อคิดในการประพฤติปฏิบัติตนเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นได้ดี คือ มีความประนีประนอม อะลุ่มอล่วยกัน เพื่อแก้ปัญหาคความขัดแย้งได้ง่ายขึ้น

บทที่ 4

ภาพสะท้อนทางธรรมชาติและวิถีชีวิต จากสำนวนเวียดนามและสำนวนไทย

สำนวนเป็นถ้อยคำภาษาที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยมีที่มาจากการสังเกตสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน สำนวนเป็นมรดกอันล้ำค่าทั้งในด้านความงามของภาษา ความลึกซึ้งของสติปัญญา และคติสอนใจอันเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาสำนวน “ช่วยให้เราเข้าใจไม่เพียงแต่ภาษา ชีวิตความเป็นอยู่ และความรู้สึกนึกคิดของกันและกันเท่านั้น หากยังช่วยให้เราแลเห็นถึงพื้นฐานภูมิธรรมและความเจริญของงามทางสติปัญญาซึ่งมีอยู่ในทุกชาติทุกภาษา...”¹ สำนวนจึงนับเป็นวรรณกรรมอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาภาพสะท้อนที่ปรากฏในสำนวนที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในด้านธรรมชาติและวิถีชีวิต โดยผู้วิจัยจะยกตัวอย่างสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยที่มีความหมายตรงกันหรือคล้ายกันรวมทั้งการนำสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเหมือนกัน หรือสะท้อนให้เห็นในสิ่งเดียวกันควบคู่ไปด้วยโดยมีเครื่องหมายยัติภังค์แยกระหว่างสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1. ภาพสะท้อนทางธรรมชาติ

ธรรมชาติเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมนุษย์และเกี่ยวข้องกับมนุษย์มากที่สุด เพราะมนุษย์เกิดมาท่ามกลางธรรมชาติ และการที่มนุษย์จะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขหรือไม่ขึ้นต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติเป็นอันดับหนึ่ง หาประโยชน์อันมหาศาลจากทรัพยากรธรรมชาติ ใช้ธรรมชาติเป็นแหล่งทำมาหากิน เนื่องจากธรรมชาติมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของมนุษย์ ลักษณะของธรรมชาติจึงมีให้เห็นอยู่เสมอในผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะทุกรูปแบบ รวมทั้งวรรณกรรมมุขปาฐะอันได้แก่สำนวนอีกด้วย มนุษย์รู้จักสังเกตความเคลื่อนไหวและปรากฏการณ์ต่างๆ ทางธรรมชาติเพื่อนำมาเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยเป็นถ้อยคำสำนวนเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งของตนเองและผู้อื่น ด้วยการสังเกตหรือพิจารณาเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผลที่ถูกต้องเหมาะสม ดังสำนวนเปรียบกับธรรมชาติว่า “ไม่มีไฟ มีควันได้อย่างไร” (không có lửa làm sao có khói) - “มีไฟย่อมมีควัน” หรือการเตือนสติสอนใจให้คนทำงานด้วยความขยันอดทน ดังสำนวนว่า “น้ำไหล หินกร่อน” (nước chảy đá mòn) - “น้ำหยดลงหิน” แนวคิดในเชิงอบรมสั่งสอนเหล่านี้ล้วนมาจากสิ่งที่พบเห็นได้ใน

¹ สันติสุข โสภณศิริ. (2532). *โคลงสุภาษิตโบราณของลาว*. คำนำ.

ธรรมชาติ นอกจากนี้ที่สำคัญ ยังทำให้มนุษย์เข้าใจถึงสภาพสิ่งแวดล้อมทางภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ชีวิตของสัตว์โลก และพืชพรรณไม้นานาชนิดของแต่ละประเทศได้อีกด้วย ดังจะนำเสนอเชิงวิเคราะห์ต่อไปนี้

4.1.1 ลักษณะภูมิศาสตร์

ประเทศเวียดนามและประเทศไทยตั้งอยู่ในทวีปเอเชียบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นอิทธิพลที่มีต่อความคิด ความเชื่อ โลกทัศน์ของคนทั้ง 2 ประเทศจึงมีลักษณะร่วมกันหรือเหมือนๆ กันในหลายสิ่งหลายอย่าง ซึ่งจะได้กล่าวถึงสภาพภูมิศาสตร์ของทั้ง 2 ประเทศโดยสังเขปดังนี้

ประเทศเวียดนามตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 8 องศา 30 ลิปดาเหนือ กับ 23 องศา 23 ลิปดาเหนือ และระหว่างลองจิจูด 102 องศา 10 ลิปดาตะวันออก กับ 109 องศา 24 ลิปดาตะวันออก มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 331,690 ตารางกิโลเมตร¹ โดยสามในสี่ของพื้นที่ในประเทศเป็นภูเขา นอกจากนั้นยังมีสภาพเป็นป่าไม้ ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำธาร และชายฝั่งทะเลยาวกว่า 3,000 กิโลเมตร ลักษณะพื้นที่ของประเทศเวียดนามอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแหล่งน้ำ โดยมีบริเวณสามเหลี่ยมลุ่มแม่น้ำแดงในตอนเหนือ และพื้นที่ดินแดนสามเหลี่ยมลุ่มแม่น้ำโขงทางตอนใต้ มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อำนวยต่อการทำเกษตรกรรมในรูปแบบต่างๆ ด้านภูมิอากาศ ทางภาคเหนือและภาคใต้ของประเทศมีความแตกต่างกันตามลักษณะที่ตั้งของพื้นที่ ภาคเหนือ มี 4 ฤดู ได้แก่ ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว ในฤดูหนาวมักจะมีลมหนาวจากประเทศจีนเข้ามา ทำให้อากาศหนาวเย็น ฤดูร้อนมีปริมาณน้ำฝนสูงและมีพายุลมแรง ส่วนทางภาคใต้มีเพียง 2 ฤดู ได้แก่ ฤดูฝนและฤดูแล้ง อากาศร้อนตลอดทั้งปี อุณหภูมิเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 25 องศาเซลเซียส

ส่วนประเทศไทยตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 5 องศา 37 ลิปดาเหนือ กับ 20 องศา 27 ลิปดาเหนือ และระหว่างลองจิจูด 97 องศา 22 ลิปดาตะวันออก กับ 105 องศา 37 ลิปดาตะวันออก มีเนื้อที่ 513,115.029 ตารางกิโลเมตร² ด้านภูมิอากาศมีความคล้ายคลึงกับประเทศเวียดนาม คือ ในฤดูหนาวทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนืออากาศหนาวเย็น และฤดูร้อนก็ร้อนจัด ส่วนภาคอื่นๆ มีลักษณะของอากาศร้อนเกือบตลอดทั้งปี แต่ที่แตกต่างกันคือฤดูกาลของประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูฝน ฤดูหนาว และฤดูร้อน

¹ *Địa lý Việt Nam*. (2550). (online).

² สุรพล โพธิ์. (2523). *ภูมิศาสตร์ภาษาไทย*, หน้า 5.

จากการศึกษาสำนวนเวียดนามและสำนวนไทย ปรากฏว่าสำนวนที่มีความหมายตรงกันหรือคล้ายกันจำนวนหนึ่งสะท้อนให้เห็นสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของทั้ง 2 ประเทศได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเป็นแหล่งที่มาของสำนวนหรือการอุปมาอุปไมยที่เกี่ยวข้องกับทะเล มหาสมุทร ป่าเขา แม่น้ำ ลำธาร ดังสำนวนเวียดนามว่า “งมเข็มในทะเล” (mò kim đáy biển) “ต้นไม้ต้นเดียวมีโอกาสทำให้เป็นภูเขาได้” (một cây làm chẳng nên non) “ดึงเถาวัลย์ สะเทือนป่า” (rút dây động rừng) และในสำนวนไทย เช่น “งมเข็มในมหาสมุทร” “น้ำขึ้นให้รีบตัก” “เข้าเถื่อนอย่าลืมหูลูก” “เรือล่มในหนองทองจะไปไหน” เป็นต้น

4.1.2 มนุษย์

สำนวนที่เกี่ยวกับมนุษย์ในงานวิจัยนี้ หมายถึงสำนวนที่เกี่ยวข้องกับการนำอวัยวะหรือส่วนประกอบของร่างกายมาเปรียบเทียบ เนื่องจากอวัยวะแต่ละส่วนทั้งภายนอกและภายในทำหน้าที่แตกต่างกันไป มนุษย์จึงได้สังเกตบทบาทและหน้าที่รวมทั้งการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกันนั้น โดยนำมาผูกเป็นสำนวนเพื่อบอกลักษณะและอุปนิสัยของคน ทั้งนี้เพื่อให้สอนใจหรือเตือนใจมนุษย์

ในการบอกลักษณะของคนโดยนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ สำนวนเวียดนามและสำนวนไทยมีวิธีการเปรียบเทียบเหมือนกันหลายสำนวน เช่น เมื่อกล่าวถึงชาวนาที่ต้องตรากตรำทำงานหนัก คนเวียดนามและคนไทยได้สังเกตการทำงานของคณกลุ่มนี้บนท้องนาและกล่าวถึง “หน้า” และ “หลัง” ดังสำนวน “ขายหน้าให้ดิน ขายหลังให้ฟ้า” (bán mặt cho đất, bán lưng cho trời) - “หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน” หรือกล่าวถึงคนที่เป็นกำลังหลักหรือลูกน้องคนสำคัญ คนเวียดนามและคนไทยมีวิธีเปรียบเทียบคล้ายกันว่า “แขนขวา” (cánh tay phải) - “มือขวา” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งคนเวียดนามและคนไทยอุปมาให้มือขวาสำคัญเพราะถนัดกว่ามือซ้าย นอกจากนั้น คนที่ผอมมากๆ ก็กล่าวว่า “หนังหุ้มกระดูก” (da bọc xương) คนเกียจคร้านเป็นคน “หลังยาวเปลืองผ้า” (dài lưng tốn vải) - “สั้นหลังยาว” คนที่พูดสับสน ปลุกกลอก เอาแน่ไม่ได้เป็นคน “ลื่นไม่มีกระดูก พลิกได้หลายทาง” (lười không xương nhiều đường lát léo) - “ลื่นไม่มีกระดูก” นอกจาก “ลื่น” ที่อุปมากับการพูดแล้ว ปากก็อุปมากับการพูด เช่นเดียวกัน จึงมีสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยที่เหมือนกันว่า “ปากคัน” (ngứa mồm) - “ปากบอน” “ปาก” ในสำนวนนี้ทำหน้าที่ในการพูด ส่วน “ปาก” ในสำนวน “ปากยังมีกลิ่นน้ำมัน” (miệng còn hơi sữa) - “ปากไม่ลื่นกลื่นน้ำมัน” ทำหน้าที่ในการกิน ซึ่งเปรียบกับคนที่ยังเป็นเด็ก “หน้า” เป็นอวัยวะที่สื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกหรือสุขภาพร่างกายได้เป็นอย่างดี เราจึงมีคำว่า “สีหน้า” ดังนั้น “หน้า” ในสำนวน “กรีดหน้า เลือดไม่ออกสักหยด” (mặt cắt không ra giọt máu) - “หน้าซีดเหมือนไก่ต้ม” จึงสื่อให้เห็นสีหน้าที่ซีดเขียว

นอกจากนี้ สำนวนเวียดนามและสำนวนไทยที่นำอวัยวะมาเปรียบเทียบซึ่งเกิดจากประสบการณ์ในการสังเกตเห็นเหมือนกัน และสื่อถึงข้อคิด คติสอนใจยังมีอีกมาก เช่น คนที่ร่วมสุขร่วมทุกข์หรือร่วมเป็นร่วมตายด้วยกันก็เปรียบเป็นสำนวนว่า “เคียงบ่าเคียงไหล่” (kề vai sát cánh) คนที่เป็นญาติพี่น้องย่อมสำคัญกว่าหรือดีกว่าคนอื่น ดังสำนวน “เลือดหยดเดียวดีกว่าน้ำใส่ทั้งบ่อ” (một giọt máu đào hơn ao nước lã)-“เลือดข้นกว่าน้ำ” การที่ได้เห็นด้วยตาตนเองจะน่าเชื่อถือกว่าการฟังจากคนอื่น ดังสำนวน “ร้อยฟังไม่เท่าหนึ่งเห็น”(trăm nghe không bằng một thấy) - “สิบปากก่าไม่เท่าตาเห็น” ในการคบค้าสมาคม ต้องพิจารณาคนที่บุคลิกหน้าตาก่อน ดังสำนวน “ดูหน้าบอกนิสัย” (trông mặt mà bắt hình dong) - “คบคนดูหน้า ซื่อผ้าดูเนื้อ” ส่วนคนที่สลุ่ยสลุ่ย ไม่รู้จักมัธยัสถ์ในเรื่องการใช้จ่าย ก็ถูกเปรียบเหมือน “ยกแขนเลยหน้าผาก” (vung tay quá trán) - “มือห่างตีนห่าง”

สำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายกับสำนวนไทยแต่อวัยวะมาเปรียบเทียบแตกต่างกันมีหลายสำนวน เช่น เมื่อกล่าวถึงสิ่งที่เข้ากันไม่ได้หรือไม่เข้าคู่กันของ 2 สิ่งหรือ 2 คน ก็ใช้สำนวนว่า “เคราะห์คุณตาคนนี้ไปติดค้างคุณยายอีกคน” (râu ông nọ cắm cằm bà kia) ซึ่งเป็นการนำลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายมาผูกเป็นสำนวน การที่เคราะห์ของคุณตาไปติดที่ค้างคุณยายจึงเป็นภาพที่ขัดกัน ไม่เหมาะสมกัน และในอีกสำนวนหนึ่ง คือ “พันกิโยแขวนบนเส้นผม” (ngàn cân treo sợi tóc) แต่มีความหมายโดยนัยว่า ตกอยู่ในสถานการณ์อันตราย เช่นเดียวกับสำนวน “ง่ายเหมือนพลิกฝ่ามือ” (dễ như trở bàn tay) ก็เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นการกระทำที่ทำได้ง่าย ๆ

ส่วนสำนวนไทยที่มีความหมายตรงหรือคล้ายกับสำนวนเวียดนามแต่อวัยวะมาเปรียบเทียบแตกต่างกันก็มีหลายสำนวน เช่น นำ “กระดูกดำ” มาแสดงให้เห็นความเกลียดชัง ดังสำนวน “เกลียดเข้ากระดูกดำ” นำ “มือ” และ “ตีน” ซึ่งเป็นอวัยวะที่มักมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลาอุปมากับการทำงาน ดังนั้น คนที่ “งอมือองตีน” ก็เปรียบเสมือนคนเกียจคร้าน ไม่สนใจชวนขวยทำงาน “ท้อง” และ “พุง” เป็นอวัยวะส่วนที่บรรจุอาหารอยู่ภายใน คนที่ “ท้องยุงพุงกระสอบ” ก็เป็นคนที่ยินยอมเหมือน “ยุง” และ “กระสอบ” ที่ใส่ข้าวสารได้จำนวนมาก “ตา” เป็นอวัยวะที่ทำหน้าที่ในการมอง คนไทยจึงมีสำนวน “ตาบอดสอดตาเห็น” “ตาบอด” อุปมากับการไม่ได้รู้ไม่ได้เห็นอะไรด้วยตนเองแต่กลับอวดรู้กับคนที่ “ตาเห็น” หรือคนที่รู้เรื่องดีกว่า ส่วนใบหน้าประกอบด้วยอวัยวะย่อยอีกหลายส่วน เช่น ตา จมูก ปาก เมื่อเอามือลูบหน้า ก็จะต้องโดนจมูก ดังนั้น สำนวน “ลูบหน้าปะจมูก” จึงอุปมาว่า ทำอะไรเด็ดขาดไม่ได้เพราะเกรงว่าจะไปกระทบกระเทือนพวกพ้อง

จากสำนวนที่ได้วิเคราะห์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าคนเวียดนามและคนไทยต่างก็ช่างสังเกตเกี่ยวกับลักษณะและหน้าที่ของอวัยวะในร่างกาย แล้วนำมาผูกเป็นสำนวนเปรียบเทียบได้อย่างชัดเจนลึกซึ้ง เพื่อนำไปใช้ในการอบรมสั่งสอนผู้คน

4.1.3 สัตว์

สภาพวิถีชีวิตของชาวไทยและเวียดนามเกี่ยวข้องกับสัตว์ซึ่งมีอยู่โดยธรรมชาติรอบๆ ตัว ทั้งที่เป็นสัตว์ป่าและสัตว์เลี้ยงนานาชนิด สัตว์ต่างๆ เหล่านี้ส่วนมากมีทั้งในประเทศไทยและเวียดนาม และด้วยความช่างสังเกตของทั้ง 2 ชนชาติที่มองเห็นลักษณะของสัตว์ ธรรมชาติวิสัย ตลอดจนพฤติกรรมของมัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะโดดเด่น เช่น ความดุร้าย นิสัยการกิน การนอน การอยู่อาศัย เสียงร้อง รูปร่าง อวัยวะ สีขน ฯลฯ จึงได้นำมาผูกเป็นสำนวนเปรียบเทียบให้เห็นเพื่อให้แง่คิดในด้านต่างๆ แก่ผู้คนในสังคมได้อย่างแนบเนียน ดังปรากฏเป็นสำนวนต่างๆ ต่อไปนี้

สำนวนที่เกี่ยวกับหนู

หนูเป็นสัตว์ที่พบเห็นได้ทั่วไปที่อยู่ตามธรรมชาติ และตามบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของมนุษย์ เป็นสัตว์ที่ก่อความเดือดร้อนให้แก่มนุษย์เพราะทำให้บ้านสกปรก ส่งเสียงรบกวน ทำลายสิ่งของ กัดกินอาหาร ทั้งยังเป็นพาหะนำโรคอีกด้วย คนเวียดนามนำ “หนู” มาเปรียบเทียบเสมือนความชั่วร้ายที่ถูกเปิดเผยเมื่อถึงคราวชีวิตตกต่ำหรือหมดอำนาจวาสนาว่า “ไฟไหม้บ้าน หนูปรากฏหน้า” (cháy nhà ra mặt chuột) และเปรียบเทียบพฤติกรรมการเลียนแบบโดยไม่คำนึงถึงความสามารถหรือกำลังของตน คนเวียดนามก็พูดเป็นสำนวนว่า “ช่างเล่น หมาเล่น หนูก็เต้น” (voi đú, chó đú, chuột chù cũng nhảy cẫng) ส่วนคนไทยเปรียบ “หนู” เป็นผู้น้อยอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้ใหญ่หรือเจ้านาย และเมื่อผู้ใหญ่ไม่อยู่ผู้น้อยก็มีพฤติกรรมเหมือน “แมวไม่อยู่ หนูระเริง” และเมื่อชีวิตมีปัญหาอุปสรรคหาทางออกไม่ได้ คนไทยก็เปรียบเป็นสำนวนว่า “หนูติดจิ้น” ทั้งคนเวียดนามและคนไทยมองว่าผู้ชายที่ยากจนแต่ได้แต่งงานกับผู้หญิงที่ร่ำรวยต่างก็กล่าวเป็นสำนวนตรงกันว่า “หนูตกถึงข้าวสาร” (chuột sa chĩnh gạo)

สำนวนที่เกี่ยวกับแมว

คนเวียดนามสังเกตพฤติกรรมของหมาและแมว ซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงและเป็นสัตว์ที่เข้ากันไม่ได้เหมือนกับศัตรูกัน จึงมีข้อสรุปว่า คนที่ไม่ถูกกันเมื่ออยู่ใกล้กันต้องทะเลาะกันเสมอเปรียบเสมือน “หมากับแมว” (chó với mèo) การบังคับคนอื่นให้ทำตามใจตนเองก็ไม่ต่างจากการ “บังคับแมวให้กินขิง” (ép mèo ăn gừng) ซึ่งเป็นการขึ้นบังคับที่ผิดธรรมชาติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือคนใดคนหนึ่ง และเมื่อไม่มีคนหรือสิ่งของใดๆ ต้องใช้คนหรือสิ่งของอื่นที่ขาดความชำนาญหรือไม่เหมาะสมมาแทนก็เปรียบเสมือนการ “ไม่มีหมาจึงให้แมวมากินขี้แทน” (không có chó bắt mèo ăn cứt) นอกจากนั้น

การชื่นชมยกย่องตัวเอง คนเวียดนามก็พูดเป็นสำนวนว่า “แมวชมแมวว่ามีหางยาว” (mèo khen mèo dài đuôi) และเนื่องจากธรรมชาติของแมวที่ชอบไล่จับกินหนู คนไทยจึงเปรียบเทียบแมวเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ เป็นผู้ใหญ่ หรือเจ้านาย เช่นในสำนวน “แมวไม่อยู่หนูระเริง” นอกจากนั้นคนไทยยังสังเกตการณ์ของแมวและนำมาผูกเป็นสำนวนว่า “ชื่อเป็นแมวนอนหวด” ซึ่งแสดงถึงความไม่ซื่อตรง ทั้งคนเวียดนามและคนไทยเปรียบเทียบเกี่ยวกับแมวเหมือนกันว่า “มันหมูไว้ที่ปากแมว” (mỡ để miệng mèo) - “เอาปลาย่างไปฝากแมว” ซึ่งหมายถึงฝากสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้กับคนหรือสัตว์ที่ชอบสิ่งนั้น

สำนวนที่เกี่ยวข้องหมา

หมาเป็นสัตว์เลี้ยงที่ใกล้ชิดกับมนุษย์มากกว่าสัตว์ชนิดอื่นๆ มนุษย์รู้จักธรรมชาตินิสัยของหมาเป็นอย่างดี จึงมีสำนวนที่นำหามาเปรียบเทียบมากกว่าสำนวนที่นำสัตว์อื่นๆ มาเปรียบ คนเวียดนามและคนไทยได้นำเอาพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้มาผูกเป็นสำนวนเพื่อใช้สอนใจหรือเตือนใจมนุษย์เช่น “หมาแหงก้าง” (chó già giũ xương) - “หมาหวงก้าง” แสดงถึงนิสัยเห็นแก่ตัว กัดกันไม่ให้ผู้อื่นรับประโยชน์จากสิ่งที่ตนเองไม่ต้องการหรือใช้ประโยชน์ไม่ได้แล้ว นอกจากนั้น คนเวียดนามและคนไทยยังมองว่า เวลาใดที่คนมีสถานภาพสูงลดตัวลงไปสมาคมกับคนชั้นต่ำกว่า ก็จะถูกคนชั้นดีเสมอและไม่ให้ความเคารพนับถือ ดังสำนวน “เล่นกับหมา หมาเลียหน้า” (đùa chó, chó liếm mặt) - “เล่นกับหมา หมาเลียปาก” และเมื่อใดที่คนเราต้องเผชิญกับปัญหาหรือภัยอันตรายที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ คนเราก็จะต้องลุกขึ้นสู้เหมือน “หมาสุดทางกัดรั้ว” (chó cùng rüt giậu) - “หมาจนตรอก” ทั้งคนเวียดนามและคนไทยได้สังเกตเห็นนิสัยการกินของหมา และนำมาพูดเปรียบเทียบดังสำนวน “หมาที่ไหนไม่กินซี่ หอยที่ไหนไม่กินโคลน” (chó nào chẳng ăn cút, ốc nào chẳng ăn bùn) - “ชาติหมาอดกินซี่ไม่ได้” ซึ่งหมายถึงคนชั้นต่ำย่อมมีพฤติกรรมการแสดงออกไปในทางต่ำทรามเสมอ

นอกจากนั้น พฤติกรรมการเคี้ยวเชือกหรือบิบบังคับเอาจากผู้ที่ไม่จะมีจะให้ คนเวียดนามก็พูดเป็นสำนวนว่า “หมากัดเสื้อที่ขาด” (chó cắn áo rách) เมื่อกล่าวถึงคนที่ดำเนินหรือพูดว่าคนอื่นอย่างไร ตนเองก็เป็นอย่างนั้น คนเวียดนามนำหามาเปรียบเทียบในสำนวน “หมาดำหนีแมวว่ามีขนมาก” (chó chê mèo lắm lông) เมื่อเปรียบเทียบคนนิสัยไม่ดีอย่างไรก็ย่อมไม่ทิ้งนิสัยนั้น คนเวียดนามก็นำหามาเปรียบในสำนวน “หมาดำรักษาสีดำ” (chó đen giữ mực) และสำนวน “หมาป่าในร่างแกะ” (chó sói đội lót cừu) ก็เป็นอีกสำนวนหนึ่งที่น่ามาเปรียบกล่าวในเชิงตำหนิคนเลวที่อำพรางตัวเป็นคนดี

ส่วนคนไทยก็ได้สังเกตพฤติกรรมต่างๆ ของหมาและนำมาผูกเป็นสำนวน เช่น “หมาขี้ไม่มีไครยกหาง” หมายถึงคนที่ยกยอหรือชื่นชมตนเองเพราะไม่มีไครชม และ “หมาสองวาง” ซึ่งนำมาจากพฤติกรรมการกินของหมาที่เปรียบกับคนที่ฝึกฝนเข้าด้วยทั้ง 2 ฝ่ายเพื่อประโยชน์ของตน

เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยส่วนใหญ่กล่าวถึงหมาในแง่ลบไม่ว่าจะเป็นหมาบ้านหรือหมาป่าซึ่งอาจเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือการตำหนิติเตียน และในความคิดของชาวตะวันออก ถึงแม้หมาจะเป็นสัตว์ที่อยู่ใกล้ชิดมนุษย์ แต่หมาก็ยังเป็นสัตว์ที่เลี้ยงเอาไว้เพื่อเฝ้าบ้านเท่านั้น มิได้ทะนุถนอมหรือให้ความสำคัญเหมือนด้วยการดูแลใส่ใจเป็นอย่างดี

สำนวนที่เกี่ยวข้องกับไก่

จากธรรมชาติของไก่ที่ขันตอนรุ่งสางและเข้านอนตอนหัวค่ำ คนเวียดนามและคนไทยจึงมีสำนวนเหมือนกันว่า “ไก่เพิ่งขึ้นเล้า” (gà mới lên chuồng) - “ไก่ขึ้นรัง” และเปรียบเทียบความขาวของผิวคนกับไข่ที่ปอกเปลือกแล้ว เช่น “ขาวเป็นไข่ปอก” (trắng như trứng gà bóc)

คนเวียดนามเปรียบเทียบคนที่ตกอยู่ในสถานการณ์ที่หาทางออกไม่ได้เหมือนกับ “ไก่ติดเส้นผม” (gà mắc tóc) “ไก่” ยังถูกเปรียบเทียบเหมือนลูกน้องหรือคนที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้อื่น เวลาเจ้านายไม่อยู่ ลูกน้องก็ทำอะไรได้ตามใจชอบดังสำนวน “เจ้าของบ้านไม่อยู่ ไก่คู้หม้อกุง” (vàng chủ nhà gà vọc niêu tôm) ส่วนคนที่น่าตนเองไปสู่อันตรายด้วยการพูด เปรียบเสมือน “ไก่ตายเพราะเสียงขัน” (gà chết vì tiếng gáy) นอกจากนี้ “ไก่” ยังปรากฏให้เห็นในสำนวน “ฆ่าแหละไก่ด้วยมีด ฆ่าแหละควาย” (mỏ gà dao trâu) ซึ่งหมายถึงลงทุนมากแต่ได้ผลน้อย

คนไทยเปรียบเทียบสีหน้าที่ซีดเซียวของคนเหมือน “ไก่ต้ม” ดังสำนวน “หน้าซีดเหมือนไก่ต้ม” “ไก่” จะงามหรือไม่ขึ้นอยู่กับที่ชน คนไทยจึงนำมาเปรียบในสำนวน “ไก่งามเพราะขน คนงามเพราะแต่ง” เพื่อแสดงให้เห็นว่า การแต่งกายที่สวยงามทำให้คนเราดูดีขึ้น ส่วนคนที่ หยิบหย่ง ทำอะไรไม่จริงจัง หรือไม่เอางานเอាកาร คนไทยก็พูดเป็นสำนวนว่า “เหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ”

สำนวนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ชนิดอื่นๆ

นอกจากหนู หมา แมว ไก่ คนเวียดนามและคนไทยยังนำสัตว์อื่นๆ มาเปรียบในสำนวนอีกด้วย เช่น แกะ ม้า แพะ วัว หมู ฯลฯ แสดงให้เห็นว่าในประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีการเลี้ยงสัตว์เหล่านี้ สำนวนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ชนิดอื่นๆ ได้แก่ “หมาป่าในร่างแกะ” (chó sói đội lót cừu) “จับม้าข้างหาง” (bắt ngựa đằng đuôi) “แพะรับบาป” “วัวหายจึงคิดทำคอก” (mất bò mới lo làm chuồng) “วัวแกกินหญ้าอ่อน” “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” “หมูเขาจะหาม เอาคานเข้าไปสอด” “วัวสันหลังหะ” “ฆ่าควายอย่าเสียดาบพริก” “ข่มเขาโคขึ้นให้กินหญ้า” สำนวนเวียดนามที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทยที่น่าหุมาเปรียบเทียบกับไม่มี ยกเว้น “มันหมูไว้ที่ปากแมว” (mỡ dê miệng mèo) - “เอาปลาโยงไปฝากแมว”

ทั้งประเทศเวียดนามและประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม คนเวียดนามและคนไทยมีความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงสัตว์หลายชนิด และใช้สัตว์นั้นเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต เช่น ใช้เป็นอาหาร พาหนะ แรงงาน และอื่นๆ

ประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีพื้นที่ป่าเป็นจำนวนมาก จึงมีสัตว์ป่าหลายชนิดที่พบในจำนวนเวียดนามและจำนวนไทย ได้แก่ กู กระต่าย เสือ ช้าง ลิง จระเข้ สมัน ดังจำนวน “ถ้ำเสือ ปากงู” (hang hùm miệng rắn) - “ปากเหยี่ยวปากกา” “ซี้ซลาดเหมือนกระต่ายป่า” (nhát như thỏ đế) - “ใจปลาชิว” “ปล่อยเสือเข้าป่า” (thả hổ về rừng) - “ปล่อยเสือเข้าป่า” “ช้างเล่น หมาเล่น หนูก็เต้น” (voi đùa, chó đùa, chuột chủ cũng nhảy cẫng) - “เห็นช้างขี้ ขี้ตามช้าง” “ชนเหมือนลิง” “ฝากเนื้อไว้กับเสือ” “เสือในร่างสมัน” “หนีเสือปะจระเข้” “เสือซ่อนเล็บ”

นอกจากนี้ จำนวนเวียดนามและจำนวนไทยที่นำสัตว์น้ำและสัตว์ครึ่งน้ำครึ่งบกมาเปรียบเทียบกับสัตว์น้ำให้เห็นว่าทั้ง 2 ประเทศมีพื้นที่ติดต่อกับทะเล แม่น้ำ และแหล่งน้ำอื่นๆ ซึ่งเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำเป็นจำนวนมาก อาทิ กุ้ง หอย ปู ปลา ดังจำนวน “จับปลาสองมือ” (bắt cá hai tay) “น้ำยังไม่ทันร้อน ก้ามปู ก้ามกุ้งก็แดง” (chưa nóng nước đã đỏ gọng) “นกกาน้ำหา นกกระยางกิน” (cóc mò cò xoi) “นับปูในรู” (đếm cua trong lỗ) “กบนั่งก้นป่อ” (ếch ngồi đáy giếng) - “กบในกะลาครอบ” “หอยแบกตัวเองไม่ไหวยังเป็นทีเกาะของตะไคร่น้ำ” (óc không mang nổi mình óc lại còn làm cọc cho rêu) “ปล่อยปลา ‘ซันซัด’ จับปลาหมอ” (thả con săn sắt bắt con cá rô) - “เอากุ้งฝอยไปตกปลากะพง” “อยากได้ปลา ‘เขี้ยก’ แต่เสียดาบปลาหมอ” (tham con diếc tiếc con rô) “เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง” “ใจปลาชิว” “ปลาทกน้ำตัวโต” “ปลาหมอตายเพราะปาก” “รีดเลือดกับปู” เป็นต้น

เนื่องจากประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีพื้นที่ที่เป็นป่าไม้และทุ่งนาเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกชนิดต่างๆ มากมาย จึงมีจำนวนที่เกี่ยวกับนกหลายจำนวน เช่น “ตาเหยี่ยว” (mắt diều hâu) “ดินดี นกเกาะ” (đất lành chim đậu) - “ไม้ร่มนกจับ” “ขึ้นกบนปลายไม้” “ตุงให้กาบิน” “ยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว” “เข้าฝูงหงส์เป็นหงส์ เข้าฝูงกาเป็นกา”

สิ่งมีชีวิตในโลกนี้มีมากมายหลายชนิดที่แบ่งออกเป็น สัตว์น้ำ สัตว์บก และสัตว์ครึ่งน้ำครึ่งบก บางครั้งก็แบ่งตามลักษณะทางสรีระของสัตว์ เช่น สัตว์ที่มีกระดูกสันหลังและไม่มีกระดูกสันหลัง สัตว์สี่เท้า สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ฯลฯ สัตว์ที่ไม่มีกระดูกสันหลังชนิดหนึ่งที่ปรากฏในจำนวนเวียดนามและจำนวนไทยหลายจำนวน คือ แมลง เช่นจำนวน “พุ่งเข้าเหมือนแมลงเม่า” (lao vào như con

thieu thân) - “แมลงเม่าเข้าไฟ” “น้ำผึ้งหวาน แมลงวันตาย” (mật ngọt chết ruồi) – “หวานเป็นลม ขมเป็นยา” “เลี้ยงผึ้งในแขนเสื้อ” (nuôi ong tay áo) – “เลี้ยงลูกเสือลูกจะเข้” ฯลฯ

จากสำนวนที่เกี่ยวกับสัตว์ข้างต้น เห็นได้ว่า สัตว์ที่เป็นตัวแทนของความดุร้ายมักจะเป็น เสือ งู กา หมาป่า และจระเข้ ตรงกันข้าม สัตว์ที่ชื่อ เชื่อง คือ สมัน แกะ สัตว์ที่ถูกคนเวียดนามมองว่าชั่วช้า คือ กระต่ายป่า ส่วนคนไทยเปรียบเทียบความชั่วช้ากับปลาชิว สัตว์ที่คนมักดูถูก รังเกียจ หรือ เป็นตัวแทนของสิ่งที่ไม่ดีหรือของต่ำ คือ หนู หมา

4.1.4 พืช

ประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีสภาพทางภูมิศาสตร์คล้ายคลึงกัน ลักษณะภูมิประเทศมีป่าเขา ทะเล แม่น้ำ ลำคลอง และสภาพภูมิอากาศเหมาะแก่การเจริญเติบโตของพืชพันธุ์ไม้นานาชนิด ทั้งที่เป็นพันธุ์ไม้ป่า พืชผัก ผลไม้ต่างๆ ด้วยความช่างสังเกตของคนในสังคมทั้ง 2 ประเทศ จึงได้นำเอาลักษณะเด่นของพืชพันธุ์ไม้ซึ่งเป็นที่ยึดกันดีมาผูกเป็นถ้อยคำสำนวนในเชิงเปรียบเทียบให้เห็นเป็นรูปธรรม เข้าใจได้ง่าย สำนวนที่เกี่ยวข้องกับพืชในแต่ละประเทศก็แสดงให้เห็นว่า พืชที่ปรากฏในสำนวนของประเทศไทยก็มีปรากฏในประเทศเวียดนามเช่นเดียวกัน ยกเว้นแต่ “โป๋ห่อน” ในสำนวน “อม ‘โป๋ห่อน’ ทำเป็นหวาน” (ngâm bò hòn làm ngọt) ซึ่งเป็นผลไม้ชนิดหนึ่งในตระกูลลิ้นจี่ มีรสขมสามารถใช้เป็นผงซักฟอกได้ ส่วนพืชชนิดอื่นๆ ที่ปรากฏในสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยได้แก่ ผลไม้ ธัญญาพืช สมุนไพร และไม้ประเภทอื่น เช่น ส้ม แดงโม มะพร้าว กัลยาร พริกไทย พริกขี้หนู ดอกชบา ดอกบัว ข้าว ชิง ข่า ขมิ้น ตะโก หมากรูด ฯลฯ ดังปรากฏในสำนวน “เล็กเมล็ดพริกไทย” (bé hạt tiêu) – “เล็กพริกขี้หนู” “มีสีแดงแต่ไม่มีกลิ่นหอม” (có đỏ mà nó có thơm) ซึ่งหมายถึงดอกชบา “คนงามเพราะผ้าไหม ต้นข้าวดีเพราะปุ๋ย” (người đẹp vì lụa, lúa tốt vì phân) “ส้มเขียวหวานทำ ส้มแข็งต้องรับผิดชอบ” (quýt làm cam chịu) “ข้าวเปลือกแพง ข้าวสารแพง” (thóc cao gạo kém) – “ข้าวยากมากแพง” “หลีกเลี่ยงแดงโม พบเปลือกมะพร้าว” (tránh vỏ dưa gặp vỏ dừa) “ชิงก็ว่า ข่าก็แรง” “ดำเป็นต่อตะโก” “เด็ดบัวไม่ไผ่” “ปอกกล้วยเข้าปาก” “ไม่โกธั้” “เอามะพร้าวห้าวไปขายสวน” “ขมิ้นกับปูน”

ลักษณะธรรมชาติที่เอื้อต่อการเพาะปลูกทำให้ประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีพืชผักผลไม้ที่หลากหลาย ที่สำคัญคนเวียดนามและคนไทยรู้จักนำธรรมชาติของพืชเหล่านั้นมาพูดเป็นสำนวนให้คล้องจองกันอย่างมีนัยความหมายเพื่อใช้แนะนำ ตำหนิ ตักเตือน หรือ อบรมสั่งสอนได้อย่างน่าสนใจ

4.2 ภาพสะท้อนทางวิถีชีวิต

ภาพสะท้อนทางวิถีชีวิตปรากฏจากการศึกษาวิเคราะห์สำนวนครั้งนี้คือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนเวียดนามและคนไทย อันได้แก่ความเป็นอยู่ ครอบครัวยุค การศึกษา กีฬา และการละเล่น เงินตราและฐานะทางสังคม ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรม และศาสนา ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นภาพสะท้อนที่เห็นได้จากสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยที่ผู้วิจัยจะนำเสนอต่อไปนี้

4.2.1 ความเป็นอยู่

คนเวียดนามและคนไทยมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่คล้ายกัน คนส่วนใหญ่ของทั้ง 2 ประเทศเป็นเกษตรกรมีอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ การตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยจึงอยู่ใกล้แหล่งน้ำ และชายป่าชายเขาที่อุดมสมบูรณ์

4.2.1.1 ที่อยู่อาศัย

สำนวนเวียดนามและสำนวนไทยสะท้อนให้เห็นว่าทั้งคนเวียดนามและคนไทยสร้างบ้านที่มีประตู หน้าต่าง และรั้ว คนเวียดนามและคนไทยเป็นเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ และปลูกผัก ใกล้บริเวณบ้านจึงมีคอกวัว สวนผัก หรือสวนผลไม้ บ่อน้ำ ดังตัวอย่างสำนวน “หูล่าฝานัง ซ่องฝาชัดแตะ” (Tai vách mạch dùng) - “กำแพงมีหูประตูมีตา” “วู้หายจิ้งคิดทำคอก” (mát bò mới lo làm chuồng) - “วู้หายล้อมคอก” “กบนั่งกันบ่อ” (éch ngồi đáy giếng) – “กบในกะลาครอบ” “เอามะพร้าวห้าวไปขายสวน”

สมัยก่อน เทคโนโลยีการก่อสร้างยังไม่ก้าวหน้าและทันสมัยเหมือนปัจจุบัน ชาวเวียดนามใช้ไม้ไผ่ซี่กสานขัดเป็นฝาขัดแตะ และนำดินผสมน้ำมาฉาบเป็นฝาบ้าน ฝาขัดแตะจึงมีในสำนวน “หูล่าฝานัง ซ่องฝาชัดแตะ” (tai vách mạch dùng) ลักษณะบ้านของคนเวียดนามแบบดั้งเดิม เป็นบ้านชั้นเดียว มีเสาไม้อยู่กลางบ้านเพื่อรับน้ำหนักของตัวบ้าน ดังนั้นหากบ้านใดเกิดอุบัติเหตุไฟไหม้บ้าน บ้านทั้งหลังจะถูกไฟเผาไหม้ เหลือเพียงเสาไม้ จึงก่อให้เกิดสำนวนเปรียบเทียบความดื้อว่า “ด้าเหมือนเสาบ้านถูกไฟไหม้” (đen như cột nhà cháy) ส่วนคนไทยนั้นนิยมปลูกบ้านใต้ถุนสูง จึงมีสำนวนที่เกี่ยวข้องกับบ้านว่า “เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน” ชาวเวียดนามบางกลุ่มที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือและภาคกลางของประเทศซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยก็นิยมปลูกบ้านใต้ถุนสูงเช่นเดียวกัน จากบ้านสมัยก่อนซึ่งใช้วัสดุพื้นบ้านที่หาได้ง่ายเช่นไม้ไผ่ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงและพัฒนาเป็นบ้านตึกคอนกรีตที่มีความมั่นคงแข็งแรงขึ้น

4.2.1.2 อาหารการกิน

ประเทศไทยและประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ข้าวเป็นอาหารหลักและมีความผูกพันอยู่กับวิถีชีวิตของคนทั้ง 2 ประเทศ “ข้าว” จึงมีปรากฏให้เห็นในสำนวนอยู่บ่อยครั้ง ดังตัวอย่างว่า “ข้าวเปลือกแพง ข้าวสารแพง” (thóc cao gạo kém) - “ข้าวยากมากแพง” ซึ่งแสดงให้เห็นสภาพเศรษฐกิจในยามที่อาหารขาดแคลน ชีวิตของประชาชนต้องลำบาก สำนวนเวียดนามมักมีนัยความหมายว่าเกิดจากปัญหาด้านภูมิอากาศ การเก็บเกี่ยวจึงได้ผลผลิตน้อย ส่วน “หมาก” ในสำนวนไทย “ข้าวยากมากแพง” สะท้อนให้เห็นวิถีการกินของคนไทยมาแต่ดั้งเดิม และก็เป็นวัฒนธรรมการกินอย่างหนึ่งของคนเวียดนามด้วยว่า สมัยก่อนคนเวียดนามทั้งหญิงและชายกินหมากในชีวิตประจำวัน หมากจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในช่วงเทศกาลปีใหม่ งานแต่งงาน หรืองานสำคัญๆ คนทั่วไปจึงนิยมฟันดำ แต่ไม่พบหมากในสำนวนเวียดนามในความหมายเดียวกับสำนวนไทย คนเวียดนามเพียงแต่นำ “หมาก” มาผูกเป็นสำนวนว่า “หมากขึ้นหนึ่งเป็นการเริ่มต้นของการพูดคุย” (miếng trầu là đầu câu chuyện) หมายถึง การพูดคุยจะเริ่มต้นด้วยการกินหมากก่อน เมื่อกินหมากสิ่งที่ขาดไม่ได้คือปูน ซึ่งก็มีปรากฏในทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยว่า “อาภัพเหมือนปูน” (bạc như vôi) วัฒนธรรมการกินข้าวของคนไทยยังมีให้เห็นในสำนวน “ซุบมือเปิบ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการกินข้าวของคนไทย สง่า กาญจนาคพันธุ์¹ กล่าวไว้ว่า “สมัยก่อนเรากินข้าวด้วยมือ เวลาจะกินเราเอามือลงซุบน้ำให้เปียกก่อนเป็นการล้างมือ และเมื่อดูดข้าวสุกจะได้ไม่ติดมือหงอนด้วย แล้วจึงเปิบข้าว “เปิบ” แปลว่าเอาข้าวเข้าปาก” นอกจากข้าว คนเวียดนามยังนิยมกิน “โจ๊ก” ซึ่งก็เป็นอาหารประเภทหนึ่งของคนไทยเช่นเดียวกัน เพียงแต่ไม่ปรากฏในสำนวนที่มีความหมายตรงหรือคล้ายกับสำนวนเวียดนาม “โจ๊ก” เป็นอาหารที่คนเวียดนามถือว่ามีราคาถูกลง จึงนำมาเปรียบให้เห็นความประหยัดที่ไม่เหมาะสมว่า “ประหยัดเงินกินโจ๊ก ‘ฮวา’” (hà tiền ăn cháo hoa) ซึ่งหมายถึงประหยัดในสิ่งที่ไม่ควรประหยัด หรือนำมาเปรียบเทียบกับการพูด ดังสำนวน “พูดคล่องเหมือนโจ๊กไหล” (nói trơn như cháo chảy) ซึ่งหมายถึงพูดคล่องไม่ติดขัด

สำนวนที่เกี่ยวข้องกับอาหารการกิน นอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึงประเภทของอาหารแล้ว ยังบ่งบอกถึงวิธีการกินรวมถึงวัฒนธรรมการกินอีกด้วย ดังสำนวนเวียดนาม “ดูข้าว คีบปลาร้า” (liệu cơm gắp mắm) ซึ่งบอกให้รู้ว่าคนเวียดนามกินข้าวด้วยตะเกียบและได้สอนลูกหลานในเรื่องความพอเหมาะพอควรและพอกำลังของตน ทั้งในการกินและการกระทำอื่นๆ ส่วนคนไทยนอกจากกินข้าวเป็นอาหารหลักแล้ว ยังนิยมกินอาหารอย่างอื่นอีกมากมาย และมีการนำวัตถุดิบต่างๆ มาทำอาหาร

¹ ชุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์). (2529). *สำนวนไทย*. หน้า 164.

เช่น เนื้อ ไก่ ปลา ไข่ เกล็ด และอื่นๆ ดังสำนวน “เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง” “ชาวเป็นไข่ปอก” “หน้าซิดเป็นไก่ต้ม” “เกล็ดจิ้มเกล็ด” ฯลฯ

4.2.1.3 อาชีพ

การประกอบอาชีพเป็นวิถีชีวิตอย่างหนึ่งของคนในสังคมเพื่อการดำรงชีวิต อาชีพของชาวเวียดนามและชาวไทยส่วนใหญ่มีอาชีพทางเกษตรกรรมตามสภาพสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เป็นต้นว่า การทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ การประมง นอกจากนี้ ก็มีการค้าขาย ลักษณะของอาชีพจะมีความละเอียดแตกต่างกันไป แต่สิ่งหนึ่งที่ปรากฏเป็นค่านิยมในการประกอบอาชีพก็คือ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน และความซื่อสัตย์ สำนวนที่เกี่ยวข้องกับชาวนา เช่น “ขายหน้าให้ดิน ขายหลังให้ฟ้า” (bán mặt cho đất, bán lưng cho trời) - “หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน” กล่าวถึงชาวนาที่ขยันขันแข็งทำงานด้วยความลำบากตรากตรำ สำนวนที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเลี้ยงสัตว์เช่น “ไก่เพิ่งขึ้นเล้า” (gà mới lên chuồng) แสดงให้เห็นว่าคนเวียดนามเลี้ยงไก่ด้วยวิธีธรรมชาติ โดยการปล่อยให้ไก่หาอาหารบริเวณบ้าน เมื่อฟ้ามืด ไก่จึงกลับไปนอนในเล้าซึ่งเจ้าของอาจทำเป็นทรงสี่เหลี่ยมเล็กๆ อยู่บนที่สูง มีประตูเข้าออกซึ่งจะปิดเมื่อไก่ขึ้นครบ และเปิดอีกครั้งหนึ่งตอนเช้าให้ไก่ออกมาหากินตามปกติ เช่นเดียวกับสำนวนไทย “ไก่ขึ้นรัง” สมัยก่อนการเลี้ยงไก่ ปล่อยให้ไก่อยู่ตามพื้นดิน เวลานอนไก่ก็บินขึ้นไปนอนบนที่สูงตามต้นไม้ซึ่งมีอยู่ในบริเวณบ้าน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเอากิ่งไม้เป็นรัง หรือไม้เจ้าของก็ทำเป็นรังให้บนต้นไม้ นอกจากอาชีพทำนา เลี้ยงสัตว์แล้ว ประชากรอีกส่วนหนึ่งยังประกอบอาชีพเป็นช่างตัดเสื้อและช่างเขียน ดังสำนวน “ช่างตัดเสื้อกินผ้า ช่างเขียนกินสี” (thợ may ăn giẻ, thợ vẽ ăn hò) - “เลี้ยงช่างกินชีช้าง” นอกจากนั้นสำนวนที่เกี่ยวข้องกับอาชีพเกษตรกรรม การประมงและการค้าก็ยังมีย เช่น “ซื่อสัตย์เหมือนพ่อค้าควาย” (thật thà cũng thẽ lái trâu) “ทำนาออมกล่ำ ทำปลาออมเกล็ด” และ “เอากุ้งฝอยไปตกปลากะพง”

4.2.1.4 เครื่องมือเครื่องใช้และอาวุธ

มนุษย์มีความรู้และความสามารถในการคิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ เพื่อผ่อนแรงของตน คนเวียดนามและคนไทยมีความเฉลียวฉลาดประกอบกับมีจินตนาการและมีฝีมือ สามารถผลิตสิ่งของมากมายเพื่อนำมาเป็นของใช้ส่วนตัว ของใช้ในบ้านหรือในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ให้สะดวกสบายยิ่งขึ้น เช่น คนเวียดนามใช้โองเป็นภาชนะใส่น้ำหรือสิ่งของ เราจึงเห็นโองในสำนวน “ทำหิ้งเหมือนโอง” (bình chân như vại) เนื่องจากคนเวียดนามกินข้าวเป็นอาหารหลักจึงต้องมีเครื่องมือต่างๆ เพื่อใช้ในการบวนการผลิตข้าวสาร ตัวอย่างของเครื่องมือที่ใช้ฝัดและร่อนข้าวคือ “กระซอน” และ “กระดัง” ในสำนวน “ลอดกระซอนลงกระดัง” (lọt sàng xuống nia) นอกจากนั้นยังมีภาชนะชนิดอื่นๆ ใช้ใส่ของ เช่น “ตะกร้าของบ้านใคร หูตะกร้าก็เป็นของบ้านนั้น” (giỏ nhà ai quai nhà nấy)

หรือจะเป็นเครื่องมือในการทำสวน เช่น “ทึบเหมือนด้ามจอบ”(dốt đặc cán mai) และอุปกรณ์ใช้ในการหาบหามสิ่งของ เช่น “ไม้คาน 2 หัว” (đòn xóc hai đầu) คนเวียดนามกินข้าวด้วยตะเกียบ จึงมีสำนวน “ตะเกียบขึ้นร่ายากอยู่ในถาดทอง” (đũa móc mà chòì mâm son) ส่วนเครื่องแต่งกายก็มีปรากฏให้เห็นทั้งในสำนวนเวียดนามและสำนวนไทย ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวถึงเสื้อโดยรวม หรือเสื้อกันฝนก็ตาม ดัง 2 สำนวน “ฉีกขายเสื้อไปปะไหล่” (giật gấu vá vai) - “ซักหน้าไม่ถึงหลัง” และ “จน ‘หมุ่งเตย’¹ ร่วง” (nghèo rút mừng toi) - “สิ้นไร่ไม้ดอก” หรือ “หมวก ‘นี่’² ปิดหู” (mũ ni che tai) สิ่งประดิษฐ์อีกอย่างหนึ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวันคือ เข็มและด้าย ดังในสำนวน “งมเข็มกันทะเล”(mò kim đáy biển) และ “แขวนอยู่บนเส้นด้าย” ส่วน “เรือ” ในสำนวน “พายเรือทวนน้ำ” สื่อถึงพาหนะสำคัญในการสัญจรของคนไทยสมัยก่อน และเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของวิถีชีวิตแบบคนไทย เพราะการคมนาคมส่วนใหญ่ใช้เส้นทางน้ำ ในขณะที่คนเวียดนามใช้เส้นทางบก นอกจากนั้น เครื่องมือเครื่องใช้และอาวุธต่างๆ เช่น รางใส่อาหารสัตว์ กลอง “บ๋อย”³ กระดาด ตะเกียง เตียง เสื้อ เกวียน รถเรือ มีด พร้า ขวาน ดาบ ปืน ก็มีปรากฏให้เห็นในสำนวนเวียดนามและสำนวนไทย เช่น “รางแห่งขอด”(cạn tàu ráo máng) - “ตัดบัวไม่ไผ่โย” “เอาไม่ไปสอดล้อรถ” (chọc gậy bánh xe) - “หมูเขาจะหามเอาคานเข้าไปสอด” “ถ่อเรือทวนน้ำ” (chông thuyền ngược nước) - “พายเรือทวนน้ำ”

“มีพระจันทร์ลืมตะเกียง” (có trăng quên đèn) - “ได้แกงเหนื้าพริก” “มีดสองคม” (dao hai lưỡi) - “ดาบสองคม” “หูหนวกไม่กลัวปืน” (điếc không sợ súng) - “ไม่รู้จักเสียเอาเรือมาจอด” “คนแก่เล่นกลอง ‘บ๋อย’” (già chơi trống bỏi) - “วัวแก่กินหญ้าอ่อน” “เงียบเหมือนกระดาด” (lặng như tờ) - “เงียบเหมือนป่าช้า” “นอนติดเตียงติดเสื้อ” (liệt giường liệt chiếu) - “ลั้มนอนนอนเสื้อ” “พ่อนขวานต่อน้ำซ่าง” (múa rìu qua mắt thợ) “กงเกวียนกำเกวียน” “ดาบสองคม” “เรือล่มในหนอง ทองจะไปไหน” “เข้าเถื่อนอย่าลืมหั้ว” “ซ้าๆ ได้พร้าสองเล่มงาม”

4.2.2 ครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมที่มีบทบาทในการวางรากฐานของคนในสังคมให้เป็นคนดี ครอบครัวที่ดีจะต้องรู้จักอบรมเลี้ยงดูหล่อหลอมสมาชิกในครอบครัวให้มีความรับผิดชอบและรู้จักหน้าที่ของตน เมื่อออกสู่สังคมกว้างขึ้นก็จะกลายเป็นคนที่มีคุณภาพ ส่งผลดีต่อสังคมทั้งหมด การอบรมสั่งสอนนั้นต้องกระทำตั้งแต่เมื่อบุตรหลานยังอยู่ในวัยเด็กดังสำนวน “สอนลูกตอนยังเป็นเด็ก สอนภรรยาตอนแต่งงานใหม่” (dạy con từ thuở còn thơ, dạy vợ từ thuở bô vợ mới về) - “ไม้

¹“หมุ่งเตย” เป็นส่วนประกอบด้านบนของเสื้อกันฝนที่ทำมาจากใบปาล์ม ดูรายละเอียดในบทที่ 3.

²“หมวกนี่” เป็นหมวกชนิดหนึ่งที่นิยมใส่ในฤดูหนาวเพราะปิดทั้งส่วนหูและท้ายทอยอย่างมิดชิด ดูรายละเอียดในบทที่ 3.

³“กลองบ๋อย” เป็นกลองชนิดหนึ่งมีลักษณะคล้ายกลองบัณเฑาะว์ของไทย ดูรายละเอียดในบทที่ 3.

อ่อนดัดง่าย ไม่แค้นดัดยาก” และในวิธีการอบรมเลี้ยงดู ทั้งคนเวียดนามและคนไทยมีสำนวนเตือนใจพ่อแม่ไม่ให้ตามใจลูก หากลูกทำผิด ก็ควรลงโทษเพื่อไม่ให้ทำผิดซ้ำอีกดังสำนวน “รักลูกให้เสียเกลียดลูกให้หวานความมัน” (thương con cho roi cho vọt, ghét con cho ngọt cho bùi) - “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” สำนวนเวียดนามและสำนวนไทยจำนวนหนึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญของครอบครัวและแนวคิดในการส่งเสริมความสุขของครอบครัว โดยชื่นชมครอบครัวที่อบอุ่น สามิภรรยารักใคร่ปรองดองกัน ช่วยกันทำมาหากินด้วยความขยันขันแข็ง เช่น “ผัวทอดแหเมียสาวแห” (chồng chài vợ lưới) - “ผัวหาบเมียคอน” และให้ความสำคัญกับคนในครอบครัวหรือญาติพี่น้องมากกว่าคนอื่น เช่น “เลือดหยดเดียวดีกว่าน้ำเปล่าทั้งปอ” (một giọt máu đào hơn ao nước lã) - “เลือดข้นกว่าน้ำ” และเพื่อให้มีครอบครัวที่สมบูรณ์ การเลือกคู่ครองก็เป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะครองรักได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น การที่ฝ่ายหญิงเป็นคนดีเหมือนมารดาหรือผู้ปกครอง และฝ่ายชายมีความเก่งเหมือนต้นตระกูล ดังสำนวน “เลือกเมียดูที่บรรพบุรุษ เลือกผัวดูที่เผ่าพันธุ์” (lấy vợ kén tông, lấy chồng kén giống) - “ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่” นอกจากนั้น ทั้งคนเวียดนามและคนไทยยังมองว่า บรรพบุรุษต้นวงศ์ตระกูลเป็นอย่างไร เชื้อสายสืบมาก็เป็นอย่างนั้นดังสำนวน “ตะกร้าของบ้านใคร หูตะกร้าก็เป็นของบ้านนั้น” (giò nhà ai quai nhà nấy) - “เชื้อไม่ทิ้งแถว” หากพ่อแม่เป็นคนดีมีศีลธรรม ลูกหลานก็สืบเชื้อสายที่ดีและเป็นคนดีมีศีลธรรมเช่นเดียวกัน

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยประณามคนที่น่าพาศัตรูเข้ามาทำร้ายคนในบ้าน เช่น “นำช้างมาเหยียบหลุมศพบรรพบุรุษ” (ruốc voi về giày mồ tở) - “ชักน้ำเข้าลึก ชักศึกเข้าบ้าน” และเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างคนใกล้ชิดเกิดแตกร้าง มนุษย์มีวิถีกระทำ 2 อย่าง คือ ปรองดองเพื่อสานต่อความสัมพันธ์ หรือตัดความสัมพันธ์ไปเลย ถ้าไม่ประสงค์จะเกี่ยวข้องต่อไปอีก สำนวนเวียดนามและสำนวนไทยก็มี “วางแห่งขอ” (cạn tài ráo máng) - “เด็ดบัวไม่ไผ่ใย”

4.2.3 การศึกษา กีฬา และการละเล่น

การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญสำหรับมนุษย์ทุกคนในสังคม การศึกษานำมาซึ่งความรู้ และการศึกษาจากชีวิตจริงด้วยการกระทำนำมาซึ่งประสบการณ์ ทั้งคนเวียดนามและคนไทยให้ความสำคัญของการศึกษาจากประสบการณ์ว่าเป็นที่มาของสติปัญญา ดังสำนวน “ร้อยเก่งไม่เท่าชำนาญ” (trăm hay không bằng tay quen) - “สิบรู้ไม่เท่าชำนาญ” ทั้ง 2 สำนวนนี้แสดงให้เห็นว่าคนเวียดนามและคนไทยเชื่อว่าแม้จะมีความรู้มากเพียงใดก็สู้ประสบการณ์ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติจริงไม่ได้ หรือทฤษฎีสู่การปฏิบัติไม่ได้ ประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญที่ตัดสินว่าใครมีความสามารถกว่าใคร

นอกจากประสบการณ์แล้ว สถิติปัญญาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่บ่งบอกคุณภาพของคนได้ คนเก่งมักจะได้รับการยกย่อง ส่วนคนโง่ก็มักจะถูกดูหมิ่นดูแคลนว่า “ทึบเหมือนด้ามจอบ” (dót đặc cán mai) - “โง่เง่าเต๋าคุ่น” สิ่งหนึ่งที่สร้างสรรค์สติปัญญา และการพัฒนาทั้งทางร่างกายและจิตใจของมนุษย์คือ กีฬา ซึ่งในเรื่องนี้คนเวียดนามก็นำกีฬามาเปรียบในสำนวนอีกด้วย ได้แก่การพุ่งแหลน ดังสำนวน “พุ่งแหลนต้องตามแหลน” (dâm lao phải theo lao) ซึ่งหมายถึงจำเป็นต้องยอมเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อไม่มีทางเลือก นอกจากนี้ยังมีสำนวนเวียดนามที่นำการเล่นมาเปรียบเทียบกับการเล่นหมากรุก ดังสำนวน “หนีเรือพบบ้า” (tránh ông pháo gặp ông mả) ซึ่งหมายถึงหนีภัยอย่างหนึ่งแล้วต้องไปประสบภัยอีกอย่างหนึ่งที่ร้ายแรงเช่นเดียวกัน

4.2.4 เงินทองและฐานะทางสังคม

เงินตรามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม มนุษย์ใช้เงินเป็นตัวกลางในระบบการซื้อขายตั้งแต่สมัยโบราณมาแล้ว คนไทยโบราณเอาเบี้ยซึ่งเป็นหอยชนิดหนึ่งมาใช้เป็นตัวกลางในการซื้อขายสิ่งของ “เบี้ย” จึงปรากฏให้เห็นในสำนวน “พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง” และ “เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน” ส่วนสกุลเงินของเวียดนามคือ “ด่ง” ดังมีปรากฏในส่วนต่อของสำนวน (ประหยัดเงินกินโจ๊ก ‘ฮวา’ แต่ต้องเสีย ‘ด่ง’ หนึ่งสำหรับน้ำตาลและอีก ‘ด่ง’ หนึ่งสำหรับเต้าหู้ สุดท้ายก็เป็น 3 ‘ด่ง’ (hà tiện mà ăn cháo hoa, đồng đường đồng đậu cũng ra 3 đồng) มาตราเงินที่เล็กที่สุดที่ยังมีใช้อยู่ในปัจจุบันคือเงิน 100 ด่ง มีค่าเท่ากับ 25 สตางค์ของเงินไทยโดยประมาณ

ทั้งคนเวียดนามและคนไทยนิยมแบ่งชนชั้นของคนในสังคม โดยพิจารณาจากฐานะทางการเงิน ให้ความสำคัญกับทรัพย์สินเงินทอง หรือความร่ำรวย เช่น “มีเงินซื้อเทพได้” (có tiền mua tiên cũng được) - “มีเงินหรือจะไร้ของ มีทองหรือจะไร้แหวน” เงินซื้อได้ทุกอย่างแม้กระทั่งความสัมพันธ์ระหว่างคน และเงินนำมาซึ่งฐานะและความเคารพนับถือทางสังคม ดังสำนวน “คนรวยเป็นญาติ คนจนเป็นคนไม่รู้จัก” (giàu là họ, khó người dung) - “มีเงินเขาก็นับว่าน้อง มีทองเขาก็นับว่าพี่” เงินทำให้มีคนมานับญาติพี่น้องด้วย เมื่อมีเงินความสัมพันธ์ระหว่างคนก็ดี แต่เมื่อเงินหมดหรือมีฐานะที่ยากจนก็ไม่มีผู้ใดมาสนใจใยดี ดังสำนวน “เมื่อสนุกก็ปรบมือ เมื่อลำบากหาใครไม่เจอ” (khi vui thì vỗ tay vào, đến khi hoạn nạn thì nào thấy ai) - “เมื่อพื้เนื้อหอม เมื่อผอมเนื้อเหี่ยว” สำนวนนี้สะท้อนให้เห็นความหมายว่าเงินสามารถพิสูจน์ความจริงใจของคนรอบข้างได้ และสำนวนเหล่านี้ล้วนแต่สะท้อนให้เห็นค่านิยมของสังคมทั้งในด้านดีและไม่ดี อีกทั้งยังให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตอีกด้วย

4.2.5 ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรม

ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและวัฒนธรรมกับสังคมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก เราจึงมองเห็นสิ่งที่คนในสังคมยึดถือ ปฏิบัติจนกลายเป็น “ค่านิยม” โดยดูได้จาก จำนวนที่พูดสืบทอดกันมา แต่โบราณกาล ดังที่ ก่อ สวัสดิพานิช¹ กล่าวว่า “ค่านิยมหมายถึงความคิด พฤติกรรมและสิ่งที่คนในสังคมหนึ่งเห็นว่ามีคุณค่า จึงยอมรับมาปฏิบัติตามและวางแผนไว้ระยะหนึ่ง ค่านิยมมักเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย และความคิดเห็นของคนในสังคม”

ข้อปฏิบัติและคำสอนที่ปรากฏในสำนวนมักมีผู้ประพฤติปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน ดังนั้นจึงเชื่อได้ว่าบรรพบุรุษของเราได้เห็นการกระทำทั้งดีและไม่ดีของคนในสังคมมาก่อน จึงได้กล่าวเปรียบเปรย สั่งสอนเป็นการเตือนสติไว้ในรูปของสำนวน โดยจะแบ่งกลุ่มวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

4.2.5.1 ความไม่ประมาทและอันตราย

สำนวนเวียดนามและสำนวนไทยที่ยกมาข้างล่างนี้ล้วนตีความเกี่ยวกับการตกเตือนแนะนำหรือห้ามปรามไม่ให้ประมาทและต้องใช้ชีวิตด้วยความระมัดระวังทั้งสิ้นซึ่งคนเวียดนามและคนไทยได้สอนลูกหลานทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมสืบมาเป็นเวลาช้านาน เช่น การรู้จักป้องกันไว้ก่อน เพราะการป้องกันดีกว่าการแก้ไข อย่าปล่อยให้ “วัวหายจึงคิดทำคอก” (mát bò mới lo làm chuồng) - “วัวหายล้อมคอก” หรือ “น้ำมาถึงเท้า จึงกระโดด” (nước đến chân mới nhảy) - “ไฟลนก้น” การเตรียมตัวป้องกันนั้นหมายถึงการป้องกันไม่ให้เกิดความสูญเสียและไม่ให้ภัยอันตรายถึงตัว วิธีหนึ่งคือการเตรียมอาวุธป้องกันตัว ดังในสำนวน “ชายชาติป้องกันตัว” (quân tử phòng thân) - “เข้าเดือนอย่าลืมพรา” อาวุธตรงนั้นนอกจากความหมายโดยตรงแล้วยังอุปมาหมายถึงการเตรียมตัวในทุกๆ อย่างที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยเมื่อต้องเข้าสู่สถานการณ์อันตรายซึ่งรวมถึงสติและความไม่ประมาทด้วย

การมีความลับต้องระมัดระวังไม่ให้คนอื่นรู้เห็นด้วย โดยเฉพาะเรื่องความลับ เพราะบรรพบุรุษเราเชื่อว่าจะไม่มีความลับในโลกนี้โดยเปรียบเทียบให้เห็นภาพส่วนประกอบของบ้านว่า “หุฝาผนัง ช่อฝาขัดแตะ” (tai vách mạch dựng) - “กำแพงมีหูประตูมีตา” เพื่อให้ทุกคนใช้คำพูดด้วยความระมัดระวัง เพราะเรื่องทุกอย่างอาจมีคนล่วงรู้ได้ทั้งสิ้น นอกจากความระมัดระวังในการพูดแล้ว สำนวนเวียดนามและสำนวนไทยหลายสำนวนยังสอนให้รู้จักระวังตัว รู้จักป้องกันตัว และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมและการกระทำที่เสี่ยงต่ออันตราย ได้แก่ “จับม้าข้างหาง” (bắt ngựa đằng đuôi) - “จับงูข้างหาง” “ปล่อยเสือกลับ

¹ เพ็ญแข วัจนสุนทร. (2528). *ค่านิยมในสำนวนไทย*. หน้า 1. (อ้างอิงจาก ก่อ สวัสดิพานิช.(มปป). *วัยรุ่นกับค่านิยมและระบบศีลธรรม, เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการศึกษา*. หน้า 46- 58).

ป่า” (thả hổ về rừng) - “ปล่อยเสือเข้าป่า” “ลูปคราเสื่อ” (vuốt râu hùm) - “ล้วงคองเห่า” “อย่าเล่นกับไฟ” (đừng đùa với lửa) - “อย่าเล่นกับไฟ” ดังนี้ เป็นต้น

4.2.5.2 การทำความดี

กลุ่มคนในสังคมซึ่งมีจำนวนมากย่อมมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่แสดงออกแตกต่างกันไป เพราะมาจากสภาพครอบครัวที่ไม่เหมือนกัน รวมทั้งวิธีการอบรมเลี้ยงดู และถิ่นที่อยู่อาศัยต่างกัน ในครอบครัว พ่อแม่ญาติผู้ใหญ่มีหน้าที่อบรมบ่มนิสัยบุตรหลานให้รู้จักรับผิดชอบมีระเบียบวินัยและประพฤติตนเป็นคนดี คนเวียดนามและคนไทยมีวิธีการอบรมสั่งสอนให้ลูกหลานทำความดีคล้ายๆ กัน ซึ่งแนวคิดส่วนใหญ่มาจากคำสอนทางศาสนา เช่นสำนวน “ทำชั่วได้ชั่ว” (ác giả ác báo) - “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” “หวานลมเกี้ยวพายุ” (gieo gió gặt bão) - “กงเวียนก่ำเกวียน” “ปฏิบัติตัวดี จะพบแต่สิ่งมงคล” (ở hiền gặp lành) - “คนดีผีคุ้ม” การทำดีนั้นก็ต้องเป็นการแสดงบทบาทในการต่อต้านการกระทำที่ไม่ดีของผู้อื่นด้วย ถ้าเป็นการชี้ทางให้คนผิด คนเวียดนามและคนไทยเปรียบเทียบว่า “ชี้ทางให้อีเก้งวิ่ง” (vạch đường cho hươu chạy) - “ชี้โพรงให้กระรอก”

4.2.5.3 รูปร่างหน้าตา และนิสัยใจคอ

คนในสังคมมีทั้งดีและไม่ดี พฤติกรรมของแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน การเลือกคบคนจึงต้องระมัดระวัง ควรเลือกคนนิสัยดีเพื่อที่จะได้เรียนรู้หรือมีนิสัยดีๆ ไปด้วย ทั้งคนเวียดนามและคนไทยมีสำนวนที่เตือนใจในเรื่องการคบคนว่า “ใกล้หมึกจะมีด ใกล้ไฟจะสว่าง” (gần mực thì đen gần đèn thì rạng) - “คบคนพาลพาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล” สำนวนนี้ให้ข้อคิดตรงกันว่า เราคบคนแบบไหนเราก็จะเป็นเหมือนเขาไปด้วย ดังนั้นเมื่อคบใคร ควรใช้ความระมัดระวังในการพิจารณา เนื่องจากนิสัยที่แท้จริงของคนดูจากภายนอกไม่ได้ และต้องใช้เวลาจนกว่าจะรู้ว่าคนที่คบนั้นเป็นคนอย่างไร หากคบคนเลว ก็จะพลอยเลวไปด้วย แต่คนเลวไม่ใช่ว่าจะมองเห็นสังเกตได้ง่าย เพราะบางคนภายนอกดูสวย ดูดี แต่ภายในจิตใจเป็นไปในทางตรงข้าม มีรูปร่างงาม แต่มีภาพลักษณ์ที่ วาจา และกิริยามารยาทไม่ดี จึงมีสำนวนสอนให้ระวังคนประเภทนี้ด้วยความหมายเตือนและดูถูกว่า “มีสีแดงแต่ไม่มีกลิ่นหอม” (có đỏ mà nó có thơm) - “สวยแต่รูปจูบไม่หอม” จะเห็นได้ว่าคนเวียดนามและคนไทยมีความคิดตรงกันว่าสิ่งที่มองเห็นจากภายนอกต่างกับสิ่งที่อยู่ภายใน ในชีวิตจริงทุกคนไม่ได้เป็นอย่างที่เห็นเสมอไป บางครั้งรูปร่างหน้าตาก็บ่งบอกถึงนิสัยใจคอของคนได้ คนเวียดนามและคนไทยจึงสอนอีกว่า “ดูหน้าบอกนิสัย” (trông mặt mà bắt hình dong) - “คบคนดูหน้า ชื้อผ้าดูเนื้อ” ดังนั้นบางครั้งเราก็ควรพิจารณาคนที่บุคลิกหน้าตาก่อนที่จะคบหาสมาคมด้วย

4.2.5.4 การปรับตัว

วิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน พฤติกรรมของสมาชิกในแต่ละสังคมจึงต่างกันออกไปตามกฎระเบียบของสังคมนั้นๆ คนที่ไปอยู่ในที่ใหม่หรือในหมู่คนกลุ่มใหม่ควรปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมที่ตนเข้าไปอยู่ เราจึงต้อง “เข้าบ้าน ทำตามประเพณี” (nhập gia tùy tục) - “เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม” สำนวนนี้ ทั้งคนเวียดนามและคนไทยเห็นตรงกันว่า เมื่อไปอยู่ท้องถิ่นใดก็ควรปรับพฤติกรรมตนเองให้เข้ากับคนในท้องถิ่นนั้น นอกจากการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นในสังคมใหม่แล้ว คนรุ่นก่อนยังสอนให้เราปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์เพื่อการอยู่รอด ดังสำนวน “ฉลาดกินก็อ้ม ฉลาดห่มผ้าก็อุ่น” (khéo ăn thì no, khéo co thì ấm) - “รู้หลบเป็นปีก รู้หลีกเป็นหาง”

4.2.5.5 การพูด

ถ้าคนไทยกล่าวว่า “พูดดีเป็นศรีแก่ปาก” หรือ “ปากเป็นเอก เลขเป็นโท หนังสือเป็นศรี ข้าวดีเป็นตรา” ก็ไม่ต่างจากความคิดของคนเวียดนามที่ให้ความสำคัญกับคำพูด ดังสำนวน “คำพูดนำมาซึ่งเงินทองและข้าวของ” (lời nói quan tiền đầu thóc) หมายความว่าคนที่พูดดีมีปฏิภาณทำให้เกิดคุณประโยชน์มากมาย คนเวียดนามตั้งแต่โบราณได้ให้ความสำคัญกับคำพูดมาโดยตลอด และสำนวนที่เกี่ยวกับคำพูดมีคุณค่าทางด้านการสั่งสอนและแนะนำให้คนรู้จักวิธีพูดเพื่อเกิดประโยชน์แก่ตนเอง และหลีกเลี่ยงคำพูดที่ทำให้ผู้พูดหรือคนอื่นเสียหาย คนในสังคมสื่อสารด้วยภาษา คำพูดไพเราะ ถูกต้อง และเหมาะสมกับกาลเทศะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้พูด อย่างไรก็ตาม บางครั้งความเงิบหรือการไม่พูดกลับมีค่ามากกว่าการพูดและไม่เป็นอันตราย เหมือนคำพูดที่พูดออกมาโดยไม่ใช้ความคิด คำพูดไร้สาระยอมทำให้ผู้พูดเดือดร้อนหรือเสียผลประโยชน์ดังสำนวน “ไม่พูดเป็นทองคำ” (im lặng là vàng) - “พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง”

ทั้งสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยแสดงให้เห็นว่าคนเวียดนามและคนไทยเชื่อว่า คนที่พูดน้อยแต่มีสาระและรู้จักฟังผู้อื่นจะได้รับประโยชน์ ตรงกันข้าม คนที่พูดเท็จ ดังสำนวน “ไม่กินแต่บอกว่ากิน” (ăn không nói có) - “ปั้นน้ำเป็นตัว” และคนที่พูดสับปลับ กลับกลอก ดังสำนวน “ลั่นไม่มีกระดูก พลิกได้หลายทาง” (lời không xương nhiều đường lật lẻo) คนที่มีลักษณะ “ลั่นไม่มีกระดูก” ก็มักจะเป็นที่รังเกียจของคนส่วนใหญ่เสมอ การพูดเท็จเป็นเรื่องที่น่าตำหนิ และการพูดความจริงเป็นเรื่องที่น่าส่งเสริมแต่ก็มักทำให้ผู้ฟังไม่พอใจถ้าความจริงนั้นเป็นการตำหนิผู้ฟัง แต่การพูดความจริงเปรียบเสมือนยาขมซึ่งสามารถรักษาโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพดังสำนวน “ยาขมบรรเทาโรค ความจริงบาดหมางน้ำใจ” (thuốc đắng già tật, sự thật mất lòng) - “หวานเป็นลมขมเป็นยา” และในทางตรงข้าม คำพูดชื่นชมผู้อื่นโดยไร้ความจริงใจเป็นสิ่งอันตราย ผู้ฟังควรใช้วิจารณญาณ เพราะ

“น้ำผึ้งหวาน แมลงวันตาย” (mật ngọt chết ruồi) - “น้ำเย็นปลาตาย” การพูดเป็นทักทายอย่างหนึ่งที่เกิดจากการฝึกฝนและความสามารถส่วนตัว คนที่พูดคล่องมีลักษณะการเปรียบเทียบที่แตกต่างกันระหว่างสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย เช่น “พูดคล่องเหมือนโจ๊กไหล” (nói trơn như cháo chảy) - “พูดคล่องเป็นล่องน้ำ” เช่นเดียวกับการพูดที่สามารถทำให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลินและมีปฏิกิริยาคล้อยตาม สำนวนเวียดนามและสำนวนไทยก็มีวิธีการเปรียบเทียบที่แตกต่างกันว่า “พูดจนงูต้องคลานออกจากรู” (nói con rắn trong lỗ bò ra) - “พูดจนลิงหลับ” คำพูดนั้นเปรียบเสมือนดาบสองคมที่มีทั้งดีและไม่ดี ถ้าไม่ระมัดระวังคำพูดของตนเอง ผู้พูดจะกลายเป็นฝ่ายเสียเปรียบหรือตกอยู่ในอันตรายได้ เช่น “ไก่ตายเพราะเสียงขัน” (gà chết vì tiếng gáy) - “ปลาหมอตายเพราะปาก” และคนที่ชอบเก็บเอาเรื่องของคนอื่นมาพูดให้เกิดความเสียหายถูกเปรียบเทียบกับปากที่คันตลอดเวลา เช่น “ปากคัน” (ngứa mồm) - “ปากบอน” สำนวนสุดท้ายเกี่ยวกับคำพูดที่มีลักษณะเหมือนกันระหว่างสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทยคือ “พูดเหมือนตอกตะปูที่เสา” (nói như đánh đóng cột) - “วาจาเหมือนงาช้าง” คำพูดในลักษณะนี้จะต้องมีน้ำหนัก มีความแน่นอน ไม่กลับไปกลับมา เพราะไม่สามารถเรียกคำพูดกลับคืนได้ ด้วยความสามารถในการเลือกสรรถ้อยคำและการใช้น้ำเสียงทำให้คำพูดนั้นสามารถเรียกร้องความสนใจ ความไว้วางใจและความศรัทธาจากผู้ฟังได้ สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดคำพูดในลักษณะเหมือนกับการตอกตะปูนั้น คือ น้ำเสียง สีหน้า ท่าทาง และอวัจนภาษาอื่นๆ

4.2.5.6 ความกตัญญูรู้คุณ

คุณธรรมข้อนี้ถือเป็นค่านิยมของคนเวียดนามและคนไทย เพราะเราถือว่าผู้ใดมีบุญคุณกับเราแล้ว เราต้องตอบแทนหรือมีน้ำใจไม่ตรีตอบ คนไม่กตัญญูถือว่าเป็นคนไม่ดี ไม่มีผู้ใดอยากคบค้าสมาคมด้วย ดังนั้น ทั้งคนเวียดนามและคนไทยจึงสอนบุตรหลานให้ยึดมั่นถือมั่นในความกตัญญูต่อบุคคลและประณามคนที่อกตัญญูเสมอ ดังสำนวน “กินโจ๊ก เตะถ้วย” (ăn cháo đá bát) - “กินบนเรือน ขี้บนหลังคา”

4.2.5.7 การรู้จักที่ต่ำที่สูง รู้จักเจียมตัว และไม่โอ้อวด

ทั้งคนเวียดนามและคนไทยนิยมคนที่นอบน้อมถ่อมตน รู้จักเจียมตัว ไม่โอ้อวดในสิ่งที่สูงจนเกินศักดิ์ดังสำนวนที่ว่า “ตะเกียบขึ้นร่าอยากอยู่ในถาดทอง” (đũa mọc mà chòì mâm son) - “กระต่ายหมายจันทร์” การอวดรู้ อวดเก่งกับผู้รู้และเก่งกว่าตนเป็นสิ่งที่น่าตำหนิเยาะเย้ย พบในสำนวน “พ่อนขวานต่อหน้าช่าง” (múa rìu qua mắt thợ) - “เอามะพร้าวห้าวไปขายสวน” และ “สอนให้ลิงปีนต้นไม้” (dạy khỉ leo cây) - “สอนจระเข้ให้ว่ายน้ำ” “สั่งหนังสือสั่งมหาราช” นอกจากนั้นถ้าเรามีดีจริงก็ต้องให้คนอื่นชม เพราะการยกย่องตัวเองถือเป็นพฤติกรรมที่ไม่งามนัก ดังสำนวนที่ว่า “แมวชมแมวว่าหางยาว” (mèo khen mèo dài đuôi) - “หมาขี้ไม่มีใครยกหาง” นอกจากนี้ พฤติกรรม

การเลียนแบบที่ผิดๆ และไม่เหมาะสมมีอยู่ในสำนวน “ช้างเล่น หมาเล่น หนูก็กระโดด” (voi đùa, chó đùa, chuột chù cũng nhảy cẫng) - “เห็นช้างขี้ ขี้ตามช้าง”

4.2.5.8 ความอดทนอดกลั้น ขยันหมั่นเพียร ความมัธยัสถ์ และความฟุ่มเฟือย

เป็นที่ยอมรับว่าความอดทนนำมาซึ่งความสำเร็จ ดังนั้น ทั้งคนเวียดนามและคนไทย ตั้งแต่สมัยโบราณจึงได้สอนให้คนรุ่นหลังรู้จักอดทนอดกลั้นและขยันทำมาหากินถึงแม้ต้องตรากตรำ ลำบากเพียงใดก็ตาม ดังสำนวน “เหงื่อไหล น้ำตาเดือด” (đổ mồ hôi, sôi nước mắt) “อาบเหงื่อต่างน้ำ” และ “ขายหน้าให้ดิน ขายหลังให้ฟ้า” (bán mặt cho đất, bán lưng cho trời) - “หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน” เพราะ “ลงแรงฝนเหล็ก วันหนึ่งได้เข็ม” (có công mài sắt có ngày nên kim) - “ฝนทั้งเป็นเข็ม” และ “น้ำไหล หินกร่อน” (nước chảy đá mòn) - “น้ำหยดลงหิน” นอกจากนั้นการประนีประนอมและรู้จักยอมคนอื่นเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่สามารถทำให้คนในสังคมอยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุขและมีสันติภาพ ดังสำนวน “ยอมสิ่งหนึ่ง สิ่งดีๆ เก้าสิ่งตามมา” (một điều nhịn chín điều lành) - “แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร” และถ้าทุกคนรู้จักเก็บออม ใช้จ่ายอย่างมัธยัสถ์ ชีวิตก็จะสบาย มีฐานะ ดังสำนวน “ขยันเก็บ เต็มถุง” (năng nhặt chặt bị) ส่วนสำนวนไทยก็สอนให้รู้จักประหยัดเก็บเล็กผสมน้อย เข้าทำนอง “เก็บเบี้ยได้ถूनร้าน” แต่การเก็บออมต้องทำอย่างเหมาะสม มิใช่ “ประหยัดเงินกินโจ๊ก ‘ฮวา’” (hà tiện ăn cháo hoa) - “ถืออดตาช้างห่างลอดตาเส้น”

ความขยันขันแข็งในการทำงานและรู้จักเก็บหอมรอมริบจะทำให้ได้มาซึ่งสิ่งที่พึงประสงค์ นอกจากนั้นวิธีคิดเกี่ยวกับการลงทุนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งอาจใช้เป็นแนวทางการทำมาหากินที่มีประโยชน์ของคนทั่วไปได้ เช่น “งานใหญ่อย่ากลัวเปลือง” (việc to chớ lo tốn) - “ฆ่าควายอย่าเสียตายพริก” เป็นการสอนให้รู้ว่าเมื่อทำการใหญ่ไม่ควรตระหนี่ หรือ “อยากได้ปลาใหญ่ ต้องใช้คันเบ็ดที่ยาว” (muốn ăn cá cả phải thả câu dài) - “ทำนาออกมกล้า ทำปลาออกมเกลื่อ” ซึ่งหมายถึงทำการสิ่งใดถ้ากลัวหมดเปลืองย่อมไม่ได้ผลสมบูรณ์

อนึ่ง ความเกียจคร้านและความฟุ่มเฟือยเป็นนิสัยที่ไม่ดีไม่มีผู้ใดนิยมชมชอบ เพราะว่าความเกียจคร้าน นอกจากจะทำให้การงานล้มเหลวแล้ว ยังสร้างความเดือดร้อนให้แก่คนอื่นโดยกลายเป็นภาระของเขา จึงมีสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยกล่าวถึงความเกียจคร้านและความฟุ่มเฟือยในเชิงตำหนิหลายสำนวน เช่น “กินแล้วนั่งเฉย” (ăn không ngồi rồi) - “งอมือองอตีน” “หลังยาวเปลืองผ้า” (dài lưng tốn vải) - “สั้นหลังยาว” “ไปกินเลี้ยง ไปก่อน ไปลุยน้ำ ไปทีหลัง” (ăn cỗ đi trước lội nước đi sau) - “การกินการอยู่ใครไม่สู้พอ การพวยการถ่อพอไม่สู้ใคร” “ยกมือเหนือหน้าผาก” (vung tay quá trán) - “มือห่างตีนห่าง”

4.2.5.9 การขัดขวาง กีดกัน ทำลายและประสงคร้าย

มนุษย์เจริญก้าวหน้าและพัฒนาในด้านต่างๆ ส่วนหนึ่งมาจากความรักสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ที่โดยขาดความรักสามัคคี ปัญหาต่างๆ จะตามมามากมาย การดำเนินงานใดๆ ก็เช่นเดียวกัน ถ้าทุกคนปรารถนาจะมุ่งไปที่เป้าหมายอันเดียวกัน งานๆ นั้นก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้ใดประสงค์จะขัดขวาง ก็ไปถึงจุดหมายปลายทางได้ยาก ผู้ขัดขวางคนอื่นในขณะที่เขาทำงาน จำนวนเวียดนามและจำนวนไทยกล่าวโดยมีนัยความหมายในเชิงตำหนิว่า “เอาไม่ไปสอດล้จจจ” (chọc gây bánh xe) - “หมูเขาจะหม เขาคนเข้าไปสอດ” คนอีกประเภทหนึ่งที่ถูกระณามว่าเป็นผู้ยุยงให้ผู้อื่นผิดใจกันมีการกระทำแบบ “แทงกระสอบข้าวเปลือก แทงกระสอบข้าวสาร” (đâm bị thóc chọc bị gạo) - “ยุให้รำ ตำให้รำ” ทั้งคนเวียดนามและคนไทยจึงเกียจคนที่มีพฤติกรรมดังกล่าว

4.2.5.10 ความพอดีและความเหมาะสม

ความพอดีและความเหมาะสมในที่นี้หมายถึงพฤติกรรมการแสดงออกหรือการกระทำที่ไม่เหมาะสม อันจะส่งผลให้เกิดความล้มเหลว อันตราย และการถูกตำหนิ สิ่งใดที่ไม่เหมาะสมหรือไม่สมควรที่จะทำก็ไม่ควรทำ ถ้าทำลงไปก็จะไม่ได้รับผลประโยชน์ดังที่คาดหวังไว้ เช่น การลงทุนมากแต่ได้ผลน้อย ดังจำนวน “ข้าแหละไ่ด้วยมีดข้าแหละควาย” (mỏ gà dao trâu) - “ชี้ข้างจับตักแตน” ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่สมดุลงัน หรือการไม่รู้จักประมาณกำลังความสามารถของตน เช่น “เอาเกลือไปทิ้งลงทะเล” (đem muối bỏ bể) - “เอาเนื้อหนูไปปะเนื้อช้าง” และ “เด็ดใบไม้ปะท้องฟ้า” (bẻ lá vá trời) - “เกี้ยวแฝงมุงป่า” จนถึงการมีความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามโดยไม่คำนึงถึงวัยที่เหมาะสม เช่น “คนแก่เล่นกลอง ‘บ๋อย’” (già chơi trống bỏi) - “วัวแก่กินหญ้าอ่อน” หรือการมีความสัมพันธ์ก่อนมีพิธีที่ถูกต้องตามประเพณีดังจำนวน “กินข้าวก่อนเลี้ยงฮ่อง” (ăn cơm trước kẻng) - “ชิงสุกก่อนห่าม” ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสตรีทั้งหลาย เพราะวัฒนธรรมของทั้ง 2 ประเทศให้ความสำคัญกับการรักษานวลสงวนตัวของผู้หญิง และสุดท้าย การดำเนินชีวิตอยู่ให้มีความสุขโดยไม่เดือดร้อนกับเรื่องการเงินนั้น ควรถือเอาคติที่ว่า “ดูข้าว คืบปลารำ” (liệu cơm gắp mắm) - “ปลูกเรือนพอตัว หิวหิวพอเกล้า”

4.2.5.11 ความซื่อสัตย์และความจริงใจ

ความซื่อสัตย์และความจริงใจจะถือเป็นค่านิยมสากล เพราะไม่มีผู้ใดชอบคนที่ปราศจากความซื่อสัตย์และความจริงใจ คนเวียดนามและคนไทยเปรียบเทียบลักษณะของคนไม่ซื่อสัตย์ว่า “ซื่อสัตย์เหมือนพ่อค้าควาย” (thật thà cũng thê lái trâu) - “ซื่อเป็นแมวอนนหวด” ซึ่งเป็นการพูดประชดหรือตำหนิคนที่ทำเป็นซื่อแต่แท้ที่จริงไม่ซื่อตรง นอกจากนี้ คนอีกประเภทหนึ่งที่คน

ทั่วไปควรระวัง คือคนที่ฝักใฝ่เข้าทั้ง 2 ฝ่าย ไม่มีความจริงใจ ซึ่งถูกเปรียบเทียบ “ไม้คานสองหัว” (đòn xóc hai đầu) - “หมาสองราง” และ “นกสองหัว” เป็นต้น

4.2.5.12 การรักความสงบ ให้อภัย และอะลุ่มอล่วยอ้อมท้อม

ทั้งคนเวียดนามและคนไทยมีสำนวนเตือนใจคนรุ่นหลังว่าให้ลืมเรื่องไม่ดีที่เกิดขึ้นในอดีต เมื่อเรื่องที่ผ่านมาแล้วก็ให้ลืมเสีย อย่ารื้อฟื้นกลับมาเพื่อทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องไม่สบายใจดังสำนวน “คู่แค้นหาเล็น” (bối bèc ra bọ) - “พื้นผอยหาตะเข็บ” และเมื่อมีปัญหาชวนเคืองใจเล็กๆ น้อยก็อย่าทำให้ปัญหานั้นลุกลามจนเป็นเรื่องใหญ่โตดังสำนวน “ฉีกเล็กให้เป็นใหญ่” (bé xé ra to) - “กวนน้ำให้ขุ่น” เพราะจะทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกัน ถ้าอยากอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสงบสุข ทุกคนต้องรู้จักให้อภัยกัน ประนีประนอมกัน ดังสำนวน “แก้ทำถ่วนเป็นสิบ” (chín bỏ làm mười) - “ผ่อนสั้นผ่อนยาว” และรู้จักเก็บความไม่พอใจหรือความโกรธเคืองเอาไว้ข้างใน แสดงความรู้สึกที่ดีออกมาเพื่อผลดีแก่ทั้ง 2 ฝ่าย ดังคำสอนในสำนวน “กลืนความโกรธเพื่อดีกัน” (nuốt giận làm lành) - “น้ำขุ่นไว้ในน้ำใสไว้นอก”

4.2.5.13 โอกาส

คนในสังคมมีสภาพความเป็นอยู่และความเจริญก้าวหน้าในชีวิตและทรัพย์สินแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง และหนึ่งในนั้นคือ โอกาส สังคมปัจจุบันเต็มไปด้วยการแข่งขัน โอกาสเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้พบความสำเร็จ และบรรพบุรุษเราตั้งแต่สมัยโบราณได้แลเห็นความสำคัญของโอกาสหรือเวลาที่เหมาะสม จึงสอนลูกหลานไว้ในสำนวน “ปลากินให้ยกคันเบ็ด ไว้นานเหยื่อจะหาย” (cá ăn thì giật để lâu mất mồi) - “น้ำขึ้นให้รีบตัก” การคว้าโอกาสที่มาถึงก็ต้องกระทำด้วยความถูกต้อง มิใช่การเอาเปรียบคนอื่นดังสำนวน “รับมือบน” (hót ta trên) - “ซุบมือเปีย” สำนวนนี้เปรียบเทียบกับการฉวยโอกาส นำเอางานที่คนอื่นทำสำเร็จด้วยความยากลำบากมาเป็นประโยชน์แก่ตน โดยตนเองไม่ได้ลงทุนลงแรงแต่อย่างใด อย่างนี้ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ยุติธรรม

4.2.5.14 การบีบบังคับ กดขี่ข่มเหง และเอาเปรียบผู้อื่น

พฤติกรรมการบีบบังคับ กดขี่ข่มเหง และเอาเปรียบเป็นที่พฤติกรรมที่สังคมทุกสังคมต่างตำหนิ ตีเตียน คนเวียดนามและคนไทยก็แสดงทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ไว้ในสำนวนว่าเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ไม่มีใครชอบถูกบังคับให้ทำตามความต้องการของผู้อื่นโดยที่ตนเองทำไม่ได้ ดังสำนวน “บังคับแมวให้กินขิง” (ép mèo ăn gừng) - “ข่มเขาโคขึ้นให้กินหญ้า” นอกจากนี้ สำนวนเวียดนามและสำนวนไทยยังเปรียบเทียบพฤติกรรมการบีบบังคับเอาจากผู้ที่ไม่มีจะให้ เป็นสำนวนว่า “หมากัดเลือดที่ขาด” (chó cắn áo rách) - “รีดเลือดกับปู” คนเวียดนามและคนไทยได้เปรียบเทียบ

พฤติกรรมหรือการกระทำที่ข่มเหงในสำนวน “ปลาใหญ่กลืนปลาเล็ก” (cá lớn nuốt cá bé) - “ปลาใหญ่กินปลาเล็ก” อนึ่ง ความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ทุกคนให้ความสำคัญ สำนวนเวียดนามและสำนวนไทย ก็ได้กล่าวถึงในความหมายอุปมาว่า “นกกาบน้ำหา นกกระยางกิน” (cóc mò cò xoi) - “ตื๋งให้กากิน” ซึ่งหมายถึงการลงแรงทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้แล้ว แต่ผลกลับไปตกแก่ผู้อื่น หรือทำสิ่งที่ตนควรจะได้รับประโยชน์แต่กลับไม่ได้

4.2.5.15 ส่วนน้อยและส่วนรวม

มนุษย์ต่างจากสัตว์โลกอื่นๆ ตรงที่มีสติปัญญา มีวัฒนธรรม มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสำนึกสังคมนั่นเอง สังคมประกอบขึ้นด้วยคนจำนวนมาก สมาชิกทุกคนต่างต้องรับผิดชอบการกระทำของตนต่อส่วนรวม ถ้าคนใดคนหนึ่งมีพฤติกรรมไม่ดีจะส่งผลในทางลบต่อภาพลักษณ์ของส่วนรวมทั้งหมด ดังสำนวน “หนอนตัวเดียวทำให้หม้อแกงเสีย” (con sâu làm rầu nồi canh) - “ปลาเน่าตัวเดียวเหม็นหมดทั้งข้อง” คนทุกคนมีฐานะและบทบาททางสังคมต่างกัน โดยมีผู้ใหญ่ ผู้น้อย ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา ฯลฯ แต่ละตำแหน่งมีบทบาทหน้าที่และความสำคัญแตกต่างกันไปอีก และผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือผู้ที่เป็นหัวหน้า ดังสำนวนที่ว่า “ยื่นหัวเรือ ถือไม้พาย” (đứng mũi chịu sào) - “หัวเรือใหญ่” เพราะเป็นผู้ที่นำพาคนส่วนใหญ่ไปถึงจุดหมายปลายทาง ซึ่งเป็นงานที่ลำบากและต้องรับผิดชอบสูง

4.2.5.16 การกระทำที่ลำบากอันตรายและสำเร็จได้ยาก

คนเวียดนามและคนไทยในอดีตได้สังเกตลักษณะการกระทำของมนุษย์แล้วนำมาผูกเป็นสำนวนสอนคนรุ่นหลังให้หลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่เหมาะสมไม่ควรหรือเกินสามารถ ดังเช่นการค้นหาสิ่งของที่หายากหรือไม่มีทางจะหาได้ ทั้งคนเวียดนามและคนไทยมีวิธีการคิดเหมือนกัน คือ “งมเข็มกันทะเล” (mò kim đáy biển) - “งมเข็มในมหาสมุทร” ส่วนสำนวนที่เกี่ยวกับการกระทำที่ลำบากยากเย็นและอาจประสบอันตรายได้ยังมี “ถ่อเรือทวนน้ำ” (chòng thuyền ngược nước) - “พายเรือทวนน้ำ” “เอาไม้เท้าไปค้าฟ้า” (bẻ nạng chống trời) - “เอาไม้ซีกไปงัดไม้ซุง” “จับม้าข้างหาง” (bắt ngựa đằng đui) - “จับงูข้างหาง” ดังนี้ เป็นต้น

4.2.6 ศาสนา

ชาวเวียดนามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน ส่วนชาวไทยร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธนิกายหินยาน ถึงแม้จะต่างนิกาย แต่ก็มาจากพื้นฐานในศาสนาเดียวกัน คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาช่วยยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้สูงขึ้นด้วยการสอนให้คนทำความดี ด้วยการสร้างความเชื่อในหมู่พุทธศาสนิกชน อันได้แก่ ความเชื่อเรื่องวิญญูณ ความเชื่อเรื่องกรรม และความเชื่อเรื่องบุญบาปซึ่ง

ก็มีปรากฏอยู่ในรูปแบบของสำนวน สำนวนเวียดนามและสำนวนไทยที่เกี่ยวข้องกับศาสนาล้วนมุ่งสอนคนให้เป็นคนดี เช่นสำนวน “ทำชั่วได้ชั่ว” (ác giả ác báo) - “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ซึ่งมีความหมายว่าใครทำอะไรไว้ สิ่งนั้นก็กลับมาสู่ตนเอง และถ้ายึดมั่นถือมั่นในความดี ชีวิตจะพบแต่สิ่งดีๆ ปรากฏจากภยันตรายทั้งสิ้น ดังสำนวน “ปฏิบัติตัวดี จะพบแต่สิ่งมงคล” (ở hiền gặp lành) - “คนดีผีคุ้ม” ศาสนาพุทธสอนให้รู้จักแสวงหาความสุขด้วยการทำความดี และความสุขที่เกิดจากการทำความดี หรือความทุกข์ที่เกิดจากการทำความชั่วย่อมอยู่ในใจของผู้กระทำเอง ดังสำนวน “รากเหง้าของความดีอยู่ที่ใจเรา” (thiện căn ở tại lòng ta) - “สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ” นอกจากนี้ ยังมีสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น “อยู่ดีๆ สวดมนต์รับบาป” (đang yên đang lành đọc canh phải tội) - “แกว่งเท้าหาเสี้ยน” “ไปกับพระห่มจีวร ไปกับผีใส่เสื้อกระดาศ” (đi với bụt mặc áo cà sa, đi với ma mặc áo giấy) - “เข้าฝูงหงส์เป็นหงส์ เข้าฝูงกาเป็นกา” “ทำคุณได้โทษ” (làm phúc phải tội) - “ทำคุณบูชาโทษ” “ปากพระโพธิสัตว์ ใจพริกทอง” (miệng bồ tát, dạ ớt ngâm) - “มือถือสาก ปากถือศีล” “ชนเหมือนเปรต” (nghịch như quỷ sứ) - “ชนเหมือนลิง” “ทำคุณบูชาโทษ” “ชั่วช้าชั่ ดีชั่วสงฆ์” “แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร” “มือถือสาก ปากถือศีล”

จากสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยที่เกี่ยวข้องกับศาสนาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าคนของทั้ง 2 ประเทศมีความเชื่อเรื่องบุญบาป “ผลของกรรมดีคือบุญกุศลที่เกื้อหนุนให้ชีวิตมีความสุขและบาปเป็นผลของกรรมไม่ดีที่ทำให้ชีวิตมีความทุกข์”¹ ทุกคนย่อมได้รับผลของการกระทำของตนไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว สำนวนเหล่านี้สะท้อนคำสอนว่า ให้คนเราจงหาความสุขความสงบจากใจตนเอง คนที่ทำดีในชาตินี้ชาติหน้าจะได้ขึ้นสวรรค์ คนเวียดนามก็มีความเชื่อเรื่องสวรรค์ นรก มีโลกแห่งความตาย จิ้งจินตนาการเห็นเปรตอยู่ในโลกแห่งความตายนั้น สำหรับคนที่นับถือศาสนาพุทธ วัดเป็นศูนย์กลางของบุญกุศลและเป็นที่พึ่งทางใจของชาวพุทธตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ พระเป็นผู้สืบทอดพุทธศาสนา และเป็นสัญลักษณ์ของคุณงามความดีทางศีลธรรม แต่ความแตกต่างของนิกายศาสนาทำให้งานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับศาสนามีความแตกต่างกันอยู่บ้าง เป็นต้นว่า การเผยแพร่ศาสนาในประเทศเวียดนามไม่มีการสอนวิชาเกี่ยวกับศาสนาในโรงเรียนแต่อย่างใด และในชีวิตประจำวันชาวเวียดนามไม่มีการทำบุญตักบาตรซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย นอกจากนี้ จำนวนวัดเมื่อเทียบกับประเทศไทยแล้วถือว่ามีจำนวนน้อยกว่ามาก แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งคนเวียดนามและคนไทยต่างก็มีความเชื่ออย่างเดียวกันคือ เชื่อเรื่องการทำบุญกุศลเพื่อความสบายใจ มีโชคลาภ และสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเองและคนในครอบครัวรวมทั้งคนใกล้ชิด

¹ สุริยา รัตนกุล, คุณหญิง. (2538, กรกฎาคม - ธันวาคม). วัฒนธรรมไทย ความตายและจริยธรรม. ภาษาและวัฒนธรรม, 14 (2): 5.

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย” มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับที่มาและวิธีการใช้ของสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย และเพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางธรรมชาติและวิถีชีวิตจากสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยโดยใช้วิธีวิจัยเอกสารและเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาสามารถสรุป อภิปราย และมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

5.1.1 ผลการเปรียบเทียบที่มาและวิธีการใช้สำนวนเวียดนามกับสำนวนไทยทั้งหมด 205 สำนวน พบว่า

5.1.1.1 สำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทยและสิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบเหมือนกันบางประการพบมากที่สุดถึง 98 สำนวน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าคนเวียดนามและคนไทยอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยกัน ลักษณะสภาพทางวิถีชีวิต ความรู้สึกนึกคิด โลกทัศน์ และพฤติกรรมที่แสดงออกของคน 2 ประเทศมีความใกล้เคียงกัน

5.1.1.2 สำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทยแต่สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบต่างกันพบ 67 สำนวน ที่เป็นเช่นนี้เพราะคนในแต่ละสังคมแต่ละประเทศย่อมเห็นอะไรที่แตกต่างกันและนำมาผูกเป็นสำนวน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ วิถีชีวิตที่แตกต่างกันจึงทัศนคติ โลกทัศน์ของคนแต่ละประเทศย่อมแตกต่างกันไปด้วย แต่ความหมายและแนวคิดล้วนแต่ใกล้เคียงหรือเหมือนกันทั้งสิ้น

5.1.1.3 สำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทยและสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเหมือนกันพบ 40 สำนวน จำนวนในกลุ่มนี้น้อยกว่า 2 กลุ่มข้างต้น เพราะเป็นธรรมดาที่แม้ประเทศทั้ง 2 จะมีสิ่งต่างๆ ที่คล้ายคลึงกันมาก แต่เป็นไปได้ที่จะให้เหมือนกันในทุกประการเนื่องจากภาษาและวัฒนธรรมต่างกันย่อมทำให้วิธีการเปรียบเทียบไม่เหมือนกันได้ สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเหมือนกันจัดอยู่ในหมวดสัตว์ ธรรมชาติ อวัยวะ การกระทำ นิทาน ศาสนาและความเชื่อ แต่พบมากที่สุดคือสัตว์ ธรรมชาติ และอวัยวะ ซึ่งมีถึง 31 สำนวน แสดงให้เห็นว่าสำนวนที่เหมือนกันทั้งความหมายและสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบส่วนใหญ่เกิดจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่เป็นสากล

5.1.2. ผลการศึกษาภาพสะท้อนทางธรรมชาติและวิถีชีวิตจากสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.2.1 การศึกษาภาพสะท้อนด้านธรรมชาติ

การศึกษาภาพสะท้อนด้านธรรมชาติพบว่าลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกัน สภาพภูมิประเทศประกอบด้วยภูเขา ป่า ที่ราบ แม่น้ำ และบางส่วนติดกับทะเล ที่ตั้งของประเทศเวียดนามและประเทศไทยอยู่ใกล้กัน ทำให้ภูมิอากาศมีความคล้ายคลึงกัน นอกจากนั้นความยาวของพื้นที่ทั้ง 2 ประเทศก็ทำให้สภาพอากาศแตกต่างกันไป ในภาคเหนือและภาคใต้ แต่เนื่องจากประเทศเวียดนามมีพื้นที่ติดกับทะเลจีนใต้เป็นแนวยาวจากเหนือจรดใต้ ทำให้ต้องเผชิญกับพายุไต้ฝุ่นหลายครั้งมากกว่าประเทศไทย

ทั้งคนเวียดนามและคนไทยรู้จักสังเกตธรรมชาติเพื่อนำมาเปรียบ เพื่อเตือนใจ แนะนำ และสอนให้เป็นแนวทางในการคิดและการกระทำ ธรรมชาติที่นำมาเปรียบให้เห็นในสำนวนมี ดิน น้ำ ลม ไฟ ฝน พายุ พระจันทร์ ภูเขา ทะเล ป่า หิน ปูน ทอง และโลหะต่างๆ

สำนวนที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ได้แก่สำนวนที่นำอวัยวะมาเปรียบเทียบ ทั้งคนเวียดนามและคนไทยได้สังเกตการทำงานของร่างกายและได้นำหน้าที่ของอวัยวะเหล่านี้มาผูกเป็นสำนวนเพื่อใช้เปรียบเทียบให้เห็นภาพรวมไปถึงการอบรมสั่งสอนและเตือนใจมนุษย์ในการดำเนินชีวิต สร้างโลกทัศน์ และแนวประพฤติปฏิบัติได้อย่างชาญฉลาด

สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่คล้ายกันทำให้ประเทศเวียดนามและประเทศไทยมีสัตว์และพืชเหมือนกันหลายชนิด ซึ่งมีทั้งสัตว์เลี้ยง เช่น หมู แมว ม้า หมา วัว ควาย เป็ด ไก่ เป็นต้น และสัตว์ป่า เช่น ช้าง เสือ หมาป่า งู จระเข้ ลิง รวมไปถึงแมลงชนิดต่างๆ นกและสัตว์อีกบางจำพวก สัตว์ทะเลคือ กุ้ง หอย ปู ปลา และสัตว์ชนิดอื่นๆ อีกมากมาย และเนื่องจากลักษณะอากาศร้อนชื้นของทั้ง 2 ประเทศเอื้อต่อการเพาะปลูกพืชผล และดอกไม้ พันธุ์ไม้หลากหลายชนิด ที่ปรากฏให้เห็นในสำนวนเวียดนามและสำนวนไทย อาทิ ข้าว หนาม ขมิ้น มะพร้าว ตะโก กล้วย ส้มเขียวหวาน ส้มเขียว พริกไทย พริกขี้หนู ดอกขบา ดอกบัว เป็นต้น

5.1.2.2 การศึกษาภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต

การศึกษาภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิตจากสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยพบข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ครอบครัว การศึกษา กีฬา เงินทองและฐานะทางสังคม ค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรม และศาสนา ดังนี้

คนเวียดนามและคนไทยดำเนินชีวิตในวิถีที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะการทำมาหากินเลี้ยงชีพ ภูมิอากาศของประเทศเวียดนามและประเทศไทยเป็นผลต่อความเหมาะสมในการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมของประชากรโดยทั่วไป เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และทำการประมง นอกจากนั้น ยังมีอาชีพเป็นช่าง ค้าขาย และรับจ้าง แต่มีอาชีพรับจ้างอย่างหนึ่งที่ไม่มีในเวียดนามคือการเลี้ยงช้างของหลวงในสมัยโบราณของไทย

เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร การตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยจึงมีลักษณะเป็นแหล่งรวมของการทำเกษตรกรรมหลากหลายรูปแบบ เช่น บ้างก็อยู่ใกล้แหล่งน้ำเพื่อเอื้อต่อการเพาะปลูก บ้างก็มีคอกวัว คอกควาย เล้าไก่อยู่ใกล้บริเวณบ้านเพื่อทำการเลี้ยงสัตว์และดูแลได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

ลักษณะบ้านของคนเวียดนามและคนไทยมีความแตกต่างกัน ถึงแม้โครงสร้างพื้นฐานจะเหมือนกันตามหลักสากล แต่รูปทรงและแบบบ้านมีความแตกต่างกัน คนเวียดนามนิยมสร้างบ้านตึกที่ทนทานแข็งแรง ส่วนบ้านดั้งเดิมของคนไทยมีลักษณะเป็นบ้านใต้ถุนสูงซึ่งมีให้เห็นในสำนวนไทยอย่างชัดเจน

ในด้านอาหารการกิน วัฒนธรรมการกินของคน 2 ประเทศมีทั้งความเหมือนและความแตกต่าง ลักษณะเหมือนกันคือทั้งคนเวียดนามและคนไทยกินข้าวเป็นอาหารหลัก นอกจากนั้นยังเห็นโจ๊ก แกง น้ำพริก และปลาร้าปรากฏอยู่ในสำนวน คนเวียดนามสอนลูกหลานให้มองข้าวที่เหลืออยู่ในหม้อเพื่อที่จะตัดสินใจว่าจะกินต่อหรือไม่ เมื่อตักข้าวมาแล้วต้องดูปริมาณข้าวในถ้วยเพื่อที่จะตักกับข้าวให้เหมาะสม ความแตกต่างเกี่ยวกับวัฒนธรรมการกินของคนเวียดนามและคนไทยคือ คนเวียดนามกินข้าวด้วยตะเกียบ ส่วนคนไทยดั้งเดิมกินข้าวด้วยมือ ต่อมาก็ใช้ช้อนและส้อม

ในด้านเครื่องมือเครื่องใช้และอาวุธ คนเวียดนามและคนไทยมีความรู้ความสามารถและมีฝีมือในการประดิษฐ์และพัฒนาสิ่งของมากมายเพื่อใช้ผ่อนแรงและทำให้เกิดความสะดวกสบาย ความถนัดและความรวดเร็วในชีวิตประจำวันรวมทั้งในการประกอบอาชีพและทำกิจกรรมต่างๆ

ในด้านสถาบันครอบครัว สภาพครอบครัวของคนเวียดนามและคนไทยมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ทั้งคนเวียดนามและคนไทยซึ่งเป็นประเทศที่อยู่ในแถบเอเชียด้วยกันต่างก็มองเห็นและให้ความสำคัญกับครอบครัว และแสดงข้อคิดตรงกันว่า ครอบครัวมีบทบาทในการอบรมบ่มเพาะคนในสังคมให้เป็นคนดี ชยันหมั่นเพียร อดทนอดกลั้นและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน จึงควรเสริมสร้างความรักสามัคคีระหว่างสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ให้ความสำคัญกับคนที่ร่วมเลือดเนื้อเชื้อไขของตน

มากกว่าคนอื่นที่ไม่ใช่ญาติพี่น้อง ชื่นชมคู่สามีภรรยาที่ช่วยกันทำมาหากินอย่างขยันขันแข็ง พ่อและแม่เป็นตัวอย่างของลูกหลาน โดยเฉพาะแม่เป็นภาพสะท้อนของลูกสาว ซึ่งมีส่วนในการพิจารณาเลือกคู่ครองของฝ่ายชาย

ในด้านการศึกษา คนเวียดนามและคนไทยเห็นความสำคัญของการศึกษาจากประสบการณ์ว่า เป็นที่มาของสติปัญญาและความรู้อย่างแท้จริง โดยส่วนมากจะเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษและถ่ายทอดต่อๆ กันมายังลูกหลาน หรือแสวงหาความรู้จากผู้รู้และมีประสบการณ์ในสังคม เพื่อพัฒนาตนเองให้นำมาซึ่งความสุขและความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

ในด้านค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรม ทั้งคนเวียดนามและคนไทยนิยมชมชอบคนดีมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม คิดดี พูดดี และที่สำคัญต้องทำดี ขยันขันแข็ง ประหยัดเก็บออม อดทนอดกลั้น และต่อสู้กับความลำบาก นอกจากนั้นยังนิยมคนฉลาดปราดเปรื่อง จริงใจ ซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูรู้คุณ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกรงใจคนอื่น นอบน้อมถ่อมตน และเคารพกฎระเบียบของสังคมที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย นิยมผู้หญิงที่รักนวลสงวนตัวและปฏิบัติตัวตามประเพณีวัฒนธรรมอย่างถูกต้องและเหมาะสม แต่ค่านิยมที่ไม่ดีของคนเวียดนามและคนไทยในสมัยก่อนคือการยกย่องนับถือคนร่ำรวย และนิยมใช้ฐานะทางการเงินเป็นหลักในการแบ่งชนชั้นของคนในสังคม กลายเป็นว่าอำนาจของเงินทองคือทุกสิ่งทุกอย่าง แม้กระทั่งเป็นเครื่องมือผูกความสัมพันธ์ไมตรีระหว่างกัน

ในด้านศาสนา ทั้งคนเวียดนามและคนไทยนับถือศาสนาพุทธแต่คนละนิกาย สิ่งที่เป็นรูปธรรมของ 2 นิกายอาจแตกต่างกันแต่พื้นฐานคำสอนมาจากที่เดียวกัน ศาสนาสอนให้คนเราต้องทำกรรมดี ละเว้นกรรมชั่ว ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เพราะเรื่องบาปกรรมมีจริง ศาสนายังสอนให้รู้ว่า ความทุกข์ความสุขเกิดจากใจตนเอง จึงสำคัญอยู่ที่ใจ ถ้าทำดีใจก็มีความสุข ทำชั่วใจก็ทุกข์ เป็นเรื่องสัจธรรมที่ทุกคนพึงเชื่อและปฏิบัติตาม

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทย” ผู้วิจัยมีข้อสังเกต ดังนี้

สำนวนเวียดนามและสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนกันแต่สิ่งนำมาเปรียบเทียบเหมือนกันบางประการมีจำนวนมากที่สุด เนื่องจากวิถีคิดของคนในแต่ละสังคมมีความคล้ายคลึงกัน สำนวนส่วนใหญ่เกิดจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวซึ่งล้วนแต่มีอยู่ใน 2 ประเทศเนื่องจาก

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ 2 ประเทศมีความคล้ายคลึงกันอยู่มาก ถึงแม้ว่าส่วนส่วนใหญ่ของคนเวียดนามและคนไทยที่นำมาศึกษาในครั้งนี้จะไม่เหมือนกันในวิธีการเปรียบเทียบ แต่ความหมายและวิธีการใช้ไม่ต่างกัน

การนำสำนวนไปใช้ให้เกิดผลนั้นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง มิฉะนั้นจะทำให้เกิดการใช้สำนวนอย่างผิดๆ เพราะเกิดจากการตีความที่ผิดๆ เช่น สำนวน “รักลูกให้เสียเงิน เกลียดลูกให้ความหวานความมัน” (thương con cho roi cho vọt, ghét con cho ngọt cho bùi) - “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” มีความเห็นว่าสำนวนนี้ใช้ไม่ได้กับสมัยนี้แล้วเพราะสวนทางกับยุคที่กระแสรณรงค์ให้ ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรีกำลังได้รับการผลักดันอย่างจริงจัง แต่ถ้าเราใช้ให้ถูกที่ถูกต้อง และรู้จัก ประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม สำนวนดังกล่าวก็ยังได้รับการยอมรับอยู่เสมอ ด้วย ความหมายในบริบทนี้รวมถึงการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ปกป้องคุ้มภัย และการอบรมสั่งสอนที่ถูกต้อง เมื่อลูกทำผิดก็ควรตำหนิ ชี้ให้เห็นอะไรควรอะไรไม่ควร หากดีอรัน การลงโทษก็เป็นสิ่งที่พึงกระทำ ที่สำคัญเพราะสำนวนนี้คนรุ่นก่อนได้กลั่นกรองจากประสบการณ์จริงอันยาวนานเพื่อถ่ายทอดมาให้คนรุ่นหลังใช้เป็นแบบอย่างและแนวทางในการดำเนินชีวิตเช่นเดียวกับสำนวนอื่นๆ อีกจำนวนมาก นอกจากนั้น สำนวนทุกสำนวนมิได้ถูกต้องเสมอไป หรือบางครั้งก็มีข้อคลาดเคลื่อนและแตกต่างจากความเป็นจริง เช่น สำนวน “เกลียดอะไร ฟาก็ให้อย่างนั้นมา” (ghét của nào, trời trao của nấy) - “เกลียดชังตาม เกลียดความความถึง”

ลักษณะภูมิประเทศสัมพันธ์กับพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ที่ผูกพันกับการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมและกิจกรรมอาชีพที่ต่อเนื่องกับการเกษตร ตำแหน่งที่ตั้งและลักษณะภูมิอากาศที่ร้อนชื้น เหมาะสมสำหรับการเกษตร เป็นผลให้อาชีพหลักของประชากรเวียดนามและประชากรไทยตั้งแต่อดีต คือการเพาะปลูก

ประเทศไทยทางภาคเหนือติดต่อกับภาคพื้นดินที่เป็นป่าเขา มีทรัพยากรป่าไม้และการ เพาะปลูก ส่วนภาคใต้ติดต่อกับอาณาเขตฝั่งทะเลทั้ง 3 ด้าน ทำให้ประกอบอาชีพทางด้านการประมง ได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับประเทศเวียดนามที่อุดมไปด้วยป่าเขาและชายฝั่งทะเลทำให้อาชีพการ เพาะปลูกและการประมงประสมประสานกันไปได้อย่างหลากหลาย

สำนวนสะท้อนและบันทึกสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมของยุคใดยุคหนึ่งได้เป็นอย่างดี เมื่อยุค สมัยเปลี่ยนไปก็หมายความว่าจะมีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นพร้อมกับการหายไปของบางสิ่งบางอย่าง เราจึง

เห็นสิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ที่ปรากฏในสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยซึ่งอาจจะไม่มีให้เห็นในยุคต่อๆ ไปก็ได้

ถึงแม้สำนวนเวียดนามและสำนวนไทยส่วนใหญ่จะมีวิธีการเปรียบหรือสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบต่างกัน แต่ทั้งหมดก็สื่อความหมายอย่างเดียวกัน สะท้อนแนวคิด นิสัย และพฤติกรรมหลายอย่างที่เหมือนกันซึ่งเป็นความคิดอันเป็นสากลของมนุษยชาติ

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสำนวนเวียดนามกับสำนวนไทยที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกันในเรื่องของโครงสร้างภาษาเพื่อประโยชน์ในการเข้าใจโครงสร้างของภาษาเวียดนามและภาษาไทยอีกรูปแบบหนึ่ง

5.3.2 ควรมีการศึกษาสำนวนเวียดนามและสำนวนไทยที่มีความหมายแตกต่างกันเพื่อให้เห็นภาพสะท้อนที่ต่างกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันเพื่อให้แลกเปลี่ยนภาษาและวัฒนธรรมระหว่างคนไทยกับเวียดนามเป็นไปได้อย่างขึ้น

บรรณานุกรม

- ไชยศิริ ปราโมช ณ อยุธยา. (2539). *การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย*.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิน หยง หลิน. (2526). *สำนวนจีนและสำนวนไทย: การศึกษาเปรียบเทียบ*. วิทยานิพนธ์ อ.ม.
(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ฐนชิล ควน. (2537). *สำนวนเกาหลีและสำนวนไทย: การศึกษาเปรียบเทียบ*. ปริญญาานิพนธ์
กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ดารณี พุทรักษา. (2533). *การเทียบเคียงสำนวนไทยและสำนวนฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิเรกชัย มัทธนะสิน. (2529). *ถ้อยคำสำนวน: แนวคิดเชิงภาษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สุกัญญา.
- นิคม เขาลาด. (2539). *สนุกกับสุภาษิตคำพังเพย เล่ม 4*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิสิทธิ์พัฒนา.
- ปรีชา ลักษณะสกุลชัย. (2540). *สำนวนเวียดนามที่คล้ายกับสำนวนไทย ใน ถ้อยคิด ถ้อยเขียน*.
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.
- เพ็ญเช วัจนสุนทร. (2528). *ค่านิยมในสำนวนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- รัชนี ชอโศกติกุล. (2540). *สำนวนอังกฤษและสำนวนไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน*.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2532). *สุภาษิตอังกฤษ - คำสอนใจของไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน*.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ:
นามมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- _____. (2543). *ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ:
นิวไทยมิตรการพิมพ์.
- แลนด์รู ลอสฟิน กิวก้า. (2545). *สำนวนโรมานีและสำนวนไทย: การศึกษาเปรียบเทียบ*.
ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตรา มาตรา, ชุน. (สง่า กาญจนาคพันธุ์). (2543). *สำนวนไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:
สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น).
- ศรินกาญจน์. (2539, มกราคม - มีนาคม). *ร้อยคำสำนวนไทย*. *สารสถาบันภาษาไทย*. 3(1): 88.

ศุภมาส ทิพย์ล้อมพร. (2528). *การวิเคราะห์สุภาษิตอังกฤษและสุภาษิตไทย*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.

(ภาษาศาสตร์การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

สันติสุข โสภณศิริ, ผู้แปล. (2532). *โคลงสุภาษิตโบราณของลาว*. กรุงเทพฯ: มุลนิธิเสฐียรโกเศศ -

นาคะประทีป.

สุนันทา ไสรัจจ์. (2546). *วิถีไทยในสำนวนภาษิต. ๘๔ ปี ศาสตราจารย์ คุณหญิงกุหลาบ*

มัลลิกะมาส. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุรพล โพพิศ. (2523). *ภูมิศาสตร์ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: อักษรวัฒนา.

สุริยา รัตนกุล, คุณหญิง. (2538, กรกฎาคม - ธันวาคม). *วัฒนธรรมไทย ความตายและจริยธรรม*.

ภาษาและวัฒนธรรม. 14 (2): 5.

อรสา คนพูดเพราะ. (2540). *สำนวนน่าสนใจ: ไทย - ฝรั่งเศส ใน ถ้อยคิด ถ้อยเขียน*.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: คลังน่านาวิทยา.

เอกรัตน์ อุดมพร และสิทธิโรจน์ วงศ์วิทยาเจริญพัฒนา. (2544). *๒๐๐๐ สำนวนไทยพร้อมตัวอย่าง*

การใช้. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

Địa lý Việt Nam. Retrieved February 7, 2007, from

<http://www.mangdulich.com/dialyvietnam/index.htm>.

Mã Giang Lân. (1998). *Tục ngữ ca dao Việt Nam*. Nhà xuất bản giáo dục.

Nguyễn Chí Thông. (2000). *Từ điển Thái Lan - Việt*. Nhà xuất bản văn hoá thông tin.

Nguyễn Hoàng Lan. (2001). *Tục ngữ ca dao Việt Nam*. Nhà xuất bản thanh niên.

Nguyễn Lân. (2002). *Từ điển thành ngữ và tục ngữ Việt Nam*. Nhà xuất bản văn học.

Phạm Văn Bình. (Sưu tầm và giải nghĩa). (2001). *Tục ngữ Việt Nam - song ngữ Việt - Anh*. Nhà xuất bản văn hoá thông tin Hà Nội.

Phương Thu. (2004). *Tục ngữ ca dao Việt Nam*. Nhà xuất bản thanh niên.

Tân Anh. (2002). *English - Vietnamese proverbs and idioms indication the communicative value of words and non - verbal cues*. Hanoi: Vietnam National University - College of Foreign Languages.

Viện ngôn ngữ học. (2002). *Kể chuyện thành ngữ tục ngữ*. Nhà xuất bản khoa học xã hội.

_____. (1998). *Từ điển giải thích thành ngữ tiếng Việt*. Nhà xuất bản giáo dục.

Vũ Dung. (2000). *Từ điển thành ngữ tục ngữ Việt Nam*. In lần thứ năm. Nhà xuất bản văn hoá thông tin

Vũ Ngọc Phan. (2002). *Tục ngữ ca dao dân ca Việt Nam*. Nhà xuất bản văn học.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ความหมายของสำนวนเวียดนามและสำนวนไทย

ภาคผนวก ก

ความหมายของสำนวนเวียดนามและสำนวนไทย

3.1 เปรียบเทียบสำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย
และสิ่งที่น่าสนใจเปรียบเทียบเหมือนกัน

3.1.1 การนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Cá lớn nuốt cá bé (ก้า เล้น นัวด ก้า เบ๊) ปลาใหญ่กลืนปลาเล็ก	ปลาใหญ่กินปลาเล็ก	ผู้ที่มีอำนาจดขี่ข่มเหงผู้ ที่ด้อยกว่า
2. Chó cùng rút giậu (ซ้อ กุง ซืด เลี้ยว) หมาสุดทางกัดรั้ว	หมาจนตรอก	จำต้องสู้เมื่อจวนตัว ไม่มี ทางหลีกเลี่ยง
3. Chó già giữ xương (ซ้อ ส่า สือ เซื่อง) หมาแก่หวงกระดูก	หมาหวงก้าง	คนที่กันท่าคนอื่นในสิ่งที่ ตนได้ใช้ประโยชน์แล้ว หรือใช้ประโยชน์ไม่ได้
4. Chó nào chẳng ăn cút, óe nào chẳng ăn bún (ซ้อ หน่าว ฉั่ง อัน กึด อิก หน่าว ฉั่ง อัน บูน) หมาที่ไหนไม่กินขี้ หอยที่ไหนไม่กินโคลน	ชาติหมาอดกินขี้ไม่ได้	คนชั้นต่ำย่อมมีพฤติกรรม ในด้านต่ำเสมอ
5. Chuột sa chĩnh gạo (ฉวด ซา ฉิง ก่าว) หนูตกถังข้าวสาร	หนูตกถังข้าวสาร	ผู้ขายฐานะไม่ดีได้แต่ง งานกับผู้หญิงมีฐานะ
6. Con cá sấu là con cá lớn (กอน ก้า เสย หล่า กอน ก้า เล้น) ปลาหลดเบ็ดเป็นปลาดัวโต	ปลาดุกน้ำตัวโต	สิ่งที่สูญหายไป มักดูมีค่า มากเกินความเป็นจริง
7. Dai như đĩa (ช่าย ญื่อ เดย) แน่นเหมือนปดิ่ง	เกาะแน่นเหมือนปดิ่ง	เกาะติดอย่างแน่นเหนียว

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
8. Đàn ¹ gây tai trâu (ด่าน ไก้ ตาย เขียว) ติด “ด่าน” ที่หูควาย	สืซอให้ควายฟัง	อธิบาย หรือสั่งสอนคนโง่เขลาไม่มีประโยชน์
9. Đất lành chim đậu (เด็ด แห่ล่ง ซิม เด๋ว) ดินดี นกเกาะ	ไม่รุ่มนุกจับ	ผู้มีวาสนาย่อมมีคนมาพึ่งบารมี
10. Đùa chó, chó liếm mặt (ด้ว ซ้อ ซ้อ เลี่ยม หมัด) เล่นกับหมา หมาเลียหน้า	เล่นกับหมาหมาเลียปาก	ลดตัวลงไปหรือวางตัวไม่เหมาะสมจึงถูกلامปาม
11. Éch ngòi đáy giếng (เอ๊ก โห่งย ได้ เซี่ยง) กบนั่งก้นบ่อ	กบในกะลาครอบ	ผู้มีความรู้และประสบการณ์น้อยแต่สำคัญตนว่ามีความรู้มาก
12. Gà mới lên chuồng (ก่า เม้ย เลน ช่วง) ไก่เพิ่งขึ้นเล้า	ไก่ขึ้นรัง	เวลาพลบค่ำ
13. Lao vào như con thiêu thân (ลาว หว่วว ญื่อ กอน เทียว เทิน) พุ่งเข้าเหมือนแมลงเม่า	แมลงเม่าเข้าไฟ	เข้าไปหาที่ตาย
14. Mỡ để miệng mèo (เหมอ เต้ เหมี่ยง เหม่ว) มันหมูไว้ที่ปากแมว	เอาปลาย่างไปฝากแมว	ฝากสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้กับคนหรือสัตว์ที่ชอบสิ่งนั้น
15. Thả hổ về rừng (เถา โฮ เห่ว สึง) ปล่อยเสือเข้าป่า	ปล่อยเสือเข้าป่า	ปล่อยศัตรูไปจากกลับมาทำร้ายในภายหลังอีก

¹ “ด่าน” เป็นชื่อเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งของเวียดนามใช้ดีด.

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
16. Tráng như trứng gà bóc (ซั้ง ฎือ ซั้ง ก่า บ๊อก) ขาวเป็นไขปอก	ขาวเป็นไขปอก	ขาวสะอาด

3.1.2 การนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Bạc như vôi (บาก ฎือ โวย) อาภัพเหมือนปูน	อาภัพเหมือนปูน	อาภัพ ตกอับ ไม่มีวาสนา
2. Đừng đùa với lửa (ตั้ง ดั่ว เว้ย เหลือ) อย่าเล่นกับไฟ	อย่าเล่นกับไฟ	เสี่ยงกับสิ่งที่ไม่อันตราย หรือลองดีกับผู้มีอำนาจ
3. Không có lửa làm sao có khói (คง กือ เหลือ หล่าม ซาว กือ ค้อย) ไม่มีไฟ มีควันได้อย่างไร	มีไฟย่อมมีควัน	ไม่มีเหตุย่อมไม่มีผล หรือเมื่อมีผลย่อมต้องมีเหตุเช่นกัน
4. Nước chảy đá mòn (เนือก ไฉ ด้า หม่อน) น้ำไหล หินกร่อน	น้ำหยดลงหิน	ความขยันอดทนนำมาซึ่งความสำเร็จ ถึงแม้จะเป็นกิจที่สำเร็จได้ยาก หรือความบากบั่นพยายามย่อมก่อให้เกิดผลสำเร็จ

3.1.3 การนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Bán mặt cho đất, bán lưng cho trời (บ้าน หมัด ซอ เด็ด, บ้าน ลึง ซอ ฉ่อย) ขายหน้าให้ดิน ขายหลังให้ฟ้า	หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน	ต้องตรากตรำทำงานหนัก
2. Cánh tay phải (แก๊ง ไต ฝ่าย) แขนขวา	มือขวา	คนที่เป็นกำลังหลักหรือลูกน้องคนสำคัญ
3. Da bọc xương (ซา บอก เชื่อง) หนังหุ้มกระดูก	หนังหุ้มกระดูก	ผอมมาก

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
4. Dài lưng tốn vải (ส่าย ลึง ไถ้น หวาย) หลังยาวเปลืองผ้า	สันหลังยาว	เกียจคร้าน
5. Kề vai sát cánh (เก๋ วาย ซัด แก๊ง) เคียงบ่าเคียงไหล่	เคียงบ่าเคียงไหล่	มีฐานะเสมอกัน ทัดเทียมกันหรือ อยู่ในระดับเดียวกัน; ร่วมสุขร่วม ทุกข์หรือร่วมเป็นร่วมตายด้วยกัน
6. Miệng còn hơi sữa (เหมียง ก่อ้น เฮย เสือ) ปากยังมีกลิ่นน้ำนม	ปากไม่สิ้นกลิ่นน้ำนม	ยังเป็นเด็ก
7. Một giọt máu đào hơn ao nước lã (หมด สอด แม้ว ดำว เอ็น อาว เน้อก หลา) เลือดหยดเดียวดีกว่าน้ำเปล่าทั้งบ่อ	เลือดข้นกว่าน้ำ	ญาติพี่น้องย่อมดีกว่าคนอื่น
8. Ngứa mồm (เง้อ หม่อม) ปากคัน	ปากบอน	ชอบเก็บเอาเรื่องของคนอื่นไปพูด เผยแพร่ให้เสียหาย
9. Trăm nghe không bằng một thấy (ซำ แง คง บั้ง หมด เท้ย) ร้อยฟังไม่เท่าหนึ่งเห็น	สิบปากว่าไม่เท่าตา เห็น	การที่ได้เห็นด้วยตาตนเองจะ น่าเชื่อถือกว่าการฟังจากคนอื่น
10. Trông mặt mà bắt hình dong (ซง หมัด หม่า บัด หึง ซง) ดูหน้าบอกนิสัย	คบคนดูหน้า ซื่อผ้า ดูเนื้อ	ต้องพิจารณาคนที่บุคลิกหน้าตา ก่อนที่จะคบหาสมาคมด้วย
11. Lười không xương nhiều đường lắt léo (เหลื่อย คง เซื่อง เหญ่ยว เตื่อง ลัด แล้ว) ลườiไม่มีกระดูก พลิกได้หลายทาง	ลườiไม่มีกระดูก	พูดสับปลับ กลับกลอก

3.1.4 การนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Bắt cá hai tay (بُذِّتْ كَيْفَا سَايَ تَاي) จับปลาสองมือ	จับปลาสองมือ	คว่ำเอา 2 อย่างในเวลาเดียวกัน
2. Chống thuyền ngược nước (ซัง เถวี่ยน เหงือก เนือก) ถ่อเรือทวนน้ำ	พายเรือทวนน้ำ	ทำด้วยความยากลำบาก
3. Mò kim đáy biển (หม่อ กิม ไต้ เปี่ยน) งมเข็มก้นทะเล	งมเข็มในมหาสมุทร	ค้นหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ค้นหาได้ยาก
4. Trăm hay không bằng tay quen (ซำ ไฮ คง บัง ไต้ แกวน) ร้อยรู้ไม่เท่ามือชำนาญ	สิบรู้ไม่เท่าชำนาญ	การที่มีความรู้มากเพียงใด ก็สู้ความชำนาญที่เกิดจากประสบการณ์ไม่ได้
5. Mất bò mới lo làm chuồng (เม็ด บ่อ มัย ลอ หล่าม ช่วง) วัวหายจึงคิดทำคอก	วัวหายล้อมคอก	ของหายแล้วจึงจะเริ่มป้องกัน หรือเรื่องเกิดขึ้นแล้วจึงคิดแก้ไข
6. Đổ mồ hôi, sôi nước mắt (โด้ โหม่ โสย โสย เนือก มัด) เหงื่อไหล น้ำตาเดือด	อาบเหงื่อต่างน้ำ	ตรากตรำทำงานหนัก

3.1.5 การนำนิทานมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Thầy bói xem voi (ไถ่ บ๊อย แซม วอย) หมอดูคลำช้าง	ตาบอดคลำช้าง	คนที่รู้อะไรด้านเดียวหรือนัยเดียวแล้วเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างนั้น

3.1.6 การนำศาสนามาเปรียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Làm phúc phải tội (หล่าม ฟุก ฝ่าย โต้ย) ทำบุญได้โทษ	ทำบุญบูชาโทษ	ทำบุญแต่กลับเป็นโทษ หรือทำดีแต่กลับเป็นร้าย

3.1.7 การนำความเชื่อมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Lắm thầy nhiều ma (ล้าm ไถ่ เหญี๊ว มา) มากหมอผีมากผี	มากหมอมากความ	มากคนก็มากเรื่อง

3.2 เปรียบเทียบสำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย แต่สิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบเทียบเหมือนกันบางประการ

3.2.1 การนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Bói bèo ra bộ (บ๊อย แบ่ว ซา บ่อ) คู่แห่นหาเงิน	พินฝอยหาตะเข็บ	รู้เอาเรื่องเก่าที่ล่วงเลยไปแล้วมาพูดให้กระเทือนใจ
2. Chó đen giữ mực (ซ้อ แดง สีอ หมึก) หมาดำรักษาสีดำ	ชาติเสือไม่ทิ้งลาย	คนเก่งย่อมล้ำแดงความเก่งให้สมชื่อ หรือคนที่นิสัยไม่ดี ย่อมไม่ทิ้งนิสัยนั้น
3. Chó sói đội lót cừ (ซ้อ ซ้อย โต้ย ลัด ก๊ว) หมาป่าในร่างแกะ	เสือในร่างสมัน	คนร้ายที่ปลอมมาในร่างของคนดี
4. Con sâu làm rầu nồi canh (กอน เซิว หล่าม เสี่ยว โหน้ย แงง) หนอนตัวเดียวทำให้หม้อแกงเสีย	ปลาเน่าตัวเดียวเหม็นหมดทั้งข้อง	คนอยู่ในกลุ่มเดียวกันแต่คนไม่ดีเพียงคนเดียวทำให้คนในกลุ่มเสียชื่อทั้งหมด

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
5. Cốc mò cò xoi (ก๊วก หม่อ ก่อ เซย) นกกาน้ำหา นกกระยางกิน	ตึงูให้กากิน	ทำอะไรๆ ไว้แล้ว แต่ผลประโยชน์ตกแก่ผู้อื่น หรือทำสิ่งที่ตนควรจะได้รับประโยชน์แต่กลับไม่ได้
6. Dạy khi leo cây (ไ่ไซ่ ชี แลว เกย) สอนให้ลิงปีนต้นไม้	สอนจะเข้ให้ว่ายน้ำ	คนที่ไม่รู้สอนคนที่มีความรู้ ความชำนาญอยู่แล้ว
7. Ép mèo ăn gừng (แ่๊บ แม่ว อั้น กิ่ง) บังคับแมวให้กินขิง	ข่มเขาโคขืนให้กินหญ้า	บังคับให้ผู้อื่นทำตามความต้องการของตนโดยที่ผู้อื่นทำไม่ได้
8. Gà chết vì tiếng gáy (เก๊ต หวี เตี้ยง กั๊) ไก่ตายเพราะเสียงขัน	ปลาหมอตายเพราะปาก	พูดพล่อยไปจนทำให้ตัวเองต้องเดือดร้อน
9. Gà mắc tóc (ก่า มัก ต๊อก) ไก่ติดเส้นผม	หนูติดจั่น	จนปัญญา หาทางออกไม่ได้
10. Gửi trứng cho ác (เก๊ย ชั่ง ซอ อ้าก) ฝากไข่ไว้กับอีกา	ฝากเนื้อไว้กับเสือ	ฝากสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้กับคนที่ชอบสิ่งนั้นย่อมสูญหายได้ง่าย หรือไว้วางใจคนที่ไม่ควรไว้วางใจ
11. Hang hùm miệng rắn (ฮาง หุ่ม เหมียง ชั่น) ถ้ำเสือ ปากงู	ปากเหี้ยว ปากกา	สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดอันตราย
12. Không có chó bắt mèo ăn cú (คง ก๊อ ช้อ บัด แม่ว อั้น กั๊ต) หมาไม่มีจิ้งให้แมวกินขี้แทน	ไม่มีไก่เอาเบ็ดขัณฑ์	เมื่อไม่มีคนหรือสิ่งของใดๆ ต้องใช้คนหรือสิ่งของอื่นที่ขาดความชำนาญหรือไม่เหมาะสมมาแทน
13. Mất điều hâu (มัด เสี่ยว เฮิว) ตาเหี้ยว	ตาเป็นนกแซวก	ตาสอดสายว่าสิ่งไหนเป็นอย่างไร

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
14. Mật ngọt chết ruồi (เหม็ด หงอด เช็ด ส่วย) น้ำผึ้งหวาน ทำให้แมลงวันตาย	น้ำเย็นปลาตาย	คำพูดที่ไพเราะอ่อนหวาน ซึ่ง ถูกใจผู้ฟัง แต่อาจเป็นโทษเป็น ภัยได้
15. Mèo khen mèo dài đuôi (เหม่ว แคน แหม่ว ส่าย ดวย) แมวชมแมวว่าหางยาว	หมาขี้ไม่มีใครยกหาง	ชมตัวเองเพราะไม่มีใครชม
16. Nói con rắn trong lỗ bò ra (น้อย กอน ชัน ซอง โหล บ่อ ซา) พูดจูงต้องคลานออกจากรู	พูดจนลิงหลับ	พูดจนทำให้คนอื่นคล้อยตามเชื่อ ฟังและเพเลิดเพลิน
17. Nuôi ong tay áo (นวย อ็อง ไต อ้าว) เลี้ยงผึ้งในแขนเสื้อ	เลี้ยงลูกเลี้ยงลูกจะเข้	เลี้ยงดูช่วยเหลือหรืออุปถัมภ์คน ช่วยอมนำผลร้ายมาสู่ตน
18. Nhất như thỏ đẻ (ญ๊าด ญื่อ ถอ เต๋) ซี้ชลาดเหมือนกระต่ายป่า	ใจปลาซิว	ซี้ชลาด ใจเสาะ ตกใจง่าย
19. Thả con săn sắt bắt con cá rô (เถา กอน ชัน ซัด บัด กอน ก๊า โซ) ปล่อยปลา “ชันซัด” จับปลาหมอ	เอากุ้งฝอยไปตกปลา กะพง	ลงทุนน้อยแต่หวังผลประโยชน์ มาก
20. Vắng chủ nhà gà vọc niêu tôm (ว่าง จู หย่า ก่า หว็อก เนียว โตม) เจ้าของบ้านไม่อยู่ ไก่คั่วหม้อกุ้ง	แมวไม่อยู่หนูเรรัง	ผู้ใหญ่หรือเจ้านายไม่อยู่ ผู้น้อย หรือลูกน้องจึงทำอะไรได้ตามใจ ชอบ
21. Voi đú, chó đú, chuột chù cũng nhảy cẫng (วอย ดู๋ ซ้อ ดู๋ จวด จู๋ กุ้ง ไหญ่ เก็ง) ช้างเล่น หมาเล่น หนูก็เต้น	เห็นช้างขี้ ขี้ตามช้าง	ทำเลียนแบบคนใหญ่คนโตหรือ คนมั่งมีทั้งหลาย ที่ตัวเองไม่มีกำลัง ทรัพย์สินหรือความสามารถพอ
22. Vuốt râu hùm (วูด เชิว หุ่ม) ลูบเคราเสือ	ล้วงคองูเห่า	ดูอาจ ล้วงล้ำ กล้าเข้าไปเกี่ยวข้องกับ หรือบังอาจลักขโมยหรือล่อลวงเอา ทรัพย์สินจากผู้ที่น่าเกรงขาม

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
23. Chó cắn áo rách (ซ้อ กั๊น อ้าว แซ่ก) หมากัดเสื้อที่ขาด	รูดเลือดกับปู	เคียดแค้นหรือปบบังคับเอาจาก ผู้ที่ไม่มีจะให้
24. Run như cây sậy (ซุน ญื่อ เกย์ แซ่ย) ลั่นเหมือนหมาเปียกน้ำผิงไฟ	อกเต็นเป็นตีปลา	หวาดกลัวจนตัวสั่น
25. Mặt người dạ thú (หมัด เหงื่อย ส่า ทุ๋) หน้าคน ใจสัตว์	หน้าเนื่อใจเสือ	ผู้ที่ทำตัวเป็นคนดี แต่จิตใจ โหดเหี้ยม
26. Đếm cua trong lỗ (เด็ม กัว ซ้อง โหล) นับปูในรู	ซันกบนปลายไม้	หวังในสิ่งที่อยู่ไกลตัว

3.2.2 การนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Ăn cháo đá bát (อัน ช้าว ต้า บ้าด) กินโจ๊ก เตะถ้วย	กินบนเรือน ขีบนหลังคา	ผู้ที่ประพฤติตนเนรคุณ
2. Ăn cỗ đi trước lội nước đi sau (อัน โก๋ ดี เชือก โหลย เนื่อก ดี เซา) ไปกินเลี้ยง เดินข้างหน้า ไปลุยน้ำ เดินข้างหลัง	การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ การพวยการถ่อพ่อไม่สู้ใคร	เรื่องอยู่สุขสบายแต่เกียจ คร้านการทำงาน
3. Bắt ngựa đằng đuôi (บัต เหงื่อ ดั่ง ดวย) จับม้าข้างหาง	จับงูข้างหาง	ทำในสิ่งที่อันตราย แก่ตน
4. Bẻ lá vá trời (แบ่ ล้า ว้า ฉะย) เด็ดใบไม้ปะท้องฟ้า	เกี่ยวแฝกมุงป่า	ทำอะไรงเกินกำลัง ความสามารถของตน

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
5. Bè nặng chống trời (แบ่ หน่ง ชั่ง ฉ่วย) เอาไม้เท้าไปค้ำฟ้า	เอาไม้เท้าไปงัดไม้ซุง	คัดค้านผู้ใหญ่หรือผู้มีฐานะอำนาจ สูงกว่า หรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิน ความสามารถของตนย่อมไม่สำเร็จ และอาจได้รับผลร้ายแก่ตัวอีกด้วย
6. Cá ăn thì giật để lâu mắt mờ (ก๊า อั้น ถี่ เส็ด เต้ เลิว เม็ด โหม่ย) ปลากินให้ยกคันเบ็ด ไว้นานเหยื่อหาย	น้ำขึ้นให้รีบตัก	มีโอกาสดีต้องรีบทำ
7. Có tiền mua tiên cũng được (ก๊อ เตียน มั่ว เตียน กุ้ง เตือก) มีเงินซื้อเทพธิดาได้	มีเงินหรือจะไร้ของ มีทอง หรือจะไร้แหวน	มีเงินต้องการอะไรย่อมได้ทุกสิ่ง ทุกอย่าง
8. Đem muối bỏ bể (แดม มั่วย บ่อ เบ้) เอาเกลือไปทิ้งที่ทะเล	เอาเนื้อหนูไปปะเนื้อช้าง	เอาทรัพย์สินหรือสิ่งของของคนที่มี น้อยไปให้แก่ผู้ที่มีมากกว่า
9. Bé xé ra to (เบ๊ แซ่ ซา ตอ) ฉีกเล็กให้เป็นใหญ่	กวนน้ำให้ขุ่น	ขุดคุ้ยเรื่องราวที่สงบลงแล้วให้ วุ่นวายขึ้นมาอีก
10. Chọc gậy bánh xe (จ๊อ๊ก เก่ย แบ๊ง แซ) เอาไม้ไปสอดล้อรถ	หมูเขาจะหาม เอาคนเข้า ไปสอด	ขัดขวางคนอื่นในขณะที่เขากำลัง ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนทำให้เขาเสีย ประโยชน์
11. Chồng chài vợ lưới (ช่ง ฉ่าย เหวอะ เลื่อย) ผัวทอดแหเมียสาวแห	ผัวหามเมียคอน	ผัวเมียช่วยกันทำมาหากิน
12. Láy thúng úp voi (เล้ย หั่ง อุ๊บ วอย) เอากระจาดไปปิดช้าง	ช้างตายทั้งตัวเอาใบบัวมา ปิด	ความชั่วหรือความผิดร้ายแรงที่ คนรู้ทั่วกันแล้ว จะปิดอย่างไรก็ไม่ มิด
13. Liệu cơm gạo nếp (เหลี่ยว เกม กั๊บ ม้า) ดูข้าว คับปลาร้า	ปลูกเรือนพอตัว หวีหัวพอ เกล้า	ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้พอสมควรกับ ฐานะของตน

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
14. Nằm ngửa nhỏ ngược (หน้า เหนือ โหนง เหนือ) นอนหงายถ่มน้ำลายขึ้นฟ้า	ถ่มน้ำลายรดฟ้า	ทำหรือคิดร้ายต่อผู้ที่เหนือกว่า แล้วผลร้ายจะย้อนกลับมาสู่ ตัวเอง
15. Hót tay trên (เอื้อม ไต่ เซน) รับมือบน	ซุบมือเปิบ	ฉวยประโยชน์จากคนอื่นโดย ไม่ได้ลงทุนลงแรง
16. Múa rìu qua mắt thợ (มั่ว ลีว กวา มัด เกอะ) ฟ้อนขวานต่อหน้าช่าง	เอามะพร้าวห้าวไปขายสวน	แสดงความรู้หรืออวดรู้กับผู้รู้ เรื่องดีกว่า
17. Mỏ gà dao trâu (โหม ก่า ซาว เซียว) ขำแหละไก่ด้วยมีดขำแหละควาย	ขี่ช้างจับตั๊กแตน	ลงทุนมากแต่ได้ผลน้อย
18. Rước voi về giày mả tổ (เรือก วอย เหว เสย หมา โต) นำช้างมาเหยียบหลุมศพบรรพบุรุษ	ชักน้ำเข้าลึก ชักศึกเข้าบ้าน	ชักนำศัตรูเข้าบ้าน
19. Năng nhặt chặt bị (นัง หยัด ฉัด บี) ขยันเก็บ เต็มถุง	เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน เก็บเล็กผสมน้อย	เก็บเงินไว้ทีละเล็ก ทีละน้อย จนเป็นก้อนใหญ่
20. Nhất cử lưỡng tiện (ญัต กือ เหลื่อง เตี่ยน) กระทำการหนึ่งอย่างได้ประโยชน์สองอย่าง	ยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว	ทำอย่างเดียวได้ผล 2 อย่าง
21. Trói gà không chặt (ซ้อย ก่า คง ฉัด) มัดไก่ไม่แน่น	เหยียบขี้ไก่ไม่ฝ่อ	หยิบหย่อง ทำอะไรไม่จริงจัง, ไม่เอาการเอางาน

3.2.3 การนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Dao hai lưỡi (ซาว ฮาย เหลื่อย) มีดสองคม	ดาบสองคม	มีทั้งข้อดีและข้อเสีย
2. Giật gấu vá vai (เกียด เกี้ยว ว้า วาย) ฉีกขายเสื้อไปปะไหล่	ชักหน้าไม่ถึงหลัง	มีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย
3. Lọt sàng xuồng nia (หลอด sàng ข้าง เนีย) ลอดกระซอนลงกระด้าง	เรือล่มในหนอง ทองจะไปไหน	คนในเครือญาติแต่งงานกันทำ ให้ทรัพย์สินมรดกไม่ตกไปอยู่กับ ผู้อื่น
4. Tai vách mạch rừng (ตาย วัก หมัก สิ่ง) หูฝาผนัง ช่องฝาขัดแตะ	กำแพงมีหูประตูมีตา	ถึงจะเป็นความลับเพียงไรก็อาจ มีคนล่วงรู้ได้ จึงให้ระมัดระวัง เมื่อพูดหรือทำอะไรก็ตาม
5. Nghèo rót mừng toi (แหงว เช็ด หมุ่ง เตย) จน “หมุ่งเตย” ร่วง	สิ้นไร้ไม้ตอก	ยากจนมาก ไม่มีทรัพย์สินสมบัติใด ติดตัว
6. Liệt giường liệt chiếu (เหลียด เลื่อง เหลียด เขี้ยว) นอนติดเตียงติดเสื่อ	ล้มหมอนนอนเสื่อ	ป่วยจนต้องนอนรักษาตัว

3.2.4 การนำพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Bé hạt tiêu (เบ๊ หาด เตี้ยว) เล็กเมล็ดพริกไทย	เล็กพริกขี้หนู	คนตัวเล็กแต่เก่งหรือมีความสามารถมาก

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Nhỏ cò tận gốc (ใหญ่ ก่อ เต็ม กัก) ถอนหญ้าถึงราก	ตัดหนามอย่าไว้หน่อ	ทำลายให้ถึงต้นตอหรือกำจัดศัตรูให้สิ้นซาก
3. Thóc cao gạo kém (ห่อ กาว ก้าว แก้ม) ข้าวเปลือกแพง ข้าวสารแพง	ข้าวยากหมากแพง	ภาวะขาดแคลนอาหาร หรือ ภาวะทุพภิกขภัย
4. Tốt gỗ hơn tốt nước sơn (ดีด โก้ เอ็น ดีด เนื่อก เซิน) ดีที่เนื้อไม้ ไม่ใช่ทาสี	สวยป่าผ่าไม้ติด	สิ่งของหรือคนที่มองจากภายนอกว่าสวยงามแต่ไม่มีประโยชน์หรือไม่มีคุณค่า

3.2.5 การนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Bắt tận tay, day tận trán (بัต เต็น ไต ไช เต็น ซ้าน) จับมือ จมึ้นหน้าผาก	คาหนังคาเขา	จับได้ในขณะที่กำลังกระทำผิด หรือพร้อมกับของกลาง
2. Đi guốc trong bụng (ดี ก๊วก ของ บุง) ใส่เกือกเดินในท้อง	อำปากก็เห็นลิ้นไก่	รู้เท่าทันกัน เข้าใจความคิดซึ่งกันและกัน
3. Lờ nói không cánh mà bay (เหล่ย น้อย คง แก๊ง หม่า ไบ) คำพูดไม่มีปีกแต่บินได้	ปากคนยาวกว่าปากกา	คำเล่าลือไปได้ไกล
4. Mở mày mở mắt (เหมอ ไหม่ เหมอ หมัด) เปิดหน้าเปิดตา	เงยหน้าอำปาก	มีฐานะดีขึ้นกว่าเดิม
5. Vung tay quá trán (วุง ไต ก๊ว ซ้าน) ยกมือเหนือหน้าผาก	มือห่างตีนห่าง	สุรุ่ยสุร่าย หละหลวมในเรื่องการใช้จ่าย

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
6. Vạch áo cho người xem lưng (แหวก อ้าว ซอ เหงื่อ ย แซม ลึง) เปิดเสื้อให้คนดูหลัง	สาวไส้ให้กากิน	เปิดเผยความลับ จุดอ่อนของตน หรือ เรื่องภายในของพรรคพวกให้คนอื่นรู้

3.2.6 การนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Một trời một vực (โหมด เจ๋ย โหมด หวีก) ฝ่ายหนึ่งเป็นฟ้า อีกฝ่ายหนึ่งเป็นเหว	ผิดกันราวฟ้ากับดิน	ผิดห่างกันอย่างที่ไม่เปรียบเทียบได้
2. Xương đồng da sắt (เซื่อง ด่ง ซา ซัด) กระดูกเป็นทองแดง หนังเป็นเหล็ก	กินเหล็กกินไหล	ทนต่อความเหน็ดเหนื่อยหรือ ความเจ็บปวดได้อย่างผิดปกติ
3. Nóng như lửa (น่อง ญื่อ เหลือ) ร้อนเป็นไฟ	ใจยังกะดินประสิว	ใจร้อน โมโหง่าย
4. Nước đến chân mới nhảy (เนือก เด็น เซิน เม้ย ไหญ) น้ำมาถึงเท้า จึงกระโดด	ไฟลนกัน	อันตรายใกล้มาถึงหรือเวลาใกล้ หมดจึงร้อนตัว

3.2.7 การนำศาสนาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Ác giả ác báo (อ้าก ซา อ้าก บ้าว) ทำชั่วได้ชั่ว	ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว	ใครทำอะไรไว้ สิ่งนั้นก็จะกลับมา สู่ตนเอง
2. Thiện căn ở tại lòng ta (เถียน กัน เอ้อ ต่าย หล่อง ตา) รากเหง้าแห่งความดีอยู่ที่ใจ	สวรรค์อยู่ในอก นรกอยู่ในใจ	ความสุขที่เกิดจากการทำความดี หรือความทุกข์ที่เกิดจากการทำ ความชั่ว ย่อมอยู่ในใจของผู้ทำเอง

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Ở hiền gặp lành (เอื้อ เอียน กับ แห่ล่ง) ทำตัวดี มีแต่มงคล	คนดีผีคุ้ม	คนทำดีย่อมไม่มีภัย
4. Miệng bò tát, dạ ót ngâm (เหมียง โบ้ ต้าต ส่า เอื้อต เจิม) ปากพระโพธิสัตว์ ใจพริกแดง	มือถือสาก ปากถือศีล	คนที่อ้างว่าตนเองดีมีศีลธรรม แต่แท้ที่จริงกลับประพฤติชั่ว

3.2.8 การนำพจนานุกรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Gắn mực thì đen gắn đèn thì rạng (เกิ่น หมึก ถึ แด่น เกิ่น แด่น ถึ ส่าง) ใกล้ไหนหมึกจะมืด ใกล้ดวงไฟจะสว่าง	คบคนพาลพาลพาไปหา ผิด คบบัณฑิตบัณฑิต พาไปหาผล	คบคนพาลย่อมมีแต่อันตรายเพราะ จะพลอยทำให้เราผิดไปด้วย คบคน ดีเราก็ย่อมพลอยได้ดีไปด้วย
2. Ghét của nào, trời trao của nấy (เก๊ต กั้ว หน่าว เช่ย ซาว กั้ว เน้ย) เกลียดอะไร ฟ้าก็ให้อย่างนั้นมา	เกลียดชังตาม เกลียด ความความถึง	เกลียดอย่างไรน่ะ มักจะได้อย่าง นั้น
3. Ghét người yêu của (เก๊ต เหงื่อย เอียว กั้ว) เกลียดคน รักสมบัติ	เกลียดตัวกินไข่ เกลียด ปลาไหลกินน้ำแกง	เกลียดคนใดคนหนึ่งแต่อยากได้ ผลประโยชน์จากคนนั้น
4. Giàu là họ, khó người dung (เส้า หล่า ห่อ ค้อ เหงื่อย ซึง) คนรวยเป็นญาติ คนจนเป็นคนไม่รู้จัก	มีเงินเขาก็นับว่าน้อง มีทองเขาก็นับว่าพี่	เมื่อมั่งมีเงินทอง ใครๆ ก็เข้ามา นับญาติพี่น้อง
5. Giận cá chém thớt (เสิ่น ก้า แซ่ม เท็ด) โกรธปลา สับเขียง	โกรธหมาดำทำหมา แดง	โกรธคนหนึ่งแต่ทำอีกคนหนึ่ง
6. Im lặng là vàng (อิม หลั่ง หล่า หว่าง) ไม่พูดเป็นทองคำ	พูดไปสองไพเบี้ย นิ่ง เสียตำลึงทอง	พูดออกไปก็ไม่ได้ประโยชน์อะไร หรือได้ประโยชน์เพียงเล็กน้อย ถ้าอยู่นิ่งจะได้ประโยชน์มากกว่า

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
7. Múa vụng chê đất lạch (มั่ว วุ่ง เช เด็ด เหล็ก) รำไม่ดีติว่าพื้นดินเอียง	รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง	ทำไม่ดีหรือทำผิดแล้วไม่ รับผิดชอบ กลับโทษผู้อื่น
8. Khi vui thì vỗ tay vào, đến khi hoạn nạn thì nào thấy ai (คื วุย ถึ โหว ไต หว่าว, เดิน คื หว่าน หน่าน ถึ หน่าว ทัย อาย) เมื่อสนุกก็ปรบมือ เมื่อลำบากหาใครไม่เจอ	เมื่อพีเนื้อหอม เมื่อผอม เนื้อเหмян	เมื่อร่ำรวยย่อมมีคนมา ประจบประแจงมาก แต่ เมื่อยากจนลง ทุกคนก็ หน่ายหนี
9. Láy vợ kén tông, lấy chồng kén giống (เล้ย เหวอะ แซม ตง, เล้ย ช่ง แก้น ชั่ง) เลือกเมียดูที่บรรพชน เลือกผัวเลือกที่เผ่าพันธุ์	ดูข้างให้ดูหาง ดูนางให้ดู แม่	ควรรู้จักพิจารณาลักษณะ บุคคลหรือผู้หญิงที่จะ เลือกเป็นคู่ครอง
10. Có trăng quên đèn (กือ ชั่ง เกวน แด่น) มีพระจันทร์ลืมตะเกียง	ได้แกงเพ่น้ำพริก	ได้ของใหม่ลืมของเก่า
11. Chê củi xem thớ, lấy vợ xem tông (แฉ กุ้ย แซม ทัย เล้ย เหวอะ แซม ตง) ดูลายไม้ก่อนผ่า ดูบรรพชนหญิงก่อนแต่ง	ดูข้างให้ดูหาง ดูนางให้ดู แม่	พิจารณาดูฝ่ายหญิง ก่อนที่จะแต่งงานด้วย
12. Điếc không sợ súng (เดี้ยก คง เสอะ ชั่ง) คนหูหนวกไม่กลัวปืน	ไม่รู้จักรเลื่อเอาเรือมา จอด	ทำสิ่งที่มีภัยต่อตัวเพราะ เกิดจากการไม่รู้
13. Dạ trước mặt trật cặc sau lưng (ส่า เชือก หมัด เจ็ด กัก เซา ลึง) ต่อหน้าพูด “ครับ” ลับหลังเปิดลึงค์	หน้าไหว้หลังหลอก	ต่อหน้าพูดดีแสดงความ เคารพแต่ลับหลังดูถูก หลอกลวง
14. Gọi dạ bảo vâng (ก่อย ส่า บ่าว เวิง) เขาเรียกก็ขาน เขาบอกก็รับ	ว่านอนสอนง่าย	เชื่อฟัง สั่งสอนง่าย

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
15. Chưa có vàng đã lo túi đựng (เชื้อ ก๊อ หว่าง ดำ ลอ ตูย ดัง) ยังไม่ได้ทองแต่เตรียมถุงใส่	ไม่เห็นน้ำตดกระบอก ไม่เห็นกระรอกก่ง หน้าไม้	ด่วนทำไปทั้งๆ ที่ยังไม่ถึงเวลา อันสมควร
16. Đâm lao phải theo lao (เดิม ลาว ฝาย แทว ลาว) พุ่งแหลนต้องตามแหลน	ตกกระไดพลอยโจน	จำเป็นต้องยอมเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อไม่มีทางเลี่ยง
17. Vừa đấm vừa xoa (เหวื่อ เด็ม เหวื่อ ซา) ต่อยไปลูบไป	ตบหัวลูบหลัง	ทำหรือพูดให้กระทบกระเทือน ใจในตอนแรก แล้วกลับทำหรือ พูดเป็นการปลอบใจในตอนหลัง
18. Nhập gia tùy tục (เหญิบ ซา ตวี ตุก) เข้าบ้านทำตามประเพณี	เข้าเมืองตาหลิ่วต้อง หลิ่วตาตาม	เมื่ออยู่ถิ่นใดควรจะประพฤติตน ให้สอดคล้องกับประเพณีของ ท้องถิ่นนั้น
19. Thợ may ăn giẻ, thợ vẽ ăn hò (เถอะ ไม อัน แสเถอะ แหว อัน โห) ช่างตัดเสื้อกินผ้า ช่างเขียนกินสี	เลี้ยงช้างกินขี้ช้าง	หาผลประโยชน์โดยมิชอบจาก งานที่ทำ
20. Hứng tay dưới đỡ tay trên (ฮั่ง ไต เชื้อย เดอ ไต เซน) รองมือล่างรองมือบน	ขี่ไม้ให้หมากิน	ตระหนี่เหนียวแน่น ไม่ปล่อยให้ เสียอะไร
21. Miệng nam mô, bụng bỏ dao găm (เหมียง นาม โม บุง โบ ซาว กำ) ปาก “นโม” ใจเป็นกระบุงมีดกริช	ปากปราศรัย ใจเชือด คอ	พูดดีแต่ใจคิดร้าย
22. Một mắt mười ngò (หมัด เม็ด หมื่อย เหง่อ) หนึ่งหาย สิบระวาง	ของหายตะพายบาป	ของหายแล้วแล้วเกิดระวางและ เที่ยวโทษผู้อื่น
23. Rào trước đón sau (ส่าว เชื้อก ด้อน เซา) ล้อมหน้า รับหลัง	ตีวงกัน	พูดสกัดกันล่วงหน้าเพื่อให้เป็น ผลดีกับตนไว้ก่อน

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
24. Thương con cho roi cho vọt, ghét con cho ngọt cho bùi (เพื่อ กอน ซอ ซอย ซอ หวอด แก็ด กอน ซอ หงอด ซอ บู่ย) รักลูกให้เขี่ยนเกลียดลูกให้หวานความมัน	รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี	ถ้าเรารักและหวังดีต่อ ใครควรดูแลสั่งสอน ป้องกันไม่让他ทำ ความผิด

3.2.9. การนำสถานที่มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Sống vô gia cư, chết vô địa táng (ซัง वो ซา กือ เซ็ด वो เดีย ต่าง) อยู่ไม่มีบ้าน ตายไม่มีที่ฝัง (สุสาน)	เจ้าไม่มีศาล สมภารไม่มีวัด	ผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง
2. Ở chật còn hơn chật lòng (อ๋อ เจ็ด ก๋อน เฮิน เจ็ด หล่อง) ที่แคบดีกว่าใจแคบ	คับที่อยู่ได้คับใจอยู่ยาก	ถ้ารู้สึกสบายใจอยู่ที่ไหนก็อยู่ ได้ถึงจะเป็นที่คับแคบ

3.2.10. การนำปริมาณมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Trăm thứ bà già (ซำ ทือ บ่า สั้น) ร้อยอย่างของหญิงบ้า	ร้อยแปด	มากมาย ต่างๆ นานา

3.3 เปรียบเทียบสำนวนเวียดนามที่มีความหมายตรงหรือคล้ายคลึงกับสำนวนไทย แต่สิ่งที่น่าสนใจแตกต่างกัน

3.3.1 การนำสัตว์มาเปรียบเทียบ

3.3.1.1 การนำสัตว์และวรรณคดีมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Chó chê mèo lắm lông (ซ้อ เซ แหม่ว ล้า ลง) หมาติแมวว่ามีขนมาก	ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง	ตำหนิหรือพูดว่าคนอื่นอย่างไร ตนเองก็เป็นอย่างนั้น

3.3.1.2 การนำสัตว์และการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Chưa nóng nước đã đỏ gong (เชื้อ น่อง เนื้อก ด้า ค่อ ก่อง) น้ำยังไม่ทันร้อน ก้ามปู ก้ามกุ้งก็แดง	ตีตนก่อนไข้	กังวลทุกขร้อนหรือหวาดกลัว ในเรื่องที่ยังไม่เกิดขึ้น
2. Ốc không mang nổi mình ốc lại còn làm cọc cho rêu (อึก คง มาง โน้ย หมึง อึก หล่าย กอน หล่าม กือก ซอ เซว) หอยแบกตัวเองไม่ไหวยังเป็นที่เกาะของตะไคร่น้ำ	เตี้ยอุ่มค่อม	ทำงานหรือประกอบกิจการที่ ต้องเป็นภาระมากมายใหญ่โต เกินกำลังหรือความสามารถ ของตนที่จะปฏิบัติ

3.3.1.3 การนำสัตว์และสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
3. Nước đỏ dầu vẹt (เนื้อก ไต้ เด๋ว หวิด) น้ำรดหัวเป็ด	ตักน้ำรดหัวซาก	สั่งสอน ตักเตือนเท่าไรก็ได้ผล

3.3.1.4 การนำสัตว์และธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Chó với mèo (ซ้อ เว้ย หมั่ว) หมากับแมว	ขมื่นกับปูน	เข้ากันไม่ได้ ไม่ถูกกัน
2. Cháy nhà ra mặt chuột (ไ้ฮ้ หย่า ซา หมัด ฉวด) ไฟไหม้บ้าน หนูปรากฏหน้า	น้ำลดตอผุด	ถึงคราวชะตาตกความชั่วร้าย ความทุจริตคดโกง ความไม่ดี ต่างๆ ก็ปรากฏขึ้นให้เห็น

3.3.1.5 การนำสำนวนและพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Già kén kén hom (ส่า แก้น แก่น ฮอม) รังไหมแก่ ติดจ่อ (เกาะไม่ออก)	เลือกนักมักได้แระ	คนที่เลือกมากจะได้ไม่ดีหรือ อาจไม่ได้อะไรเลย
2. Tham con diéc tiéc con rô (ทาม กอน เขี้ยก เตี้ยก กอน โห) อยากได้ปลา “เขี้ยก” แต่เสียดาปลาหม่อ	รักพี่เสียดายน้อง	ลังเลใจ ตัดสินใจไม่ถูกว่าจะ เลือกอย่างไหนดี

3.3.1.6 การนำสำนวนและนิทานมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Ông nói gà, bà nói vịt (อง น้อย ก่า บ่า น้อย หวิด) ผัวพูดเรื่องไก่เมียพูดเรื่องเป็ด	ไปไหนมาสามวาสองศอก	ถามอย่างหนึ่ง ตอบไปอีกอย่างหนึ่ง

3.3.1.7 การนำสำนวนและพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Con nhà tông không giống lông cũng giống cánh (กอน หญ้า ตง คง ช้าง ลง กุ้ง ช้าง แก้ง) ลูกผู้ดี ขนไม่เหมือนพ่อแม่ ปีกก็ต้องเหมือน	ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น	ลูกย่อมไม่ต่างกับ พ่อแม่มากนัก

3.3.2 การนำการกระทำมาเปรียบเทียบ

3.3.2.1 การนำการกระทำและพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Ăn cơm trước keng (อัน เกม เขี้ยก แก้ง) กินข้าวก่อนเลี้ยงขี้เือง	ชิงสุกก่อนห่าม	เร่งร้อนทำก่อนถึงเวลาสมควร โดยเฉพาะการลักลอบได้เสีย กันก่อนแต่งงาน

3.3.2.2 การนำการกระทำและอวัยวะมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Nồi báy quăng ra, nồi ba quăng vào (โหนด๋ ไข่ กว้าง ซา, โหนด๋ บา กว้าง หว่าว) หม้อเจ็ดโยนออก หม้อสามโยนเข้า	ท้องยุงพุงกระสอบ	คนกินจุ

3.3.2.3 การนำการกระทำและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Nói như đánh đống cột (น้อย ญื่อ แดง ดั้ง กด) พูดเหมือนตอกตะปูที่เสา	วาทะเหมือนงาช้าง	พูดอย่างไรอย่างนั้น ไม่คืนคำ

3.3.2.4 การนำการกระทำและสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Đứng mũi chịu sào (ตั้ง หนุม ฉิว ส่าว) ยืนหัวเรือ ถือไม้พาย	หัวเรือใหญ่	ผู้มีความสำคัญในหมู่คณะโดยมีบทบาทของความเป็นหัวหน้า

3.3.2.5 การนำการกระทำและพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Đâm bị thóc chọc bị gạo (เด็ม บี ท็อก ฉอก บี ก่าว) แทงกระสอบข้าวเปลือก แทงกระสอบข้าวสาร	ยุให้รำ ต่ำให้รำ	ยุให้แตกกัน ยุให้ผิดใจกัน

3.3.3 การนำสิ่งของมาเปรียบเทียบ

3.3.3.1 การนำสิ่งของและธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Bình chân như vại (บิ่ง เซิน ญื่อ หว่าย) เท้าหนังเหมือนโอ่ง	ทองไม่รู้ร้อน	เฉยเมย ไม่กระตือรือร้น ไม่สะดุ้งสะเทือน

3.3.3.2 การนำสิ่งของและพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Cạn tàu ráo máng (ก่าน เต่า ข้าว ม้าง) รางแห้งขอด	เด็ดบัวไม่ไผ่	ตัดญาติขาดมิตรกัน ตัดความสัมพันธ์กัน
2. Đen như cột nhà cháy (แदन ญื่อ กด หญ่ ไซ้) ดำเหมือนเสาบ้านถูกไฟไหม้	ดำเป็นตอตะโก	ดำมาก ดำสนิท

3.3.3.3 การนำสิ่งของและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Đũa móc mà chùi mâm son (ด้ว มก หม่า ฉวย เม็ม ซอน) ตะเกียบขึ้นร่ายยากอยู่ในถาดทอง	กระต่ายหมายจันทร์	ผู้ชายหมายปองผู้หญิงที่มีฐานะดีกว่า
2. Đòn xóc hai đầu (ด่อน ซ็อก ฮาย เด๋ว) ไม้คานสองหัว	หมาสองราง	คนที่ทำตัวเข้าทั้ง 2 ฝ่ายเพื่อประโยชน์ของตน
3. Dốt đặc cán mai (ไ้ดัด ดัก ก้าน มาย) ทึบเหมือนด้ามจอบ	โง่งเงาเต่าตุ่น	โง่งมากๆ
4. Già chơi trống bỏi (ซ่า เซย ชั่ง บ๋อย) คนแก่เล่นกลอง “บ๋อย”	วัวแก่กินหญ้าอ่อน	ชายแก่มีภรรยาสาว

3.3.3.4 การนำสิ่งของและศาสนามาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Mũ ni che tai (หมุ นี แชะ ตาย) หมวก “นี” ปิดหู	ชั่วช้างี้ ดีช้างงษ์	ปล่อยไปตามเรื่องตามราวเพราะไม่ใช่เรื่องของตน

3.3.3.5 การนำสิ่งของและพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Giỏ nhà ai quai nhà nấy (สอ หย่า อาย กวาย หย่า เน้ย) ตะกร้าของบ้านใคร หูตะกร้าก็เป็นของบ้านนั้น	เชื้อไม่ทิ้งแถว	ถอดแบบ

3.3.3.6 การนำสิ่งของและสถานที่มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Lặng như tờ (หลัง ญื่อ เต่อ) เงียบเหมือนกระดาษ	เงียบเหมือนป่าช้า	เงียบมาก

3.3.3.7 การนำสิ่งของและการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Méo mó có còn hơn không (แม้ว ม้อ กือ ก่อน เอ็น คง) มีของบิดเบี้ยวดีกว่าไม่มีเลย	กำซี้ดีกว่ากำตด	ได้น้อยดีกว่าไม่ได้อะไร

3.3.4 การนำการเล่นมาเปรียบเทียบ

3.3.4.1 การนำการเล่นและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Tránh ông pháo gặp ông mã (แซ้ง อง ฟ้าว กับ อง หมา) หนีเรือพบบ้า	หนีเสือปะจระเข้	หนีภัยอย่างหนึ่งแล้วต้องไปประสบ ภัยอีกอย่างหนึ่งที่ร้ายแรงเช่นเดียวกัน

3.3.5 การนำพืชมาเปรียบเทียบ

3.3.5.1 การนำพืชและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Quýt làm cam chịu (ก๊ว๊ด หล่าม กาม ฉั่ว) ส้มเขียวหวานทำ ส้มแข็งต้องรับโทษ	แพะรับบาป	คนที่ต้องรับโทษให้คนอื่น
2. Tránh vỏ dừa gặp vỏ dừa (แฉั่ง หวอ เชื้อ กับ หวอ เสื่อ) หลีกเลี่ยงแต่เจอ โผล่เปลือกมะพร้าว	หนีเสือปะจระเข้	หนีภัยอย่างหนึ่งพบภัยอีกอย่างหนึ่ง
3. Người đẹp vì lụa, lúa tốt vì phân (เห่งยอ แดบ หวี หลัว ลั่ว ตี้ด หวี เฟิน) คนงามเพราะผ้าไหม ต้นข้าวดีเพราะปุ๋ย	ไก่อามเพราะขน คนงามเพราะแต่ง	การเติมแต่งทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างมี ภาพลักษณ์ภายนอกสวยงามขึ้น

3.3.5.2 การนำพืชและพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Có đỏ mà nó có thom (ก๊อ ค้อ หมา หนอ ก๊อ เทม) มีสีแดงแต่ไม่มีกลิ่นหอม	สวยแต่รูป จูบไม่หอม	มีรูปร่างงาม แต่มีความประพฤติ ท่าที วาทะ และกิริยามารยาทไม่ดี
2. Ngâm bò hòn làm ngọt (เห่งมึ บ่อ ห่อน หล่าม หงอด) อม “บ่อห่อน” ² ทำเป็นหวาน	หวานอมขมกลืน	ศรัทธาอำพราง

3.3.6 การนำธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

3.3.6.1 การนำธรรมชาติและสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Gieo gió gặt bão (แฉว ชั่ว กัด บ่าว) หว่านลมเกี่ยวพายุ	กงเกวียนกำเกวียน	กรรมสนองกรรม กรรมสนองผู้กระทำ

² Vũ Dung. Từ điển thành ngữ - tục ngữ Việt Nam. Trang 458.

3.3.6.2 การนำธรรมชาติและพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Gắn đất xa trời (เกิน เด็ด ซา เฉย) ใกล้ดิน ห่างฟ้า	ไม้ใกล้ฝั่ง	แก่ใกล้จะตาย

3.3.6.3 การนำธรรมชาติและพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Lửa gần rơm lâu ngày cũng bén (เหลือ เกิน เข้ม เลว ไหว่ กุ้ง แป้น) ไฟใกล้ฟางไม่นานเข้าก็ติด	น้ำตาลใกล้หมด	ชายหญิงที่ใกล้ชิดกันมาก ย่อมหักห้ามใจไม่ให้อีกกัน ไม่ได้

3.3.6.4 การนำธรรมชาติและอวัยวะมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Rút dây động rừng (ซุด เชย ด่ง สิ่ง) ดึงเถาวัลย์ สะเทือนป่า	ลูปหน้าปะจมูก	ทำอะไรเด็ดขาดจริงจังลงไปไม่ได้ เพราะ เกรงจะไปกระทบกระเทือนพวกพ้อง

3.3.6.5 การนำธรรมชาติและการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Một cây làm chẳng nên non (หมด เกย หล่ำม ชั่ง เนน นอน) ต้นไม้ต้นเดียวมิอาจทำให้เป็นภูเขาได้	คนเดียวห้วยหายสองคนเพื่อน ตาย	การทำอะไรแต่เพียงฝ่าย เดียวย่อมไม่ได้ผลหรือได้ผล น้อยกว่าทำหลายคน

3.3.7 การนำความเชื่อและศาสนามาเปรียบเทียบ

3.3.7.1 การนำความเชื่อทางศาสนาและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Đi với bụt mặc áo cà sa, đi với ma mặc áo giấy (ดี เว้ย บุต หมัก อ้าว ก่า ซา, ดี เว้ย มา หมัก อ้าว เข้ย) ไปกับพระห่มจีวร ไปกับผีใส่เสื้อกระดาษ	เข้าฝูงหงส์เป็นหงส์ เข้าฝูง กาเป็นกา	ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ และวางตัวให้เหมาะสมและ ทันกับบุคคลที่คบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
2. Nghịch như quỷ sứ (หงิก ญี๋อ กวี ซู้) ชนเหมือนเปรต	ชนเหมือนลิง	ชนมาก

3.3.7.2 การนำศาสนาและการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Đang yên đang lành đọc canh phải tội (ดาง เอียน ดาง แห่ล่ง ดอก แกง ฝ่าย โต่ย) อยู่ดี ๆ สวดมนต์รับบาป	แก่งท่าหาเสี้ยน	อยู่ดี ๆ ไม่ควรหาเรื่องที่ทำให้ตัวเองเดือดร้อน

3.3.8 การนำพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

3.3.8.1 การนำพฤติกรรมและธรรมชาติมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Ăn không nói có (อัน คง น้อย กือ) ไม่กินแต่บอกว่ากิน	ปั้นน้ำเป็นตัว	โกหกเสกสรรปั้นเรื่องที่ไม่มีมูลให้มีเป็นเรื่องขึ้น
2. Nuốt giận làm lành (นิวัด เสี่ยน หล่าม แห่ล่ง) กลืนความโกรธเพื่อดีกัน	น้ำซุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก	แม้จะไม่พอใจก็ยังคงแสดงสีหน้ายิ้มแย้ม
3. Tắm ngầm tắm ngầm mà đắm chết voi (เต้ม เหงิม เต้ม เหงิม หม่า เต้ม เซ็ด วอย) ทำทางเงียบๆ แต่ต๋อยข้างตาย	น้ำนิ่งไหลลึก	คนที่เงียบๆ หงิมๆ มักจะมีความคิดลึกซึ้ง มีการกระทำที่เหนือความคาดหมาย
4. Dạy con từ thuở còn thơ, dạy vợ từ thuở bơ vơ mới về (ไส่ กอน ตือ ถั่ว ก่อน เทอ, ไส่ เหวอะ ตือ ถั่ว เบอ เวอ เม้ย เหว) สอนลูกตอนยังเป็นเด็ก สอนภรรยาตอนแต่งงานใหม่	ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้ แก่ดัดยาก	อบรมสั่งสอนคนให้ประพฤติตัวดีตั้งแต่เด็กจึงจะได้ผล

3.3.8.2 การนำพฤติกรรมและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Tài sơ trí thiên (ต่าย เซอ ซึ่เถียน) ความสามารถน้อย ความฉลาดดั้น	ปัญญาแค่หางอึ่ง	มีสติปัญญาหรือความรู้น้อย
2. Chuốc vạ vào thân (ซู้วก หวะ หว่าว เทิน) เอาเรื่องเดือดร้อนใส่ตัว	หาเหาใส่หัว	หาเรื่องทำให้ตัวเองลำบาก
3. Tắm ngấm tắm ngấm mà dám chết voi (เต้ม เหงิม เต้ม เหงิม หม่า เต้ม เช็ด วอย) ทำทางเจียบๆ แต่ต้อยข้างตาย	เสื่อซอนเล็บ	คนที่เก่งกล้าสามารถแต่ไม่แสดงออก หรือผู้มีเล่ห์กลอยู่ในใจ
4. Có tật giật mình (ก้อ เต็ด เสิด หมึง) มีความผิดมักตกใจ	กินปูนร้อนท้อง	คนที่ทำผิดแล้วร้อนตัว คนมีความผิดติดตัวย่อมหวาดระแวง

3.3.8.3 การนำพฤติกรรมและการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Dục tốc bất đạt (หยุก ตัก เบ็ด ดาด) อยากเร็วเปล่าสำเร็จ	ช้าๆ ได้พร้าสองเล่มงาม	คนที่ค่อยๆ ทำ ค่อยๆ คิดย่อมจะได้ผลลัพธ์ดีกว่าคนที่รีบทำ
2. Việc to chớ lo tớn (เหวียก ตอ เซ้อ ลอ โต้น) ทำงานใหญ่อย่ากลัวเปลือง	ฆ่าควายอย่าเสียดาบ พริก	ทำการใหญ่ไม่ควรตระหนี่
3. Muốn ăn cá cả phải thả câu dài (ม้วน อัน ก้า ก่า ฝ่าย ถา เกิว ส่าย) อยากได้ปลาใหญ่ ต้องใช้คันเบ็ดที่ยาว	ทำนาออกกล้า ทำปลา ออกเกลือ	ทำการสิ่งใดถ้ากลัวหมดเปลืองย่อมไม่ได้ผลสมบูรณ์

3.3.8.4 การนำพฤติกรรมและอวัชวะมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Ăn không ngồi rồi (อัน คง โหง่ย โส่ย) กินแล้วนั่งเฉย	งอมืองอดตีน	เกียจคร้าน, ไม่สนใจชวนขวาย ทำงาน, ไม่คิดสู้
2. Ghét cay ghét đắng (แก็ด ไก แก็ด ดั้ง) เกลียดถึงเผ็ด เกลียดถึงขม	เกลียดเข้ากระดูกดำ	เกลียดมาก เกลียดที่สุด เกลียด ไม่หาย
3. Khéo ăn thì no, khéo co thì ấm (แคว่ อัน ถึ นอ แคว่ กอ ถึ อิ่ม) รู้จักกินก็อิ่ม รู้จักงอตัวก็อุ่น	รู้หลบเป็นปีก รู้หลีกเป็น หาง	รู้จักเอาตัวรอดหรือปรับตัวให้ เข้ากับเหตุการณ์
4. Thằng chết cãi thằng khiêng (ถั่ง เซ็ด ก่าย ถั่ง เคียง) ไอ้ตายเถียงไอ้หาม	ตาบอดสอดตาเห็น	อวดรู้ในเรื่องที่ตนไม่รู้ อวดรู้กับ คนที่รู้ดีกว่า

3.3.8.5 การนำพฤติกรรมและสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Quân tử phòng thân (กวณ ตื่อ ฟ่อง เทิน) ชายชาติป้องกันตัว	เข้าเถื่อนอย่าลืมพรา	ให้มีสติอย่าประมาท

3.3.8.6 การนำพฤติกรรมและศาสนาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Một điều nhin chín điều lành (หมด เดียว หญิน ชื่น เดียว แหลง) ยอมสิ่งหนึ่ง สิ่งดีๆ แก่สิ่งตามมา	แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร	การยอมแพ้ทำให้เรื่องสงบ การ ไม่ยอมแพ้ทำให้เรื่องไม่สงบ

3.3.8.7 การนำพฤติกรรมและอาหารมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Thuốc đắng giả tật, sự thật mất lòng (ท้าว ด้ง ส่า เต็ด สือ่ เกิด เม็ด หล่อง) ยาขมบรรเทาโรค ความจริงบาดหมางน้ำใจ	หวานเป็นลม ขมเป็นยา	คำชมทำให้ลืมตัวไร้สติ คำ ติเป็นประโยชน์ ทำให้ได้คิด

3.3.9 การนำอวัยวะมาเปรียบเทียบ

3.3.9.1 การนำอวัยวะและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Mặt cắt không ra giọt máu (หมัด คั๊ด คง ซา สอด แม้ว) หน้ากรีดเลือดไม่ออกสักหยด	หน้าซีดเหมือนไก่ต้ม	หน้าซีดเขียว

3.3.9.2 การนำอวัยวะและสิ่งของมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Râu ông nọ cắm cắm bà kia (เร้ว อง หน่อ ก้า ก่า บ่า เกีย) เคราคูณตาคนนี้ไปติดค้างคุณยายอีกคน	ผิดฝาผิดตัว	ไม่เข้าคู่กัน ไม่เข้าชุดกัน
2. Ngàn cân treo sợi tóc (เหง่าน เกิน แช่ว เส่ย ต๊ือก) พันกิโลแขวนบนเส้นผม	แขวนบนเส้นด้าย	ตกอยู่ในสถานการณ์อันตราย

3.3.9.3 การนำอวัยวะและพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Dễ như trở bàn tay (เส ญื่อ เจอ บ่าน ไต) ง่ายเหมือนพลิกฝ่ามือ	ปอกกล้วยเข้าปาก	ง่ายมาก

3.3.10 การนำอาหารมาเปรียบเทียบ

3.3.10.1 การนำอาหารและการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Nói trơn như cháo chảy (น้อย เซิน ญื่อ ข้าว ใส) พูดคล่องเหมือนโจ๊กไหล	พูดคล่องเป็นล่องน้ำ	พูดคล่อง ไม่ติดขัด

3.3.10.2 การนำอาหารและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Hà tiện ăn cháo hoa (ท่า เตียน อัน ข้าว ฮวา) ประหยัดเงินกินโจ๊ก “ฮวา”	ถืออดตาข้างห่างลดตาเส้น	ประหยัดในสิ่งที่ไม่ควรประหยัด ไม่ประหยัดในสิ่ง que ควรประหยัด

3.3.11 การนำนิทานมาเปรียบเทียบ

3.3.11.1 การนำนิทานและการกระทำมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Có công mài sắt có ngày nên kim (ก๊อ กง หม่าย ซัด ก๊อ ไหง่ เนน กิม) ลงแรงฝนเหล็ก วันหนึ่งได้เข็ม	ฝนทั่งเป็นเข็ม	เพียรพยายามสุดความสามารถ จนกว่าจะสำเร็จผล

3.3.11.2 การนำนิทานและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Vạch đường cho hươu chạy (แหว๊ก เตื่อง ซอ เฮว๊อย ใส) ชี้ทางให้อู่อีกวิ่ง	ชี้โพรงให้กระรอก	ชี้ทาง แนะนำให้คนทำผิด ทำไม่ดี หรือทำสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์

3.3.12 การนำอาชีพมาเปรียบเทียบ

3.3.12.1 การนำอาชีพและสัตว์มาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Thật thà cũng thê lái trâu (เถิด ถ่า กุ้ง เถ ล้าย เขียว) ชื่อสัตว์เหมือนพ่อค้าควาย	ชื่อเป็นแมวนอนหวด	ทำเป็นชื่อ; ไม่ชื่อตรง

3.3.13 การนำปริมาณมาเปรียบเทียบ

3.3.13.1 การนำปริมาณและพืชมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Kê tám lạng, người nửa cân (กะ ต้าม หล่าง เหงือย เหนือ เกิน) คนหนึ่งแปดขีด อีกคนหนึ่งครึ่งกิโลกรัม	ขิงก็รา ข่าก็แรง	ต่างก็จัดจ้านพอๆ กัน ต่างก็มีอารมณ์ร้อนพอๆ กัน ต่างก็ไม่ยอมลดละกัน

3.3.13.2 การนำปริมาณและพฤติกรรมมาเปรียบเทียบ

สำนวนเวียดนาม	สำนวนไทย	ความหมาย
1. Chín bỏ làm mười (ซิ่น บ่อ หล่าม หมื่อ) เก้าทำถ้วนเป็นสิบ	ผ่อนสั้นผ่อนยาว	ประนีประนอมกัน อะลุ่มอล่วยกัน

ภาคผนวก ข

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ที่ตั้ง	ประเทศเวียดนามตั้งอยู่ในเขตร้อนทางซีกโลกเหนือ ระหว่างละติจูด 8 องศา 30 ลิปดาเหนือ กับ 23 องศา 23 ลิปดาเหนือ และระหว่างลองจิจูด 102 องศา 10 ลิปดาตะวันออก กับ 109 องศา 24 ลิปดาตะวันออก
อาณาเขต	ทิศเหนือติดต่อกับประเทศจีน ชายแดนที่ติดต่อกับประเทศจีนมีความยาวประมาณ 1,281 กิโลเมตร ทิศตะวันตกติดต่อกับประเทศลาวและประเทศกัมพูชา ส่วนที่ติดต่อกับประเทศลาวมีความยาวประมาณ 2,130 กิโลเมตร และส่วนที่ติดต่อกับประเทศกัมพูชามีความยาวประมาณ 1,228 กิโลเมตร ทิศใต้ติดต่อกับอ่าวไทยในทะเลจีนใต้ มหาสมุทรแปซิฟิก ทิศตะวันออกติดต่อกับอ่าวตังเกี๋ยในทะเลจีนใต้ มหาสมุทรแปซิฟิก ความยาวของชายฝั่งทะเลทั้งทางด้านทิศตะวันออกและทิศใต้มีความยาวรวมกันประมาณ 3,260 กิโลเมตร
ขนาดพื้นที่	331,690 ตารางกิโลเมตร ลักษณะพื้นที่ที่ทอดตัวยาวจากเหนือจรดใต้ มีความยาวประมาณ 1,635 กิโลเมตร
ลักษณะภูมิประเทศ	$\frac{3}{4}$ พื้นที่ของประเทศเป็นภูเขา โดยทอดยาวตั้งแต่ชายแดนตะวันตกเฉียงเหนือจนถึงภาคใต้ มีความยาวทั้งหมด 1,400 กิโลเมตร ยอดเขา “ฟานซีปัง” (Fan Si Pan) เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดซึ่งสูงประมาณ 3,143 เมตร พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำอันเกิดจากแม่น้ำสำคัญ ๆ ได้แก่ ที่ราบลุ่มแม่น้ำ “ห่ง” (Hông) ทางตอนเหนือ มีเนื้อที่ทั้งหมด 15,000 ตารางกิโลเมตร และที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงทางตอนใต้ มีเนื้อที่ทั้งหมด 40,000 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนแม่น้ำลำคลองถึง 2,860 สาย แม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำ “ห่ง” มีความยาว 1,149 กิโลเมตร และแม่น้ำโขง มีความยาว 4,220 กิโลเมตร
ลักษณะภูมิอากาศ	โดยที่ประเทศเวียดนามมีความยาวจากเหนือจรดใต้ถึง 1,635 กิโลเมตร จึงทำให้ลักษณะภูมิอากาศระหว่างภาคเหนือกับภาคใต้แตกต่างกันมาก กล่าวคือ ภาคเหนือมี 4 ฤดู ได้แก่ ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว ส่วนภาคใต้มีเพียง 2 ฤดู ได้แก่ ฤดูฝน และฤดูแล้ง อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งประเทศ 22°C - 27°C โดยภาคเหนือมีอากาศหนาวมากในฤดูหนาว อุณหภูมิต่ำถึง 2.7°C และอากาศร้อนมากในฤดูร้อน อุณหภูมิสูงถึง 39°C

ส่วนภาคใต้ ในฤดูฝนมีฝนตกชุก ฤดูร้อนอากาศร้อนชื้น ภูมิอากาศโดยทั่วไปร้อนตลอดทั้งปี อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปีอยู่ที่ 27.5°C ปริมาณน้ำฝนในแต่ละภาคก็แตกต่างกัน ดังนี้

ภาคเหนือ	ฮานอย (Hà Nội): 1,763 มิลลิเมตร
ภาคกลาง	เว้ (Huế): 2,867 มิลลิเมตร
ภาคใต้	โฮจิมิน (Hồ Chí Minh): 1,910 มิลลิเมตร

เมืองหลวง	กรุงฮานอย (Hà Nội)
ประชากร	82.6 ล้านคน (พ.ศ. 2548) โครงสร้างประชากรเชิงชาติพันธุ์ มีทั้งหมด 54 เผ่า โดยร้อยละ 86.2 เป็นเผ่ากิง (Kinh) หรือ เผ่าเหวียด (Việt) นอกจากนั้นเป็นเผ่าไททั้งไทขาวและไทดำซึ่งอาศัยอยู่ตามฝั่งขวาแม่น้ำ “ห่ง” แถบจังหวัดเซินลา (Sơn La) จังหวัดลายเซว (Lai Châu) และยังมีชนเผ่าเหมื่อง (Mường) ไต๋ (Tày) หนุ่ง (Nùng) ชาว (Dao) เอเด (Êđê) มง (Mông) เป็นต้น
อาชีพ	ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมปลูกข้าว รองลงมาคือ ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ การประมง และค้าขาย
ศาสนา	ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน
ภาษาราชการ	ภาษาเวียดนาม
รูปแบบการปกครอง	ระบอบสังคมนิยม โดยพรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคการเมืองเดียวและแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 64 จังหวัด
สกุลเงิน	ด่ง อัตราแลกเปลี่ยน ประมาณ 461 ด่ง ต่อ 1 บาท (17 ม.ค. 2550)

ภาคผนวก ค
แผนที่สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ภาคผนวก ค.

แผนที่สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาววฐิ ภิรม จี
วันเดือนปีเกิด	31 พฤษภาคม 2524
สถานที่เกิด	อำเภอเลื่องเซิน จังหวัดหว่าบึง ประเทศเวียดนาม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	อำเภอเลื่องเซิน จังหวัดหว่าบึง ประเทศเวียดนาม
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนมัธยมเลื่องเซิน อำเภอเลื่องเซิน จังหวัดหว่าบึง ประเทศเวียดนาม
พ.ศ. 2546	B.A. (วิชาเอกภาษาอังกฤษ วิชาโทภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติเวียดนาม กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม
พ.ศ. 2550	ศศ.ม. (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร